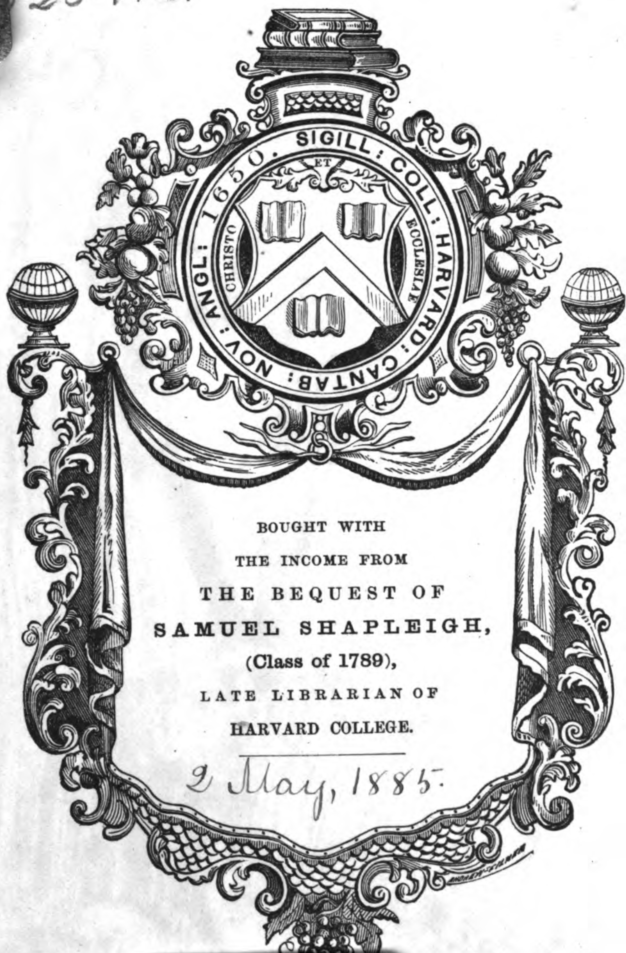

SIGILL : COLL : HARVARD : CANTAB : NOV : ANGL : 1650.
CHRISTO ET ECCLESIAE
BOUGHT WITH
THE INCOME FROM
THE BEQUEST OF
SAMUEL SHAPLEIGH,
(Class of 1789),
LATE LIBRARIAN OF
HARVARD COLLEGE.
2 May, 1885.

Islandske Folkesagn

efter

Arnason, Maurer og Flere

i Oversettelse og Samendrag

ved

C. A. Krohg.

Christiania 1863.

Forlagt af J. W. Cappelen.

Trykt hos Brøgger & Christie.

Forord.

Hovedkilden til denne Samling er Árnasons „islenzkar Þióðsøgur," 1ste B.; en Tylft er hentet fra Maurers „isl. Volkssagen," og enkelte andre Sagn fra Ferdebøger. Derimod har Udg. hverken havt Adgang til mundtlige og haandskrevne Kilder eller til den eldre reykiavikske Samling. — Udg. har søgt meest muligt at fastholde heele Indholdet og Indklædningen, ogsaa i Ord og Ordelag, baade fordi Sagnene ved at omskrives paa Hverdagsmaalet vilde tabe for meget af det hjemlige og gameldags Merke, og fordi Oversettelser fra Oldnorsk, Islandsk og Bygdemaal synes den nærmeste Vej til Gjenindførelse af gamelt Maalemne, som er nødigt til Modersmaalets Gjenfødelse og Vext, til dets Frigjørelse fra udenlandskt Velde og til Samhold imellem den norrøne Folkeætts Greene. Man har derved gaaet ud fra Forudsetningen om de til den „norrøne" eller „danske Tunge" hørende Tale- og Bogmaals indre Eening i alt Vesentligt, om et felles Grunnemne i dem alle, der hjemler hvert af disse lige Odelsrett til Norrønamaalets Yggdrasil.

Denne Fedrearv har Fylde nok for heele det nordiske Fostbrødrelag; det Ejendomelige for hvert serligt Maal maa nærmere søges i Tildannelsen end i selve Emnet. — „Saman soekir sifja blóð" og „saman er broeðra eign bezt at siá", siger Islendingen. For Trefoldigheden i denne Eening vorder Albuerum nok alligevel. — Jo meere levende man under sligt Arbeide overtydes om hin Eening, des meere vekkes ogsaa Lysten til derunder at medvirke en Skjerv for saadanne Oversettelsers fleersidige Øjemed ved at nærme sig den Rettskrivning, som gaar ud paa saavidt muligt at gjengive Ordene en Form, bedre svarende til Nordmaalenes gamle Grunnlove og rette Udtale, og derved at gjenknytte Sambaandet mellem disse Maal. Men for ikke at bryde for braatt med det Tilvante, har man her slaaet ind paa en Mellemvej og gaaet jevnt frem igjennem Bogens Afdeelinger, idet man ikke har troet Fasthold ved een og same ufravigelige Skrivemaade nødig i en Samling som denne af en Mengde ulige Stykker, hentede fra en Mangfoldighed af Kilder, der gjorde, at selve Fremstillingen kom til at vexle noget efter disse. — Velvillige Leser bedes, inden Bogen nyttes, at merke sig omstaaende Rettelser.

Christiania 4de Decbr. 1862.

Rettelser.

S.	5	L.	2	f. neden:	Blade læs Skafter.
—	8	=	9	—	Laderdom, l. Lader
—	66	=	18	—	vis, l. visse.
—	70	=	20	—	beeneste, tilf. (meest forekomende)'
—	71	=	2	oven:	Fjande (Fjanda) l. Fiende (Fjandi).
—	71	=	7	neden	linga, tilf. (eller liuga).
—	77	=	9	—	fløde, l. bløde.
—	84	=	11	oven:	Moder, l. Broder.
—	86	=	14	neden:	storlyndn, l. storlynd.
—	86	=	2	—	Maadelig, l. magelig.
—	93	=	4	oven:	Mauripuke, l. Maurapuki.
—	96	=	9	—	drebte ham, l. drebte Hugget Hunden istdf. ham.
—	118	=	16	—	for, l. far.
—	121	=	19	—	Ætlinger, l. Ættinger.
—	132	=	15	neden:	fornevnte, l. fornevnde.
—	135	=	5	—	sjatn', l. sjatn.
—	137	=	13	oven:	Ill, l. Ild.
—	142	=	15	—	grov, l. graa.
—	143	=	16	—	Skame, l. Skamme.
—	143	=	5	neden:	faar selv, l. far selv i.
—	145	=	12	—	der, l. derover.
—	146	=	15	—	kade, l. kalde.
—	151	=	10	oven:	baaret, l. boret,
—	155	=	2, 7 og 8	oven,	Skreeden, l. Skreden.
—	160	=	2	neden	skålu, l. skulu.
—	164	=	17	—	det er, l. det Fe er.
—	164	=	8	—	fulle, l. fullt.

I. **A**lfer. Alfetroen kom med Aasatroen og har holdt sig i Nordlandene til vore Dage. Paa Island er Alfe- og Huldefolk eet og det samme, og var det Tro, at Alferne nødig vilde kaldes ved dette Navn, men heller med Huldenavnet. I de Sagn, som vi have hørt, nevnes ikke serskilt Nisser, Tomtegubber, Underjordiske, ligesaalidt som Fossegrimen eller Kvernkallen, der komme saa tit frem imellem vore Folkesagn. Jutulerne her i Landet kunne vel nærmest jevnføres med saadanne Halvguder, som Baard Snæfellsaas eller Jøkulgud. Han var Fostersøn af Dovre-Jøtun; Helga Baardardatter blev af sine Brødreunger stødt ud paa et Isstykke og drev paa det over til Grønland, hvor hun giftede sig. Men Baard hevnede sig siden paa sine Brodersønner og for tilsidst ind i Vesterjøkelen eller Snæfell, der ligger ude paa den Halvø, som skiller Faxefjord og Bredefjord. Endnu troe Folket der omkring paa denne Bergaand og tør neppe gaa med fremmede Langfarende op paa Jøkulens Høider, for ikke at vekke Bergboens Vrede. En anden Landvætte var Esja, der ved sin Død havde faret ind i det Fjell, som end har Navn efter hende, ligger søndenfor Hvalfjorden og kan sees fra Reykjavik; hun jevnføres med Haaleygernes og Haakon Jarls Dise, Thorgerd Hørgabrud. End nevnes og Bue, Esjas Fostersøn, som lenge dvelede hos Dovre-Jøtun og giftedes med hans Datter; deres Søn hed Jøkull, der lige-

ledes for ud til Island og i en Strid kom til at dræbe sin egen Fader. Om flere af Landnamsmændene siger Oldsagnet, at de „døde ind i Fjellet,“ og er Fjellet derfor end helligt for de Omboende. Men om Alferne er det at sige, at de ere Menneskerne lige i Alt; dog skulle de have en liden Ophøining mellem Midnesen og Munden, der som vi have en Indsenking; ogsaa have de lettere, fagrere og blødere Legemer end Menneskerne og ere mere langlivede; men hverken ere de hule i Ryggen eller have Kohale, som det siges om Huldrene i Norge, skjønt der ogsaa her findes haleløse Huldrer. Somme troe, at Alferne savne Sjæl; men de fleste Sagn vidne tvertom, at de have aandelige Gaver i større Mon end Folk ellers. De ere usynlige, uden naar de selv ville synes for Folk, og kunne da paatage sig ymse Lignelser, eller naar Nogen er „skygn“ det vil sige, har faaet den Gave, som andre Steder ligge til de saakaldte Søndagsbørn, at kunne see Aander og midt gjennem Holt og Heide. — Alfkonerne er gjerne klædde i blaa Stakk, leverrød Trøie, blodrødt Forklæde og bere grønne Silkebaand om Panden, hvid og høj Skaut eller Fald og Gullbaand om Armen; saa have de og „fagerligt Belte.“ — Alferne boe i Houger, Huler eller ude paa Øer og Sker. De have og Bøling, men vænere og bedre end al anden Buskap. Ofte høres og Kjerne- og Rokkelyd inde i Hougerne; Alferne slaae Hø, spinde og strikke, og fare paa Fiske baade i Søer og i Ferskvande og paa Hvaleveide ude i Havet. Man har ofte hørt Aareglamm og Mandemaal af Usynlige, men ikke kunnet skille Ordlaget; titt ser man deres Skibe og Baade under Segl eller Aarer; men ser man nærmere til, da er Alt borte i det Samme. Naar Folk hører til Alfer paa Veidevande om Vaaren, da tykkes det godt Varsel for Ørretfiske. Ofte sees ligesom „Lognraaker“ eller stille og speilglatte Veje paa Vandet, medens Alt ellers er graatt omkring, det er Kjølvandet efter Huldemændenes Baade, og da er Alferne ude

at roe. — „Alfevaager" kaldes de Blærer paa Isen, som Luft er kommen i, da Vandet lagde sig om Vinteren. — Ved Husavik i Steingrimsfjorden er et Alfethingsted højst oppe paa Bergtinden. — Fordum var 2 Alfkonger paa Island: de fore skiftevis hver sit Aar til Norge med nogle fine Mænd for at gjøre Overkongen der Reede for, hvorledes Alt stod til i deres Rige. I alle Herreder paa Øen ere Alfhouger og Alfborger, som man ofte har seet sterkt oplyste, iser ved Juleleite. Thi da holde Alferne gjerne Gilde og Bryllup. Ved Nyaar er deres Fardag og da har man ofte mødt dem flyttende med Bohave og Bøling. Alfer ere oftest alvorlige af Sind og synes ilde om alskens kaad Spøg nær deres Boliger; ogsaa refse de dem, som af Raadhed kaste Steene eller Andet ind i deres Hjem eller flytte Steene, som de boe i. Dog holde de meget af Sang, Strengeleeg og Dans, og ofte høres fager Lyd i Fjellet, naar de have sine Høitider eller sidde samen ved sine Sysler. Nogle Alfer ere Lysalfer og andre Svartalfer. Hine ere Christne og have samme Helgeskik med Kirker, Klerker, Messer og Kirkegaarde, som vi Andre. De syne ofte Godvilje mod Mennesker, ere meget taksomme, tjenstagtige og trofaste, men refse det haardelig, om Nogen bryder sit Løfte eller er utaksom mod dem. Ofte tender Huldefolk Lys til Vejleding i Havtykke, Storm og svarte Nætter, naar Nogen da ferdes ude. De byde ogsaa stundom Folk ind til sig; men det er raadligst ikke at sige til Nogen, hvad man der har seet eller hørt, naar man har lovet at være taus derom; thi ellers mister man Viddet.

Huldemændene bere megen Elsk til fagre Møer af Menneskeætt og de bryde aldrig sin Trygd. De tage sig det meget nær og hevne det stundom haardt, naar Nogen negter at tage imod deres Kjærlighed eller Aast (Elskhug). Stundom faar man da i det Mindste en dryg Kindhest, eller Alfemøen ber En bort paa Armene med sig. Der gaar mangefold Sagn om, at Alfefolk har gift sig med Bonde- og

Prestedøttre og stundom have Bønder taget Alfemøer til Hustruer, men dog sjeldnere. Oftere har det hendt, at naar en Alfkonge har gift sig med en Alfpige, som var af fattig Byrd, har Moder hans i Brede herover lagt den Byrde paa hende, at hun maatte være borte fra ham i saa og saamange Aar og tjene hos Mennesker som Budeje, Husstyre eller hvad det kan være; stundom legger Svigermoderen og det for hende, at hun hver Julenatt maa blote (offre) det Menneske, der sidder hjemme for at tage Vare paa Husbonbondens Gaard, naar alt Folket gaar til Kirke for at høre Aftensangen. Men Julenatt har Dronningen Lov at komme hjem til sit Rige, sin Mand og sine Børn, og er der da stor Gamen og Glæde, saalænge det staar paa. Hun og Manden hendes bede da gjerne om Morgenen meget, at Svigermoderen vil løse hende af det Baand, som hun har lagt paa hende; men det gjør Svigermoderen ikke lett, med mindre det vorder kjendt paa Bondegaarden, af hvilken Ætt Tjenestepigen er og fra hvilket Hjem; men da er hun løst med det samme. Saa var det med Hildur Alfedronning, med Una, Ulfhild, Snotra og Andre. Nu ber det stundom saa til, at Hjemmemanden faar Lyst at see, hvor der bliver af Pigen og følger hende, naar hun far sin Juleferd, efter at have stellet Alt til rette paa Bøen. Snotra for med et Stykke Toj til Farkost og kastede det over Hoved sit, da de kom til et dybt Hul i Jorden, slyngede saa et andet Aaklæde hen til ham og sank ned igjennem Jorden og han efter; (eller den anden skynder sig at træde paa et Hjørne af Felden, som Alfen hyller sig i; Hildur lagde selv Gandreidsbidsel paa Svennen og reed ham til Alfbøen). Naar hun da sidder i Høisedet, kongelig prydet, og Alle er glade, synge og danse, og Børnene flyge om paa Golvet, kaster hun gjerne Armgull eller Andet hen til dem at leege sig med. Da skynder Svennen sig useet at gribe og gjemme det og far saa med Alfen hjem igjen paa samme Vis, som han

kom, naar hun med stor Sorg maa sige Farvel til Alle. Om Julemorgen eller om Dagen, naar Bondefolket er kommet fra Kirke og de sidde samen i Stuen, da taler han om, hvad han har seet om Natten hos Alferne, og Pigen spør ham forbauset, hvad Jertegner han har paa det, at det er sandt, hvad han siger? han synger da et Kvæde, som han har hørt dernede, eller han nevner hendes Navn og fremviser Gullet eller desl. Takker da Pigen ham paa det Kjærligste eller banner ham med Ord, som have en modsat Mening af den de synes at have, siger op sin Saga, tager saa Farvel med Husbondsfolket og er nu løst fra Bannet, og far hjem igjen til Rige sit i Alfheim. Men en Prestedatter, som havde gift sig med en Alf, tog det dog meget ilde op, da hun blev opdaget, fordi hun gjerne vilde være hos Alfefolket. Hun ønskede blandt Andet, at Smalemanden eller Gjetergutten ikke skulde faa Udslet eller Snue, som af Islændingerne troes at være gode for Helbreden, og andet deslige.

Ofte vise Alfkoner sig for Folk i Drømme og vare dem ad eller give gode Raad. Engang kom en gammel Alfkone til en Mand i Drømme og takkede ham, fordi han havde givet Datter hendes, som var kommen i en Hunds Skikkelse, sulten og ilde stedt, Mad og Ly. Hun gav ham til Løn en Ljaa, men varer ham ad, at han aldrig maa herde den i Ild, men ikkun bryne den, naar den var sløv, og saa bar det til engang, at han tog Tjeneste hos en gjerrig Bondekone paa Nordlandet, som var meget trollkyndig og som lejede ham til at slaae saameget Hø for hende i Ugen, som hun kunde føre i Lade om Løverdagen; ellers skulde han miste al sin Løn. I de første 5 Dage slaar han ogsaa utrolig meget uden at bryne en eneste Gang; men Natt til Løverdag kommer Alfkonen i Drømme og raader ham at binde flere Blade til Ljaaen. Næste Dag kommer den trollkyndige Kone og legger 5 River paa Græsset, som rive

Høet af sig selv; nu gjør Manden som Alfekonen havde raadet ham, og vinder Veddemaalet. Siden kjøbte han en Gaard i Sønderlandet og slog selv sit Hø med Alfeljaaen uden al Hjelp, medens Naboerne maatte høste med en Mengde Folk. Men en Dag han var ude paa Fiske, kom en Bonde fra Nabolaget og bad Hustruen om at laane sig Ljaaen. Hun gjorde saa, men varede ham alvorlig ad, at han ikke paa nogen Maade maatte lade den komme nær Ilden, og lovede han at gjøre som hun sagde. Men hvorledes det nu var eller ikke, saa vilde Ljaaen ikke bide i den Andens Haand; han bryner og bryner; men ikke bider den alligevel. Da lagde han den tilsidst i Peisen; men neppe var Staalet rørt af Luen, før det smelter og renner sammen som Vox, og er da Hulde-Gaven unyttig siden. — En Alfkone gav den navnkundige Trollman Sera Haalfdaan Narfasøn Galdrebøger*) til Tak for Hjelp, han havde ydet hende. En anden Gang lagde Alferne en urliden Psalmebog hen paa nogle Blomster og Urter ude paa Jordet, for at en Smaagutt, som de holdt af, skulde finde den der; han fandt den og lærte siden Søn sin mange af Kvæderne og er en af dem end i Folkemunde. — Fornævnte Sera Haalfdaans Systersøn, Fidlubjørn (eller Felebjørn), der for vide om i Bygderne og aldrig havde blivende Sted, gik engang paa sin Ferd imellem Nord- og Sønderlandet under tyk Taage vild i Ubygderne der. Da han nu aldeles ikke kan finde Vej, setter han sig under en stor Steen og giver sig til at gnide paa Felen sin. Da hørte han inde fra Steenen en Vise i det gamle Lag:

„Mon jeg Skibet skue,
som styreløst driver,
ene paa Øgers Bidder,
ingen Sted faar Hvile;
stige Bølger bratte; —
i Brending ilde dønner; —
saa kveder Mand hver Morgen,
mødig af tunge Prøver.

*) Den navnkundige Galdrebog kaldes Graaskinna.

Mon jeg Fuglen skue,
som fjærløs kurer;
skrider han snøggt til Skjulet,
skynder sig Vejret unda,
glemmer Sang og Svømming;
svunden er hans Glæde —
saa kveder osv.

Mon jeg Harpen skue,
hvelvet paa Veggen,
uden Streng og Styre.
Sangeren er borte.
Sortnet af Rust og Soden,
savner den Mand i Hjemmet; —
saa kveder Mand hver Morgen,
mødig af tunge Byrder.

Bjørn lærte sig Visen og næste Dag fandt han rette Vej til Nordlandet. Der kom han til Moderbroder sin, Sera (Presten) Haalfdaan, som tog ham i Tjeneste og bad ham legge af sit Omstryger-Liv, og blive ham tro. Presten, som kunde meget Galdr, satte ham i alskens Prøver med Troll- og Djævelskab for at see, om han havde Hug og Aandsnærværelse, og Bjørn viser sig altid som den, der har baade Vid og Skemt paa reede Haand; og tilsidst faar han efter alle disse udstandne Kampe en fager Bondedatter, Valdis, som en Bergbo eller Bergfinn havde stjaalet Viddet fra, til Hevn fordi hun ikke vilde unde ham sin Aast; men Bjørn løste hende fra Trolldommen ved en livsfarlig Ferd til Grimsø, „Trollenes Odelsland," hvor han fandt Bergfinn og fik ham i Prestens Vold. Ellers kan det siges, at denne Saga er uden Ende, fordi det altid settes Noget til af En og Anden og gaar det Alt for det Samme.

Svartalferne ere „vonde Vætter", der have hedensk Tro og ofte vanskelig kunne skilles fra Troll, vonde Fylgjer, Drauger og Riser. Om dem siges ligesaameget Vondt, som Godt om Lysalferne; graadige ere de, hevngjerrige, grumme og

vellystige. Det er de blinde Naturdrifter i sin Vildhed, og minde ofte om Forntidens Jøtner.

Nu døer Alfetroen ud med de eldre Folk og gaar ikkun igjen i Sagn. Men for en Menneskealder siden syntes Alfer endnu for Prester og lærde Mænd; ja der var endog en højvelbaaren Conferenceraad og Justitiarius i Reykjavik, Hr. Stephenson, som en Alfekone ikke var rædd for at tale med, engang han var ude paa Vedø, hvor han havde sit Sommerhus. I de Yngres Mund er Alfeskab det samme som at En har en Skrue løs. — Dvergerne høres nu lidet til; dog kaldes Gjenlyd i Fjeldet end Dvergmaal; dverghagr er den, som er meget nævenyttig og „dvergasmidi" kaldes ypperligt Haandverksarbeide; i enkelte Stedsnavne, som Dvergasteinar og de vidunderlige Dverghamrar, eller i Navne paa Vexter, som „Dvergasoley" og „Dvergønd" (Snee- og Isranunkler) o. desl. og i Eventyrene om Himinbjørg og om Valfinna komme end Dvergerne tilsyne.

II. Alfepilten og Setergjenten*). Det var paa en Gaard østenlands, at Bonden havde Seter (sel), og var dette Sedvane da, skjønt det nu er meget aflagt. Denne Bonde lod Datter sin være Selraadskone eller Selmatsselja der. Endag da hun holdt paa at stelle med Maden, kom en Stakkars Pilt til hende; han var venlig (ljufr) i Ord og Laderdom, og kunde være omtrent 17 Vintre gamel. Han hilser hende blidelig, hun tager vel imod ham og spør, hvad han heeder? Daniel, sagde han og tilmed, at han var Ljufling (Alf); han bad hende give sig en halv Mark Melk, for Moder hans var klein og melkeløs, og sagde Pilten, at da vilde han gjøre for hende alt, hvad hun ønskede. Hun sagde, at han gjerne skulde faae Melken; han holdt da frem en urliden, hvid Ask; den tog hun og øste i, men gav ham selv af Bordet og sagde, at

*) Fra ymse Hereder haves aldeles tilsvarende Sagn, ikkun med en liden Afvexling i Sted, Navn og mindre Omstændigheder, saa at Sagnet maa siges at være alment.

han skulde komme hver Dag med Asken sin; tykkes det ham godt og takker han hende inderlig for det. Han siger nu Farvel og far med Asken til Moder sin og siger hende, hvor god Bondedatteren er og hvad hun har sagt. Moderen sagde, at det gjorde hun vel og var det Løn verdt; „dog beres mig for, siger hun, at der monne komme Sorg af det omsider, om det og gaar vel en Stund.“ Han for nu hver Dag til Seteren og fik der jevnt Mad hos Bondedatteren og Melk til Moder sin. Siden for hun fra Seteren, da Tiden var kommen. Om Vinteren hjemsøgte han hende ofte, skjønt Ingen vidste det. — Næste Sommer gik det ligedan. Om Høsten, da den Tid var kommen, at Folk skulde flytte fra Seteren, var det en Dag, at Bondedatteren og Ljuslingspilten taledes ved; blandt Andet bad han hende bie ugift i 3 Aar, og lovede hun det, saafremt som hun selv maatte raade for det; men jeg er rædd for, sagde hun, at jeg faar ikke raade deri for Fader min; og saa kan jeg ikke gjøre for det, men maa da gaae fra det, jeg helst vilde.“ Skildtes de da med Sorg, da hun for fra Seteren; ogsaa kvidede hun sig for Faderen, saasnart hun kom hjem, og var han heller ikke blid imod hende, fordi han vidste, at hun havde en Kjæreste i Fjellet. Om Vinteren kom en væn Mand og rig, der bad om Bondedatteren, og gav Faderen sit Ja med det Samme.

Men saasnart det blev nevnt for hende, bad hun om Lov at bie i 3 Aar. Manden var ikke langtfra at give hende den Frist; men Fader hendes slog det reent bort; heller skulde Bryllupet holdes strax med Maaneds Frist. Da hun nu hørte, at hun ikke fik Vilje sin frem, sagde hun til Bejleren: „Det faar da saa være, som Fader min vil; og naar der ingen Raad er med det, saa vil jeg dog, at Du skal lade mig faae een Bøn, som jeg beder Dig om.“ Bejleren lovede hende det og spør, hvad det er? Hun svarer, at han ikke skal tage nogen Vintergjest ind paa Gaarden

uden hendes Vilje. Det lovede han; hun beder ham hugse vel paa det Lovord; „ja, det skulde han gjøre," sagde han. — Brylluppet blev da holdt paa den aftalte Tid, og for det vel frem; og leidede Fader hendes hende i Alt vel af Gaarde. — Disse unge Folk levede vel sammen; hun var stilferdig og faaladen og aldrig gjorde hun sig Noget til Gamen; Manden hendes var godhjertet, velgjørende og tjenestferdig. Leede saa 3 Aar. — En Dag om Høsten var Manden ude; det var da paa fjerde Aaret, at de havde været gifte; da kom en Mand til Gaards, som ikke var ulaglig at see til, og havde med sig en urliden Pilt, og syntes Bonden, at han kunde være som 3 eller 4 Vintre gamel, meget fager, kvik og blid. Denne Ferdingsmand hilser Bonden. Bonden tager vel imod ham og spør, hvad han heeder? Manden sagde, „at han heed Vandraadur og maatte see til at bjerge Livet sit og Guttens," som han havde med; „og jeg vil bede Eder om det, Bonde! siger han, at I giver os Lov at være her vinterlangt; thi jeg har hørt meget Godt sagt om Eder og Kone Eders."

Bonden sagde, at det skulde han faae Lov til, hvis det ikke var Kone hans imod. (I de tilsvarende Sagn, svarer den Ukjendte, at da staar han jo under Skjørtevelde, og vilde han bere det ud overalt, hvor han kom, dem til Vanhæder; saa giver Bonden selv Lov uden først at spørge, hvad Konen siger dertil). Bonden gik da ind og siger til Kone sin, at „der er kommen en fattig Mand og en fager liden Gut, tre eller fire Vintre gammel, og have bedet sig Vinter vist;" og sagde han, at han havde ikke afsagt det, „hvis Du ikke var aldeles imod det." Hun sagde: „Det maa Du mindes, hvad Du lovede mig, da jeg blev gift med Dig." Han sagde, at han mintes det vel og derfor havde han ikke fullkommen lovet ham Vintervisten, førend han havde talt med hende om det; „og er det min Bøn, siger han, at Du giver ham Lov at være her, og saa Barnet hans." Hun siger:

„Det faar da saa være, skjønt det er mig meget imod, og gaar det frem, som vorde skal." Bonden bad ham være velkommen vinterlangt og lader dem faae Tilhold i et lidet Hus der paa Gaarden. Manden var faamælt og stilferdig; aldrig hilsede han Husfruen eller hun ham, og aldrig talede de et Ord sammen. Dog lod hun det aldrig skorte paa Mad eller Andet, som de kunde trenge til. Leed saa frem under Paaske, og paa Palmesøndag vilde Bonden til Alters; og førend han for afsted til Kirke, spurte han Kone sin, om hun havde bedet alle dem paa Gaarden om Tilgivelse for det, som hun kunde have gjort dem imod siden sidst de gik til Nadveræ*)? Hun sagde, at det havde hun gjort; han sagde: „End Vintergjesten vor?" „Nei," sagde hun; „thi jeg har ikke gjort Noget Stygt imod ham." Bonden sagde: „Ikke liker mig det; vi fare ikke til Kirke, førend Du har gjort det." Hun sagde: „See Du da til, at det ikke angrer Dig siden, at Du herder mig til at gjøre det." Gik hun saa fra ham og hen til Vintergjestens Hybel. Nu syntes Bonden, at det drygede vel lenge, gik hen i Huset og finder der Kone sin og Vintergjesten i Favnlag, begge livløse; og stod Pilten der grædende over dem. Bonden blev nu meget sorgfuld og veed ikke hvad han skal sige; tykkes han nu at være Aarsag i begge deres Død; men kalder dog paa Folk, for at tage Ligene og sysle om dem, og gjorde deres Udferd hæderlig. Han trøstede den unge Svenn, tog ham under sit Omsyn og fostrede ham vel op; det blev siden en dygtig Mand af ham og han fik mange Børn. (I andre Sagn er lengre Tid hengaaet siden Alfens og Seterpigens Kjendskab og Gutten er halvvoxen og bliver paa Engang borte, efter at have sagt fra, hvorledes Alt var gaaet til og hvo han var. Det hører ogsaa sedvanlig til, at Vermoderen, før Vintergjesternes Komme, gjør Alt for at trøste den sorg-

*) Det var Sed, at Husbondsfolket gik om til Alle, kyssede dem og bad dem om Tilgivelse.

fulde, unge Kone, forteller hende alsKens Sagn og beder hende sige sig nogle igjen; det gjør saa den Unge, siger sin egen Saga, som en Andens, men kommer engang til at forsnakke og røbe sig; men Vermoderen tager stor Deel i hendes Sorg og undskylder hende meget).

Saa siger Sagaen, at Husfruen den sidste Vinter hun levede, havde sagt sin Tjenestepige, hvo Vintergjesten var og hvorledes det stod med ham, at han var af Alffolket, og at de havde kjendtes den Tid, hun laa paa Seteren for Fader sin, og at hun var Moder til Svennen, men han Fader; og om Alt sagde hun hende, som havde faret dem imellem, og at de ikke torde tale venlig samen. De havde ikke naat at faae hverandre, og hun vidste det, at det monne vorde deres Død, om de kom til at findes og dog ikke kunde gifte sig og leve samen; thi saa havde Kjærligheden voxet fast i Hjerte deres, og derfor havde hun altid varet sig før at tale med ham og han med hende.

III. Nyaarskvelden paa Skogar. Saa gik det til paa Skogar en Nyaarskveld, at seent blev tendt Lys i Gangene eller Dørene; var det gammel Vane og holdes den end vide ved, at „Lys lades leve“ Jule- og Nyaarsnat vide i Gaardene. Folk var end i Fjøset paa Skogar, fordi en Ko skulde bere ved Dagslejte, og da Koen havde baaret, blev Kalven først ind; men saasnart de kom ind i Gaarden med Kalven, blev det sagt i Døren: „Leitt er det, at her er tendt saa seent mod gammel Sed.“ Strax blev da tendt op og sat Lys i Døre og Gange. Det var en Huldemand, som dette sagde. Han vilde ikke, at gamel Skik skulde glemmes, at det blev lyst for ham og Hans denne Kveld; thi den Kveld kommer Huldefolket med Gamenleg og Dans vide om i Gaardene, skjønt det ikke sees nu om Stunder. Men før hendte dette paa enkelte Gaarde og ikke mindst Julenatt, naar Folk var ved Aftensang, som nu er aflagt, og var da oftest gott

Veir den Natt efter det, som gamelt Folk sagde, der da levede; men nu er ofte haardt Vejr mere end da var.

IV. Borghild Alfkone. Alfeborg heder en stor Skrænt, lig en Hærborg, der staar midt for Bunden af Borgarfjord i Mulesysle, paa flette Myrer og mon Fjorden drage Navn af denne Borg. Borgen er efter Gjetning 6 til 8 Favne i Høide, men omkring 24 Favne i Vidde; Bakken er videst nedentil, med bratte Skrænter foroven, og dog Opgange paa mange Steder. Oppe paa Borgen ere Mæler og Græstorv. Alfeborg blev den kaldet deraf, at det var Tro hos Almugen, at der var Alfernes største Hovedboel og Hovedsede for Huldefolkets Hovdinger paa Østerlandet, hvor der var en overordentlig Mengde af dette Folk. Det var almen Tro, at disse Borgemænd og deres Bygdefolks Kirke var fremst i den trange Dal, som gaar ud i Borgarfjorden og heeder Rækjudal, i en stor Steen, der ligner meget et Hus i Skikkelse og kaldes Kirkesteen; og tyktes Folk ofte at vorde det var, at Huldefolk reed derhen; Jøkulsaa heeder næste Gaard fremenfor Alfeborgen paa den Side Fjordaraa. Engang bode der en Bonde, der holdt en Verkskone, som heed Gudrun. En Søndag om Sommeren fore Alle derfra til Kirke til Desjarmyr undtagen Arbeidskvinden; hun var ene hjemme. Husmoder hendes bad hende at stelle med Melkeringerne, saasnart hun var færdig med Sauderne og havde melket Fæet. For saa Folket til Kirke, men Gjenten til Sauderne, melkede Sauderne og lod dem saa løbe ned paa Ørerne nedenfor Gaarden. Derefter stellede hun med Maden og saasnart hun havde gjort det fra sig, kom hun ud paa Tunet og saa sig der om baade efter Faarene og Andet, som kom for hende. Seer hun da meget Folk ride frem ad Gaderne, som ligge nede ved Tunet paa Jøkulsaa. Disse Folk vare mange sammen og vare Alle i Højtidsklæder paa fyrrige og fagre Heste. Hun undredes over dette baade fordi Folket kom udenfra og saa over det, hvor seent

dette Folk for til Kirke. Alle reede de frem udenom Gaarden, uden en Kone; hun reed op ad Tunet og frem til Gaardsrummet. Denne Kvinde var gæv af Udseende og mild, men noget aldrende. Hun hilser Gjenten og siger: „Giv mig rystet Melk at drikke, Gjente min.“ Gjenten løb ind, fyldte en Trækande med Kjernemelk og bød hende. Men Kvinden tog imod det og drakk i store Drag. Da hun havde taget en stor Slurk, spurte Arbeidskonen: „Hvad heeder I, Mor?“ Men Konen svarede Intet og gav sig atter til at drikke og drakk en stor Slurk. Gjør da Gjenten hende atter samme Spørsmaal. Men Konen svarer end Intet og blev ved at drikke. Saasnart hun havde drukket ud og lagt Laaget over, seer Gjenten, at hun griber sig ind i Barmen og tager derfra en kostelig Lereds-klud, legger den ovenpaa Kandelaaget og giver hende og takker hende for Melken. Da spør Gjenten hende atter tredje Gang: „Hvad heeder I?“ „Borghild heeder jeg, min nysigne Gjente,“ siger Konen, gav Hesten et Svøbesmæk og reed ud af Gaarden efter Folket sit og naade dem. Men Arbeideskvinden stod og saa efter dem og det sidste hun saa, var det at Folket reed ind om den graae Steen ude i de saakaldte Kolletunger; der ligger Leeden frem til Kækjudal. Leed saa end til Husfolket kom hjem om Kvelden fra Kirke; da sagde Gjenten dem Alt, hvad der havde gaaet for sig om Dagen og synte Folket Kluden, som var hende given; saa fager var den, at Ingen tyktes have seet slig en, og er sagt, at den har gaaet siden imellem Høvdingskvinderne paa Landet. Men det Ridefølge, som Arbeidsgjenten saa, maatte vel være Huldefolk fra Alfeborgen, som agtede sig til Kirke i Kirkesteenen i Kækjudal.

V. Alfekoners Taksomhed. (Vestfjordsk Sagn). En Kone drømte om en Kvinde, som hun tyktes maatte være Huldekone; Drømkonen bad hende at give sig Melk for Barnet sit, 4 Merker eller 2 Potter om Døgnet i en Maaned, og sette det paa et Sted, som hun nevnte, ude i Gaarden.

Konen lovede hende det, og gjorde det, da hun vaagnede; hun satte en Melkeask til hvert Maal og altid var Melken borte i den, naar hun kom til igjen, og saa gik det en Maanedstid. Men da den var leeden, viste den samme Kvinde sig igjen for Konen og sagde, at hun havde vel gjort og skulde hun nu eje det Belte, som hun fandt i Sengen sin, naar hun vaagnede. Siden blev Alfkonen usynlig og hun vaagnede; fandt hun da et meget fagert Sølverbelte, ligesom Kvinden havde sagt hende. — Hos salig Thorstein Paalssøn i Budardalen var en Kvinde, som hed Gurid; hun var Preste- eller Provstedatter øster fra Ofjellene; hun var sanddru og skjønsom i Alt det, som laa til hende at vide og sysle med. Hun sagde det, at da hun var østerpaa, var der en Tjenestegjente, saavidt jeg mindes paa Bergthorshaal (Njaals Fedregaard) (saa sagde Fader min fra, og var han i Budardal hos Frende sin, salig Thorstein Paalssøn, og hørte Gurid sige dette saa). Naar denne Gjenten for at twaae Linned, gik hun gjerne om en meget stor Steen eller Skrænt og tog sig ofte Hvile der og rensede da bort fra Klinten Hestemøg og anden Lort, som laa der. En Gang, da hun gik ved denne Steen, hørte hun, at de holdt paa at kjerne Melk der inde i Berget, og gik saa sin Leed. For hun med Tvetten sin til Bekken, som hun var van at twaa i; men da hun havde twættet fra sig, gik hun hjem igjen med Tvætten, dog med løse Byrder, thi hun havde faaet vondt der nede ved Bekken og kom sig saa ind under Berget og satte sig der ned. Da hun havde sat sig ned, saa hun, at en Kvinde kom ud af Bergknausen og holdt i Haanden sin en hvid Ask med røde Gjorder; hun gaar didhen, hvor Gjenten sad og rekker Asken til hende og siger: „Tag Du og drikk! Du holder altid reent omkring Huset mit og Gaarden." Gjenten torde ikke andet gjøre, end tage imod Asken og drikke; var det da lunken Melk, som i den var. Derved kom Gjenten sig og rakte Asken igjen til Konen tigende. Konen tog imod den

og for ind i Bergknausen, men Gjenten gik hjem uhindret.

VI. Paa Jøkulsaa bode en Bonde; en Høst var der sendt ham en Fattigpige til Opfostring og Lægd. Hende holdt han i 3 Aar og for meget ilde med hende, lod hende døje Arbeide og Sult. Den fjerde Nyaarsdag fore Mand og Kone til Kirke og setter Bonden hende som sedvanlig til at stelle med Sauderne i Husene om Kvelden; men ingen Mad fik hun. Hun driver Feet ud paa Moen, som ligger udenfor Jøkulsaagaarden, og giver sig til at bere Hø op til Gaarden. Medens hun var iferd med det, brød et Uvejr løs, og vilde hun nu faa Feet hjem. Men da hun kom paa Myrerne fremfor Alfeborgen, mødte hun en Mand, som siger, at hun skulde komme med ham; thi dette var det farligste Uvejr. Hun gjorde da efter hans Ord og for med ham ind i Alfeborgen. Da hun kom derind, saa hun en tekkelig Bolig, men ingen andre Folk end en Kjerling, der sad paa Højpallen. Karlmanden viste hende til Sede og da gik Kjerlingen ud og kom igjen med Kjød paa Disken og Gryn i en Ask. Pigen korser sig og tager siden til Maden; da hun var mætt, tager Kjærlingen Levningerne og siger: „Ikke skal Du korse dette, Ulykkesbarn!" Der var Pigen om Natten. Om Morgenen for Jøkulsaabonden at leede efter Saudfeet sit og fandt det veirslaget og ilde spredt omkring. Seent om Dagen for Pigen hjem, og da Bonden saa hende, blev han uvenlig, tiltalte hende haardelig og lod hende nu næsten ingen Mad faae. Alligevel fedmede hun meget snart og vidste Ingen, hvad som voldte det. Engang kom Bonden i Fjøset til hende og fandt der hos hende en Saudstakk (Saudarhupp). Bonden blev da vond, slukkede sin Harme paa hende og kaldte hende Tyv. Ved Sommermaale blev hun borte. Presten lod da samle Folk; de leedte og leedte og fandtes hun ikke. Senere sagde en Kone, som bode paa Bakke, at hun var i Alfeborgen; thi hun havde

været hos hende fire Gange i Barnsnød; sagde hun, at hun havde det der gott og vel.

En Kone fra denne Alfeborg kom engang og hjalp Bondekonen paa Bakkejordet i Borgarfjord, der laa i Barselseng; siden kom hin med kogt og varmt Kjød og satte det ved Sengen; men Huskonen vilde ikke røre derved. Efter en liden Stund kom den ukjente Kvinde, tog Disken med Kjødet og sagde: „Det havde ikke været farligt for Dig at tage for Dig af Disken, og tenker jeg, at det monne have vordet Dig litt til Meens, om Du havde taget til Dig deraf, og saa maatte du medfare, at det havde vordet Dig og Barn dit til Held.“ Siden saas Alfekvinden der aldrig meere.

VI. Faxe. Det er sagt, at i gamle Dage have Sønderneсingerne drevet meget paa Fugleveide paa Geirfugleskerene; men derhen farer man ikke uden i stilleste Vejr paa Somerdag; thi saa farligt er det ude imellem Holmerne. Der er sjelden eller aldrig Døsø. Engang da Folk var faret derhen, bar saa til, at en af Skibsfolkene ikke kom op i Skibet, da det lagde fra Holmen og var saa tilbage paa Skeret. Skibsfolkene trode, at de nu monne have seet ham sidste Gang, men fik ikke gjort Noget for Brenningens Skyld og holdt til Lands. Lider nu saa til Someren efter. Da kom et Skib ud til Skeret. Manden kom da ned til Farkosten og var meget glad tilmode. Det gik i Skibsfolkene, da de saae ham, og de spurte ham, hvor han havde været om Vinteren og hvorledes det var gaaet for ham? Han sagde, at han havde været der og haft alt Gott paa en Gaard der og der havde ikke været Mandfolk, men bare en Gjente. Han sagde, at hun havde sagt, at hun gik med Barnet hans, og vilde hun sende ham det, om det levede; skulde han da give Barnet Skirn (Daab); thi ellers monne deres Samvær vorde ham til Vaande. Skibsfolkene fore nu i Land med Manden og tyktes Alle Under, at han ikke var

død. Denne Mand havde sin Kirkegang til Hvalsnes. Saa hendte det noget seenere, at da Gudstjenesten var endt, stod paa eengang en Barnsvugge udenfor Kirkedøren, og vidste Ingen, hvad det skulde tyde. Barn laa i Vuggen, og vare alle Vuggeklæderne meget prydelige. Dette saae Alle, som ginge ud af Kirken. Saasnart Presten kom derhen, spør han, om der var Nogen, der bad ham give dette Barn Skirn? men Ingen vilde kjennes ved det. Da blev Vuggen borte med det Same, ikkun Dugen blev kastet til Presten fra Vuggen. Dugen tyktes saa fager og prydelig, at den er nyttet der til Alterklæde og tyktes det at søme sig vel. Men da Manden, som før sad paa Skeret, var komen hjem fra Kirke, blev han vill og kastede sig i Søen; han blev da til en Hrosshval og kaldte Folk ham Faxe. Af ham ber Faxafloe Navn; thi der var han lenge og viste sig meget skadelysten mod Sømænd. Han lagde sig der ude for Skibene og gjorde dem Skade og fik Mange sin Bane af det. Engang slugte eller brød Faxe en Baad, hvorpaa vare 2 unge og evnelige (haabefulde) Brødre. Deres Fader skjønnede sig paa Mangt og Meget og han tog det Raad, at han for eene paa en Baad og roede ud paa Floen, der som Faxe laa. Dreev han da Faxe nordover Fjorden i det Vand, som siden heeder Hvalvatn. Der skildtes de ad og er Ingen siden vorden Faxe var; men en Gang fandtes Hvalbeen liggende der ved Vandet. — Edleré hevnede sig en Alfekvinde paa Presten Gislasons Farfader i Saurbø; en Vugge kom der frem i Kirken, og en Kvinde fulgte den og Alle saae hende. Denne Kvinde gik hen til det Sted, hvor Gisle Bonde sad og tager saa til Orde med ham: „Jeg lyser Dig, Gisle, saa sann Fader til Barn dette, som i Vuggen er, som jeg er dets Moder.“ Gisle tvernegter det, at han er Fader til dette Barn. Kvinden syner sig nu meget vreed og siger, at han skulde gjelde det, at han har negtet at være Barnets Fader, og at det derfor ikke havde

naaet at faa Skirn. „I tiende Led fra Dig," siger hun, „skal Møde stadig vorde din Afkoms Lod; men dog vil jeg legge det til, at bedre skulle de løses af deres Vaande, end det seer ud til, og end Folk venter." Hun griber da til Aaklædet, som laa over paa Buggen, og kastede det ind i Koret; siden forsvandt (hvarf) hun og Buggen med hende. Af dette Aaklæde er gjort Hagel og givet til Kirken paa Briaanslæk, og er den siden kaldet Alfehagel. Siden er den nyttet til at lindre Verk, som kom over Gisles Afkom og Andre. Og Folk bedredes derved. Dette er sant, siger Sagamanden; men om Hagelen har haft den Natur fra Alferne, eller Bedrestunden er komen fra Gud, det veed jeg ikke.

VII. Alfesystrerne. (Vestfjordsk Sagn). Engang vare 2 fremvoxne Systrer hos Foreldre sine, som havde den eene af dem til Albogebarn (ligesom Stifbarn). Engang om Vinteren bar saa til, at alt Folket paa Gaarden ætlede (agtede sig) til Aftensangs og iblandt dem lengtes ogsaa den Bondedatter, som altid var sat tilside, efter at være med til Kirke. Men for den Sags Skyld, at Een maatte være hjeme for at tage Vare paa Gaarden, maatte hun sidde igjen, skjønt hun gjorde det nødigt. Og som alt Folket var faret af Gaarde, tog hun sig til at rense Gaarden baade oppe og nede og satte Lys alle Steder. Men da hun havde gjort alt det Strævet fra sig, bød hun hjem Huldefolket med den Hilsen, som van var og gik omkring hele Bøen med den sedvanlige Tiltale: Fare de, som fare ville; kome de, som kome ville, mig og Mine til ingen Meen! Siden gik hun op paa Loftet, satte sig til at læse i en Gudsordsbog og saa aldrig op fra den før Dagen rann. Men ligesaasnart hun havde sat sig, kom ind i Huset et stort Følge af Alfefolk, og var det alt klædt i Gull og Høitidsbunad. Det lagde i Rad paa Golvet alskens kostlige Prydelser og bød Bondedotteren dem; saa gav Alfefolket sig til at danse og

bød henne med i Dansen; men hun gjorde intet af det, og denne Adferd holdt Huldefolket ved alt til Daggry. Men da Dagen rann, saa Bondedotteren ud gjennem Gluggen og mælte: „Gud være Lov, nu er komen Dag.“ Og da Huldefolket hørte Guds Navn, vare de ude af alle Døre, skyndte sig af Gaarde og lode alt Gullet igjen. Saasnart nu Husbonds-Folket kom hjem af Kirke, og Bondedotterens Syster saa alt det Gull og alle de kostlige Sager, „Albogesysteren“ hennes havde faaet i Eje, misundte hun henne og sagde, at Syster hennes skulde ikke være hjeme næste Aar, men hun selv. Nu komer næste Gamleaarskveld og Kjæledotteren (eptirlætisdótturin) er hjeme; hun gleder sig meget til Alfefolkets Kome, byder det hjem efter gamel Sed og satte Lys alle Steder. Siden kom Huldefolket, ligesaa vel klædt som første Gang, lagde Gull, Søljer, Ringe og deslige paa Golvet, gav sig til at danse og bød henne ind i Dansen, og det tog hun imod. Men saa gik det, at hun brød Laarbeen sit i Dansen og blev vidstjaalen. Men Huldefolket for bort og tog alt Gullet sit med.

VIII. De 2 Alf-Kvinder. To Alfkoner fore engang hjem til en Gaard for at skifte Børn; de kom derhen, hvor Barnet var, som de ætlede at tage. Det laa i Bugge; intet Menneske var ved, uden et andet Barn, toaarsgamelt. Den yngre Alfkone, som var mindre skjønsom paa sligt, gaar strax til Buggen og siger: „Tage maa, tage maa.“ Da siger den eldre:

Ikke maa: thi Meen er ved;
Kors er under og ovenpaa*);
Toaaringen sidder og passer paa.
og siger fraa.

Dermed fore de bort og fik ikke gjort, hvad de vilde.

*) Det er sedvanligt at gjøre Korsmerke over Børn eller legge en Gudsordsbog ved deres Leie, naar man gaar fra, for at frede dem for alt Vondt.

Vil man blive Skifting løs uden at have sit eget Barn igjen, maa man sende det til Kirke; saa døer han. — Man har ogsaa andre Sagn om, hvorledes man kan faa tvunget Huldefolket til at give det ranede Barn igjen og tage ved sit eget. Det var saaledes paa en Gaard, medens alt Folket var ude paa Engene, uden Husfruen, som var eene hjeme og tog Vare paa Gaarden med Sønnen, som da var paa tredje eller fjerde Aaret. Denne Svenn havde voxet og twivtes vel til denne Stund; han kunde sige Alt, og var et skjønsomt og evneligt Barn, som man bedst kunde ønske. Men dermed, at Konen havde ymse Gaardstell at sysle med foruden Gutten, maatte hun gaa fra ham en Stund og for ud i en Bekk at twaa Melktrogene sine. Hun satte da Barnet efter sig i Husdøren, og veed man Intet forend hun kom igjen efter nogen Tid. Saasnart hun order til det, skriger Barnet og skraaler illere og villere, end hun havde Vaan om; thi før var Gutten det snilleste Barn, blitt og tekkeligt; men nu faar hun ikke af det Andet end Ulyd og store Skrig. Lider saa noget herfra, at Barnet ikke mæler Ord fra Mund, men var aakave (overmaade) leitt og trollet og tudede som en Sel, saa Konen ikke vidste noget Lag paa, hvorledes det var gaaet til med slig Omskifting. Barnet voxer heller ikke og ber sig meget taabeligt ad i Eet og Alt. Konen blev meget sorgfuld over dette og tager det Raad, at hun gaar at hitte Grannkone sin, som holdtes for at være meget klog og at skjønne sig paa Noget af hvert; og hun siger hende om den Sorg, som hun har. Grannkonen udspør hende grant om, hvor lenge det var siden, at Barnet var faret saa ille, og om hvorledes hun trode, at dette kunde have gaaet til. Guttens Moder siger henne Alt, som tilgaaet var. Saasnart hin kloge Grannkone havde hørt Altsamen, siger hun: „Tror Du ikke, Mo'r min, at Svennen er Skifting? Thi det er min Tro, at han er skiftet om, medens Du gik fra ham i Husdøren.“ — „Jeg veed ikke,“ siger hun; „men

kan Du ikke give mig Raad for at kome efter det?" „Det kan jeg nok gjøre," siger Nabokonen. „Du skal engang lade Barnet efter Dig og saa lade Noget, som det ikke har seet før, kome frem for dets Øine, og da kan være, at det siger Noget, naar det Ingen seer omkring sig. Men Du skal lure efter og merke, hvad det tager til Orde. Tykkes Dig da Svennens Ordtag underligt og mistenkeligt, skal Du give ham Stryg uden Naade indtil der komer Noget til." — Da de havde talt sligt samen, skildtes de ad, og takkede Guttens Moder Grannkone sin for godt Raad og for hjem siden. Saasnart hun var hjemkomen, setter hun en liden Koge-Pott mitt paa Golvet i Ildhuset; siden tager hun mange Skafter, binder hvert ved Enden af det andet, saaat den øverste Ende tog alt op i Røghullet; men ved den nederste bandt hun en Tvære (Turu eller Tværa) og lod den stande ned i Potten. Saasnart hun havde stellet saa til i Badstuen, søgte hun Gutten og bad ham være ene efter; gik saa ud af Ildhuset og stod paa Lur (á hleri), hvor hun kunde see gjennem Dørsprekken ind i Stuen. Hun havde ikke standet lenge, før hun fik see, hvor Barnet giver sig til at hoppe saasmaatt omkring Potten og tage den og syne den paa alle Sider med Tværen og siger siden: „Nu er jeg saa gamel, som Een kan see paa Granene (Mund-Skegget), atten Børns Fader i Alfheim; men aldrig har jeg seet saa lang en Gaur (lang Stang, bruges ogsaa om Jotner) i saa liden Gryde." For da Konen atter ind i Ildhuset med en liden Vond, tager Skiftingen og afdeinger (afhyder) ham lenge og ubarmhjertig. Han setter da i et forfærdeligt Skraal. Da Konen havde deinget ham dygtigt en Stund, seer hun ukjent Kone kome ind i Huset med et Svennebarn paa Haandleggen sin, fagert og raskt; hun saa blitt til det og siger til Huskonen: „Ujevnt skiftes vi ved; jeg dier Barnet ditt, men Du banker Bonden min." Saasagt, setter hun Svennebarnet ned fra sig, Husfruens Søn, og vorder han efter;

men Kallen sin tager hun med sig, og borte vare de begge med det Same. Men Svennen voxede op hos Moder sin og blev en Evnesmand.

IX. Lægg i Haanden, Karls, Karls!" Det var paa en Gaard, at Børn vare ude ved en Houg at leege sig; det var et ungt Møbarn og 2 eldre Svennebørn. De saae en Hule i Hougen. Da hendte det, at Pigen, som var den yngste af dem, havde rakt Haanden ind i Hullet og sagt for Spøg, som Børn gjøre: Lægg i Loen (den hule Haand), Karls, Karls, Kallen skal Intet see. Da kom der en stor, gyllen Forklædesknapp i Barnets hule Haand. Saasnart de andre Børn saae dette, misundte de dette Barn; da rakte det eldste Haanden sin ud og sagde det Same, som det yngste havde sagt og bildte sig ind, at det skulde faae ikke mindre nysselig Gave end dette. Men det lonnedes ille; thi dette Barn fik Intet, uden sin Haand visnet, da det tog den ud af Hullet, og gik med den saa alt sit Liv.

X. Eet Sted maae de Bonde boe. Paa Grimsø bode en ill Aand i en Hule; naar Folk for Fuglefangstens Skyld lode sig heise med Toug ned ad Fuglebjerget, kom Trollets grove, lodne Haand frem af Steenen og skar Touget over. Presten maatte da ud og signe Stedet; men han siger selv, at Touget var gaaet af paa nogle skarpe, fremspringende Steene og at han derfor havde ladet sig heise ned og med en Hamer slaget disse Kanter af. Allerede i Gudmund Biskops Saga siges noget Lignende om dennes Undergjerninger, hvormed Berget helgedes. Ogsaa Biskop Thorlaak den Hellige vigede Laatraberg paa Vestlandet; men da lod en Røst sig høre inde fra Fjellet, der sagde: „Eet Sted maae de Bonde være." Da lod Biskopen et lidet Sted paa Berget uviget, og der tør siden Ingen sige ned; men da Een var dumdristig (fifldjarfr) nok til at gjøre det alligevel, kom en graa Haand ud og skar Festet over, og Manden fandt en braad Død. Slige uvigede Steder i Fuglebjergene

kalles siden Heidnabjørg. — I Hitardal bode i det 12te Hundredaar Thorleif Beiskalde, der omtales i de Gamles Bøger; om ham gaar endnu det Sagn, at han var saa rig paa Fe, at ingen Kjedel kunde faaes stor nok til at rype al Melken hans. Da kom ukjent Mand og bød ham en umaadelig Kjedel imod at faae Kalven af en vis Kvige, og mod at Thorleif skulde føde Kalven i 3 Aar; det gjaldt hans Liv, om han brød Løftet. Men Oxekalven blev saa olm, at Thorleif maatte slagte den i andet Aar derefter. Da banker Een seent om Kvelden paa Døren; een af Folkene gaar ud, men finner Ingen; det Same gjentager sig; tredje Gang gaar Thorleif selv ud, skjønt det beres ham for, at det er Trollen, som komer for at hevne sig. Næste Dag finner man Blodspor og hans Lemer strøde omkring.

XI. Saga om Ljuflinga-Arne eller Alfe-Arne. Det bar saa til paa Selø, at der vare Sømænd paa Fiskeveide. En Morgen, da de laae og sov i Søboden, vaagnede en af dem, som heed Arne, og kunde paa ingen Maade kome til at sovne igjen. Han laa saa, at han havde Hovedet paa Sengestokken og saa ud igjennem Døren. Han seer da, at et Kvindfolk gaar 2 Gange omkring Boden og komer siden ind, gaar hen til Arne og hilser ham med Kyss. Han giver liden Agt paa hende og tror, at hun er komen ned fra Landet; men ikke kjente han hende. Siden tale de nogle Ord samen, og gaar hun dernæst ud; men han sovner; Ingen blev henne var uden Arne. En Søndagsmorgen nogen Tid efter, da han gik ud at see, om der var noget udenlandskt Skib i Syne; (thi for dem maa man tage sig i Vare, da de ofte gjøre islandske Fiskere Meen) hørte han ikke langt fra sig, at der blev ringet med en Klokke eller fleere; han gaar efter Lyden og komer saa smaatt frem efter den, og stander saa et Stundekorn og hører nu anden Ringing; han gaar da igjen efter Lyden og merker, at han komer alt nærmere; nu stander han atter, indtil han hører tredie

Ringing. Da gaar han efter Lyden og komer tilsidst til en Kirkedør og en reiselig Bygning, hvor der før havde syntes ham og Andre ikkun at være bratte Skrænter. I Kirken seer han meget Folk og Presten i Messeskrud. Same Psalme hørte han sungen der, som hos os; stiger Presten paa Stolen som Sedvane er førend der er ringet Credo, og lagde ud af den vanlige Text. Og efter endt Bøn stiger han ned af Stolen og synger: „Hædre vi Gud Fader i Himerig." Siden er meget Folk til Alters. Men imedens Uddeelingen stander over, synges Jesu Minnesang og derefter lyser Presten Belsignelse (Blessun) over alt Folket. Alt gik da frem efter Helgesskik; men allersidst blev sunget: „Sejret har Du over Synd og Død." Medens alt dette for frem, biede Arne uden Døre, men aldrig gik han ind i Kirken. Siden komer Presten ud og Kirkefolket efter ham og da Folket gik hen og takkede Presten for Prediken, gjør Arne ligesaa og tager Presten i Haand; og tog han det venlig; men overvættes stor og megtig var han i Arnes Øjne og og saa han ud til at være noget ved Alder. Han gaar strax ind i Preste-Gaarden. Nu komer den Ene ud af Kirken efter den Anden, og derimellem en aldrende Kone, men meget høvdinglig og efter henne fulgte en dejlig Jomfru, meget vel klædd og høvisk i Væsen og Lader; og har Arne sagt, at hun stod over alle Møer, han havde seet, i Andletspryd og Udseende. Arne kjendte henne igjen; thi det var det same Kvindfolk, der kom til ham i Boden. Hun viger kjent til ham og hilser ham med Kyss, tager hans Haand og beder ham kome med sig ind i Gaarden. Arne er treg til det; og hun komer i varme Sporet ud igjen med Messevin i et Glas og beder ham drikke; han tog imod det; siden nøder hun ham ind i Gaarden med sig; kom de ind i en Stue, meget stormandlig prydet; der sidder Presten ved Bordet og Kone hans. Pigen lader Arne tage sig Sede og setter sig siden selv. Nu blev Mad baaren paa Bord, salt

Suppe, tørket Kjød, Grynggrød og Brød, og nøde de Alle deraf, som ved Bordet sade, Presten, Kone hans, Jomfruen og Arne. Der blev da frembaaren overflødig Mad. Ingen mælte Ord til Arne uden Jomfruen; og da Maaltid var ude, leeder hun Arne ud, følger ham paa Vej og beder ham meget at kome did oftere og tage henne til Kone; hun siger ham, at Fader hendes er Prest over alle Derne der og sømelig rig paa Gods; men hun er Eenebarn. Arne siger reent ud Nej til det at tage henne til Kone. Hun siger, at hun veed, hvad der bor ham i Hugen: „Du er rædd for det," siger hun, „at vi monne være Djævler og at vi ikke troe paa Gud; men kom Du til mig og saa skal jeg sige Dig al vor Gudsdyrkelse; men liker den Dig ikke, saa skal Du have Lov at fare heelskindet herfra igjen; men jeg spaar det, at den monne like Dig vel, først Du har seet den." Mange fleere Overtalelser kom hun med til ham. Nu skilles de saa dennesinde; men hun komer oftere til ham og snakker altid til ham paa lige Vis.

To Gange var Arne i Kirke paa Selø og sagde han, at hvergang havde han seet henne i Kirken og altid havde hun leedet ham til Bords efter Messen og havde Alt gaaet som før er sagt; Gjenten fulgte ham af Gaarde, gav ham Brennevin og bød ham altid at kome til henne. Engang spurte han om hennes Navn og svarede hun, at hun heed Bjørg, men Fader hennes Finnur. Siden for Arne bort fra Derne, da den Tid var ude, som vant er at være der til Udroning og som altid er førend Natten tager paa at myrkne; thi sagt er, „at ikke er der fredsomt i svarte Nætter." Arne trode nu at være aldeles sluppen fra hennes Overtalelser, da han var komen hjem til Fader sin. Men ikke har han lenge været hjeme, førend Bjørg komer til ham en Dag og hilser ham meget venlig og siger: „Nu kan Du see, hvor kjær jeg har Dig; thi Fader min skiftede Brød (Kald) med den Prest, som her var, og flyttede bort fra Derne, saa jeg kunde

være nær Dig; kan Du nu see heraf, hvor meget jeg monne raade hos Fader min. Kom Du derfor til os, og siden kan Du fare bort igjen, om ikke Alt liker Dig hos mig." Han talte unda paa alle Maader. „Sid Du bare en liden Stund hos mig," siger hun da. Han gjør saa og skilles de ad efter det. Ingen saa henne, naar hun kom til ham, uden han selv. For nu saa frem lenge, at han sidder hos hende en liden Stund hver Dag. Da var det engang, at han beder Fader sin at lade ham fare bort; men Faderen sagde, at han trengte ham til Slaatten; thi han havde ikke fleere Folk end Arne og en lejet Dagarbeider (Kaupamadnr). Een Dag, da de vare ude at slaae, saae de begge Bjørg kome gangende. Arne siger da til Karlen i Spøg: „Hun gaar nok efter Dig, hun dér, maa troe." — „Hvor kan Du snakke sligt?" siger hin; „heller er det Dig hun gaar efter." I det Same komer Gjenten henimod Arne, og medens hun hilser ham, bliver hun usynlig for den Anden. Da seer Arne nogen Breede i hendes Aasyn; men aldrig saasnart aabnede hun Mund for at tale til ham, før hun var meget blid igjen. Det er ikke let at sige, hvor ofte hun kom til ham; men ofte var det 3 Gange om Dagen. Efter Slaatten for Leje-manden bort, og laa hans Leed over et meget højt Fjell, hvor det var mælt, at Troll fordum havde holdt fælt Hus og gjort alskens Ulyd og Styr. Arne bød sig til at følge ham, og ride de saa op i Fjellet, skildtes siden, og farer Arne eene hjemover. Et Sted, hvor Leeden laa igjennem en Trengsel eller Kleev, staar med Eet en Trollkjerling lige for ham, og seer han nu, at det Bedste, han kunde gjøre, var at ride som hvassest frem om hende; men medens han gjør saa, hørte han et dybt Stynn fra Kvinden, og sagde Arne siden, at han havde taget det som Forbud paa det Uheld, som stod ham fore. — Saasnart han var komen ned af Fjellet, kom Bjørg imod ham; sidde de da nogen Stund samen og skildtes siden venlig ad. En Løverdagskveld tidlig

om Høsten gjør Arne sig reede til at leede efter Sauder og ætler han at kome igjen med det Første, men det blev seent ud paa Kvelden, før han fik Sauderne samen og som han komer henimod Hjemmarken (Tunet), gaar Bjørg imod ham, hilser ham blidelig og beder ham sidde en liden Stund hos henne. Han negter det reent ud og er vond paa henne; thi han havde været Alt for lenge om at finde Feet. Hun beder ham des mere at sette sig bare en liden Stund endnu; men han ænser henne ikke. „Jeg faar da finne paa andet Raad," siger hun ved sig selv, gaar hen til Arne og tager ham i sit Fang og ber ham, som om han kunde være et Barn, og det skjønt han regnedes blandt større Mænd. Han var ikke paa nogen Maade god for at slide sig løs af Alfe-møens Fangtag, men lader henne dog have det meste Stræv for det. Hun ber ham langen Vej til han syntes, at hun monne have naaet hjem til sig selv. Han bryder sig nu og slider og sparker Alt, hvad han orker; men hun bliver mø-dig, saa han komer sig løs af og legger til henne med Saudstaven over Laar hennes og giver henne store Hugg. Bjørg gaar da haltende bort fra ham og styn-nede tungt derved og siger siden til ham disse Ord, da han stod paa en Moldflage: „Du skal ikke kome hjem et Fjed fra denne Flage, medens jeg taler ved Dig nogle Ord. Du skal vorde saa veeg, at Ingen skal kjenne eller kunne læge din Sygdom. Om Nogen prøver paa det, skal Du altid visne hen. Prøver nogen klog Mand at læge Dig, da skal Du visne usigelig hen. Lev Du nu med dette, og mon det ikke like Dig bedre, end om Du havde været hos mig og haft mig til Kone." Arne søgte, medens hun talte dette, at kome løs af Flaget, men kunde ikke; thi Magtløshed kom over ham. Skildtes de saa denne Ginde. Han for siden hjem med Feet og er tung og har ingen Madlyst; han gaar til Rumet sit, men nyder ingen Mad og meget lidet sover han om Natten; thi underlig Veeghed hjemsøgte ham; men

ikke kunde han sige, hvad der gik ad ham. Søndagsmorgen efter kom han sig med megen Møde paa Beenene og reed til Kirke; han havde Sede under Prædikestolen. Under første Deel af Prædikenen vidste han ikke af sig; men da han kom til sig selv, saa han et stort Blodtjærn, der var komet op fra ham; han kom sig saa med Nød og Neppe hjem igjen. De spurte ham nu, hvad som voldte denne Veegheden hans? men han vilde ikke aabenbare det for Nogen. En Natt komer til ham hin Prest, som han havde seet paa Øen og mælte: „Det var ille, at Du skulde faa saadan Mislod af Mine; heller ikke var det min Vilje, at Dotter min hjemsøgte Dig, og vil jeg derfor hjelpe Dig, om jeg kan. Har Du noget Glas hos Dig?“ „Nej,“ siger Arne; „men jeg har det i Udhuset i Kiste min.“ Presten beder ham give sig Nøglerne. Arne gjor saa, og saa komer Presten igjen, giver ham nu Nøglerne hans igjen og siger ham, at Glasset er fyllt i Kisten og skulde han drikke Alt ud deraf om Morgenen, saasnart han kom paa Beenene. Om Morgenen drager Arne sig frem til Kisten, finner Glasset fyllt med noget Hvitt og Tyndt, som om det var Vin, og er nu i Tvivl om han tør drikke af det; og da ham komer i Hug, at han er Dødsens, (hvart heldur sé) hvad han saa gjør, setter han Glasset til Mund og tømer det. Han kjente sig strax noget kvikkere og faar søve og vorder glad derved. Derefter fører Fader hans Arne ham til en klog Mand der i Bygden, skjønt det var Sønnen meget imod. Men saasnart han var komen did, havde han hverken Fred eller Ro; der kom altid Blod fra ham, og gik det saa en Tid, at han var der og visnede meere og meere hen. Det hendte sig engang, at Arne var ved at ryge en Pibe Tobak og havde draget sig sig ud for Døren; han mister da Samlingen, saa han veed ikke, hvad der foregaar om ham. Folk savner ham og for at leede efter ham; tilsidst funde de ham Morgenen efter langt fra Gaarden, liggende grue ned; og havde meget Blod gaaet

op af ham, men Piben laa i Stykker ved Siden. Dernæst blev hanført til næste Gaard, hvor en Laugrettesmand bode. Arne bad om at maatte være der som Gjest nogen Tid; men det sagdes reent Nej dertil. Laugrettesmanden giver Arne Brennevin, saaat han kom litt til Kræfter; men saa gik det igjen efter Vane, og litt efter tog Blodet til at renne op af ham, saa at Alle fik stor Rædsel for ham. Laugrettesmanden sagde, at han ikke havde givet ham Lov at være der, fordi hans Sygdom var ham modbydelig og rædselfuld. Nu byrjede Arne at leve op igjen og seer den gamle Ven sin, Presten, kome. Han siger til Arne: „Bed Du dig Lov at være her, men far ikke til den kloge Mand." — „Jeg bad om det, siger Arne, men fik ikke Lov." — „Bed engang til," siger Presten; „jeg skal hjelpe til, saaat Du faar Lov." Arne frister da igjen og fik Ja. Ingen saa Presten, uden Arne. Men da han havde været der nogen Tid, komer Presten atter til ham og siger: „Saasnart Du faar de store Kast, skal Du bede Laugrettesmandens Kone at holde Dig til Brystet og mon Du have Lindring imedens." Arne gjør saa og havde Lettelse deraf; men ikke naade Konen altid at være hos ham. En Morgen ligger han, som oftere, i Sengen og har det nogenlunde gott; saae da Alle, at en Kvinde komer til Rumet, som han ligger i, og taler til ham saalunde: „Ikke skal Du faa nogen Helsebod af dette." Siden gaar hun ud. Arne kjente igjen, at det var Venkone hans fra fordum, Bjørg. Men da hun gik ud, blev Arne saa ømkelig, at Folk trode, at det var paa det Sidste med ham. Dagen efter komer Presten til ham og siger: „Vanskeligt gaar det for mig med at hjelpe Dig, Arne!" Han giver ham en Bog og forbyder ham at lade nogen Mand see den og siger, at han skal have den paa Brystet hos sig. Arne gjør saa og har imedens nogen Lindring. En Dag sover han, og Bogen ligger hos ham. Bonden tog da Bogen og læser i den; der var ikke Andet deri, end endeel Bønner og nogle

faae ukjendte Bogstaver. Arne vaagner i det Same og beder om Bogen og faar den. Snart efter komer Presten til Arne og siger: „Ille gjemte Du Bogen, Arne!“ Siden tager han den, sker ud af den 2 Blade og siger til Arne: „Du skal gjeme den under dit Hoved og ikke lade Nogen faae den at see.“ Siden hvarf han. Dagen efter sover Arne. Alle see da, at Bjørg komer op paa Pallen, reker efter Bladene og far med dem affted til Ildhuset og kaster dem i Luen. Arne vaagner i det Same og faar et forfærdeligt Kast, saa Blod flyder alt omkring ham. Kort efter komer Presten til ham og siger: „Ille gjemte Du Bladene; Du faar nu leede i Aften og mon Noget finnes igjen af dem.“ Han gjør saa og fandtes Bogstaverne, men alt Andet var brent; gjemer Arne dem bedre siden. En Dag, som han ligger i Sengen og er i gladeste Hug; da komer Bjørg til Husdøren og siger: „Ikke skal det vorde Dig til Helsebod, at Fader min vil hjelpe Dig.“ Arne svarer: „Jeg ønskede, at Gud vilde tilskikke Dig en bedre Lod, førend Du dør; det beder jeg ikke af Had, men heller for at Du selv maa vide, hvad jeg har at bere for Din Skyld.“ „Dette skal Du nu først bere,“ siger hun; „Du har baget Dig det selv, og ikke skal Fader min faa hjulpet Dig.“ I dette Djeblik komer Presten, og for han ind fremfor henne i Huset og siger: „Først Du far saa ondskabsfull frem i dette, da skal Du nu have nok med Dig selv, og al Din Snakk skal intet Meen gjøre ham.“ Hun gaar da ud og Arne seer henne ikke siden. — Presten bliver en Stund hos Arne, og fra den Tid tog det ligesom paa at lette for ham, saa at han kom sig paa Beenene. Sender han da Bud efter Provsten, der var hans Sogneprest og bad om Sakramentet. Han for nu til Kirken med meget veege Kræfter; det var Palmesøndag. Provsten hitter ham og sagde, at han ikke torde tage imod ham med det andet Folk, da han kunde blive ufør, men sagde, at han monne gjøre det efter Messen. Efter endt Gudstje-

neste for Folk affted; men Presten kaller Arne til sig ind i Koret og sagde, at han ikke kunde give ham Sakramentet, uden han svarer ham paa eet Spørsmaal. Arne siger, 'Ja, hvis han kan. „Er det en god Aand eller en vond, som komer til Dig i Presteskikkelse?“ siger Provsten. „For det Gode er han sendt til mig,“ siger Arne. „Det er Djævevelen,“ siger Provsten. I det Same seer Arne sin gamle Ven, Presten, kome og sette sig i Hjørnet indenfor Arne og minner ham om hvad han skulde svare, saa Provsten har nok at gjøre. Endelig siger Provsten, at han ikke vil tage imod ham, saalenge han stod paa det, at denne Prest meente det gott med ham, og sagde, at han vilde forbyde alle Prester i sit Provstedøme at give ham Afløsing. Arne sagde, at saa kunde han vel faae denne hos en anden Prest, selv om Provsten ikke gav Lov dertil. — Saa gik Bjørgs Fader ud. Provsten og Arne skildtes braatt ad, og for Arne hjem. Morgenen efter, før det var full Dag, kom en Mand op til Arnes Rum; han er sendt fra Provsten og siger, at han nu vil give ham Sakramentet, enten han vil Natt eller Dag. Arne spør, hvad der havdeført Provsten paa andre Tanker i saa kort en Tid; men det sagde Manden, at han vidste Intet om. „Men ikke monne Provsten have sovet lenge i Natt; og skal Du lade ham vide, om Du vil.“ Arne siger Ja dertil, og Skerthorsdag sender han Provsten Sognebud. Provsten komer strax. Arne spør, hvad der var Aarsag til, at han nu saa braatt og ukrevet havde taget andet Raad? Provsten svarer: „Jeg havde ingen Ro om Natten, efterat vi havde talt samen i Kirken, fordi at Presten din kom til mig, saaat jeg tre Gange maatte staa op om Natten. Jeg talte ikke et Ord, medens han talte; nu skal jeg aldrig kalde ham Djævel.“ Siden gav Provsten Arne Afløsing, og nu gik det snart og vel med Helbredelsen. Engang som oftere kom Presten til Arne og siger til ham: „Jeg kan paa ingen Maade helbrede Dig for din Veeghed,

uden Du far herfra til Breidabolstad i Fljotshlid og modtager Sakramentet af Presten der, Hr. Haldor Paalsſøn (som var Prest der fra 1728 til 1749); thi der er en Kalk, som Alfefolk have givet Kirken; og er der en sort Plet paa Bunden af den. Af den Kalk maa Du drikke Vinen og da mon Du vorde fullt helbredet; skal Du nu faa Dig Sedel hos Provsten og skrive til Syslemanden i Vium, som agter sig til Althings i Somer; beed Du ham lade Dig vide, naar han rider til Things og følg Du saa sydpaa med ham."

Siden for Arne at finne Provsten, beder ham om sin Prestseddel og siger ham sit Forehavende. Da svarer Provsten: „Om det har været en god Aand, som før hjalp Dig, saa er dette en Djævel, og mon han have i Sinde at drebe Dig paa Vejen, da Du er saa usſel, at Du neppe kan drage Dig Gaarde imellem." Ligesom før faar Arne Sedelen. Men Natten efter komer Presten til Arne og siger: „Ille gjør Provsten, at han kaller os Djævler, og mon Gud eengang paa en eller anden Maade syne ham, at han lyger; men Du, Arne, skal fare afsted; thi Viumen er allerede komen paa Vej og har ikke ladet Dig det vide; jeg faar da følge Dig paa Vej, skjønt jeg har saa vanskeligt med at faae Dig afsted." Om Morgenen for Arne afsted, hitter Viumen og for med ham til Odde og ligesaa til Things og komer endelig til Breidabolstad og modtager der Sakramentet af den Kalk, som Presten havde talt til ham om, og hvorom det siges, at Ingen veed, hvorfra den er komen. Han fikk nu snart sin Helbred, for østover igjen og finner Ven sin, Alfe-Presten. Finnur siger ham da den Tidende, at Bjørg er død, og same Stund, som han tog Sakramentet paa Breidabolstad, var hun fallen i en frygtelig tung Sott, havde ligget en Uge og neppe haft Fred til at paakalle Gud om Hjelp og Lindring.

Nu siger Arne, at Presten har mistet den fyrste Kone sin og faaet anden og har flyttet igjen til Derne, hvor han

før havde Brød. Han siger, at han ofte kom der til Derne, saa Husene og Kirken og gikk der i Kirke. Men det er om Provsten at sige, at ham timtes den Modgang, at en af Døttre hans faldt i en saa underlig Sott, at Ingen kunde hjelpe henne.

Engang bad Arne Presten at syne sig Alfernes Bibel. Presten gjorde, som han bad, og tyktes den Bibel ham i Alt ligesom vor islandske Bibel. — Men det, at Alferne boe adskilt fra andre Folk, maa være komet af det, som vi nu skulle sige. Ikke langt fra Adams og Evas Bostad efter Fallet rann et Vand, og var Eva der engang for at twaa Børn sine, som da vare allerede mange. Men da hun bare havde igjen 2 eller 3, kaldte Gud paa henne; men hun vardt rædd og tog de Børn, som toede vare, med sig, men lod de andre utoede efter. Da sagde Gud til Eva: „Har Du ikke fleere Børn, end disse?“ Men hun sagde Nej for Rædsel. Da sagde Gud: „Det, som man vil lade være dulgt for Gud, det skal og være dulgt for Menneskene.“ Siden vardt hine Evas utoede Børn borte, saa hun saa dem aldrig meere. Ikke vardt de mange heller alt til Syndfloden; medens den stod paa, vare de i en Hule, og lukkede Gud selv Døren for dem. Siden har denne Ætt voxet meget. Dette Folk har det same Lovmaal som vi. Det troer paa Gjenløseren og den hellige Aand, Alt ligesom vi. Arne vilde faa deres Bibel tilkjøbs, men fikk den ikke. Han siger, at denne Provst er hans bedste Ven og gjør ham meget gott. Det at Arne var veeg med underlig Sott, vidste de, som vare om ham, og Ingen tyktes at have seet slig Veeghed; stundum saa Folk ogsaa Bjørg kome til ham og Presten mangesinne. Men det kunne vi ikke sige, hvo det i Sanning var, som kom til ham, og holdt Mange for, at det var Fanden. Arne sagde, at han vilde gjøre Andre kjendte med denne Prest og og kaldte ham en godsindet, omgengelig og venlig Mand, men da vorden noget aldrende. Og ender saa denne Saga.

XII. Huldekongen paa Selø. Medens Prestens Folk paa Holm en Høst vare ude paa Fiskever ved Selø i Reydarfjord (Ø. paa Landet, der hvor Hrafnefloke først landede) for at hente hjem Skreiden, som de ikke havde kunnet føre hjem om Someren, var der En af Folkene, som bød sig til at fare til Udøerne, for at see, om noget udenlandskt Skib var i Farvandet, medens de Andre bare Skreiden udaf Skaalen (Huset) paa Selø ned til Baaden. Da kom stygt Vejr paa, og Folkene gikk ombord og biede paa Manden; men Brenningen var for sterk, saa de kunde ikke naa ham og lovede at hente ham Dagen efter, om Vejret var gott. Han stod da efter bjergeløs. En varm Skyllregn faldt og han gikk raadløs hjem til Skaalen og var der til Kvelden. Da tog det paa at gaa vilt for ham, og ham syntes det bedre at tage Livet af sig end svelte ihjel, og han løb ud af Skaalen. Da fikk han see en lys Stjerne; men det kunde ikke være nogen Himelstjerne; for det var Havtykkevejr, og syntes den ham ligest Lys i en Glugge. Han løb da en liden Stund til han kom henimod et Hus; det var saa stort og gildt, at det lignede mest en Kongehall. Da hører han en Røst indenfra, der siger: „Ja, Gjenter! Ingen uden den Stakkarls Mand, som var igjen paa Øen i Dag, er komen her ved Huset; nu afsted og leeder ham op! thi jeg vil ikke, at han skal dø ligefor min Dør.“ I varme Spor komer en Gjente til ham, leeder ham ind og siger, at han skal kaste af sig Sneeklæderne. Han gjør saa. Siden leeder hun ham opad en umaadelig høj Stige og ind i et fagert Herberge, overalt prydet med Gull og Edelsteene. Der saa han mange Kvindfolk og var et af dem langt vænere end alle de andre. Han hilsede dem høvisk og de toge hans Hilsen vel. Da staar hin fagre Mø op og leeder ham ind i et lidet, men fagert Herberge og satte der for ham Vin og og Mad og gikk siden bort. — Leed saa ud over Natten; men om Morgenen komer hun til ham og sagde, at

hun ikke kunde være der hos ham, men vilde bere til ham Alt, hvad han kunde have Gamen af. Leed saa Vinteren til Jul. Julekvelden komer hin fagre Mø og siger til ham, at, om ham syntes, at hun havde gjort ham noget Gott i Vinter, da skulde han opfylde een Bøn, som han ikke maatte negte ham; i Morgen skulde holdes Dans, og da vilde Fader hennes kalle henne for at see paa Dansen; da maatte han ikke være nysigen eller see ud; thi han skulde faa Nok alligevel at skemte sig ved derinde. Han lover henne, at han ikke skulde være det mindste nysigen eller søge at faa Noget at see. Juledagsmorgen komer hun med Vin og alskyns Gotter og Alt, som til Gamen kunde være, hilser ham og gaar bort; men efter en liden Stund hørte han Sang og Strengeleeg. Han grunner paa, hvad Slags Herlighed og Glede dette monne være; og tenker ved sig selv, at det vel ikke kunde være saa farligt at kige ud bare et Øjeblik; thi det turfte (behøvede) jo Ingen at merke. Han kløv da op, saaat han kunde see Dansen, kiger saa ud og seer en stor Mengde Folk, som er iferd med at danse og at leege sig paa alskyns Strengeleeg. Midt i Folketrengselen seer han en konglig Mand med Krone paa Hoved og en Kvinde siddende hos paa hver sin Side. Det maatte vel være Kongens Dronning og Dotter det, tænkte han; Dotteren kjendte han igjen. Han tør nu ikke lengre see ud og gaar bort fra Gluggen. Dansen gikk til Kvelds. Men da hun kom ind til ham om Kvelden, var hun mere taus end vanlig; hun siger til ham, at ille havde han gjort efter det, som han havde lovet henne, ikke at kige ud; men hun havde dog faaet stellt det saa, at Fader hennes ikke havde merket Noget dennesinne. — Lider saa frem til Nyaaret. Nyaarskveld kom hun til ham og siger, at om Morgenen gaar hun med Fader sin at see paa Dansen, og skulde han da vise sig mere tro imod henne, end om Julen, med ikke at give efter for Forvidne sit (sin Nysgjerrighed). Han lover det med Haand og Mund, at han ikke skal kige

ud; ber hun da til ham Mad og Vin og meget Andet til Gamen og gikk siden bort. Men da Morgen kom, hørte han end meere lystig Leeg og Glede end om Julen; siger han da til sig selv, at nu skulde han da ikke kige ud dennegang; thi det var vist Alt bare det same, som han havde seet om Julen, og lider saa langt paa Dag, at han sidder kurr. Men saa kom Forvidne hans over ham, og det kvelede ham, at han Intet maatte vide af al den Glede, og han gløtter ud og seer, at Dansen er meget skemteligere end fyrste Gang; thi mange edle og ypperlige Riddere leege for Kongen og Dronningen. Kipper han sig da fra Gluggen; men det seer han, at Ingen vendte Øjet mod Gluggen ad ham, og leed saa til Kvelds. Men da hun kom ind om Kvelden, var hun meget vond og tiltalte ham for det, at han havde sveget hende. Dog spildte dette intet af deres Venskab; thi hun var ligesaa god og kjærlig mod ham siden som før. Lider saa Vinteren til Paaske. Løverdag før Paaske kom hun til ham og er venlig mod ham og beder ham nu endelig ikke være nysgjerrig i Morgen, om ham ogsaa synes, at Gleden er stor; thi hvis Fader hennes vorder det var, at fremed Karlmand var der, da gjaldt det Liv hennes. Paaskedags Morgen komer hun til ham, ber til ham Alt, hvad han kunde ønske sig, hilser ham og gaar bort. Han hørte da igjen alskyns lystig Leeg, som før. Lider saa frem over Dagen; da blev han kjed af sin Eensligbed og gik til et andet Herberge; saa tenkte han, at hun skulde ikke vorde det var, om han tittede ud engang. Han tittede da som snarest ud og seer det Same, som om Nyaaret; saa gik han til Herberge sitt igjen. Om Kvelden komer hun til ham; var hun da vond og stygg og siger, at han havde sveget hende i Dag, som før; og ikke vidste hun, om Fader hennes havde merket Noget; men styggere havde han veret imod henne, end vant var, „og ikke trode jeg," siger hun, „at Du vilde

bere Dig saa ilt imod mig, som Du har gjort, og monne Meere kome bagefter."

Leed saa frem til Somermaal. Sidste Vinternatskveld kom hun til ham og siger ham, at det er første Somerdag i Morgen, og da komer Folk til Land paa Øen at søge ham og skulde han fare tidlig til Skaalen; men een Bøn vilde hun bede ham, om det tyktes ham noget Verdt, at hun havde holdt Liv i ham i Vinter; men den Bøn var, at han skulde kjennes ved Barn deres, som hun gik med. Det lover han og takker henne for alt Gott, som hun havde gjort imod ham om Vinteren, og legger tidlig afsted Morgenen efter. Og han var ikke komen langt, før han seer sig tilbage til Hallen; og seer han da intet Andet end Urder og Steene sønder paa Øen. Folkene til Holmpresten troede ikke Øine sine, da de saae ham igjen. Thi han var saa diger og feed og de trode, at han maatte være Gjenganger. Ingen torde kome til ham eller kome paa Land. Dog vardt det omsider, at Formanden gik i Land og spør, om han er levende Mand, eller Gjenganger eller den same, som var vorden tilbage der paa Øen i Høst? Han svarede, at han var same Mand, som i Høst, da de havde seglet fra ham; hin sagde, at de ikke skjønnede, hvorledes han havde kunnet leve saa lenge madløs. Ømanden sagde, at Tangen paa Selø var ikke verre Kost end Vandgrød inde hos Presten paa Holm. Mange undredes storlig ved at see ham kome levende atter, og spurte Folk ham paa mange Maader om det, hvorledes han havde fristet Livet om Vinteren? men Ingen fik meere af ham end hine ude paa Øen. Ud paa Someren var det en Søndag, at Vejret var gott og meget Folk kom til Kirke, og ætlede Drengen at være i Kirke om Dagen. Men saasnart Presten var komen og hele Almugen, vidste Folk ikke Ord af, førend en Barnevugge stod lige ved Alteret, og var gullsømet Hagel breedt over Barnet; men Ingen var at see; de saae kun fager Kvindehaand hvilende paa Buggestok-

stokken. Alle bleve underlig tilmode, og den Ene seer paa den Anden; men Presten tager til Orde og siger, at dette Barn vil han give Skirn, og det end, at han trode, at Drengen hans havde lagt det efter sig paa Selø i Vaar; Karlen tvernegter det og forbød ham at døbe det efter ham. Da blev Buggen hevet op i Vejret og hvarf i same Stund, og da hørtes ligesom stor Graad, og Folk saa Karlen fare ud af Kirken. For da Presten ud efter ham og Mænd med ham; hørte de da Graaden og Klagen lige ned til Søen; men paa Kirkegaarden laa Messehagelen og er nyttet i Holmekirke lenge efter det. Alle undredes paa dette; men dog tog Presten sig meest nær af det. Og Drengen faldt i Sindssygdom; Presten spurte ham da og fik Alt at vide; men Drengen angrede det alle Dage, at han ikke havde kjendtes ved Barn sit, og var aldrig den same som før, og ender her Sagaen om Huldekongen paa Selø.

XIII. Tungustape. I Eyrbyggjasaga tales om en Kirkeflytting paa Selingdalstunga og om Optagelse af Snorre Godes med Fleeres Been i Gudnys Dage, som var Sturlesønernes Moder og bode paa Hvamm. Om Aarsagen hertil gaar det Sagn paa Vestlandet, at en meget rig Bonde bode paa Tungen og havde 2 Sønner, Arnor og Sveinn, begge evnelige, men dog ulige; hin var djerv, lystig og en stor Idrætsmand, og havde stort Gamen af at leege med Unggutterne i Nabolaget; ofte aftalte de at mødes nede ved Bjergknausen, der staar ved Aaen og kalles Tungustape. Der var deres Leeg om Vinterne at renne ned af Stapen over Haardsneen og ud paa Oren deromkring; det gikk ofte med Kall og Skrall og Styr udover Stapen i Tusmørket og var Anor der oftest fyrst og fremst i Flokken. Sjelden var Sveinn med og oftest i Kirke, naar de andre Pilter fore til Leeg. Ofte gikk han eene ned til Stapen og dvelede der lenge. Man trode, at han havde Meget med Alfefolket der, og vist var det, at hver Nyaarsnatt var han borte, saa Ingen vidste,

hvor der blev af ham; han varede sin Broder ad, at han ikke skulde gjøre saamegen Styr og Støi der nede ved Stapen; det vilde seent eller snart lønnes ham ille. Arnor gjorde bare Gabb til det og sagde, at det ikke var nogen Synd i Alferne, om Gutterne leegede litt højt samen. Det bar saa til en Nyaarskveld, at Sveinn var borte som sedvanlig og Folk syntes, at han var lenge, og Arnor bød sig til at leede efter ham og sagde, at han vel monne dvele hos Alferne dernede i Stapen. Arnor gik afsted. Det var mørkt Vejr. Arnor veed ikke Ord af, førend han seer hvor Fjellet aabner sig paa den Leed, som vender mod Bøen, og paa engang lyste Utal af Lyserader; han hører kvede en dejlig Sang derinde, og skjønner af dette, at der synges Messe hos Alfefolket i Fjellet. Han gaar nu nærmere og seer, hvad der for frem. Der aabner sig ligesom en Kirkedør og en Mengde Folk er inde; Presten staar i fagerlig Skrud fremfor Altaret og lue mangefold Lysrader til begge Sider. Arnor gaar da ind i Døren og seer, hvorledes Broder hans ligger paa Kne fremfor Altarfoden og Klerken er ved at legge Hender paa ham med noget Slags Tale. Det tenker Arnor, mon være en Slags Vigsel; thi mange Mænd klædde i Skrud stode omkring; han kaller da højt og siger: „Sveinn, kom Du! — Det gjelder dit Liv!" Sveinn for samen, staar op og seer ud efter; vil han da løbe til Broder sin. Men i det Same kaller den, som staar ved Altaret, og siger: „Læser Kirkedøren og griber den Mennesteson, der bryder Fred vor! Men Du, Sveinn, maa skilles fra os, og er Broder din Skyld i det. Men fordi at Du stodst op i den Tanke at gange til Broder din og agter hans frekke Kald meere end vor hellige Vigsel, skal Du synke til Jord og det livløs, næste sinne som Du seer mig i denne Skrud." Arnor saa det, at hine Mænd i Skrud hevede Sveinn op i Loftet og hvarf han igjennem den Steenhvelving, som var over Kirken. Da faller ind dynnende Klokkelyd og stort Bulder høres inde; hver

løber tvers om den Anden til Dørene. Arnor løber da ud i Myrket hjemover af alle Krefter, og hører Alfereiden, Hesternes Pust og Hovesparket bag efter sig; hører han, at Een i Flokken deres, som forrest ride, hever Røst sin og kveder:

Ride vi og ride;
det myrkner i Lide;
frem vi fare,
ei Folerne spare:
den Arme vi jage,
at aldrig om Dage
han Sol mon skue
paa Himel-Bue.

Flokken for da susende imellem ham og Gaarden, saaat han maatte vige undaf. Saasnart han var komen ud paa nogle Bakker sønder for Gaarden og østen fra Stapen, maatte han give sig op og sank magtløs ned; reed da all Flokken hen over ham, og laa han der efter mere død end levende.

Om Sveinn er det at sige, at han kom hjem efter Midnatt. Han var meget døv og vilde Intet sige om sin Bortevære; men sagde, at det var Nødsyn at leede efter Arnor. De leedte da efter ham al Natt og fandtes han ikke, førend en Bonde fra Laugerne (de heede Kilder), der kom til Ottesangs paa Tunga, gikk frem til ham i Brekken, hvor han laa. Arnor var end ved Samling, men meget medtagen; sagde han Bonden, hvorledes Alt havde faret om Natten, som før er frasagt. Det sagde han og, at Intet kunde det nytte at flytte ham hjem til Gaarden; thi det stod ikke til Liv med ham. Døde han da i Brekken, og heeder den siden Banabrekkur. Aldrig var Sveinn den same som før efter den Hendelse; hans Sind bøjedes end mere til Alvør og Tungsind; men aldrig saae Mænd ham kome nær Stapen efter dette, og aldrig saas han vende Øine sine ad den Kant, hvor Stapen er. Gav han sig fra alle verdslige Sysler, lod sig gjøre til Munk og gikk i Kloster paa Helgafell. Han vardt saa lærd en Mand, at ingen af Brødrene kom til jevns

med ham; og saa fagerlig sang han Messe, at Ingen tyktes have hørt jevnfagert. Fader hans bode paa Tunga, og da han merkede sin Død stunde til, sendte han Bud efter Sveinn og bad ham kome til sig. Sveinn skyndte sig afsted, men lod falle Ord om, at det vel kunde hende, at han ikke kom levende hjem igjen. Han kom til Tunga Løverdag før Paaske. Det var da saa nær med Fader hans, at han havde vanskelig ved at mæle. Han bad Sveinn, Søn sin, selv at synge Messe paa Paaskedag, og bød, at man skulde bere ham i Kirke da, og sagde, at han vilde aande ud der. Sveinn var treg til det, men gjorde det alligevel, dog med det Forord, at Ingen maatte aabne Kirkedøren, medens Messen stod paa, og sagde, at Liv hans laa derved. Tyktes Dette Folk underligt; dog trode Some det, at han end, som før, ikke vilde see ad den Kant, som Stapen var; thi Kirken stod da i Liden høit oppe paa Tunet, Øster for Bøen, og Stapen var lige for Kirkedøren. Bonden beres nu i Kirke, men Sveinn klædte sig i Skrud for Altaret og hever op Messesang. Sagde Alle det, som ved vare, at aldrig havde de hørt eens sødelig sunget eller mesterlig tonet, og vare Alle derfor ligesom baarne op til en sælere Verden. Men da Klerken tilsidst snude sig frem for Altaret, for at lyse Velsignelsen over Kirkefolket, da brød med Eet en rasende Storm frem af Vester, og alle Kirkedøre sprang op; Folk braasnude forfærdet og saa ud efter Kirken; med Eet blusser det op; Døren aabner sig i Berget og ud strømer et Hav af Lys fra utallige Lysrader; men da man skulde see efter Presten, var han sunken ned og laa livløs; og Bonden var i same Stund fallen død ned af den Benk, hvor han laa lige mod Altaret. Logn var før og efter denne Vedburd, saa øjensynligt var for Alle, at den Stormvind, der brød løs fra Stapen, ikke var komen af sig selv. — Bonden fra Laugar, han, som havde fundet Arnor, sagde nu Alt, hvad han vidste. Siden holdtes Herredsmøde, hvor Bønderne eenedes

om at flytte Kirke sin ned i en liden Dal ved en Bekk, saaat Bøen kom imellem Bergknausen, og Presten derfor ikke oftere kunde see til Altaret i Alfestapen. (Alfekirkers Døre snue mod Ø.). Heller ikke have slige Undere været spurte der siden.

XIV. Helga og Alferne. Eengang bode rige Bondefolk, Mand og Kone, øster i Gnupverjahrepp. De aatte 2 Døtre, som ere nevnte, og blev den eldre Dotter i Alting baaren paa Henderne, men hin hevet af Vejen; hun heed Helga. Det var Lyde ved den Gaard, at stadig fandtes den død paa Juledagen, som var hjeme og tog vare paa Bøen Julenatt, saa Ingen vilde da være hjeme. Eengang som oftere for alt Folket til Aftensangs. Fore de i' Bitid om Morgenen, Dagen før Jul, for at naa frem til Aftensangen, som da var Sed, og ætlede at kome hjem igjen paa Juledagen efter Gudstjeneste. Husbond og Husmoder satte nu Helga til at være hjeme, forat melke Køerne og stelle med Feet og syde Hengekjød til Jul. De sagde, „at det var da ingen Skade, om hun røg med, hvis saa skulde være." For da Kirkefolket afsted, og Helga var eene hjeme. Hun stellede saa først med Feet og melkede Kjøerne om Morgenen Adfangedag (saa kaldes Dagen før en Helg); dernæst sopede hun al Gaarden omhyggelig og gav sig saa til at syde Julekjødet. Hun var allerede langt paa Vei med Soden; da komer halvvoxent Barn ind i Ildhuset med Asken sin i Hende. Barnet hilser henne, og det tager hun vel. Siden beder Barnet Helga at give sig Agn (Bid) af Kjødet og en Taar af Fløden i Skaalen hennes og rekker frem Asken med det Same. Helga gjør det, og havde dog Moder hennes, før hun for bort, strengelig forbudet henne at ede eller give Nogen mindste Gran af Kjød eller Fløde. Saasnart Helga havde givet Barnet, hvad det bad om, hilste det henne og trippede sagte (vappadi ut) ud igjen med Skaalen. Leed nu saa Dagen og havde Helga gjort fra sig Alt i Udhusene om Kvelden. Da tendte hun sig Lys i Badstuen, tog af sig

Skoene og satte sig op i Forældrenes Hvilerum og læste i en gudelig Bog. Da en liden Stund var leeden, hører hun megen Styr og højrøstet Mæle udenfor og vorder det braatt var, at der vardt fullt af Folk i Gaarden. Komer nu det allermeste Indsig (sægr) af ukjendt Folk; Badstuen og alle Rum fylles nu af disse Gjester, saa Helga vanskelig kan kome frem for Trengsel, og det saa hun, at det var ligesaafullt frem paa Gaarden og i alle Husene. Saasnart som dette Folk nu havde gjort sig til rette, gave de sig Allesamen til at skemte sig med alskens Leeg og Lystighed. Ikke brød de sig det mindste om Helga, meere end om de aldeles ikke havde seet henne eller hun slet ikke var til. Ikke heller gjorde hun fra eller til med Gjesterne og sad hele Tiden og læste i Bog sin. Da Helga trode, at det var paa Tide, vilde hun gaa ud at melke Koerne; men hun fik ikke snud sig for Trengsel. En Mand var i Stuen meget større end alle Andre; han var røstelig at see til og eldre end de andre og bar meget Skegg. Denne Mand æskede nu Lyd og beder det ukjendte Folk at give Rum (hliðra til) og lade Helga naa Skoene sine og give henne Rum til at gaae om i Badstuen og Gaarden. Folket gjør det. For da Helga ud i Myrket; thi hun gikk efter Lyset hos Folkene. Saasnart hun kom i Fjøset og havde satt sig at melke Koerne, hører hun, at der komer Een ind. Det var den store Mand, der kom og bad henne unne sig Aast; men hvor meget han bad, siger hun tvert Nej til det. Siden hører Helga, at der komer Een igjen, som hilser henne, og er det Kvindfolk. Hun tager Hilsenen vel. Den Indkomne takker da Helga inderlig for Barn sit og for det, at hun ikke havde villet høre paa Bejleren, for det var Manden hennes, som vilde vinne sig Menneskekones Elskhug. Og om en Stund rekker hun til henne en Klædesbylt, som hun beder henne eje for de Tjenester, hun havde vist henne. „Etler jeg saa til," siger den ukjendte Kvinde, at i denne Bylt ere Højtidsklæder til Dig, som Du kan have

Ære af at bere paa din Hæderðdag; dog er deri et Belte, som ikke mon vorde Dig da til liden Pryd. Men Du mon være lykkelig Kvinde," siger hun," og faa en Biskop til Mand. Aldrig skal Du give fra Dig disse Klæder og ikke bere dem førend Du gifter Dig." Helga tager ved Bylten og takker for Gaven. Gaar nu Kvinden ud og Helga far ind igjen, saasnart hun har gjort fra sig alt Stellet i Fjøset. Ingen gjorde henne nogen Hindring; men Folket lod henne faa Gangrum i Gaarden. Hun satte sig op i Rumet igjen og tog Bogen for sig at læse i. Henimod Dagen byrjede Folket at smaafare bort og med Dagen var det Altsamen bortfaret og lod ligesom det hverken saa eller hørte Helga, og ligesaa gjorde hun ved dem. Saasnart hun var vorden eene, tog hun Bylten frem, for at see, hvad der var i den, og saa hun, at Alfekonen havde givet henne de allerbedste og dyreste Højtidsklæder; men dog var Beltet det fagreste af Altsamen. Gjemte hun nu Bylten omhyggelig.

Helga stellte dernæst med alle Morgensysslerne og var ferdig (buen) med Alt, da Folket kom fra Kirke. Helga blev da adspurt om, hvad hun havde seet om Natten. Men hun sagde, hvad hun vilde om det. Dog synte hun Foreldre sine og alt Folket Klæderne, som Alfkonen havde givet henne. Alle undredes storlig ved disse Gaver, men dog mest ved Beltet, og vilde nu baade Moder og Syster hennes tage dette fra henne; thi det tyktes dem ikke, at slig Pryd høvede sig for henne. Men Helga gav ikke Slipp paa Klæderne; heller gjemte hun dem omhyggelig i en Kiste, som hun aatte.

Nu leed og gleed det, og Intet hendte, som verdt er sige fra, indtil næste Jul kom. Da vilde de være hjeme, baade Helgas Moder og Syster, for at kunne have Gott af Alfefolkets Gaver, om det skulde kome, og det kom saa tilsidst, at Husmoderen selv skulde være hjeme; men alt andet Folk for til Kirke. Det er ikke sagt Noget om Husfruens Adgjerd andet end det, at medens hun var at syde Julekjø-

det, kom halvvoxent, lidet Barn til henne. Barnet hilsede Konen og bad henne give sig urliden Kjødbid og en Taar Fløde i Skaal sin. — Konen vardt huggalen og sagde reent ud Nei. „Thi ikke veed jeg, hvor meget rigere de kunne være end jeg, de, som Du hører til," siger hun. Barnet bad atter, men Konen vardt saa vond, at hun dreev det fra sig med Hugg og slog Barnet paa Haandleggen, som det rakte Skaalen frem med, saa Haandleggen brødes i Stykker, men Skaalen falldt ned paa Golvet. Barnet gav sig da til at græde, tog Skaal sin op med den anden Haand og gik bort slæbende og gjebende. Det siges ikke mere om Kjerlingen eller hvad hun tog sig fore. Men da Folket kom hjem Juledagen, laa Konen paa Golvet, beenbruden, banket mør og blodig, og havde ikke meere Liv, end at hun fik sagt fra om Barnets Kome og sin Adferd mod det, og døde siden. Men Alt var vendt op og ned inden Huse, brudt sønder og bramlet (ruskket omkring): Maden laa hist og her og reent ødelagt. Men siden vardt Ingen Noget var der paa Gaarden nogen Jul efter det. — Men det er at sige om Helga, at hun var end nogle Aar hos Fader sin og for siden fra ham til Skaalholt. Der blev hun siden gift med Biskopen. Paa sin Hædersdag var hun i Klæderne, som Alfkonen gav henne fordum og undredes Alle over dem, men dog fremfor Alt over Beltet; thi slig herlig Pryd tyktes Ingen før have seet. Helga var meget lykkelig og levede baade lenge og vel. Og kan jeg nu ikke lenger af denne Saga.

XV. Om Aud den dybrige. Ketil Flatnefs Dotter og Kong Olaf Hvides Enke fra Dublin, der tog al Hvamsdalen til Landnam. Engene øster for Aaen, der løber gjennem Dalen, lod hun altid ligge usaade og forbød sine Folk at lade Kvæget græsse der. En ung og fager Kvinde, som kaldte sig Gullbraa, kom engang til Hvamm, da Aud var vorden gamel og veeg. Ingen vidste, hveden hun kom eller af hvilken Ætt hun var. Hun spurte Raadsdrengen, hvor-

for hine Agre ikke vare tilsaade og sagde han hende Auds Forbud. Da lo Gullbraa og vilde kjøbe Landet. „Jeg vil heller have en Tue af det, end alt Hvammsland; thi Hug min siger mig, at her monne den Sed vorde øvet og det Hus bygt, som tykkes mig verst, og giv mig strax Hjemel for Landet, uden at spørge Aud." Hun rekker ham en stor Pengepung, full af Gull og dermed, at baade tyktes Gullet ham fagert og Aud allerede havde gaaet fra Gaardsstyret, saa tog han Pengene og gav Hjemelen. Aud kom snart til, dreev Raadsdrengen af Gaarde og sagde, at han aldrig monne have Trivsel af det Gull; thi Hug hennes sagde henne, at denne Gullbraa var meget trollkyndig Kone og den verste Gjest og nu var det fremkomet, som hun havde grunet om Landet søndenfor Aaen; men det Held mon følge Hvammsland," sagde hun, „at dette ikke skal skade Landet alligevel." Raadsdrengen greeb da til Pungen og vilde give den til Aud for at blidke hende. Hun løste den op, og ud veldede stor Ruge (Dynge) af Orme med ill Lugt; men Manden gik fra Videt og døde snart efter. Han og Pungen bleve lagte under en Dysje oppe paa det Fjell, som Gullbraa havde kjøbt, og heeder Stedet siden Ormalag. Ikke brød Aud Kjøbet; men alle Agre lod hun aflegge søndenfor Aaen, ligefra Søen og op til en Kleev inderst i Dalen; der lod hun sette 3 Kors paa Fjellsbrynet og heder det siden Krossgil, og sagde hun, at Gullbraas Trollskab skulde ikke overkome disse Kors, saalenge hun (Aud) levede. Gullbraa søgte heller aldrig at røre (hreifa) ved dem og tog sig i Vare for at lade sit Kvikkfe kome dem nær. Hun bygde en stor Gaard og reiste et Hov paa Land sit og kaldtes det siden Hofakur; der havde hun stort Blot og øvede store Seider. Men altid gik det saa, at naar hun fremede sin Trollskab og hun kom til at see over til Hvamm, da „rugledes" Seiden for henne; sagde hun, at hun altid saa stort Lys paa et Sted i Hvammstunet og at hun kunde ikke taale dets Ild;

desuden glemte hun da Runerne og vildedes i sin Visdom. Lige Lys mødte henne fra Auds Kors paa Fjellsbrynet; men dog sagde hun, at de ej vare henne eens meenlige som Lyset i Hvammstunet. Aldrig mødtes de, Aud og Gullbraa; ej heller gave de sine Folk Lov at mødes over Aaen; og aldrig kom deres Kvikkfe samen. Aud var Kristen, men havde ikke Kirke paa sin Gaard; hun holdt sine Bøner i Krosśholar; thi derfra kunde man ikke see til Hovet paa Akur. Aud sagde, før hun udaandede, at hun ikke vilde ligge i uviget Mold, men ræddedes Heedningernes Vold, og bad Folket sit derfor grave henne i Flodemaalet. Det Sted kaldes nu Audarsteein, hvor hun ligger, og er det end i Dag almennt Fjæremerke ved Hvammsfjorden, saa at da er ret halvfallen Sø ud eller ind om Storstrømmen, naar det fyrst bryder paa Audarstein. — Gullbraa bode en liden Stund paa Akur efter Auds Død; thi skjønt hennes Magt øgedes, medens Heedendomen var almenn og Hvammverjerne toge ved heedensk Tro og reiste heedenske Helgedome paa Krosśholar, saa festede hun dog ingen Ynde der, hvor Auds Hvilested stod ved Landmerke hennes i Flodmaalet, og Korsene hennes inde ved Gilet paa Lidbrynet. — Hun mageskiftede da Landet paa Akur med den indre Deel af Dalen; der er meget skyggefullt og laag Solgang om Someren; men meste Deel af Vinteren sees der ikke Sol i Dalens søndre Lid. Hun valgte sig Aasede inderst i Dalen, der hvor den er trangest og mest skyggefull; heeder det Sted siden Gullbraasbjalle. Ikke trøstede Gullbraa sig til at fare ind efter Dalen frem om Auds Kors, uden at verje sig med Trollkunster. Hun gikk til Hovet og dvelede der lenge med mange underlige Lader, og da hun for ud, lod hun binde sig for Ojnene, tog siden med sig af Hovet en Kiste full af Gull; og en stor Ring, der var i Hovdoren, lod hun feste i Kistelaaget, satte sig siden paa en Hest, tog Kisten frem for sig og holdt i Ringen; men Huskarler leedede Hesten ved Tømen og maatte ikke see op efter

Liden til Korsene. Men da den, der leedede Hesten om Krossgil, kom til at see derop, veeg han noget tilbage i det Same han fik Oje paa dem; men da Gilet var vanskeligt at kome over og Gullbraa sporede sin Hest af alle Kræfter for at kome afsted derfra, rasede Hesten paa Kne, saa Kisten faldt af og Gullbraa sad og holdt bare i Ringen. Hun kom saa ud af sig selv ved dette, at hun tog Skylen fra Ojnene, for at see, hvad der var vordet af Kisten; men i det Same blussede Korsene henne imøde fra Lidbrynet. Da satte hun i et højt Raab, sagde, at utaaleligt Lys skar henne i Oine, bad Mændene faa Tag i Kisten og ride fremad som sterkest. Men Ringen, som hun holdt i, slengte hun fra sig saa langt hun kunde, og sagde sig lenge monne angre efter at have haft den med paa Ferden (medferdes); „ogsaa seer jeg nu forud," siger hun, „at denne Ring er ætlet til Noget, som er mig harmeligst af Alt!" — Gullbraa holdt nu sin Leed, men fikk stort Ojneverk, og da hun kom frem paa Gullbraarhjalle, havde hun mist Syn sit. Dvelede hun der nogen Tid blind, med stor Uhægd indtil hun faldt i en tung Sott. Kaldte hun da Huskarler sine til sig og bad dem flytte sig til en dyb Klyft og senke sig ned der; sagde, at hun vilde ligge der, hvor aldrig kom Sol og aldrig hørtes Klokkelyd. Gljufret er umaadelig dybt og under det en Foss og en Hule ind under den. Gullbraa gik i Hulen og lagde sig paa Gullet. Saasnart hun var vorden Gjenganger, ødede hun Gaarden paa Gullbraarhjalle; hverken der paa Hjallen eller i Liden kunde Folk eller Fe siden holde sig i Live, saasnart det tog at myrkne, og have Saudmændene altid tyktes høre underlig Lyd siden; men al Gjenferd holdt op, efter at Kirke var reist paa Hvamm. Det Steed heeder nu Gullbraargil og Gullbraarfoss, hvor Gullbraa lod føre sig ned. Ringen paa Hovdøren paa Akur staar nu i Kirkedøren paa Hvamm, er meget stor med meget slidt Haandfang; den er af Kobberblanding med en eldga-

mel Kobberplade under Krogen; derpaa sees 2 herklædde Mænd med Hjelm paa Hoved og Sverd ved Siden i støtt Panser. Den Ene støder et Spyd i Brystet paa den Anden, saaat det gaar tvers igjennem ham.

Det er Folkesagn, at den Skegge, der i Fornold gjorde alskens Gabb med Thangbrand Prest, da han vilde omvende Moder hans, som var en stor Blotkone, har boet lenge paa Hvamm og drevet paa Trollskab, ligesom hun. Han vilde have Gullbraas Kiste og tog med sig 2 Huskarler og lagde afsted en god Vinterdag; det var myrkt, da han kom til Fossen. Han lod sig heise ned i Fossen, hvorfra der snart hørtes stort Dynn, Brag og Ulyd; det var at høre som om haard Strid var under Fossen. Huskarlerne vare da meget rædde og lige ved at løbe derfra, da Skegge gav dem Tegn til at drage op Festet; men i det Same Kisten var komen op, syntes al Dalen dem at staa i eet Baal og Lue brenne imellem begge Fjell. De bleve da saa rædde, at de løb fra Festet og Kisten lunkede (faldt med Gjenlyd) ned igjen i Fossen. Saasnart de vare komne ned af Hjallen (Fjellskræn-ten), saae de intet Usedvanligt, men stansede dog ikke førend hjeme. Skegge kom seent efter, meget mødig, blaa og blodig; han bar en stor Kjedel, full af Gull, som han havde fyllt af Kisten, og siden havde han med Haanden selv halet sig op af Dybet. Men Gullbraa tog grum Hevn og drebte hver en Smalemand for Skegge, saa Ingen tilsidst vilde gjæte Sauder hans. Men om Skegge er det at sige, at han aldrig blev den Same efterat han gik i Fossen, og tog sig saa nær af alle disse Drab, at han lagde sig til Sengs. Da det var komet til det, at Ingen mere kunde faas til Gjæting, reiste han sig en Dag af Senge og gik til Sauder sine. Leed saa Dagen og Natten med, at Skegge ikke kom; men seent næste Dag kom han hjem mere død end levende; thi Ingen havde tordet gaa ud og see efter ham. Ber han da Gullbraas Kiste paa Ryggen; sagde han, at ikke

monne Meen vorde meere af Gjenferd hennes; men selv monne han fare lige efter. Han lagde sig da igjen og stod ikke op oftere. Mælte han saa førend han døde, at det Gull, som i Kisten var, skulde gives til at kjøbe Kirke-Tømmer, saa en Kirke kunde reises paa Hvamm; sagde han, at da han gikk ned i Fossen og glimtes (tog Tag) med Gullbraa, havde han først kaldt paa Thor, Ven sin; men han havde sveget ham; men siden, da han var stedd saa haardt i Nøden, havde han gjort det Løfte, at legge Penge til Kirkebygging paa Hvamm, om han frelsedes af Gullbraas Klør; i det Same kom stort Lys i hennes Katteøjne, saa han vidste ikke, førend hun var vorden til Steen der nede i Gljufret, og sidder Draugen end i Dag i Gullbraarfoss. Ikke vilde dog Skegge tage ved Tro, eller lade sig grave ved Kirken paa Hvamm, men bød Huskarler sine at højlegge sig der Nord paa Tunet. Det blev gjort og Gullbraas Kiste lagt ham under Hoved. Der er nu en stor Steen og heeder den Skeggjasteinn. Dalen, som stikker ud der, heeder Skeggjadal, og ligger Gullbraar-hjalle sønder i Dalen.

I Vestfjordene gaar og Sagn om Kleppa Trollkone, der ikke kunde taale at høre Kirkeklokkerne; hun sagde, at Melken blev ramm for henne, saasnart Sauder hennes kom frem paa de Sletter, hvor Kirken stod. Hun reed da paa Folen sin Floke, over Stokk og Steen til Hov sit og blotede der til Guder sine og gjorde sig en Vej over Tungerne, som end kalles „Flokatungur“; hun brød en Steenbro, som ligger over Aaen og tjener til Overferd for Kirkefolket. Engang kom Kleppa Nord for Strandir og førte Ved paa Floke, store Træer, der nyttedes siden som Støtter i Stadarkirke: thi da hun hørte Klokkerne ringe paa Kirkjutunga, blev henne saa ilt ved det, at hun reev af Alt og reed afsted hjem til Sit. Men da tog hun alt det Bedste, hun aatte, lagde det paa Floke og reed afsted alt, hvad hun kunde, op ad Flokatunga og op igjennem alle Dalerne indtil hun kom til

Finnboge hin Sterkes Gaard, hvor hun fik Lov at være. Men da han reiste Kirke der, vardt Kleppa meget vond imod ham, gjorde ham al mulig Meen og engang skar hun og klipte alt Græs af de Grunde, der ligge nær Gaarden, og sagde, at der skulde ikke sprette Græs siden; der voxer ogsaa litt Græs end i Dag, skjønt de Enge før vare fullgrode. Finnboge slog henne siden ibjel. — Paa Hvamm i Vatnsdal staar en stor Steen, som Folk binde Heste sine ved. Her stod fordum et Bønehus. Da der engang holdtes Aftensang Julkvelden, kastede Sefa Trollkone fra et Fjell ligeved sin Stav efter Presten; men den sprang i Kastet; Forenden af Staven er nu hin Hestesteen; den anden Ende faldt lige frem for Gangen ved Huset og ligger der end; men Sefa glemte i sin Vreede, at Dagen var nær, og vardt selv til Steen. — En anden Steen der i Nærheden kalles „Skinnhetta" eller „Skinnhufa" efter en Trollkvinde. Same Sagn gaar om Klosterkirken paa Thingøre, og Hestesteenen der kalles end Kerling; ved Stykkesholm ligge 3 smaae Houger, som en Trollkerling kastede fra Kerlingarskard i Kerlingarbjall imod Kirken, som da var under Bygging paa Helgafell. Mange Steder finnes Steene med Navne efter Nattroll, som ere vordne til Steen eller og er til dem festet Minne om Trolls Ferd eller Folks Frelse fra dem. — Drangø og de 2 Holmer „Karl" og „Kerling," som ligge i Skagefjord, ere opkomne af en Ko og 2 Troll. Same Sagn gaar om Lambey i Hvammsfjord. — Østen for Gaarden i Meddal i Laugardal er et Gil eller Gjel med myrke og dybe Kleever oppe i Fjellet; der bode en Gygje i en Hule nede i Dybet, og tog hun hver Julenatt bort den gæveste Mand i Laugardal. Dølerne søgte da Raad hos Gizzur, den næstfyrste Biskop i Skaalholt; men han raadede dem at flytte Kirken som næst adved Gjelet og at ringe alle Julenætter i Eet, og dermed for Uvætten bort af Kleeven og i det Skard, som nu heeder Klukkuskard, var Vejen fra Laugardal til Skjald-

breid; men da flyttede de Klokker op i Skardet og saa fremtes Trollet bort. — Et Troll, der heed Mofjardarskessa, og som bode i et Gil fremenfor Maafjord, havde for Skikk at fare til Kirke, saasnart Presten stod paa Predikestolen, og saa vinkede (braa) hun ad ham med den ene Haand udenfor Stolsgluggen; da bleve Presterne grebne af Vanvid, sagde frem et vilt Kvæde og fore affted, og Intet hørtes meere om dem. Engang for en Ferdemand i Gjelet og saa ovenfor sig en Skesse, der sad paa en Fjellknaus og holdt Noget i Hende. Han kaldte nu ad henne og spurte: „Hvad er det, Du holder der, Kerling min?“ — „Jeg er nu meest ferdig med at pille af Hovedskallen hans Presten Snjoke.“ Da Presterne hørte Sligt, vilde Ingen have det Kall. Endelig var det En, som bød sig til at være der; men han nevnte op 6 af Folkene, der skulde holde ham fast, naar Noget kom over ham i Predikestolen; andre 6 skulde løbe til Klokkerne og ringe, men ti skulde løbe og holde Døren til. Da han var komen op i Stolen, syntes Trollkonens Haand atter i Gluggen og vinkede (idede) ad ham. Presten blev da slagen af Vanvid, som de andre før ham og kvad i Vildelse, som de, at han vilde afsted til Trollfjellet. Han for ned, men Folkene gjorde, som han havde sagt. Saasnart Skessen hørte Klokken, tog hun tilbeens og stakk ud paa Kirkegaarden, og Jorden sprakk under Fødderne paa henne og sagde hun da: „Lukk Dig aldrig.“ Hun løb frem i Gilet og har Ingen seet henne siden. Men aldrig har Nogen kunnet fylle det Skard paa Kirkegaarden, hvormeget der ogsaa har været ført deri. — Gyvrens Jernsko, der faldt af henne, blev siden nyttet til Sørpetrog.

XVI. Kong Linus (efter Dr. Maurer). Engang var en Konge og en Dronning; de aatte en Søn, som Linus heed, meget fager og evnelig. Da han var fremvoxen og 20 Vintre gamel, hvarf han. Kongen sendte Folk alle Veje at leede efter ham; men han fandtes ikke. Skamt (kort) fra Kongsgaarden bode Kall og Kerling i Kot. Hun havde

ammet Linus, og aatte en eeneste Dotter, som var Fostersy-ster hans. Denne Stulken tog sig meget nær af Linus's Tab, og tilsidst tog hun det Raad selv at fare og leede efter ham. Foreldrene raadede henne lenge fra; men hun vilde ikke give op al Vaan om at finne ham igjen; saa signede de Dotter sin og gav Kerlingen henne ved Skilnaden et Nøste med den Tilvising, at hun skulde følge efter det, hvorhen det for. Gjorde hun det; Nøstet trillede frem for henne over Bjerg og Dal, over Stokk og Steen: og hun fulgte efter; tilsidst braadstanser Nøstet i en Fjellkleev beent for en Steen-vegg. Her maatte det vel være da, tenkte Møen; men det varede lenge førend hun fandt nogen Dør; tilsidst fikk hun Oje paa en Sprekke i Fjellet og trengte sig derigjennem med megen Møde. Saasnart hun er komen ind, seer hun der for sig en Hule vid og rumlig med jevne Vegge og full af alskyns kostligt og underligt Bohave. Men som hun seer sig meere om, vorder hun var enda en Hule, og inderst i den et Hvile-rum fagerlig prydet. Da hun komer nærmere, seer hun, at Nogen ligger deri og fandt, at det var Linus selv; men han sov og hvormegen Umage hun gjorde sig for at vekke ham, sov han dog fast som Steen. Medens hun nu stod og hugde med sig selv, hvad Raad hun skulde tage til, hører huu med Eet underlig Lyd rulle; Lyden komer nærmere og nær-mere; og snart havde hun ikke meere Stunder end til at gjeme sig bag en Dynge gamle Klæder og deslige, som der laa, førend Fjellet aabner sig, og en liden Karm komer ind, gjort af Elephanttenner og glittrende af Gull; en Gygie eller Trollkvinde sad paa Karmen grimlig at see til; hun havde Gullsvøbe i Hende. Midt i Hulen stansede Karmen og Fjellveggen lukkede sig atter; Jøtunkvinden stiger af og gaar hen imod Lejet, der hvor Kongesønen hviler. Gygien kaldte nu paa 2 hvide Svaner, som Møen ikke før var vorden var, og sagde: „Synger, synger, Svaner mine! at vaagne kan Linus, Kongens Søn.“ Svanerne sang da fager Vise

og Linus vaagnede. Gygjen spør ham, om han ikke er komen paa bedre Tanker og vil være Kjereste hennes? Aldrig vilde han være Kjereste hennes, svarede han. Da gav Gygien ham litt Mad, saaat han ikke skulde svelte ihjel og siger til Svanerne: „Synger, synger Svaner mine, at sovne kan Linus, Kongens Søn.“ Svanerne heve atter Røsten, og Linus faller atter i dyb Søvn. Men Gygien setter sig paa Bognen, slaar med Gullsvøben og siger: „Renn, renn, Karm min, derhen, hvorfra jeg er komen,“ og dermed aabner Fjellveggen sig, og ind for hun, hvor hun var komen fra. Møen havde desimellem lagt nøje Merke til Alt, som det for frem; men ikke saasnart var Gygjen borte, førend hun kom frem igjen af Skjul sit og sagde til Svanerne: „Synger, synger, Svaner mine, at vaagne kan Linus, Kongens Søn.“ Svanerne synge og Linus vaagner, og var det Fagnefund, større end fra kan siges. Sade de da lenge, Linus og Møen, og talte blitt og lønligt med hverandre og samraadede om det, hvorledes de skulde kome ud af Gygiens Vold. Leede nu Stunder frem til den Time, da Trollkvinden kom igjen efter Vane. Da sagde Møen atter: „Synger, synger, Svaner mine, at sovne kan Linus, Kongens Søn!“ Svanerne sang, og Linus faldt atter i dyb Søvn. Da nu Gamle-Kjerringen kom igjen og vakte ham atter, lod han venligere mod henne og sagde ikke saameget imod hennes Kjærtegn; vardt hun da meget blid imod ham; og saa gjorde han henne allskyns Spørsmaal og jevnvel om det, hvorledes det havde sig med Liv hennes, om det var dermed som med andre Folks og hvor hun havde sin Ferd hver Gang hun for fra ham paa Gullkarmen sin? Gygien svarer, at hun har en Broder, der var af Riseætt som hun selv, og havde de eet Liv samen, og laa det ved een Livssteen (fjørsteinn), saa at begge deres Bane var vis, saasnart den Steen brast i sund. Men hvergang hun kjørte ud af Hulen, for hun at hjemsøge Broder sin; havde han Bo ved en Brønn under tre store Træer.

Der leedte de da Livssteen sin frem og leegede sig med den. Lod Linus, som ikke tyktes ham Meget i alt Frasagn hennes, og da hun bad ham i Aakave, at han skulde strax unne henne al Aast sin, sagde han tilsidst, at han skulde svare henne Dagen efter. Gygien kaller paa Fuglene og bød dem synge Linus i Søvn og for saa Gygien sin Leed igjen. Men Møen lagde strax afsted, og stander ikke, førend hun komer til Kilden under de tre store Træer. Da hun er did komen, gjemer hun sig i en Bergklyft bag et af Træerne. Leed saa en Stund til en Rise komer, rædselfuld at see til, og skynner han saa, at alle Blade paa Træerne beve derved. Skamt var nu at bie, førend Skessen, Syster hans, komer agende paa Karm sin og stiger af. De leedte efter Livssteenen og toge baade til at kaste den som Boll imellem sig, frem og tilbage; men Møen var snøgg til at nappe den og slynger den mod Fjellveggen, saaat den springer isund. Men i det Same faller Risen og Syster hans omkoll og ligge der steendøde; men Møen stiger paa Karmen, slaar med Svøben og siger: „Renn, renn, Karm min, til Linus, Kongens Søn." Renner da Karmen, og rask gaar Ferden dettesinn; Fjellveggen aabner sig for henne, som fordum for Gygien, og Møen byder Svanerne at vekke Kongesønen. Var da gledeligt Gjensyn, og skyndte de sig at tage alt det Gull og kostlige Ting, som i Hulen vare, og kjøre paa den gyllne Karm hjem til Kongsgaarden. Vare da Alle meget glade ved Hjemkome deres; men Kongesønen holdt Bryllup med Karlsdotteren og Kongen, Fader hans, gav ham op Rige sitt, og saa levede de i megen Glede, øgede Ætt sin, og ere de ikke døde, saa leve de end.

XVII. **Nattrollet.** Det var paa en Gaard, at den, som skulde tage Vare paa Bøen Julenatt, medens det andet Folk var til Aftensangs, fandtes enten død om Morgenen eller vidstjaalen. Tyktes Husfolkene dette ilt, og vilde Faae være hjeme Julenatt. Engang bød en Gjente sig til at være

hjeme. De Andre bleve glade og fore bort. Gjenten sad paa Pallen i Badstuen og sang for et Barn, som hun havde paa Fanget. Om Natten kom Noget til Gluggen og det blev sagt: „Fager tykkes mig Haand din, Snutt min, du skere! og Dillido!" Da siger hun: „Aldrig har den i Sølet sopet, Fant (Aare) min, Kaare, og Korriro!" Da er sagt i Gluggen: „Fager tykkes mig Oje dit, Snutt min, den skere, og Dillido!" Da siger hun: „Aldrig har det Ilt seet, Fant min, Kaare og Korriro!" Da er sagt fra Gluggen: „Fager tykkes mig Fod din, Snutt min, den skere, og Dillido." Da siger hun: „Aldrig har han i Snauset traad, Fant min, Kaare og Korriro!" Da er sagt i Gluggen: „Dagen er i Oster, Snutt min osv." Da siger hun: „Statt Du og vord Du til Steen, men Ingen dog til Meen, Fant min, Kaare og Korriro!" Da hvarf Vætten af Gluggen. Men om Morgenen, da Folket kom hjem, var en stor Steen komen i Gaarden og stod den der altid siden. Sagde da Gjenten fra det, som hun havde hørt (men Intet saa hun; thi hun snude aldrig Ojet did) og havde det været Nattroll, der kom til Gluggen.

XVIII. Grim og Risedotteren. (Vestfjord-Grims Saga er optegnet 1708 og finnes blandt Arne Magnussons Haandskrifter). Grim var Søn af Sigurd og Helga, som bode i Oldtiden paa Skrida, hvor siden bygdes et Kloster; han fostredes i Vestfjordene hos Moderbroder sin. Sigurd blev drebt af Indride fra Odegaarden paa Vaarthinget for nogle Kvigers Skyld, som han sagde sig eje, fordi de vare fødde paa hans Baas, da Mødrene, som hørte Signrd til, havde været borte i 6 Aar efter hverandre. Indride gav Bøder der paa Thinget. Men da en fattig Kvinde kom til Grims Moderbroder og bad om litt, gav Svennen henne Noget; Husfruen, som var Kone til Moderbroder hans, aamælte ham haardt for det og blandt Andet brejdede (brixlede) ham, at han ikke havde hevnt Fader sin. Grim gav

sig strax paa Ferd til Moder sin og drebte paa Vejen en af Indrides Folk, der gjætte Køerne og som havde været Ophavsmand til Striden mellem ham og Sigurd. Grim lyste Drabet og kom nogen Tid efter til Ødegaarden, da Folk sad ved Ilden og snakkede samen om Kvinder der i Bygden, dragende frem hver Sit. Desimellem roste En Helga, Grims Moder; men det mistyktes En af de Andre, og han sagde henne mange Lyder paa. Grim, som kom til, hørte dette, løb ind i Huset, lyftede den Mand op, der havde talt ille om Moder hans, og stakk ham paa Hoved ned i en Kjedel, der stod over Ilden, saa han fik strax Bane. Saa løb han atter ud sin Vej og snart efter fandt han paa at grave sig en Løngang nnder Huset paa Ødegaarden. Indride holdt Julegilde og hjembød blandt Andre Broder sin Helge og lagde ham i en sterk Lukkeseng, som han havde ladet gjøre for at verje sig imod Grim. Alt dette havde Grim faaet Nyss om Dagen forud, kom ved Nattetide ind i Gaarden og gikk stille derhen, hvor Indride og Kone hans laae, og greeb for sig, for ikke at kome ad den Urette. Som nu den kolde Haand hans kom paa Konens Bryst, talede hun derom til Bonde sin, der snart merkede, hvad der var vaa Ferde, og vilde til at røre paa sig. I det Same lagde Grim Sverd igjennem ham; den Vegne raabte da, at han havde faaet Ulivssaar; da løb Mænd hans op for at gribe Drabsmanden; En fik ogsaa Tag i Grim og vilde felde ham; Grim sagde, at han for vill og lod, som han selv var En af dem, der søgte efter Drabsmanden. Saa slapp hin, og Grim kom sig med Nød og Neppe ud og bort. Han lagde sig ude under et Tjald paa Heiden, da han ikke trode sig trygg i Bygderne for Helges Eftergang. Desimellem merkede Helge paa Ødegaarden, at naar Nogen gikk der i Huset eller der kringom, saa lunkede det under (hørtes Gjenlyd derunder); det faldt ham da ind at ransage, om der ikke var hult. Saa fandt han Jordhuset og Grims Skjulested der

under, men selv var han borte. Noget senere bar saa til, at en af Ødegaardsmændene for der om, hvor Grims Tjald stod. Grim for efter ham og drebte Bonden, for at han ikke skulde bere Nys derom til Uvenner hans. Grim saa dog, at det ikke monne duge at sidde der lenge; for han saa over Fjellene og dvelede nogen Tid hos en Enke der. Desimellem leedte Helge, som nu bode paa Ødegaarden, alle Steder efter Grim og fikk spurt tilsidst, at han havde Skjulested hos fornevndte Kone. Denne Kone var lysdrømt og forspaa; hun spaade ham, at Helge snart monne kome; viste hun ham til nogle Fiskevand sydpaa og raadede ham, saasnart han kunde, at fare udenlands. Grim fulgte Raad hennes, for til Vandene, gjorde sig Løvskaale af Skogen, som der var nok af, og tog sig til at veide i Vandene. Saa bar det til, at alt det, han havde veidet om Dagen, blev borte om Natten. Da Sligt havde hendt den ene Gang efter den anden, vaagede Grim en Natt, for at see, hvorledes det gikk til. Om Natten kom en Rise, tog Veiderne, som der laae, lagde dem paa Herder sine og gikk bort igjen. Grim for efter og kastede sit Spyd igjennem ham. Risen skyndte sig da det bedste han kunde og kom hjem til den Hule, hvor han bode, med Spydet siddende i Saaret. Der var Dotter hans, som han sagde Alt, og bad henne gjøre ham Grav der i Hulen, og dernæst døde han. Dotteren gjorde, som han havde sagt; men da Graven var fullgjort, var den for liden, og saa gav hun det op. Grim havde fulgt Risen i Hælene og hørt Alt dette, gikk siden ind i Hulen, og tiltalte Risens Dotter ham i Fyrstningen haardelig for Faderens Drab. Grim trøstede henne saa gott han kunde og bød sig til at kome Risen i Graven. Hun tog imod det, og han bøjede med al sin Kraft Risens Legeme ned i Graven og hulde den siden; gikk saa hjem igjen til Skaale sin. Næste Natt gikk Risen igjen og hjemsøgte Grim; Grim verjede sig saa, at Draugen ikke kom nogen Vej med ham. Dagen efter for Grim til

Hulen, grov Risen op igjen og brendte ham paa Baal. Risens Dotter gjorde ham ingen Modstand, men lagde bare det til, at de Fjellvand, som Grim nu sad ved og som end kalles Grimsvøtn, NV. for Skeideraajøkul, skulde paa ymse Tider lue og brenne til øde de Skoger, som der vare omkring; og sige lærde Mænd, at disse Vand have Samfund under Jorden med Jøklen, saaat, naar den spyr Ild, da brenne de gjerne med og kaste op Ild og Aske, da Luen leeger mitt i Vandet, og endog synes at brenne bedre deri end udenom*). Men siden talede Grim saa vel med Risedotteren, at de tilsamens toge alt det Gods, som Huleboen havde aatt, og fore dermed til Vandene og bode samen i Grims Skaale i al Venskab til næste Vaar. Dernæst kom et Skib ind fra Havet og lagde i Havn ved Ingolfshøfde. Da Grim fikk dette at vide, brød han strax op til Udenferd, hilsede Kjæreste sin, Risens Dotter, Farvel, og for til Skibs og kom sig der i Lag med Folkene. Men førend han og Risedotteren skildtes, gav hun ham et Belte, som den Natur fulgte, at han ikke kunde elske nogen anden Kvinde end henne. Grim for udenlands og kom til Norge og fikk Vintervist (Ophold) hos Harald Sigurdsøn, som da var Konge i Norge. Ved Julen holdt Kongen en stormandlig Veitsle (Gilde) og Grim førte sig da i hint Belte. Strax kom Uglede over ham og lengtes han jevnlig efter Rise-Dotteren. Dette lagde Kongen Merke til og spurte ham, hvad der var gaaet ham imod? Sagde han da Kongen Alt om Samlag sitt med Risedotteren. Om Vaaren gav Kongen ham Skib, som han kunde fare paa til Island for at søge Kjæreste sin. Grim holdt ud i Havet og kom til Ingolfshøfde, gikk i Land og for til Grimsvandene.. Der ved Vandene fandt Grim Risens Dotter og hos henne et Svennbarn, som hun havde født, medens Grim var borte og sagde ham det nu. Der var nu Fagnefund og bad Grim henne fare med sig; toge

*) Jfr. Olaffens Reise, S. 780.

de saa Barnet og alt det Gods, som før var flytt fra Hulen til Skaalen, og fore bort. Dernæst holdt de til Skibs, satte ud paa Havet og naade Norge; tog Risens Dotter der christen Tro og Skirn med Barn deres. Nogle Vintre seenere fikk Grim stor Lengsel efter Island igjen og efter at tage fast Bo der. Han for da fra Norge og kom til en Ø paa Nordsiden af Landet. Der steeg Grim i Land og bar fra Skibet hvad han der havde inde. Der bode da Ingen paa Øen uden Riser og Bergboer. Grim dreev bort some; men some drebte han og rensede saa Øen; siden satte han der sin Bygd og fikk han og Risedotteren mange Børn samen. Øen ligger 12 Mile i Nord for Øfjorden og heeder siden Grimsø; Grims Ættmænd bode der efter hans Dag og ender saa dette Frasagn.

XIX. Aasmund Flagdagæva*).

I en faabygd, Afdal i Norge bode Kall og Kerling, som aatte tre Sønner; heed den eldste Grimm, anden Thore, tredje Aasmund. Grimm og Thore vare væne og vel lovende; havde de den Syssel at gjæte Sauder Kallens og Kerlingens og drage, hvad de turfte, til Bo deres. Aasmund var ulig Brødre sine; han laa i Ildskaalen og brød sig ikke om, hvad Nødsyn var; yndede Fader hans ham lidet, men Moder hans meget. Da var Olaf Haraldssøn Konge over Norge; tyktes mange unge Mænd, som Drift havde til Daad og Freme vilde søge, det meste Emne til Sømd at fare og at finne ham og gange ham til Haande; komer det da ogsaa op hos Grim og Thor, at dette monne være bedste Raad for dem, og sige det til Fader sin; han tager vel paa det og siger, at den Ferd monne vist vorde dem til Hæder og Frægd (Berømmelse), styrer dem saa ud efter Evne og gi-

*) Dette Sagn er et af de eldste som haves, og vi have derfor søgt at fastholde det gamle Præg mest mulig.

ver dem Alt, hvad de turfte, uden Ridehefte. Fore de siden afsted gangende og gange tre Dage samflytt indtil de kome til et Vand; der saae de, hvor en Mand gikk langs med Vandet, stor og sterk og rystelig; han rak (dreev) samen Fe og for Hund med. Tykteș Manden dem fæl at see til og stød dem strax Skrækk (stelkr) i Bringe, og sagde de heller ville være ved Lidet hos Fader sin end have der Liv sit i Trollehender, snude saa om igjen og fore saa hjem til Foreldre sine. Kallen undredes ved Atterkome deres saa snar, vorder alstygg og setter dem i Rette haardelig, siger, ilt at have de Søner, som ingen Daad følger, og taler derom baade meget og høit, saaat Aasmund hører det i Ildstaalen; han slaar op Skoggerlatter, men legger ikke Ord til. Kallen vardt dermed saameget vondere og sagde, at Askeladden ikke turfte gjøre sig spodsk over dette; monne han have baaret sig ad end meget verre i Alt. „Det kan Ingen vide, førend rønt er,“ siger Aasmund. Faldt saa dette Tal ned. Men da Noget var fraledet, vilde Grim og Thore fare afsted atter; skyndede dem mere til dette Kallens Eggen end deres egen Lyst; de gjøre det dog for Skams Skyld og sige nu, at de ikke skulde fare som sidst eller give op, førend de havde fundet Olaf Konge og vare vordne hans Mænd. Kallen greider da end ud alle Ting til Ferd deres, som han kunde; men Kerlingen ganger imedens i Ildstaalen til Aasmund og siger ham, hvad Brødre hans have fore, beder inderlig og egger ham at fare med dem; „jeg holder ikke mindre af dig,“ siger hun, „end af dem; tykkes mig ilt, at de skulle vorde Frægdemænd, men Du ingen.“ Lod Aasmund alltreglig ved det og tog sig ikke nær hvad, som hun sagde; kom dog saa med Tale deres, at hun bad ham op stande, gange til Fader sin og bede ham om Farehjelp; mælte han da ikke imod; tog hun nu af ham Filler alle og Lapper, som han havde ligget i, toede Haar hans og kemde; var det da gult som Silke og faldt i Lokker ned paa Herderne. Siden førte hun ham

i gode Klæder; stod han nu saa full ferdig (buen) og aldrig skulde Nogen have seet vænere og raskere Karl. Sikk Kerlingen saa til Kallen, og siger nu, hvor komet var med henne og Aasmund, og bad Mand sin lade Gutten faa Noget til Ferden som Brødre hans. Kallen vardt kjed af det og kaldte henne mere uvittig end sige maatte, naar hun hugde, at sligt Drog monne drüge Daad; „vilde jeg døg," siger han, „see til at legge Noget frem, og kome den Uslingen mig ikke i Ojesyn!" Ganger dermed Kallen til Smidje sin, der afsides var i Ildskaalen; Ild havde nylig været gjort op paa Golvet der freme. Kallen stiger nu op paa Stedjen (Ambolten), og reker Haand op under Taget, tager derfra ned Brynje, Hjelm og Skjold, alt gjennemrustent; men da han vilde stige ned, faldt Stedjen omkoll og han frem i Ilden, men sin Vej hvert Vaaben af Henderne paa ham. Aasmund lod Kallen ligge, men tog Vaabnene og skov af Rusten; da kom Kerlingen ad og mælte til Aasmund: „Nu faar Du, Søn min, holde vel paa det, som Du har lagt Hender paa; thi ej mon Fader din hjelpe Dig meer til Vaaben, end han har gjort; thi baade bor ham Ilt i Skallen, og saa skambrendte han sig i Ilden. Vil jeg nu legge det til med Dig, som monne tykkes liden Hjelp i, og give Dig Kolskære min." Hun gav ham da i Hender en Sax, stor og svart og allejelig, og mælte: „Denne Sax (Sverd) fikk jeg til Arv efter Fader min, har dog ikke faret med som skulde, og raget (skaret) dermed i Varmen, naar jeg ikke havde Andet. Hav den, Søn min, ber den altid! spaar jeg Dig, at fra nu af snues Dig Alt til Held og Farsæld." Nu tager Aasmund ved Saxen og ganger ud af Skaalen til en stor Steen, som der stod, hugger siden med Saxen i Steenen; men den stanser ikke noget Sted og flyver Steenen ned igjennem. Aasmund kaster da Ojne om sig og seer, at Kerlingen ligger død paa Golvet og gaber beent paa ham; havde hun døet, idet han hugg Steenen; thi det var Livssteen hennes; tyktes

Aasmund dette meget og ilt. Nu fare de afsted, tre Brødre, samen og skilles ved kolde Hibyler (Hybler); bade de, Thore og Grimm, Aasmund at fare ikke den Vej, som de fore sidst, og sige der vist Livstab. Aasmund gav ingen Gaum paa, hvad de sagde, og for den same Vej, og høres Intet om Ferd deres, førend de kom i en stor Skog og siden ud paa nogle Moser; saa de der en stor Skaale og en Mand gangende, stor af Vext; han bar Bjørn paa Bagen og stevnde ad Skaalen, men havde dog end gott Stykke Vej frem. Jevnsnart som Grim og Thore see Manden, komer Rædsel over dem (flyger dem Flemt i Bryst) og bede Aasmund i Aakave ikke at fare til Skaalen: „Ellers faae vi Alle Bane," sige de; Aasmund maatte rive Mose op og kaste over dem, og laae de der efter; men Aasmund for til Skaalen, gikk der ind ad aaben Dør og lod Døren sige halft paa Klem, løb saa bag Døren og stod der. Hund rann føre Risen, stor og grimlig; men med Risen gikk det seenere; thi han havde tungt at bere. Hunden løber i eet Sætt lige ind i Skaalen, men Aasmund ud i Skynding og slaar Døren igjen efter sig; er nu Rakken (Hunden) indenfor; komer Risen da hjem og slenger ned sin Byrde, Dyret og et stort Fuglekippe. Aasmund hilser ham og mælte: „Velkomen, Bonde!" „Aldrig skulde Du velkomen være," siger Risen, „men hvor ere de store Mandsdrogene, Brødre dine? de bere vel ikke nu Hjerte højere, end næst da vi hitkedes; men af Dig kan jeg vente Ilt; men nu kan Du dog flaa Dyret med mig, om Du vil." — „Lad os tale som Venner samen," siger Aasmund; „men hvad er Navn dit?" „Uvant er det," siger Risen, jeg heeder Nadd." Siden flaae de Dyret og var Aasmund Fyrstemand; vever han da Skinnet om Haand sin og slaar Nadd om Ørene med det. Han vreededes og sagde: „Om mig Skalk med Skinnet slaar, skal Dig dette leedes!" Aasmund sprang da op og lo: „Bryd Dig ej at vreedes; han har Ret, som fyrst kan flaa, Frægd at rose sin, eengang

hin om Orer slaa med alblodigt Skinn." — Sprette de da op, Aasmund og Nadd, og tage paa at slaas i Aakave; vorder Aagang deres den haardeste, og sparer Ingen den Anden; hører Rakken i Skaalen hvad, som er paa Ferde, skjønner, at Husbond hans er ille stedd, og tager til at yle grimlig og rive Døren, men komer sig dog ikke ud. Endte saa Samgang deres Aasmunds og Nadds, at Aasmund feldte Nadd og gikk af ham død. Aasmunds Brødre laae i Mosen, medens han og Nadd brødes, og kige stundum op derunder. Men da Nadd var fallen, tog Aasmund til Løbs didhen, hvor de laae, kaldte med høj Røst og kvad Risen elte sig (være sig i Hælene) og bad dem hjelpe sig; det gjorde han til Røn (Prøve) med dem; de ræddedes da des meere og grove sig som lengst ned; reev Aasmund saa af dem Mosen og siger Nadds Fall. Vorde de da glade over al Maade, sprette op og gange til Skaalen med Aasmund; synte nu Drengskab sin, og gave Nadd mange Hugg og store der han laa død, toge siden Lig hans og brendte til Aske; gjorde Aasmund sig da Kevle, gikk med det til Døren og lukkede op; løb Rakken da mod ham med opsperret Kjeft og vilde rive ham isund; Aasmund rak strax Kevlet tvers om ind i Gab hans; dermed lagde Hunden sig ned og skreed (krøb) til Aasmunds Fødder, men Taarerne rann ned efter Trynet. Aasmund klappede da Rakken og mælte til ham med disse Ord: „Nu vil jeg være Husbonde din i Steden for Nadd; skal Du gjøre mig al slig Tjeneste. som Du gjorde ham;" stod Rakken da op, fladrede til Aasmund og fulgte ham siden og vard Aasmund det største Lid, naar han havde med ille Vætter at gjøre. Saa siges i Aasmundsvisen: „Aasmund klapper Hunden sin, gjør med Ord ham glad; Du skal allen Alder din tjene mig som Nadd." — Fore de saa bort derfra, og Aasmund stander ikke førend han fandt Olaf Konge og gjordes Hirdmand hans; røntes han den raskeste i alle Mandrøn og for jevnt med Kongen; havde Kongen ham meget

kjær; var Aasmund hvert sinn fremst af Hirdmænd der haarde Raad og Hugg skiftedes.

Det er sagt, at engang, som Olaf Konge sad kyrt efter det, at han havde faret over Norge og christnet alt Landsfolket (landslyd), lod han falle de Ord, at ikke monne da den Mand være i Nörge enten ved Fjellgard eller Søside, der ikke havde taget ved Christentro. Saa siger Skalden: „Christnet have vi Norge nu nær ved Sø som Fjellet." Hirdmænd svarede paa Kongens Ord og sagde: „Ikke ætle vi da alt Folk christnet end i Norge; thi paa en Ø nord i Landet bor den Kone, som Thorgerd heeder og kallet er Høldatrøll; hun har ikke taget Tro og siddet lenge der paa Øen, men ingen Skatt ydet; have Mænd været sendte did nogle sinne at hente Skatten, men ingen atter komet; er Thorgerd fæl Trollkvinde og den verste at have med at gjøre." Kongen tyktes dette megen Aahuge verdt og tog strax til Orde med Mænd sine, om Nogen vilde fare til Øen og søge Skatten? Alle kvade sig ufuse (ulystne) til det, sige hver den vis Død, som ganger i Greeb Thorgerds (komer i Th.'s Kløer) og regnede op alle Vanskeligheder derved. Ingen vilde til den Ferd; taler Kongen da til Aasmund og beder ham fare. Aasmund mælte: „Litt er jeg før til den Ferd, som Alle skyde sig undaf; men siden I beder mig, Herre og jeg veed mig af Alle skyldigst at gjøre det I vil, skal jeg give mig paa Ferden, hvad som efter komer. Glad var Kongen ved Ord hans og takkede ham for hans Drengskab, lader strax bue (udrede) Skib og kaarer dertil de Mænd, som Aasmund vil have og da de ere bune, hilser Aasmund Kongen og beder ham legge sin Lykke til, siger sig nu meget at trenge til den, sligt Erinde som han havde aataget sig. Kongen lovede det. Segle Aasmund og hans Folk siden bort og sporjes Intet om Ferd deres. Da de kom til Øen, saae de der en Bø, stor og reiselig, og tyktes vist vide, at Thorgerd mon der Bygd eje. Da mælte Aasmund til Mænd sine: „Nu skulle I bie mig

her ved Skibet; men jeg mon gange hjem til Bøen og faa at vide, hvorledes der har sig." De bade ham gjøre, som han vilde; ganger han saa hjem til Bøen, og da han komer der, seer han Ingen ude, ganger siden kringom Gaarden og rister Reiter (Gange mellem Teiger eller Bed) om den alt i Ring. Ej var lukket Døre; gikk Aasmund ind og kaldte i hvert Hus, men fandt ingen Steder Folk. Omsider kom han ad et Hus langt inde i Bøen; der gikk han ind og saa, hvor en Kvinde sad ved Søm, ung og frid af Aasyn; hilsede Aasmund henne høvisk; hun tog vel Hilsen hans og spurte, hvo han var og hvad han heed? Han kvad sig heede Aasmund og være Hirdmand Olafs Konges, spurte henne siden om Navn hennes og Ætt. Hun svarer: „Jeg heeder Hladvør; Moder min heeder Thorgerd; raader hun her for Den og bor i denne Bø; men Fader min er fraleden." „Hvor er Moder din nu?" siger Aasmund. „Hun er ude paa Fang," siger Hladvør. „Naar komer hun hjem?" „Om en liden Stund," siger Hladvør; „har Du maaske Noget at tale med henne?" „Det har jeg vist," siger Aasmund; „jeg er sendt af Olaf Konge at søge den Skatt, som hun lenge har forholdt Høvdingerne i Norge; krever han nu Skatten, da han er Konge over Landet." Hladvør mælte: „Mange have komet hid med det Erinde; tykkes mig saa, at Du er ikke mindre Karl end hver af dem; men det mon mælt vorde, at Du har Lykken med Dig, om Du naar Skatten." Aasmund mælte: „Vil Du fare med mig til Olaf Konungs Fund? er det Dig meget bedre end være her i Heedenskab og Troldom, og alskyns Overtro." „Det er jeg utreg til," siger Hladvør, „fyrst Du vinner over Moder min og naar Skatten; men det vil jeg bede Dig om, hvis din Lod vorder den bedre, at ikke gange Du af Moder min død; skal Du heller ikke her lenge dvele; thi litt er Moder glad ved det, at Mandfolk er i Tale med mig." Gikk Aasmund da ud og gjemte sig et Sted i Gaarden. Nu komer Thorgerd

hjem og seer ikke Aasmund; ganger hun ind til Dotter sin og siger Gjester kome. „Hvad har Moder til Merke paa det?“ siger Hladvør. Thorgerd svarer: „Da jeg kom til Bøen, saa jeg Reiter ristede om den paa alle Sider, og som jeg gikk over Reiterne, brann jeg paa Fodderne; mon dem til visse meere Magt følge, som dette have gjort, end Andre, som oss have hjemsøgt.“ Ganger Thorgerd da ud atter og seer der Aasmund og mælte i det Same: „Her er Du komen, Aasmund; jeg kjenner Dig nok; Du drebte Radd, og følger Dig Hund hans; veed jeg Erinde dit: Du har at søge Skatt af Den her for Olaf Konge.“ „Saa er, som Du siger,“ siger Aasmund, „og skal Du nu gjøre Eet af To, gjelde Skatten eller gange af Den.“ Thorgerd svarer: „Frist faar Du give, til jeg har rønt med Dig hine same Lister, som med Andre, der komet have i dette Erinde; veed jeg dog ej, hvad volder, at jeg kjenner Hede af Dig.“ „Være maa, at saa er,“ siger Aasmund, „og mon jeg vist friste, hvad som Du vil røne.“ Den var fyrste List Thorgerds, at hun vadede Ild, saaat hun ingen Skade fikk af det; lod hun nu gjøre op Ilden, gikk saa til og vadede, som hun havde før gjort, bad siden Aasmund gange til og gjøre sligt det Same; gikk Aasmund da til Ilden og gjorde Korsmerke over; vadede han saa Ild og skadede den ham alls ikke. Anden List var den, at tage skulde han Sverd og hugge Thorgerd paa baren Fod, som hun lagde paa Stokk; hugg han og til af al sin Avl (Styrke), men ikke beed heller end Steen. Nu skulde Thorgerd til at hugge; lagde Aasmund Fod sin paa Stokken og gjorde Kors over; hugg Thorgerd da med baade Hender; men Sverdet snude sig i Henderne for henne og skar dem til Skam og Skade. Da mælte Thorgerd: „Ikke er Du eene om Leegen, Aasmund! men dog er ikke fullrønt, før tredje finn; er end efter een List, som vi skulle røne; lover jeg det, at om Du leeger den efter mig, skal jeg overgive Den og siden ikke have Noget

her at gjøre; skal Du nu gange med mig til Smidje min og skulle vi have der Hedeleeg." Den Leeg var Aasmund ukjendt; gange de saa til Smidjen og setter Aasmund sig i Avlgropen (Hullet ved Ambolten); flyr Thorgerd ham Naglerne og beder ham slaa sex Nagler og lade hver være gloende. „Skal Du," siger hun, „gløjpe (sluge) tre og jeg andre tre." Aasmund gjør, som hun mælte, slaar 2 Nagler, hver ad den anden, og giver Thorgerd; hun tager og gløjper baade. Da slog Aasmund den tredje og signde, gav siden Thorgerd, men hun for med den som med hine. Jevnsnart som den Nagle kom i Mund hennes, kjendte hun Brann inden og uden, og drog af henne Maal og Magt al; laa hun der efter, men Aasmund gikk ud og ned til Mænd sine, bad dem gange til Bøen og bere derfra alt Det, som noget var verdt. De gjorde saa; gikk Aasmund da til Hladvør og siger henne, hvorledes faret havde med ham og Thorgerd og hvorledes da var komet med Moder hennes; spør siden om han skal flytte henne bort eller lade der i Fred?" Hladvør svarede, at litt monne Moder hennes kunne med at omgaaes andre Folk og heller helde til Ætterne sit, og er det saa bedst at lade henne være i Fred." Lod Aasmund da tage Fe alt, og kostlige Ting, som der fundes, og bere til Skibs, tog siden Hladvør og flytte med sig; men Thorgerd var efter og hun er ude af Sagaen. Seglde Aasmund og hans Folk bort efter endt Erinde, havde heldig Ferd og funde Olaf Konge; han fagnede Aasmund og bad ham have Takk for Ferden; Aasmund førte da til Kongen alt det Fe, som han tog paa Øen og var det allmeget. Siden var Hladvør ledd for Kongen og tyktes Kvinde vænst og gævest. Tog hun der Skirn og Tro. Derefter gikk Aasmund for Kongen, bad ham gifte sig Hladvør, sagde, at han havde at raade for Giftermaal (Kost) hennes. Kongen svarer vel og siger Ingen bedre til det Giftermaal end ham. Vardt da saa, at Aasmund feste Hladvør, men Kongen holdt Bryllup deres;

satte siden Folk paa Den til Bygd; men Aasmund og Hladvør vare med ham i Hæder og god Ynnest.

Siden kom den Kvitt (Folkesnakk) for Olaf Konge, at oppe ved en Fjellgard borte fra Almenningsbygd bode end Folk, som ikke holdt kristen Sed, men fremde forn Overtro og trode paa noget vanskabt Kvikende (Skabning, levende Væsen). Tog han da med sig Aasmund og Hund hans, Naddarnaut, og 2 Hirdmend, som ere nevnde, Sigurd og Grimm, og for nord til Naumeudal. Der kom de til en stor Bø i en Afdal, og reed Kongen kring om al Bøen, men saa ingen Folk. Litt efter kom ind en gamel Mand; han hilsede Kongen og siger ham velkomen og Mænd hans og bød ham ind i Stuen. Kongen tager vel mod det og ganger ind og de Alle. Der vare gode Hibyler og Stuen pyntelig i Alt; vardt der braatt væn Veizle (Gilde) og skortede ikke gott Øl eller anden Drikkefang; kom Kerlingen da i Stuen, og Søn deres, gott Karlsemne; men Dotter deres sad paa Pallen i Stuen ved Sømen og var baade ung og frid. Nu for Veizlen frem ypperlig; men Kongen seer sig ikring alt i Eet, om intet Nylunde komer til Syne. Kallen er den beeneste og beeder Kongen være saa nedladende at ede der Mad. Kongen kvad sig det tage ville. Komer strax ind i Stuen et Kvikende, fælt og gyseligt at see til og ber en gullsømet Dug og breeder den paa Bordet. Var dette Skremsl Afgud Kallens og Kerlingens og Sønens; men Dotteren vilde ikke sette nogen Tro til ham og kom deraf ofte Strid og Orddeele i den Mægd (den Familie). Men Emnet til denne Afgud (Puke) havde Karlen og Kerlingen taget af Hesteslagt, og blotet og tryllet saa megen Fandens Kraft i, at han gikk om mellem dem som et Menneske og syslede med Alt, som de turfte, for til ymse Steder, stal Fe og alskyns dyre og kostlige Sager og drog dem til dem. Nu undres Kongen storlig paa det fyrst, hvor fæl han er, som breeder Dugen, og dernæst, hvor frid er Dugen; tykkes den Kongen sømelig

Sign for meere høvdinglige Folk. Aasmund tog til Orde og spør, hvad Fiande (Fjanda = Fanden) det er, som Dugen breeder? Kerlingen hørte det og mælte: „Af ingen Mand taaler jeg, at han laster Gud min.“ „Er dette Gud din?“ siger Kongen. „Saa er vist,“ siger Kerlingen; „troe vi paa ham alle tre, Bonde min, jeg og Søn vor; men Dotter min er saa ille i Sind faren, at hun yder ham ingen Tjeneste, hvormeget jeg saa beder.“ „Har Gud din noget Navn?“ siger Kongen. „Har han vist,“ siger Kerling, „og heeder Bølske.“ I det Same komer Mad paa Bordet; var det Bjørneslagt og Endekolver digre og storkostlige. Da mælte Kongen: „Det Erinde er jeg her komen, at kungjøre (bode) Eder Christendom; skulle I ej lenger troe paa Djevel denne, heller paa Gud almægtige, der skabte Himel og Jord og alle Ting.“ Kerling svarer: „Saa synes mig, Konge, som ikke mone den Gud, som Du byder, drage meere til mig af kostlige Ting og andre Goder end denne, som jeg har lenge tjenet.“ Kongen mælte: „Ej er han Andet, som Du har tjenet, end ill Aand, som I have tryllet til Eder ur Helvede med vonde Ommæler; har han bare draget til Eder det, som han stal fra Andre, men ætler Eder tilsidst evigt Tab Livs og Sjæls.“ Talede Kongen om dette lenge og snillt og bodede dem rette Tro. Kerlingen mælte fast imod og bad Kongen ikke fare med den Heimske (Dumhed) at troe paa anden Gud end Bølske, i hvad som gjordes. Nu ganger Bølske og tjener for Bordet; da Skremslet kom derhen, hvor Aasmund sidder, stander han skjott (raskt, i en Fart) op og tager til Bølske, støder ham frem paa Golvet og beder Fanden fare bort; trylles Bølske strax og tager paa Aasmund; men han støder frem Bordet med Alt, hvad der paa var; slaar da i haardt Aatag med ham og Bølsken, Kerlingen flyger op ved det og røg paa Kongen, Karlen paa Sigurd og Karlssønen paa Grim; men Møen sad kurr og brød sig om Intet af alt Dette. Vorde nu haarde Spennetag med dem Alle; thi In-

gen skorter i Avlsmon. Ganger da Flest af Lage, som var i Stuen, men Mangt brødes isund; vorder det fyrst Tidende, at Kerlingen faar Kongen paa det eene Kne; tager han henne da i Rygspenne, kjører henne tilbage igjen og bryder i henne Ryggen; lod hun saa Liv sit; sagde Kongen saa siden, at ei havde han komet ud for verre Flagd end Kerlingen var; løber nu Kongen dertil, hvor de brydes, Aasmund og Vølske; gange de paa hverandre algrimlig, Aasmund og Vølske; lod Rakken og freme slig Grimd, som han havde til, og reev Vølske ubarmhjertig; ere de nu om ham tre samen, Kongen, Aasmund og Rakken, og have Alle fullt i Fange; vorder dette næst, at Sigurd baner Karlen; thi han tabte Krefter for Elde sin, og ikke lenge efter Grim Karlssønen; havde deres Slagsmaal været det haardeste; thi baade vare de unge og alsterke; skynde de siden Kongen og Aasmund til Hjelp; brydes de saa alle fire med Vølske. Vardt det saa tilsidst efter lang Strid med Guds Miskun og Olaf Konges Lykke, at de fenge Sejr over den Fjende; vare da Alle gjennemtrætte; sagde Aasmund siden, at aldrig havde han aatt med Overmagt som Vølske eller i slig Røn komet; er det some Mænds Sagn, at siden det var Aasmund styggre i Lund (vondere i Sind) end før. Endte saa denne Strid. Nu tager Karlsdotteren til at græde, ej saa meget for Skard i Ætten sin, som for det, at hun ætlede, at Kongen mone lade henne tage Gjeld for Ilvirke Foreldre hennes og drebe henne paa Fødder deres. Kongen fandt det braatt og bad henne være glad, sagde, at han intet Andet hugde om Raad hennes, end det som vel gagnde. „Skal Du," siger han, „fare med mig og tage Kristne; mon jeg og gjøre Lod din saa god, at Du kan være tilfreds." Lod nu Kongen brenne Bøen og dem, som derinde havde ladet Liv, og sagde, at han ikke vilde, at Fantefolk skulde drages did. Var det saa Alt brendt til Aske. Da mælte Kongen til Aasmund: „Nu mon jeg øge Navn dit og kalle dig Aasmund Flagdagæfa;

tykkes mig som færreste af de Mænd, som nu leve, have slig Gave (Lykke, gæfa) til at vinne paa Flagd og Uvætter, som du!" Kongen gav ham Gullring til Navnfeste; og bar han siden det Kenningnavn, medens han levde. Saa siger Skalden:

„Døgling (Kongen) flytted Dotter Karls af Dalen Nord;
Hun ej havde Galdr gjord;
gæv hun tyktes Ringes Skord (ɔ: Støtte, Berer).

Saa er sagt, at en Gang efter dette for Aasmund hjem, for at see til Fader sin og fandt ham end i Live, og da de hittedes, kjendte Karlen ikke Søn sin og spurte, hvo han var? Aasmund kvad:

Du kjendte mig da, gamle Kall!
Du kom i Nød i Stuen,
den Gang Du fikk det fæle Fall,
flad i midtre Stuen!" *)

*) Dette Sagn er, som man seer, oprindelig norsk. Landstads norske Folkeviser aabnes med et langt Kvæde om Aasmund Fregdagævar og Thorgerd Hørgebrud m. m., aabenbart af same Kilde som ovenstaaende, der først er optegnet af den oldkyndige Sera Eyolf paa Bøllum, Gunnar Paalssøns Lærer, der havde faaet det af sin Amme († 1690, otti Vintre gamel) som igjen havde hørt det i sine unge Dage. En Mengde Rimer ganger desuden end om Aasmund paa Island. — En Thaatt, svarende til fornevnte om Bølski, finnes i Hellig Olafs Saga i Flatøbogen. Olaf Konge, Finn Jarl og Thormod Kolbrunarskald kom til en Bonde og kaldte sig alle tre Grim. Bondekerlingen hilser ham med disse Ord:

„Jeg seer Gull paa Gjester
Og Gudvefs Kaaber.
Mig faller Hug til Ringe;
heller vil jeg Binge end Linge (Lyng?)
Kjenner jeg Dig, Konung min!
Komen er Du Olaf!"

Afgudsbilledet er ogsaa der laget af Hestelemer, kalles Bølse og er hyllet i Lin og Løg. Det sendes kring Bordet fra Mand til Mand, idet hver siger frem et Kvæde over det; men da det komer til Kongen, kaster han det til en Hund, som tager det i Munden og sni-

XX. Pigen hos Alferne. En Gang var Stulke-barn paa 4 eller 5 Aar eene ude at leege sig. Barnet syntes Fostermoder hennes at gange ved Siden af sig; hun fulgte henne. Konen for nu til en Steen og derind og Stulken efter. Var hun der hos Alfkonen til hun var 13 Aar gamel; det faldt henne der vel og lærte hun af Alfkonen mange aandelige Salmer og Kvæder, som hun før aldrig havde hørt. Eet Vers af de Salmer er saadant:

„Jesus, min Broder,
i Himerige er;
Gjenløser min gode,
Gjem Du mig hos Dig!

Saa skal Du mæle,
naar Du ud ganger
af Menneskens Huse
under Himel aaben.

Sjæl min jeg giver
Gud i Hender.
Hav Du Ordtag sligt
i hele Livet!"

Da Pigen var vorden 13 Aar gamel, sagde Alfkonen henne, at nu kunde hun fare hjem igjen til Foreldre sine. Skildtes de med Kjærlighed, og gav Alfkonen henne mange gode Gaver ved Skilsmissen; blandt Andet gav hun henne Gemsteene (Edelsteen), som hun bød henne altid at bere i Haar sitt; men saasnart de vare borte, da maatte hun vente sig at have litt efter ulevet. For Stulken saa hjem igjen, og var der meere Fagnefund, end fra kan siges; thi Alle holdt Stulken død for meget lenge siden. Voxede hun der op og var evnelig, men noget underlig af sig, ligeeens som alle de vorde, som Alfer have lokket til sig og som have

ger sig udaf Doren dermed. Men da Konen merker det, bryder hun ud i en vreed Vise og far efter for at faa igjen det hellige Billede (hit helga blæti). Dog toge Husbond og Husfrue Skirn tilsidst.

dvelet hos dem. Seenere giftede Gjenten sig og var Heldkone (Laansfone). Men engang da hun kom fra Kirke og tog af sig Falden, vare Gemsteenerne borte af Haar hennes. Leed da ei heller langt, førend hun lagde sig og døde.

XXI. Barnskirn. Folk for engang paa Græsfjell fra Reykholar i gamle Dage, og en Gjente kom der bort for dem i stor Taage, som faldt, da de vare ude at leede efter Græs. Fandtes hun ikke al Someren. De bade da en trollkyndig Mand at grensle efter med Galdrelist (kaldes ogsaa „Tøfralist og Tøfrabragd“), hvor hun var komen hen, og at hente Pigen hjem igjen; og det fikk han orket; og da hun var hjemkomen, lod Husbonden, som var han Fa'r selv, henne aldrig være eene. Men engang vilde saa til, at hun var sendt ud i Kirke. Men da litt var ledet, kom Husbonden og saa efter henne; thi ham bares for, at Noget var paa Ferde, og da han kom i Kirke, var Gjenten borte. Presten kastede Dinene overalt ikring og saa, hvor en Mand reed i rød Kjortel og havde Møen siddende op bag ved sig. — Saa leed nu og skreed, og Ingen vidste Noget om Stulken. Men engang drømte Prestekonen paa Reykholar den Mand, som havde borttaget Stulken, og bar han henne Hilsen fra Kone sin med den Bøn, at Skirn maatte gives det Barn, som monde finnes liggende i Buggen fremfor Kirkedøren, naar hun vaagnede; men den Skrud, som var over Buggen, skulde Presten eje i Skirntoll. Husfruen vaagnede siden, og røntes Alt, som Huldemanden havde sagt henne i Drømme. Buggen fandtes paa same Sted med Barnet i og ovenpaa dyrlig Presteskrud og Linklæde. — Presten skirte siden Barnet, og de lagde det i Buggen igjen med den same Ombuning, som det havde, da det fandtes. Skruden tog Presten til sig, men Linet lagde de ovenpaa Buggen. Snart efter hvarf Buggen med Barnet, men Linsloppen laa der efter.

Det var engang, da Stefaan Thorleifsson var Prest i Prestholar (1743—84), at Saudmand hans kom fra „Beite-

husene". (Skjul for Sauder paa Havnegangene) seent om Kveld; laa Leed hans frem om en Borg eller stor Steen, som der var mellem Saudhusene og Boen. Hører han da meget fager Sang i Borgen; han stander nu og lytter til en Stund. Tykkes han da gløgt kjenne Stefaan Provsts Sangrøst; thi han var Sangmand god, og sungen er Skirnsalmen gamle i Salmebogen (Grallaren), og kunde han nøje skjønne Ordskil i Sangen. Saudmanden ganger siden hjem. Men da han komer i Badstuen, spør han, om Presten er hjeme? Ham er sagt, at saa var, og monne han være i Søvnhus sit i anden Ende af Badstuen og have taget sig en Blund, saasom Vane hans var i Tusmyrket. Saudmanden spør, om Provsten ikke havde været ude i Kveld? Men Husfolket negter det og sige, at han alls ikke havde været ude af Stue sin den Kveld. Dette tyktes Saudmanden underligt, og siger han til Raadskonen, hvad han havde hørt i Borgen. Hun kveiker strax Lys og ber ind i Huset til Provsten, som hun var van at gjøre om Kvelden. Ligger han da i Seng sin og er vaagen; men hun seer, hvor Skor hans ligge sneede og frosne ved Sengestokken, og tykkes hun dog vide for vist, at Provsten ikke havde været ude af Huset den Kveld. Men ikke torde hun spørje ham siden om dette eller sige ham, hvad Snakk Saudmanden havde faret med.

XXII. Bondedatteren i Hnefilsdal. Det var Folketro i gamle Dage, at ikke maatte een Kvinde eje al Hnefilsdal, thi saa kom Alferne og toge henne bort. De havde Aasede i Mælisholerne, en større og en mindre, som ligge der. Engang er det sagt, at Bonden paa Hnefilsdal aatte en Dotter. Saasnart hun var fullvoxen, sagde hun, at en Karlmand kom ofte til sig og lod meget blidlig mod sig; om dette kvartede (klagede) hun ofte med megen Aahuge (Bekymring). Dette gikk nogen Tid, og sagde hun, at der var Fare ved, fordi han endelig vilde have henne til sig og hun var rædd, at hun ikke var god for at sleppe det; thi

han var meget blid og elskelig mod henne; men Bygd hans var i Mælisbol; og bad hun Folkene paa Gaarden, at de maatte tage vel Vare paa henne; ellers monde det fare verre. Herpaa gave de ingen Gaum (Agt), skjønt hun bad inderlig og sørgelig. Efter det blev hun borte med Eet. Men to Nyaarsdage efter var hun ved Messe i Hofteig, glad og rask; sagde hun Kjenningerne sine blandt Kvindfolket, at det leed henne vel; Manden, som hun var hos, gjorde vel imod sig i Alting og var god Husbonde. Det lagde Folk ellers Merke til, da hun gikk ind Kirkegolvet, at Feste var paa henne; de, som synske eller „skygne" vare, saae desuden Manden selv. Men tredje Nyaarsdag ved Messetiden stod Ligkiste med Eet fremfor Kirkedøren i Hofteig og ovenpaa den laa Messehagel, meget prydelig sømet. Ingen Mand saas ved. Saa toge de og grove Liget paa Kirkegaarden. Men om Kvelden hørte Folk i Hofteig kvede Sørgekvæde højlytt, meget langsomt og sorgfullt og ofte gjentaget, saa Folk lærte det. Jeg talede med gamle Mænd, som havde hørt det før. Det var nogle „Erinder" (Visedele); sidste Stykke hørte jeg og er det saa:

Frelseren din vær' Trøsteren min,
Min huldeste Mø!
flytte han mig til Fredsal sin,
saa far jeg at dø.
I Savnet da min Sjæl
skal ej lenger fløde.
Logn hvile Du og sæl,
Liljevond, min røde!

Tyktes Folk vide, at det monne være Kvinden, som blev borte fra Hnefilsdal, der var flytt Lig til Hofteig, og trode de, at hun var død af Barnsnød; tyktes de skjønne det af Sørgekvædet.

XXIII. Mokoll. En Gang bode en Bonde paa Utnyrdingsstad paa Vollene Øster i Mulasysla. Gudrun heed

Kone hans. De havde en Dotter, som Gudrun heed og fostredes hun op indtil hun var 12 Vintre gamel; da tog hun ved Gjætingen; thi Fader hennes var fattig og havde faatt Folk. Leede saa frem Stunder til Bonden døde. En Kveld for Gudrun som vanlig til Lammene; men det var tykt og tætt Snefall, saa at hun viltes. Hittede hun da en Mand; hun spurte ham, hvad han heed; han sagde, at han heed Mokoll; han bød henne fare med sig og sagde, at kortere var hjem til ham end til Utnyrdingstad; hun tektes det; men sagde dog, at hun lengtes at finne Lammene; han sagde, at han nok skulde faa dem i Hus, og at der var ingen Fare paa Ferde. For hun da med ham og kom til et Hus; han lukker det op og der saa hun Lammene inde. Siden fare de hjem til Bøen og tager han af henne de sneede Klæder og leeder henne siden ind i Badstuen; intet Menneske saa hun der uden en Kjerling, og var hun heller ufrynlig (umild) at see. Mokoll beder Gjenten ikke at give Gaum ad dette og lod henne sidde hos sig i Rum sit; men Kerlingen ryn-kede Pande og slog Krøller paa Nese; dog gikk hun at søge dem Mad og kom ind igjen med 2 Disker, satte dem op paa Pallen; og fore de da at borde. Der var hun i 3 Dage, og var da Vejret lyst op igjen. Komer da Mokoll til henne og siger, at nu vilde hun vel holde hjem, kunde han tro; og sagde hun, at saa var. Far hun da afsted, og følger han henne hjem ind paa Tunet paa Utugrdingstad. Men i det Same han hilser henne Farvel, beder han henne at fullgjøre een hans Bøn; og lovede hun det, om hun kunde; bad han henne da at fare til ham om Vaaren, om det var med Vilje Moder hennes, og lovede hun det. Skildtes de ved det, og for hun hjem; var der Fagnefund, og spurte Moderen henne, hvor hun havde været? Sagde hun alt det Sande fra Ferder sine, og sagde Moderen Intet derimod. Leed nu Vinteren frem til Udmaaneden. Kom da en Mand til Utnyrdingstad, Sigurd af Navn, og som bej-

lede til Gudrun eldre; toges det Raad (eenedes de om Giftermaal), og for han did om Vaaren og fikk Gudrun. Vardt hun det braatt var, at hun fikk Intet at raade for Mand sin; kom derfor Usamlynde mellem dem; thi Gudrun var van at gjøre gott. — Nu viger Sagaen til Mokolls; han kom om Vaaren og bejlede til Gudrun yngre. Tog Moder hennes det vel; men saasnart Bonden hørte det, tog han det kaldt og lagde Alt imod, til han hørte, at Mokoll kærde sig ikke om nogen Arv med henne. For Gudrun saa affted med Mokoll, og høres Intet fra dem førend om Høsten; da kom de med Gaver til Alle paa Utnyrdingsstad, uden Sigurd Bonde; for saa to Gange. Mokoll søgte Gudrun baade disse Vintre til at sidde (vaage) over Kone sin. Dette likede Sigurd ille, og da det leed ad den Tid, som Mokoll var van at kome, Vinteren efter, lukkede Sigurd Kone sin inde i Hus, saaat Mokoll naade henne ikke. Om Vinteren kom Mokoll og ætlede at faa Gudrun med sig; men Bonden twernegtede; Gudrun lagde mange Ord til hos Bonde sin og sagde, at Tvennes eller Trennes Liv laa derved; men Sigurd svarede, at det var ham lige feedt, om det gikk Fanden i Vold med hele Smelten. Vardt Mokoll meget sorgfull ved det og for bort. Leed nu Vinteren frem til Paaske; men paa Paaskedagen, saasnart Folk var komet til Kirke og Presten ætlede at gange i Kirken, saae Folk, at et Virke paa Hjul velter frem ur (udaf) Fjellet, og stevner til Kirkegaarden og stander der; gange Mænd til at skue dette store Kunstverk (Smide); saae de da Ligkiste i Vognen og een Mand nær ved den liggende død paa Jorden. Spurte da Presten, om Nogen vidste Greide paa dette? men Alle svarede Nej dertil. Genge de til Kallen og Kerlingen paa Utnyrdingsstad, og kjendte Gudrun der Mokoll, og siger hun Alt, hvorledes faret havde. Sigurd Bonde toge de og satte i Vardhold (i Varetegt); men Gudrun for til Mokolls Gaard og fandt der 2 Børn, et i Vugge og bundet Baand over

det, men det andet paa Pallen, bundet som hint. Tog hun baade Børnene og Alt, som Noget var verdt indenbøs; for hun hjem til Presten med Børnene, og ol hun dem op. Men om Sigurd er det at sige, at han maatte rekke Hals; men Gudrun bode paa Utnyrdingsstad til sin Elde.

XXIV. Thorgeir Stjaakarhøfde. (Efter Arne Magnæus). En Gang, da Olaf Tryggvason laa paa Skib sit under nogle Berg med Mænd sine, bar det saa til, at gamel Kall kom frem paa disse Berg og hilsede paa Kongen og Mænd hans. Kongen spurte ham, hvor han havde Hjem? Kallen svarede, at Aasede hans var i disse Berg. Da spør Kongen ham ad, hvor mange Folk han havde? hvorpaa Kallen svarede dette: „Jeg har 12 Baade fore Land og 12 Mænd ere paa hveren Baad; 12 Seler dreber hver Mand og i 12 Lengder er skoren hver Sel, og hver Lengde er skoren i 12 Stykker; da kome tvenne om Stykket, og tel du dette, Konge!“ Imedens Kongen var ved at regne dette samen, seidede (tryllede) Bergboen Skibet ind i Fjellet agter lige indtil Seglet, og i same Øjeblik var Kongen (buen) ferdig) med at regne samen Kallens Folketal. Da det var komet i dette uventede Evne, greeb Thorgeir, som var imellem Kongsmændene paa Skibet, en Aas og satte den i Berget, men den anden Ende fremfor Bringe sin. Bergboens Trollskab drog Skibet ind, men Thorgeir stod imod. Omsider satte Thorgeir al sin Styrke til, saaat Brystbeenet hans gikk i sønder, og i same Tilrøn kom Skibet ud af Berget igjen og var løst derved. Deraf fik Thorgeir Navnet Stjaakarhøfde.

XXV. Helligolaf og Trollkonen. (Vestfjordsk Sagn). Saa er sagt, at Olaf, da han var 5 Vintre gamel, for paa et Skib med Fosterfader sin, og seglede de langs med Bergene. Da kom en Trollkone frem paa Berget og spurte, om der var Skald paa Skibet? Men de sagde, at der var ingen. Da kvad Kerlingen denne Vise:

Kome Sott,
kvine Drott (Folket),
Kyr slaa Rid (Uvejr)
og gjøre Sult vide!
Hagl og Mjøll*)
hylle Fjell;
hades Mænd,
døe Fe for Bønder!
sørje Jord,
svinne Hjord,
strøme Regn,
tabes Fe for Thegner**);
fremmes Had,
fjernes Mad,
feldes Hær!
og gaa Alt end verr'!

Olaf Haraldsson kvad:

Glede Regn!
Gives Logn,
gives gott Fang,
og kome hid Mange!
fjernes Snø,
falle Sø,
fare Had,
faae Byr vi glade!
Grønes Jord,
gledes Hjord,
gives gott Aar
og Held for Bønder vore!
lindres Nød,
livne Thjod (Folket),
lide Vinter
Og gaa alt end bedre!

XXVI. Thorshameren. Den Islending, der vil opdage Tyvned, gjør sig en Thorshamer af Klokkekobber, som er stjaalet trenne sinne og herdet i Mandsblod paa Hvide-

*) Nyfallen Snø.
**) Kongens frie Undersaatter, modsat Træler.

søndag (Pintsedag) mitt imellem Evangeliet og Epistelen. Brodd skal og smides af same Emne, som Hameren; denne Brodd skal man stikke ind i Hamerskallen og sige: „Driver jeg i Oje Vigfaders, driver i Oje Valfaders, driver jeg i Oje Asathors.“ Faar da Tyven Verk i Ojne sine; om han da ikke giver fra sig det Stjaalné, gjøres denne Adferd om igjen, og mister Tyven da det eene Oje; men vorder at nytte den same Adferd tredje finn, da mister han og det andet Oje. Anden Adferd er det, at man stjeler Klokkekobber fra Kirke imellem Epistelen og Evangeliet og gjør sig en Hamer deraf. Vil man vide, hvo stjaalet har, skal man tage et Papirsblad og drage opp i det Mindste eet Mandsøje; men bedst er at drage opp alt Hovedet med baade Ojne af sit eget Blod; men paa anden Side af Bladet skal man drage opp den Galdrestav, som hører til. Siden skal Du tage Syl af Staal og sette den eene Enden i et af Ojnene, men slaa paa den anden med Thorshameren, og sige desimellem for Dig selv: „Jeg gjør ham ilt i Oie, som fra mig stjal.“ Dr. Maurer saa en eldgamel, kortskaftet Thorshamer. Af Galdrestaver oppregnes 8 ulige, tildannede af de gamle Runer, af hvilke mange nyttes til Værn mod Troldskab. Blandt andre deslige Tegn nevnes Karlamagnus Ring, som beres paa Brystet, og som er gjort efter en Ring, som Gud troes ved en Engel at have sendt Leo Pave, og skulde Paven siden give den til Keiseren. Saa har man og en Mengde Bøner, Eeder, Sværinger, Stevner og desl. for at banlyse Djævler og andre vonde Aander.

XXVII. Trunt, trunt og Trollene i Fjellet. En Gang vare 2 Mænd at sanke Mos paa Græsfjell; en Natt laae de baade i Tjald samen; den ene sov, den anden vaagede. Saa da hin, som vaagede, at den, der sov, skreed ud. Han for efter og fulgte ham, men fikk neppe løbet saa, at det ikke drog i sund med dem. Manden stevnede op til Jøklerne. Hin saa da, hvor en stor Skesse sad oppe paa en Jøkulhals.

Havde hun den Adferd, at hun rettede Henderne paa Axelen og drog dem saa opp mod Brystet og lokkede med den Trollstab Folk til sig. Manden løb beent i Fang hennes og løb hun da bort med ham. Aaret efter var Folk af Bygden hans oppe paa Græsfjell paa same Sted; kom han da til dem og var faamælt og meget morsk, saa at de næsten ikke fikk Ordet af ham. Folket spurgte ham, paa hvem han trode, og sagde han da, at han trode paa Gud. Næste Aar kom han atter til same Græskarler. Var han da saa trollslig, at Rædsel stod af ham. Dog spurte de ham, paa hvem han trode? men han svarede Intet dertil. Dettesinn dvelede han kortere hos dem, end før. Tredje Aaret kom han end til Græsmændene; var han da vorden det verste Troll og meget ill af sig. En af dem herdede dog Hug sin og spurgte ham ad, paa hvem han trode? men han sagde sig "at troe paa Trunt, Trut og Trollene i Fjellet," og hvarf i det Same. Efter dette saas han aldrig meer; alligevel torde Folk ikke fare at sanke Græs paa dette Sted nogle Aar efter.

XXVIII. Pigen i Alfhougen. En Bonde i Borgarfjord aatte en Dotter; hun var oftest borte hver Keld i Skymringen. Moderen var faaladen mod henne og ynnede henne lidt; men gamel Kjerling var der i Gaarden, som holdt meget af Gjenten. Hun vilde aldrig sige Moder sin, hvad hun for efter. Men da gamle Konen spurte henne om det, sagde hun henne, at der i Tunet ikke langt borte var en Houg; did for hun og vare der 2 Brødre, som hun syntes meget vel om; men dog sagde hun, at det tyktes henne leitt, at hun aldrig saa Bog der. Lide saa frem Stunder til det, at Pigen var "fermd"; var hun til Alters næste Søndag, som Messe var. Om Kvelden sagde gamle Konen henne, at hun skulde fare i Hougen og vide, hvorledes de nu vilde tage imod henne. Hun gjør saa. Men da hun komer atter, spurte Konen, hvorledes de havde taget ved

henne? Hun sagde, at de havde taget vel imod henne; men dog havde de ikke villet kysse henne, og sagde de, at svart Plett var komen paa Mund hennes. Leed saa længe, indtil en Mand kom og beilede til henne. Han fik henne med det Same og for hun med ham. Efter 3 Aar ledne for hun i Ordlov til Foreldre sine. Gamle Kjerlingen bad henne fare til Hougen ag høre, hvorledes der stod til. Hun gjorde det. Efter en liden Stund komer hun atter; Kerlingen spurte henne ad, hvorledes der stod? Hun mælte: „Der lider vel; men dog saa jeg ikke uden den eene af de Brødre; han sagde mig, at Møder hans var brusten af Sorg." Fore de unge Folk siden hjem til Bo sin, og ender saa Sagaen.

XXIX. Troll Gilitrutt. (Efter en gamel Kones Frasagn fra Raangaarthing). Engang bode en ung Bonde øster under Eyafjell. Han var en meget dugelig og strævsom Mand og havde en ung Kone, men dugløs og daadløs; hun gad Intet gjøre og tog sig lidet af Huset. Dette likede Bonden meget ille; men han kunde dog ikke gjøre Noget derved. En Høst gav han henne megen Ull og bad henne at veve den til Vadmaal om Vinteren. Leed saa frem paa Vinteren, at Konen ikke tog i Ullen og Bonden tiltalte henne ofte derfor. Engang kom Kerling, stygg og storskoren, til Konen og bad henne at hjelpe sig med Noget. „Kunde Du da gjøre Noget for mig igjen?" siger Konen. „Det kunde nok være," siger Kerlingen, „men hvad vil Du, at jeg skal gjøre?" „Veve Ull til Vadmaal," siger Konen. „Lad mig faa den da," siger Kerlingen. Konen tager da en umaadelig stor Ullsekk og giver henne. Kerlingen tager ved Sekken, snarer sig den paa Ryggen og siger: „jeg skal kome igjen med Voden (et Tøg, ogsaa Maal for Lengden, 24 Alne) paa fyrste Somerdag." „Hvad skal Du saa have for det?" spør Konen. „Det er nu ikke meget at tale om," siger Kerlingen. „Du skal bare sige mig Navnet mit i tredje Gaade, og ere vi saa løste fra hverandre." Konen sagde ja til det,

og for nu Kerlingen bort. Lider nu frem Vinteren, og spør Bonden henne oftere, hvor Ullen er? Hun siger, at det skiller ham ikke; men han skulde faa den første Somerdagen. Bonden tykte ikke meget om dette; og lider nu frem paa Udmaaneden. Da skulde Konen til at hugse paa Navnet maatroe, men seer nu ingen Raad til at kome efter det. Hun var nu meget aahyggefull (tankefull) og hugsyg af dette. Bonden seer, at der er noget Galt paa Ferde, og bad henne sige sig, hvad der gikk af henne? Hun sagde ham da hele Sagen. Da vorder Bonden rædd og siger, at nu har hun gjort ille; thi dette mone være Troll, som ætlede at tage henne. — Engang seenere, da Bonden gikk opp under Fjellet, kom han til en stor Steenurd. Han gikk og hugsede om, hvad der laa ham paa Hjerte, og vidste neppe af sig. Da hørte han ligesom Hugg i Hulen; han gaar efter Lyden og komer til en Smuge. Seer han da, hvor en Kone, heller storvoxen, sidder ved Vev; hun har Veven imellem Fødder sine og slaar den stærkt. Hun nynnede dette fremfor sig: „Hæ, hæ og ho, ho. Husfruen veed ej, hvad jeg heeder; hæ, hæ og ho, ho; Gilitrutt heeder jeg, ho, ho; Gilitrutt heeder jeg, ho, ho.“ Saaledes holdt hun paa alt i Eet og slog Veven i Aakave. Bonden var nu glad og tyktes vide, at dette mone være den Kerling, som havde været hos Kone hans om Høsten. Han for siden hjem og skrev sig paa et Bogmerke Navnet „Gilitrutt.“ Ikke lod han Kone sin høre dette; — og kom nu den sidste Vinterdag. Da var Husfruen meget angervær (nedslagen) og gad ikke klæde sig paa. Bonden komer da til henne og spør, om hun veed Navn paa Vevkone sin? Hun svarede Nei dertil, og siger, at hun nu ætler at harme sig til Døde. Bonden siger, at det turfte hun nu ikke, og giver henne Bladet med Navnet paa, og sagde Alt, hvorledes faret havde. Hun tog ved Bladet og skalv af Rædsel; thi hun ængstedes for, at Navnet kunde være vrangt. Beder hun Bonden at

være hos, naar Kerlingen komer. Han siger: „Nei; og varst Du eene om Kjøbet, da Du flyede henne Ullen; saa det er bedst, at Du eene giver Kjøbeskillingen.“ Nu komer Somerdagen fyrste, og sov Konen eene i Rum sit; men ingen Anden var hjeme paa Gaarden. Hører hun da store Dynn og Undergang og komer der Kerlingen og er nu ikke blid (frynlig). Hun slenger ind paa Gulvet en stor Vadmaals-Bylt og siger: „Hvad heeder jeg nu, hvad heeder jeg nu?“ Konen var nærmere Død end Liv af Angst og siger: „Signy?“ „Det heeder jeg, det heeder jeg, og gjet nu atter Husfrue,“ siger Kerlingen. „Aasa,“ siger hun. Kerlingen siger: „Det heeder jeg og gjet end engang Husfrue.“ „Du skulde nu vel aldrig heede Gilitrutt vel?“ siger da Konen. Kerlingen vard saa ilt ved dette, at hun datt ikoll, saa lang hun var, ned paa Golvet, og vard da stort Skrall. Siden reiste hun sig opp, for bort og saas aldrig meere. Konen var nu gladere end fra kan siges over det, at hun slapp fra Uvætte denne, paa saa god en Maade og vard nu al anden; hun var idsom og styrsom og vevde altid siden Ull sin selv.

Jora heed en Bondedatter et Sted i Sandvikurhepp i Floa; ung var hun og evnelig, men heller tyktes hun storlyndn. Engang holdtes Hestething ved Joruns Hjem og var hun derved og mange andre Kvinder. Saa hun da, at Hest, som Fader hennes aatte og skulde bides og slaas med de andre Heste der paa Thinge, gikk baglends ud af Leegen. Jurun vard da saa galen og trollet derved, at hun for lige løs paa Gampen og reev det eene Laaret af ham, løb saa strax affted med det, saa Ingen kunde feste Haand paa henne, opp til Olfusaa ved Laxfossen, sleed der løs et stort Berg fra Hamrene ved Aaen og kastede det næsten ud i Midjeaaen; siden løb hun over paa disse Storsteene og mælte paa Veien:

Maadelig er Møens Stig;
Maal (Tid) er nu at gifte sig.

Det Sted kalles siden Trollkone- eller Joruhlaup. Derfra holdt hun opp Olfus, øster ind under Ingolfsfjell opp igjennem alle Kleever og Giler, som der ligge, og stanser ikke, førend hun komer vester opp i Heingil. Der tog hun sig Bolfeste og kalles det Steed siden Joruheller og vard hun det verste Troll og gjorde baade Mennesker og Maalløse alskyns Meen. Hun gikk opp og sad lenge paa en skarp Fjellrygg, som kalles nu Jorsadel, oppe admed Synhulen hennes i Høifjellet, hvorfra hun saa ud efter Ferdemænd, som fore den Leed, der end i Dag heeder Joruklevf, af det, at hun laa der ofte paa Lur efter Ferdemænd, og dermed gjordes hun saa ill og hamramm, at hun ødede Bygderne i Nænd ved sig, og Vejene lagdes af. Tyktes Bygdemændene saameget Meen af Uvætte denne, at de gjorde Mandsamling for at raade henne af Dage, men Intet orkede de alligevel. En ung Islending, som var i Ferder Lande imellem, var da om Vinteren i Norge. Han gikk fremfor Kongen en Dag, sagde ham om Meenvætte denne, som i Heingil bygde, og bad ham give sig Raad til at raade Trollet af Dage. Kongen siger, at han skal fare til Jora ved Soloppgang paa Hvidesøndagsmorgen: „Thi ikke er saa vond Vætte eller saa hamramt Troll, at ikke sover det da," siger Kongen. „Mon Du da kome ad Jora sovende, og mon hun ligge grnve ned. Her har Du Oxe, som jeg vil give Dig, og skal Du hugge henne imellem Herder paa Trollet; mon da Jorun vaagne, naar hun kjenner Saarsviden, snue sig og sige: „Festes Hender ved Skaftet." Da skal Du sige: „Fare da Oxen frem af det, eller slides da Oxe af Saaret." Hvert af Orderne mon vorde Varselsord, og mon Jorun velte sig ned i Vandet, som er ikke langt derfra, hvor hun ligger i Joruklevf, med Oxebladet imellem Herderne. Mon Oxebladet siden drive op i den Aa, der skal kalles efter det; der mone Islendingerne siden velje sig Thingstad." Saa mælte Kongen, men Manden takkede ham meget for Raadene og Oxegaven. Seglde han

siden ud til Islands og for det i Alt, som Kongen havde lagt for ham, og banede Jora. Røntes al Kongens Spaa-(dom) og dreev Øxebladet i den Aa, der siden heeder Øxaraa, der som Islendingerne satte Althing sit*).

XXX. Trolletrygd. „Hjelp Du mig, Karlmand,“ sagde Trollkvinde, som var fallen og havde slaget sig ille i Fjellet, til Bjørn paa Bustarfjell, der kom farende den Leed. Han gjorde, som hun bad, og var siden Lykkesmand alt sit Liv. I alle Samkvem med Folk synes ikke mindre hin alkjente „Trollatrygd“; ogsaa siges det om trofaste Mænd, at disse ere troe som Troll; han er det meste „Trygdetroll“. Troll bryde aldrig Grid eller Aftale; det gjøre heller ikke Huldefolk eller Drauger.

XXXI. Gjætergutten paa Silfrunarstad. Paa Silfrunarstad i Skagafjord hendte den eene Julenat efter anden, at Smalemanden (Faarehyrden) blev borte og at det var vanskeligt at faae Nogen til at gjæte Sauderne derefter. Der var en rask Gut, som heed Sigurd, 14 Aar gamel, Søn af en fattig Enke der i Nabolaget. Ham bad Gudmund, Bonden paa Silfrunarstad, Enken om at laane sig for mange Penge. Sigurd holdt dette Maal meget frem for at bøde paa Moderens Kaar; men Moder hans var det meget imod; men saa gikk det alligevel tilsidst, at Sigurd for med Gudmund Bonde; han gjætede da Feet om Someren, og det for alt meget vel. Bonden gav ham da Saud med Lam og tyktes Drengen vænt om det. Gudmund elskede Sigurd meget, og Dagen før Jul beder han ham fare varlig og kome hjem før Dagsleite. Sigurd stander over Feet om Dagen og reker det hjem under Kvellen. Da hører han tungt Fodtrin oppe i Fjellet, og ser han der en Flagdkone (Trollkvinde) kome, fælende stor og ufrynlig at se til. „Goddag, Sigurd min,“ siger Flagdkonen; „jeg ætler nu at

*) Efter Landnamsbogen har Aaen dette Tilnavn, fordi Ketilbjørn gamle mistede Øxe sin i Elven.

aae Dig i min Poke" (Lomen, deraf det franske poche). Bryd Dig aldrig med det," siger Sigurd; "jeg er saa liden og mager, at ingen Mon er i mig; men jeg har her Sauder og Lam, som jeg skal give Dig i Gryden." Hun slenger dem baade op over Herderne paa sig og legger affted op paa Fjellet. Sigurd kom hjem om Aftenen, og fagner Bonden ham vel, og Drengen siger, at Intet havde hendt ham, og Bonden var glad over, at det engang var Ende paa al den Vaande. Efter Nyaar komer Bonden til Husene og Feet; savner han da Sauden og Lamet, og spør Sigurd, hvor det var vordet af dem? Han sagde, at Rev havde revet Lamet, men Sauden var dotten ud over Fjellet, og sagde han sig ikke monne have Held med Saudeje. Bonden giver ham da et Ungfaar og 2 Sauder igjen og beder ham være hos sig herefter. Sigurd lover det; — og lider nu Vinter og Somer til næste Jul. Bonden beder Sigurd fare varlig og sagde, at han elskede ham som Fader elsker Søn. Adfange-Dag reker Sigurd Feet hjem, og Flagdkonen komer til ham og siger, at nu skulde han ikke sleppe for at kome i Gryde hennes. Sigurd sagde: „Du faar gjøre ved mig, hvad Du vil; men Du seer det, at i mig er ikke saamegen Slagt som i een Saud; men nu skal jeg give Dig til Jul 2 Sauder og 2 Vedere; er Du ikke nøjd med det?" „Lad mig see," svarede Flagden; kom da, Sigurd, frem med Feet, og Flagden krøkte dem sammen med Hornene og gikk bort opp i Liden. Sigurd kom hjem mod Kveld og for Alt som sidst. Næste Jul for ligeeens, og maatte han da give 4 Sauder, som han aatte; men Flagden tog dem, krøkte dem samen og slengte dem paa Ryggen sin, greb saa i Sigurd og holder ham under Haand; tog hun siden i Spring opp over Fjellet og til en Hule oppe paa Eggen; der legger hun ned Byrden og byder Sigurd at stikke Sauderne og flaa dem. Saasnart Sigurd var buen med det, spør han, hvad han nu har at gjøre? Flyer hun ham da Øxe og beder ham

bryne saavel, at den bider; thi hun ætler at bugge ham med den. Sigurd gjør det og flyer henne saa Oxen; hun siger da til Sigurd, at han skal holde Hals sin frem; han gjør det og ræddes ikke; lagde Trollkonen da fra sig Oxen og og sagde, at hun ikke havde Lyst til at tage Livet af ham. „Du mon vorde langlivet," sagde hun, „og en stor Lykkesmand, og derfor har jeg laget det saa, at Du kom til at vorde Gjætergut gaa Silfrunarstad, saa jeg kunde naa Dig. Og vil jeg nu sige Dig den Vej, som Du skal gange til din Lykke. I Vaar skal Du fare fra Bonden og til Aas i Hjaltadal; der bor en god Smed, og skal Du lære at smidje hos ham; men naar Du er fullært, skal Du gjøre din Ferd med Varer og Glinger (Gullstads), til Miklabø i Øslandshlid. Der ere 3 Provstedøttre, og er den yngste af dem, som Margret heeder, bedste Giftermaalskost paa alt Island. De eldre Systrene ere Pyntedukker og henfaldne til alskyns Glinger og Lapperi, og hige bare efter Sligt, som Margret ikke vil eje. Du skal bede henne, naar Du far afsted, at fylgje Dig til Døren; og naar hun komer did, da skal Du bede henne fylgje Dig paa standende Fod; vil hun gjøre det, og skal Du saa give henne disse 3 Griper (kostelige Gaver), som jeg nu flyer Dig, Klud, Belte og Ring, og mon Du da faa Aast hennes. Men saa snart Du drømer mig, skal Du gange heropp i gjen til Hule min, og mon jeg da være død; skal Du da kaste Houg op over mig efter forn Sed*) og tage alt det, noget verdt er i Huset mit." Skildtes de saa efter denne Samtale og høldt Sigurd da hjem. Bonden havde sørjet meget over hans Bortvære og var meget glad ved hans Atterkome, og spurte om han nu ikke var vorden Noget var? Sigurd sagde Nei til det, og at han skulde svare for det, at ingen af Gjæterne hans monde kome til Skade efter denne Dag. Om Vaaren gikk Sigurd til Smedjeverket og

*) I et lignende Sagn fra same Gaard beder Trollkvinden at kaste hennes Lig i en Foss derved.

gikk det ham meget greitt, saa at han var fullært efter 2 Aars Tid. Han holdt trofast ved Gudmund Bonde og kom der ofte. Engang gjør han sig Ferd til Kjøbmanden i Hofsos og kjøber der allehaande sjeldne Varer og falbyder det paa Miklabø. Saasnart de eldre Systre høre det, bede de ham ikke at lade nogen see det uden dem, men give dem Lov at velje ud, hvad de ville. Sigurd lovede det og syner dem Varerne; kjøbte de Mangehaande af ham; men Margret saa paa og vilde intet have af det Altsamen. Da Sigurd siger Farvel, beder han Margret fylgje sig til Døren; hun gjorde saa; men saasnart de kom did, beder han henne fylgje sig paa standende Fod; men hun svarer, at hun ikke kunde vide, hvad sligt havde at tyde, at han, som var ukjendt Mand der i Gaarden, beder henne om noget saa Uvænt. Sigurd bad henne da bedre, og var det Enden, at hun for med ham. Sigurd giver henne saa Gaverne og beder henne agte dem vel, og setter Ringen paa Haanden. „Til Glinger bare vilde jeg ikke have de kostelige Gaver dine," sagde Margret," og det finner jeg, at den Natur følger dem, at jeg ikke kan eller vil skilles fra dem, og faar det saa være." Skilles de da med dette og holder Sigurd hjem til Aas. Margret Provstedatter fandt snart, at hun ingen anden Mand vilde have eller elske end Sigurd og tyktes, som hun ikke kunde leve uden ham, og fikk hun saa megen Kval af det, at hun talte til Fader sin. Han gjorde Alt, for at raade henne fra sligt Uvid, og sagde, at sligt aldrig monne vorde i hans levende Live. Margret var da taus og stille, og nød hverken Søvn eller Mad; saa da Faderen, at paa den Maade kunde det ikke gaa, og reed til Aas for at tale med Sigurd, og lejede ham til Smed hos sig. Sigurd dvelede der og en Tid, og kom det saa kort inden imellem Margret og ham, at de lovede hverandre evindelig Trygd, og var det med Samtykke Faders hennes. Lidt seenere drømte han Flagdkonen og skjønnede, at hun monde være død; beder han da Provsten ride

med sig opp til Silfrunarstad og gjeste der hos Gudmund Bonde. Men da Gudmund hørte, at Sigurd var trolovet med Provstedatteren, sagde han at ville gjøre det aabenbart, som lenge havde boet ham i Hug, og det var at arvleede Sigurd til al sin Ejgn, og bad ham kome til sig og tage ved Gaarden næste Vaar. Sigurd takker Bonden kjærlig, og Provsten var glad, da han saa Datter sin kome til saa gode Kaar. De fore opp til Hulen og funde Gygien liggende død; gjorde de da Steenhoug over Liget udenfor Hulemunden, og førte siden Alt det, som verdt var i Hulen, Fullklyver til 10 Heste, hjem. Sigurd flyttede hjem til Silfrunarstader; han havde altid meget gott Navn i Bygden og var en Lykkens Mand til sin Dødedag. Paa Veien op ved Norderaa kan endnu sees Huleaabningen og Steendyssen.

XXXII. Thorleif Thordarson kaldtes engang til Hjelp imod en „Trollskessa," der sad i Fjellet og gjorde Afrjetterne (eller Udgangesaudernes Havnegange) utrygge. Da hun saa ham kome, vard hun rædd for „Sværinger" hans og Kraftkvæder; thi han var en „Aakvædes og Kraftskald"*); hun sagde da: „Er Du nu komen Kjaftaleif? Lad mig i Ro!" „Saa far Leed din," svarer Thorleif, „og kom aldrig siden igjen!" „Det vil jeg gjøre," sagde hun. „Men sviger Du mig da ikke?" spurte Skalden. Da svarede Trollkvinden: „Var der ikke mere Utrygd og Svig blandt Eder nede i Bygderne, end heroppe hos oss Riser i Fjellet, da stod det bedre hos Eder, end det gjør!" Dermed skiltes de ad og har hun aldrig været seet siden. — Modulfr heed Troll, som bode paa Modulfsfjell; han bortførte engang en Bondedotter og levde nogle Aar med henne; men da hun døde i Barnsseng uden at være løs, førte Modulf Liget til Kirken paa Videmyrerne og lagde til „Legkaup" (Gravpenge) tung Kobberring oven paa Kisten; saa gikk han atter hjem i Fjellet sit og sørgede sig til Døde (sprakk af harmi).

*) Der kunde banne Troll og Uvætter med Viser.

Draugesagn.

Af Draugesagn har man en stor Mengde. De Folk gaae meest igjen, der have været saaledes bundne til Jordlivet, at de ligesom ikke kunne rive sig løs derfra efter Døden, enten som de saakaldte Fépuker eller Mauripuker for at vaage over sit Gull eller for at hevne sig paa Folk, som de have baaret Had til i Livet, eller for at see til dem, som de have elsket højt. Stundum drebe Folk sig for des før at kunne hjemsøge sine Uvener paa denne Maade. Elskende, som ikke have faaet Løn for sin Aast, eller som ere svegne af sin Kjæreste, hjemsøge ofte disse efter Døden.

Fra Oldtiden har det været Sed, at „sidde ude og vekke Drauger" af deres Grave, enten for at faa Noget at vide af dem, ligesom de, der nu i Udlandet fremæske Bankeaander, eller og for at sende dem til Hevnd mod sine Uvener. Draugerne ville meget nødig rejse sig af Graven og det er først efter haard Strid med dem og ved rædselfull Galdr, at man faar Dødningerne i sin Tjeneste og gjort dem til „Oppvakinger" og „Sendinger." Saadane ere meget farlige for de Levende og skulle kunne leve over Jorden i halvandet Hundrede Aar med Trollskab, gifte sig og faa Børn. — Det er almennt Sagn, at al Kirkegaarden rejser sig hver Gamleaars- og Nyaarsnatt og da gaae de Døde ind i Kirke og holde der Messe; ligesaa deres Sviper eller Skygger, der skulle døe bort i det nye Aar. Stundum sees Drauger, omgivne af Ligluer eller saakaldte Eldglæringar; deres Grave staae altid aabne, naar de sidde oppe. Ikke sjelden synes Dødninger i Drøme for sine Nærfrænder og Vener, helst i Dødsstunden for at sige dem Farvel, naar de ere fjernt farne. En Mand, som var død i Uvejr paa Heiden (var vorden ude) kom til Frænder sine om Natten og kvad:

Frost ok fjúk
er fast á búk,
frosinn mergr i beinum;
það finnst á mèr,
sem fornkveðit er,
að fátt segir af einum.

Frost og Fyg er fast paa min Rygg frosen Marg i Beene; det finnes paa mig, som forn kvedet er, at faatt siges om ham, som far eene. — Naar den Dødes Been vanskyttes, komer Draugen og anker derover og giver sig sjelden, før han har faat Rett og sit Krav fullgjort. Naar Budejen nytter Hjerneskall til Lygte, kræver Draugen Hoved sit igjen med vreed Røst.

Troen paa Drøme er end meget sterk og almenn, og har man optegnet mange Sagn om de lærdeste Islendingers Syner i Søvne, der have vist sig sandrue siden.

Da Dr. Scheving engang paa Nedferden til Kjøbenhavn laa vejrfast ved Egerø i Norge, drømte ham, at han saa sin Broder Larus ride en bleeg Hest og blive borte for ham, men at hans egen Hest kaster Doctoren udover et Berg. Han sagde Skibsherren sin Drøm og det, at der vist forestod dem Uheld paa Ferden; Manden trode det Same; thi en Spaakone paa Aakureyre havde spaad ham ille Ferd. De kom og-saa paa Grunn ved Anholt, og i Kjøbenhavn spurtes snart Broderens Død. Den Same drømte og, at hans Vermoder, som havde lovet at kome og boe hos ham, paa Eengang negtede det og sagde, at hun vilde til Havnefjord; men der kjendte hun Ingen og han undredes ved det, men tenkte siden, at hun ventede snart at kome i Havn. Kort efter døde den Gamle.

XXXIII. Jon Upplandskonge. Den Tid, da Olaf Konge Haraldsson raadede for Norge, var en Konge paa Oplandene, som heed Jon, ung af Alder, fridest og fremst af Alle i Aasyn og frøkn i alle Idrætter, og saa fagert var Haar hans, at naar han stod i Lyftingen paa

Herskib sit og Sol skinnede, var det, som man saa Gull. Ei var Jon gift; tyktes ham mest skorte det Giftermaal, der kunde være ham jevngott. En Mø, ættstor og fager og vel af sig i alle Ting, var der i Landet; gjør Jon Konge sin Ferd derhen, hvor hun havde hjeme, og beder hende sig til Eegenkone; der blev ham vel svaret og aftalt, naar han skal kome igjen og holde Bryllup. For han siden hjemledes. Litt efter faller Fæstemø hans i stor og strid Sott, saaat hun dør; vorder det meste Sorgemne for Frænder hennes og gjøre de hennes Udferd, som det høvede. Der paa Bøen var Kirke og Gjerde om; grove de Liget i Gaarden og gange fra med Sorg og Graad. Ingen Tidende komer om dette til Jon Konge, førend han tager hjemefra paa sin Bryllupsferd; for han siden afsted og stander ikke, førend han komer nær Bøen, hvor han ventede at finne Fæstekone sin; det var da ledet langt paa Natt; ganger han nu fra Mænd sine til Kirkegaarden, og da han komer ind, seer han der et Leje nygjort, men har ingen Grun (Anelse) derom, hvo der ligger under; søger siden ad Kirkegaardsleedet igjen. Han havde Sverd sit og Vaaben alle andre; seer han der, hvor en Mand rider til Ledet, stor og høj voxen, gjordet med Sverd; Høg sad paa Haand hans og rann Hund jevnt frem for ham, og som han seer, at Nogen er indenfor, rykker han Hesten to Gange baglends; den tredje Gang rider han til Ledet; Jon Konge kaster da Ord paa ham og spør, hvo som far der og hvad han heeder? Han svarer og kvad sig heede Al(f)heim. „Hvad er Erinde dit?“ siger Jon Konge. „Skylt Erinde ejer jeg hid, siger Alheim; ætler jeg at søge Kjæresten min.“ „Hvor er hun?“ siger Jon Konge. „Her ligger hun graven i Kirkegaarden“, siger Alheim. „Er hun død for lengesiden?“ siger Jon Konge. „Nylig døde hun“, siger Alheim. „Hvad drog henne til Døde?“ „Sott, strid og haard“, siger Alheim. „Var Sotten komen af sig selv, eller voldte Mænd den?“ siger Jon Konge. „Den Vold maa

jeg kjenne mig ved", siger Alheim; „jeg gjorde det med min Trollskab. at Møen syntes syg og siden livløs, og jeg skjulte hennes Aand; var det for den Sags Skyld, at Ingen skulde faa henne uden jeg." Nu tykkes Jon Konge at vide, hvo hun er, som de talede om, og mælte: „Det var min Kjæreste, men ikke din." „Aldrig skal Du henne eje", siger Alheim; braa han strax Sverd og hugg til Jon Konge, men han skød sig undaf Hugget hen til Alheims Hund, der løb fremfor Hesten, og drebte ham; det tyktes saa for ham, som mone han litt bøde, om han og Alheim kom til at strides. Hugg Alheim da igjen efter Jon Konge; det vilde han Jon ikke bie, og hugg imod Alheim igjen og i same Hugg Hovedet af Hest hans og af ham selv den anden Haand, som Høgen sad paa, og Høgen til Døde. Da mælte Alheim: „Begge tarv jeg Henderne der, hvor jeg har hjeme", snude saa om efter slig Vanferd og kvad dette:

„Hestr er lestr, Haukr er daudr,
Hundr er svíptr lifi;
gengr Drengr or gardi snaudr;
gott haut ekki af visi."
("Hesten er slagen, Høgen er død,
Hunden tagen af Live',
ganger Drengen af Gaarde snød (arm),
Gott fikk jeg ei af Vive'.")

Gikk Jon Konge da til Mænd sine og lod saa jevnsnart grave der, hvor Fæstemø hans laa og tage henne opp; fandtes hun da rask og levende; vard da Fagnefund mellem henne og Jon Konge; men Frænder hennes bleve saa glade, at det ikke kan siges. Drakk Jon Konge saa Bryllup med Hæder og Verding og for siden hjem i Rige sit med Bruden.

XXXIV. Solveig. En Pige, heed Solveig, tjente hos Presten Sera Odd Gislason paa Miklabær mod Enden af sidste Hundredaar. Hun elskede Presten, men fikk ham ej og gikk fra Vid og Samling af Sorg over det og skar Halsen over paa sig, men bad Presten i sin Dødstime, at

han vilde jorde henne i uvigd Mold. Men Øvrigheden gav ikke Lov dertil, saaat hun lagdes under en Dysse udenom Kirkegaarden. Natten efter, at Presten havde faat Orskurd fra Amtet om det, viste Solveig sig for ham i Drøme og sagde: „Fyrst Du ikke vil unnne mig Hvile i vigd Mold, skal Du ikke nyde Hvile der heller.“ Naar han for til Annexet eller andet Sted, søgte hun at kome ham tillivs og derfor fulgte Folk ham altid hjem. Det var ogsaa en Kveld, at han saaledes var fulgt hjem; men da de kom til Tunet, vilde han ikke have Fylgd lenger; ellers fulgte de ham gjerne til han havde fundet Hüsfolk sitt. Der hjeme horte de vel, at Rogen bankede paa Døren; men Slaget tyktes dem uvanligt, og derfor vilde Ingen lukke opp. Siden hørte de, at En kom i største Skynding paa Badstueloftet, men førend han fikk Raaderum til at bede, var han dragen ned atter, og Folk syntes at høre underlig Lyd. Hesten stod ude, og Prestens Pidsk og Handsker fandtes siden under Sadelen. De leedte efter ham i lang Tid, men uden at det hjalp. — Det var Almæle, at Solveig monde have draget ham med sig i sin egen Grav. Siden døde Alle, som fikk det Kall, i ung Alder; fyrst Sera Sigurd, som var sagt, at han ikke kunde dø, holdt der ud til sin Elde, da han var nær 100 Vintre gamel. Odds Dotter kom bort 1817 og var Draugen Skyld deri.

For at afverje Gjengang, slaaes Nagle i den Dødes Il (Fodsaale). Nys Afdøde vise sig eller tale ved Ligvagten eller ved Jordeferden. Skindøde røre sig 3 sinn i Graven.

XXXV. Degnen paa Myrkaa. En Djakn bode i gamle Dage ved Myrkaa i Øfjord; han var trolovet med Gudrun, der tjente hos Presten paa Bægisaa. Engang hendte det litt før Jul, at Degnen bød Gudrun med sig til Juleglede ved Myrkaa og lovede at hente henne ved aftalt Tid og følge henne til Gleden (Gildet) Julekveld. Han dvelede lenge hos Gjente sin og havde glemt, at der var gaaet Isbrud i Aaerne af Flom; da han nu var komen

mitt paa Hørgaabru, brast den og han druknede; men Bonden paa Rabogaarden ved Myrkaa fandt Dagen efter Hest hans, som Faxe heed, gjennemvaad og ille tilreden, og hugleedte da, at det monde have gaaet Degnen ille; han for da til Myrkaa; Folk sendtes ud paa alle Veje for at leede efter ham, og funde de Liget med sønderslaget Baghoved, opdrevet ved et Nes; Degnen førte de til Jorden i Ugen før Jul. I Mellemtiden var ingen Samgang mellem Myrkaa og Bægisaa for Isgangs Skyld, og vidste man der Intet om den Ulykke der var hendt. Men Dagen før Jul var Vejret stilnet af og Flomen flytt bort, saa at Gudrun hugde, at hun kunde gott og vel nok kome til Gleden paa Myrkaa. Da det leed ud paa Dagen, gav hun sig til at fare i Klæderne, og da hun var komen vel paa Vej med det, hørte hun, at det bankede; en anden Stulke, som var hos henne, gikk til Døren, men saa Ingen ude; enda var hverken lyst eller myrkt; thi Maanen svam i Skyer og disse dreeve snart til, snart fra. Da Gjenten kom ind igjen og sagde, at hun Intet havde seet, sagde Gudrun: „Mig er Leegen ætlet, og skal jeg vist gange ud.“ Hun var da buen og havde bare igjen at fare i Kaaben (Hempa); hun stakk Armen ind i det eene Erme, men kastede det andet over Axlen og holdt saa i det. Da hun kom ud, saa hun Faxe stande for Døren og en Mand hos, som hun trode var Degnen. Han tog Gudrun, satte henne bag paa Hesten og steeg siden selv opp fremfor henne. Ride de da saa en Tid, uden at tale samen. Nu kom de til Hørgaa, og der vare Isskarer; men i det Same Faxe satte over dem, lyftedes Degnens Hatt opp paa Baghoved hans, saa at Gudrun saa i bare Skallen. I det Øjeblik dreev Skyen fra Maanen; da mælte han:

„Maanen lider, Døden rider;
seer Du ikke hviden Plett i Nakken min,
Garun, Garun?“

(Draugene maae ikke nævne Guds Navn og derfor sagde han ikke Gudrun). Men hun blev ille derved og taug. Det siges Intet Meere om de talte samen, til de kom til Myrkaa og stege der af Hesten fremfor „Sjæleledet“ eller Kirkegaardsledet; siger han da: „Bi Du her, Garun, Garun! medens jeg flytter ham, Faxe, Faxe, ud over Gjerdet, Gjerdet.“ Saasagt, for han med Hesten; men Gudrun kastede Ojet ind paa Kirkegaarden; der saa hun en aaben Grav og vard meget rædd, men samlede sig og greb raskt i Klokkestrengen. I det Same er der Nogen, der griber henne bagfra og var det henne da til stort Held, at hun ikke havde hast Tid til at fare i meere end det eene Kaabeerme; thi saa sterkt droges hun ned, at Kaaben gikk isund ved Axelsømen paa det Erme, som hun havde faaet paa sig. Men det saa hun seenest til Degnens Ferd, at han styrter sig med den Flig af Kaaben, som han holdt i, ned i den aabne Grav, og Molden sopedes fra begge Sider ovenover ham. Men det er om Gudrun at sige, at hun ringede alt i Eet indtil Bønderne paa Myrkaa kom ud og søgte henne; thi af alt Dette var hun vorden saa rædd, at hun hverken torde gaa fra Stedet eller holde opp at ringe. Da Bønderne sagde henne Degnens Død, skjønnede hun, at det var hans Gjenferd, hun havde redet med. Men om Natten hjemsøgte Draugen henne atter, og maatte Folk altid vaage over Gudrun, og Presten sidde hos henne og læse af Psalterne. Tilsidst fikk de en Galdremand vester fra Skagafjord til at gjøre Raad for det. Han lod grave opp en stor Steen ovenfor Tunet og velte hjem paa Gaarden. Da Draugen kom og vilde ind paa Bøen, tryllede Galdremanden ham hen sønder for Steenen og tvang ham med store Sværinger til at sette sig ned og velter saa Steenen over ham, og der faar Djaknen hvile end i Dag. Siden hørtes ikke mere Ulyd paa Myrkaa; Gudrun kom til Krefter igjen. Litt seenere

for hun hjem til Bægisaa, og er det Folkesagn, at hun siden aldrig var den same som før*).

XXXVI. Einar Helgason paa Laugabol drømte i Juli 1854 denne Drøm, som han sagde selv fra, da han vaagnede: „Saasnart jeg var sovnet, tyktes mig, som jeg var komen i de Udvalgtes salige Hjem; tyktes jeg der see Gud selv og vor Mellemganger Jesum Krist i usigeligt Lys og omgiven af utallige himelske Herskarer, som stode kring Veldesstolen og sang ham Lov med yndelige Sange. Jeg var næsten fra mig selv og syntes i Søvne, som det var en stor Hvelving af flere Kristall, og var der eet Lys at see overalt. Da jeg havde seet paa dette en Stund, hørte jeg en høj Røst over mig saa lydende: „Opstandelsens Time er nær.“ Dernæst hørte jeg, at veldigt Bud gikk ud fra Veldesstolen til en Engel, at han skulde fremkalle til Livet dem, som fyrst vare døde; jeg minnes ikke, hvor langt frem i Alderne (i Aarhundrederne). Han gjorde saa og bleste i Basunen og jeg hørte Basunen lyde. Livnede da al Mengden, kom frem og hver af de Opstandne tog sin Sjæl og vard i Aasyn lig dem, som stode kringom Veldesstolen. Dernæst hørte jeg, at veldig Røst gikk ud til en anden Engel, at han skulde kalle til Live dem, som Sø og Vand aatte at gjeme. Han gjorde saa; al den Flokk kom frem og vard i Aasyn lig den fyrste. Denne Engel kaldte med høj Røst: „I Søer og Vande, lader frem de Døde!“ Medens jeg undrende saa paa alt Dette, som nu er sagt, hørte jeg veldig Røst atter udgange fra Veldesstolen til en tredje Engel, at han skulde kalle til Live al den Skare af dødfødde Børn og af dem, som døde vare i Moders Liv og end ikke havde faaet full Skabning, saa „Rumet vorde fullt og Ingen vorde udenfor!“ sagde han. Jeg var sorgfull med mig selv; thi jeg tyktes vide, at Døden havde end meere Velde over

*) Jfr. Bürgers Balade „Lenore“: „Der Mond, der scheint so helle; die Todten reiten schnelle.“

denne Flokk, end over de 2 fyrste, som vare gjenkaldte til Livet. Denne Engel bleste i Basunen og en Skare af hine Døde kom frem og vard levende. Dog tyktes mig som Engelen ikke fikk vakt alle Disse til Live, fordi hans Krefter ikke rakte til det. Over dette sørjede jeg, indtil jeg hørte en hellig Røst lyde fra Højsedet: „Du min elskelige, udvalde Søn, kall Du Disse til Live!“ Da syntes mig Drotten Jesus Krist selv stande opp fra Veldesstolen og kalle med himelsk Røst hine Døde; livne de da med Eet og vorde hine Fyrste lige. I same Svip tyktes mig al denne himelske Skare falle frem for Højsedet med dybeste Bøjning og synge siden med yndelige Lunder: „Dig tilhører Dyrden og Æren, Du har sejret over Dødens Velde.“ Siden tyktes mig Hvelvingen skiftes om, og saa, hvor der svævede i Luften en Mengde af vonde Aander i Ueskikkelse, og over deres Flokk hørte jeg saa lydende Røst: „Det er stadfestet, som jeg haver sagt Eder fra Evighed; de have Intet.“ Efter det hvarf de. Da saa jeg, hvor der stod en umaadelig Mengde Folk, som om de vare stillede i trehjørnet Fylking. De stode alle aahugefulle, som mig syntes, og med tunge Sind. Jeg spurte en Engel, som stod mig næst, hvilke Mænd dette var? Han svarede: „Det er Mænd af alle Tunger, de, som ikke vilde høre Guds Ords Paaminnelser paa Jorden, men stande nu iklædde Skamen og bie Allsherjardóm. Men hvad der vorder gjort med dem, er Dig ikke unt at vide; thi det er indseglet og Løndom.“ „Faar jeg kome hid?“ spurte jeg. „Du er nu snart komen hid; men det, som Dig har været unt at skue en Stund, faar Du at kungjøre Andre fyrst. Men haver Lamperne tendte; I vide ikke, naar Husbonden komer!“ Det var Engelens sidste Ord og jeg vaagnede.“ Og same Dag døde Einar Helgason.

Johan, Søn af Haldor Provst paa Melstad, drømte Julekveld 1843, at han tyktes kome paa Kirkegaarden i Melstad, og tyktes see Fader sin kome imod sig og sige; „Kom Du med mig.“ Drømen tydede det, at Johan døde kort

efter; han druknede ved at falle ud fra Langebro i Kjøbenhavn Nyaarsdag 1844.

Mad. Møllers Drøm. (Optegnet af Dr. Schewing). Mad. Møller drømte i Reykjavik for nogle Aar siden, at Broder hennes i Frederiksborg komer til henne, og siger dette: „Nu er jeg død.“ Hun svarer ham: „Det siger Du ikke sant; Du er ligesaa levende som jeg eller veedst Du ikke af det, at Du er i Tale med mig?“ Da tykkes Broder hennes at blive vreed, klype henne i Haandleggen og sige: „Jeg skal syne Dig, om jeg er død eller ikke.“ Men om Morgenen har hun en blaa Plett paa Haandleggen sin. Noget seenere komer Sigurd Landfoged Bjørnsson Thorgrimsen ind til henne og siger: „hvoraf komer det, at Haandleggen paa Dig er blaa og samentrykket?“ Da mintes hun Drømen. Saasnart Skib kom ud næste Vaar derefter, spurte hun Broderens Frafall.

XXXVII. Gullkisten. Vester i Vatnsfjardarsokn ved Isafjord staar en Houg, hvori en Gullkiste er skjult, som Mange have søgt at naa; men altid have Hougbryderne maattet give sig for de mange Undres Skyld, som syntes ved Gravingen. Nogle Mænd havde dog eengang taget sig samen til at grave op Hougen. De funde Kisten, jernbunden og med Ringer i Gavlerne. Droge de da Reeb i Ringene og hälede i; men En gikk ned i Graven og lyftede under Kisten. Naar Kisten næsten var komen opp paa Gravbarmen, vare de magtløse, som oppe vare, og tyktes dem tvesynt (tvilsomt), om Kisten kunde faas opp, og siger da een af dem: „Hun komer opp, om Gud vil;“ da setter han i, som nede var, og lyftede under Kisten, og siger: „Hun skal opp, enten Gud vil eller ikke.“ Da sleed den eene Gaflringen sig fra Kisten, saa hun datt paa Manden, som under var og slog ham ihjel; men Graven ryede samen. Skyndte da de Andre sig derfra som snarest, og gave Ringen til Vatnsfjordkirken og rørte ikke ved Graven siden. — Ved Brisa-

stadir i Vatnsdal staar en Houg, som Bonden for at grave i. Men 2 Nætter efter hverandre drømte han, at Draugen selv kom at vare ham ad ikke tiere at bryde Haugen hans. Men Bonden brød sig ikke om Drømen og for 3die Dag som før til Haugen. Var da Molden fallen ned i Graven, og saa havde ligeledes været hin fyrre Dag. Grov han saa al Dagen til Kvelds, og var da komet ned til Træet. Da maatte han holde op; thi Natt var komen. Men om Natten vaagnede Folket paa Bøen ved det, at Manden holdt paa at henges og var dragen ned af Rumet sitt, og vaagnede ikke, førend han var komen ud. Efter dette lod Bonden af at uroe Draugen, og har Ingen prøvet derpaa siden; men østerfor Brusahoug sees end i Dag Spor af Mandsgjerning. Da Folk for at grave opp den Houg, som Grundarhelga havde ladet gjøre for sig i Svartedødens Tid, og hvor hun havde ladet bere hen alt Gull sitt, syntes dem Grundarkirken at stande i lys Lue; løb de da til og vilde slukke Ilden; men dette var Missyninger for at faa Gravmændene fra deres Foretag. — Ikke langt fra Stykkesholm ligger en Houg, som kalles Fagreholl; der skal være nedgravet det gamle Helgafell-Klosters Rigdom; da Nogle engang havde taget sig for at grave den ud og allerede vare komne meget dybt ned, syntes dem Helgafellskirken at stande i lys Lue; løb de til for at slukke Ilden. Siden, da der atter groves, tyktes Graverne, som væbnede Mænd kome opp af Jorden og truede dem med Døden, hvis de ikke holdt opp at bryde Hougen. Efter det vilde ingen Islænding være med at grave der, og E. Egilsson, der ønskede at faa Hougen optaget for Fornlevningernes Skyld, ikke for Skattens, maatte leje danske Folk til at grave, og fikk gjort det uden al Mandsskade; men de funde heller Intet.

XXXVIII. Gjengangeren. Saa bar til paa en stor Gaard paa Skardarfjord, at Bonden døde; men ved same Leite, som han døde, hvarf alle Peninger hans og det bedste

Løsøret; var det baade Bordbuning af Sølver og meget andet Dyrt og Kosteligt. Ingen kunde heller sove i Rum hans; thi de, som havde sovet der efter hans Død, fandtes døde om Morgenen. Engang kom en Mand og bad sig Lov at være der. Konen svarede, at hun ikke vel kunde gjøre det, og sagde ham, hvorledes det stod til med Rumet, men sagde, at hun ikke havde noget andet at byde ham. Manden sagde, at han ei var rædd for dette, bad om at maatte sove i Rumet, og fikk han Lov tilsidst. Om Kvelden før denne Mand ud paa Kirkegaarden og graver der opp Mold og velter sig i den, saaat han er almoldig, far siden ind og legger sig ned i Rumet. Ved Midnatt gaar Døren op, og En kiger ind og man hører sige: „Her er reent og gott." Tyktes Manden vide, at dette monde være Bondens Gjenferd. Far Draugen nu ind i Herberget og river op to Fjæler af Golvet og tager der opp en stor Mengde Peninger og teller og dynger dem alle igjen frem for sig; ganger dette saa langt frem paa Natt. Saasnart det lider ud paa Natten og komet er under Dag, stikker Manden opp af Rumet og ud paa Kirkegaarden; seer han der en aaben Grav og far ned i den. Efter en liden Stund komer Draugen og beder Manden at fare opp af Graven. Men han svarede, at han ikke monde gjøre det, uden han synte ham, hvor han gjemte det Sølv og alt det Andet, som var blevet borte, da han døde. Sagde Bonden, at han ikke vilde gjøre det, men gav sig dog omsider, da han ikke saa anden Kost til at kome ned i Graven igjen. Ganger han siden med Manden ud paa Tungaarden og river opp Torven; der komer frem en Lemm; den tager han opp og stiger ned i et Jordhus, som var der under. Synte Draugen Manden der Sølvet og alt det Andet og vilde nu faa Lov at kome ned i Graven igjen. Men Manden negter det reent, før han lover ham det, at fare aldrig siden opp af Graven. Lover Bonden det da, og fare saa begge til Graven. Draugen legger sig ned, men Manden steller saa,

som ham tykkes boveligst, far saa siden hjem og legger sig ned i Rum sitt; men om Morgenen, da Folk kom til ham, undredes de Alle storlig ved, at han er levende. Siger han da, hvor Peningerne ligge og hvorledes han har fundet dem, og, fikk han Halvdelen af det Altsamen til Løn.

XXXIX. Den uſæłne Gutten. Et lignende Sagn gaar i Reykjavik om en uvorren Gutt, som Ingen kunde holde Styr paa og som derfor blev sat til en Sogne-Prest. For at skreme Gutten og derved teme ham, bad Presten ham en myrk Aften gange ind i Kirken og hente en Bog, der laa paa Altaret. Men paa Kirkegolvet snublede han over det ene Lig efter det andet, som Presten havde ladet ligge der i Rad indtil de skulde jordes, hvortil den Gang ikke nyttedes Kiste. Men Drengen tog hare og lyftede Ligene op i Stolene, naade frem til Altaret og komer med Bogen til Presten. Presten spurte ham ud, men Gutten lod som Intet var. Presten sagde, at han vilde ikke have en Dreng, som ikke tog sig nær af at uroe de Afledne. Pilten sagde, at det fikk saa være, som han vilde, hilste da Presten og hans Folk Levvel og gikk bort, men havde nu Intet at helde sit Hoved til. Siden spurte han Skaalholtbispens Dod, legger da Krog paa Hale sin og far til Skaalholt, hvor han bad om Husly. Folk svarede, at ikke var det Husly for gott, men han fikk da vare for sig selv. Da han nu vilde vide, hvad det skulde tyde, sagde de, at siden Bispens Frafall spøgede det saa fælt paa Gaarden, at Ingen kunde holde ud der, saasnart det tog paa at myrkne. Han brød sig dog ikke om det; men alle de Andre fore bort. Da de kom hjem om Morgenen, undredes de meget ved at finne ham levende, og spurte ham ud, hvorledes det havde faret med ham og Draugen; men han lod atter som der Intet havde været mellem dem. Om Kvelden fore Folkene atter bort, men hilsede ham Godnatt, dog med mindre Angst, end fyrste Aften. Dagen efter funde de ham karsk og nu sagde

han dem, at da han sad i Ildhuset og holdt paa at koge sig Hengekjød, hørte han fra oven en Røst, der spurte: „Maa jeg dette?" Han svarer: „Hvorfor skulde Du ikke faa dette?" I det Same kom ned af Røghullet den øvre Deel af en Mands Legeme, og datt ned paa Gølvet. Siden datt Mittdeelen og saa Fødderne, og laa flatt paa Golvet. Men da Pilten blev leid af dette, gikk han hen og sagde: „Siden Du er komen heel ind, saa er det bedst, at Du komer Dig heel affted igjen." Alle Stykkerne gikk da samen og bleve til en stor Uvætte, der skreed ind i Hovedbygningen, aabnede en stor Kiste og øste Penge deraf som et Styrtebad over Hvirvelen paa sig, saa Pengene fløde paa Golvet. Siden sopede han dem samen igjen med Greebhaand og øste dem opp i Kisten, men vilde bort, da det leed imod Dag. Men Drengen gikk i Vejen for Draugen og vilde holde ham igjen; brødes de saa en Stund, til Drengen merkede, at det skortede ham meget paa Styrke imod Uvætten, verjede sig med Saudskraatterne og Andet, som han kastede imod ham, og tog tilsidst det Snarraad, at lobe lige i Fanget paa Draugen saa hart, at Spøgelset detter baglænds ligcover Dortræskelen og Gutten ovenpaa, og saa vilde Hendelsen, at Dagslyset, som da var komet opp paa Himelen, skar Uvætten i Øjnene, og sank den saa i 2 Stykker, der som den laa, og luktes Golvet strax over der, hvor Stykkerne sank. Skjønt Drengen var meget stiv og trett af Basketaget med Gjengangeren, tager han sig dog til og spikker sig 2 Korsmerker af Træ, som han driver under Golvet der, hvor Gjenferdet var sunket, et forinden, det andet udenfor Skaaledøren. Da Folkene kom atter, bøde de ham tage, hvad han vilde af Pengene, og dvele der, saa lenge han vilde. Han takkede dem for gott Tilbud, men sagde, at han hverken trengte til Sølv eller Andet, og ikke monde han dvele der. Nu havde han der Intet meere at gjøre, siden Husfolkene fikk Ro for Gjenferden. Næste Morgen for han og

stevnde nord opp i en Afrett, indtil han kom til en Hule. Der fandt han 12 Senge i en Sidehule, alle ureedte. Dem reeder han og legger sig i den yderste, breeder vel over sig og sovner ind. Efter en Stund vaagner han, da mange Mænd kom ind i Hulen og hører han, at de undres meget over, hvo der mone have komet og gjort dem den Tjeneste at sette Senge deres i Lage. Da den, der skulde ligge, hvor Pilten laa, kom did, fikk Huleboen at vide, hvem de havde at takke derfor. De bade ham dvele hos dem og have Husstyret i Hulen; thi hver Morgen, naar Sol rann, maatte de ud at stride med Uvener sine, som ellers kom over dem i selve Hulen. Hver Kveld fikk Huleboerne Sejr paa Fienderne og drebte dem, men hver Morgen gikk de Faldne igjen og vare da verre og villere end før og monde uden Tvivl hjemsøge dem i Hulen, om Fjellmændene ikke fore imod dem paa Stridsvollen med Solen. Ved Daggry toge Hulemændene Vaaben og Verje og fore bort, men kom hjem om Kvelden og vare glade ved at finne Alt stellt omhyggelig hjeme hos sig, toge sig Nattro og fore at sove. Pilten vaager, til Alle ere sovnede, far da paa Fødder og tager af Vaaben, hvad ham synes bedst, og legger siden afsted til Vigvollen og komer der ved aflidende Midnatt. Var da Intet at see uden Dynger af Fallne og huggne Hovedskaller. Han dveler der en Stund. Men ved Dagskeret seer han, hvor en Houg nær ved Vigvollen lukkes opp; kom der ud en Kvinde; hun var i blaa Kaabe og holdt Krukke i Haanden. Han seer, at hun ganger rakledes ad Vollen, der hvor En laa fallen hovedløs, og heldte af Krukken paa Struben og Halsen hans, som var fast ved Hovedet, og satte dem siden samen, saa de groede fast, og levede Manden saa opp igjen. Dette same Bragd (Kunstgreeb) brugte hun med 2 eller 3 Andre, og livnede de ligeens derved. Da for Pilten mod Kerlingen, gav henne Banehugg og drebte dem, som hun havde oplivet. Siden prøvede han selv det same Bragd, og slog siden ihjel

dem, som han havde vakt opp, og holdt paa med det til Solen rann. Da kom Huleboerne, som havde savnet ham meget og nogle af Vaabnene sine. De bleve meget glade, da de funde Fienderne vegne og livløse. Han lærte dem Listen med Smyrselen og leegte de sig dermed og tilsidst faldt de paa at prøve (røne) hvorlunde det monde være at døe, fyrst de fikk livet hverandre opp atter. Drebte de da hverandre og bare Smyrslen paa, saa de livnede strax opp igjen. Havde de nu det største Gamen en Stund. En Gang, da Hovedet var hugget af Drengen og var groet atter ved Legemet, snude Andletet bagvendt paa det, men Nakken frem. Men da Drengen saa Bag sin dermed, at Hovedet vendte baglends, blev han som galen af Rædsel, og bad dem for alle Moner at løse sig af den Kval. Løb da Huleboerne til og hugg af ham Hovedet og heldte Smyrsel paa og fikk det til at groe rett til Legemet; fikk han da igjen Vid og Samling og var jevnt urædd, som han altid havde været, men havde dog maattet sanne det, at „Ingen er raskest af af Alle." — Siden brendte de opp Alfkonens og Fiendernes Lig og fore hjem med Alt, som de funde i Hougen, og var Drengen siden hos dem i Hulen*).

XL. Draugshuen. Paa en Kirkestad eller Kirkebø var blandt andet Folk en Ynglingspilt og en Stulke. Drengen havde det til Sed at skreme Gjenten; men hun var saa van dertil, at hun ikke vard rædd; thi om hun saa Noget, trode hun det var Drengen, som vilde skreme sig. En Dag bar saa ved, at der var tvættet Stortvætt og derimellem mange hvide Nathuer, som da nyttedes almennt. Om Kvelden skulde Gjenten til at tage ind Tyget, der var hengt ude paa Kirkegaarden. Hun løber da ud og giver sig til at sanke samen Tvætten. Da hun næsten havde faaet Alt

*) Grundtanken (Hugsunen) i dette Frasagn er aldeles lig den i Grimms Eventyr om „ham, som drog ud for at lære at vorde rædd."

ihob, seer hun, hvorledes et hvitt Gjenferd (Vofa) sidder paa en Grav i Gaarden. Hun siger til sig selv, at nu vil vist den galne Gutten skreme sig igjen. Løber hun saa til og rikker Huen af Gjenferdet, thi hun trode, at Drengen havde taget een af Nathuerne, og siger: „Du skal nu ikke faa skremt mig denne Gangen sell." For hun saa ind med Tvætten og var da Drengen inde. Nu gave de sig til at skifte Tvætten, var da een Hue omfrem og var moldig inden. Da vard Stulken rædd. Morgenen efter sad Gjengangeren paa Graven igjen, og vidste Folk ikke, hvad de skulde gjøre derved; thi Ingen turde bere Huen frem til Draugen, saa de maatte sende Bud ud i Bygden efter Raadlegging. En gamel Mand var der i Bygden (Sveiten), som trode, at noget Ilt maatte kome af dette, om ikke Gjenten selv bar Huen frem til Gjengangeren og satte den tigende paa Draugen, og skulde meget Folk være hos. De trengte da saa sterkt ind paa Gjenten, at hun skulde fare med Huen og sætte paa Draugen, saa at hun for med halv Hug (ængstelig tilmode) og satte Huen paa Draugen og sagde omsider, da hun havde gjort det: „Er Du nu nøjd?" Men Draugen var vond, slog til henne og sagde: „Ja; er Du nøjd?" Og med det for han ned i Graven. Stulken faldt ved Hugget, saa Folk løb til, og toge henne, og var hun da død. Drengen fikk haard Refsing, fordi han havde faret med at skreme henne; thi de sagde, at al Ulykke var komen fra ham, og lagde han af at skreme Folk fra den Dag, og ender her denne Saga.

XLI. Fylgjer. Ligesom her i Norge har Folk paa Island den Tro, at Uvætter føde**s** af den Hinde, der ligesom en Eggeskal ligger om Fosteret i Moders Liv. Fordum var almenn Tro, at nogen Deel af Barnets Sjel blev tilbage i Belgen, naar Barnet føddes, men fulgte siden med det. Om nu Belgen var slengt ude paa Videvangen, der som vonde Aander kom til den og gjorde dermed Barnet Meen, eller Dyr aade den opp, eller den var brendt, da blev Barnet fylgjeløst; men det

tyktes jevnilt, som naar En var skyggeløs. Saasnart Belgen var graven ned et eller andet Sted under Dørtræskelen, som Moderen hver Dag siden steeg over, aatte Manden Fylgje i et eller andet Dyrs Lige, som var ham selv ligest, baade i Sindelag (Skapferli) og Udseende, saasom Bjørn, Oxe, Ulv, Galt, Løve eller Leopard; svigfulde Mænds og Bølvises og Galdremænds i Revs, men fagre Kvinders i Svaners Lige, og vare disse Fylgjer Forbud for deres Kome, som dem aatte.

Bedre har den Tro holdt sig fra Fornolden, at Folk indbilder (imynder) sig, at Sjælen har kunnet overgive Legemet en Stund og været udenfor det, men siden komet til det atter. Deraf ere leedd mange Ord; vi sige, at Mand er hamløs eller hamstolen af Aakave eller ustyrlig Vreede; hamhleypa kalles aakav Mænd og den, som er snar i Vendingen, saasom rask Slaattekarl: Han er hamhleypr til at slaa; hamur kalle de paa Vestlandet Kone, som er varglyndet, ohemja o. a. desl. Alkjendte er og Ordene, at „hames, skifte Hamer" o. fl.

Engang (sagde en gamel Kone fra Borgarfjord) vare mange Mænd par Ferd. De tjaldede Søndagsmorgen paa en fager, grøn Voll. Vejret var lyst (bjart) og fagert. Ferdemendene lagde sig ned at sove og laae i Rad i Tjaldet. Den, som fremst laa ved Døren paa Tjaldet, fikk ei sovet og kastede Øjnene til og fra om Tjaldet. Saa han da blaalig Dunst (Gufa, Hnodri, Fnug, Flok) oppe over Manden, som inderst laa. Guven*) leedte sig frem efter Tjaldet og ud. Manden vilde vide, hvad dette kunde være for Noget, og for efter Guven. Hun svævede langsomt hen (leed hægt og hægt) over Vollen og kom tilsidst derud, hvor der laa et gamelt afpillet Hestehoved. Det var fullt af Madkefluger, og sudede de (sumede) meget. Guven leed ind i Hestehovedet. Efter god Tid leden kom hun ud atter. Leed hun da end langs efter Vollen, indtil hun kom ad urlidet Bek-

*) Gufa og Eimr er saameget som Damp; Gufuskip: Dampskib.

keløb, som rann over Bollen. Hun for ned med Bekken og syntes det Manden eens, som hun var at leede sig Badested. Manden havde Svøbe med sig og legger den over Vandløbet, thi det var ikke breedere end saa, at Skaftet naade over det. For da Guvetotten ud paa Svøbeskaftet og leed paa det over Bekken (Lœken). Leed hun saa frem en Stund og kom til Slut ad en Tuve paa Bollen. Der for Guven ned i Tuven. Manden stod skamt fra og biede paa, at Guven skulde kome atter. Hun kom og braadum. Leed hun da same Vej tilbage, som hun var komen. Manden lagde Svøben sin over Bekken, og for Guven over paa den Bro, eens som før. For hun nu beent hjem ad Tjaldet og tog ikke Hvile førend hun var komen op over inderste Manden i Tjaldet og saas ikke mere til. Lagde da Manden sig ned og søvnede. — Ad fremleden Dag reiste Ferdemendene sig opp og toge Heste sine. Talede de da Mangt imedens de vare at legge paa (Klyverne). Mellem Andet siger den, som inderst havde ligget i Tjaldet: „Jeg vilde, jeg aatte det, som jeg drømte i Natt.“ „Hvad var det, og hvad drømte Du?“ siger den, som Guven havde seet. Han siger: „Jeg tyktes gange her ud paa Bollen; kom jeg da til et Hus, fagert og stort. Der var en Mengde Folk samen komen, og sunge de og leegte sig med allremeste Gamen og Glede. Jeg var fælt lenge inde i Huset. Men da jeg kom ud, gikk jeg lenge og lenge over slette Boller og fagre. Kom jeg da ad en stor Elv (Mod), som jeg leedte lenge efter, hvor jeg skulde kome mig over, men kunde ikke. Da saa jeg, hvor der kom en Rise, fælende stor. Han havde gyselig stort Træ i Haanden, som han lagde over Vandet, og for jeg paa det over Moden. Jeg gikk end lenge, lenge, indtil jeg kom ad en stor Houg. Hougen var aaben, og gikk jeg da ind i den. Der fandt jeg intet Andet, end en stor Tønne, full med Peninger. Der var jeg langsomelig Tid med at skue paa Pengene; thi slig Ruge havde jeg aldrig før seet. Siden for jeg

ud og gikk same Vej tilbage, som jeg var komen. Jeg kom til Elven og der kom ligeens Risen med Træet, og lagde det over henne. Kom jeg mig saa over paa Træet og for da hjem atter i Tjaldet." Manden, som elt havde Guven, blev glad ved sig selv og siger til den Manden, som drømt havde: „Kom Du, Lagsmand (Kamerad), vi skulle snøggest søge Peningerne." Hin gav sig til at lee og hugsede, at den Anden var ikke ved fulle Fem, men for dog. Gange de nu same Vej, som Guven havde faret. Kome de ad Tuven og grove henne op. Der funde de Kjøreld (Kut) full af Peninger. Fore de siden atter til Lagsmænd sine og sagde dem Alt om Drømen og Guven og synte dem „Dalekuten." Dette Sagn er merkeligt, som det eeneste i sit Slags og minner ligefrem om den heedenske Tro paa Fylgjer og „Hugens" Evne til at fare ud af Legemet for en Stund og lade dette imedens ligge livløst; men Sjælen far imidlertid selv i en eller anden Ham paa Eventyr*).

Troen paa Fylgjer er nu meget blanden, og er det vanskeligt at hitte rett Greide paa den. De gange sedvanlig forend den, som dem ejer; men om Fylgjen fylgjer efter, da er det visst Forbud, at han er feig. Om Dødsfylgjer er det at sige, at Svipar eller Skygger gange efter hver en død Mand; kalle some det Fylgje og sige, at det er alt Eet. Sviperne fylgje døde Mænd, men Fylgjer levende, og ere et Slags Aander eller „Vøfur," lysgraae af Let, oftest aflange og dannede ligesom Smørkjerne (strokmyndadir, cylinderformige); de ere i uafbrudt Rørelse (i sifeldu reiki); thi de lide derhen, som Luftstrømen ber dem. Svipuren sees ymist der, som Mand døer, eller andre Steder, men aldrig uden i Myrke; han gjør ingen Mand Meen. Dette kalle Some Mands-Fylgje, men Andre Dødnings-Fylgje (Daainsfylgja). Eens uvisst som det er, om Svipurne ere skyldte ved Mandsfylgjer, eens visst er det, at nu er allerede udkulnet den Tro, at

*) Ordet Legem leedes af Likhamr, Ligham.

Fylgjer ere lenger Folks Hamingjudiser, som var almenn Tro i Fornold; men ofte settes de i Skyld med Drauger, som vorde dem, der dem fylgje, verste Meenvætter og meest til alt Ubeld. Slige Fylgjer eller Fylgjedrauger ere efter sin Natur enten Oppvakninger eller Mennesker, som have ladet Livet i Helstrid og nu gange efter dem, som have vollt deres Død ved at bryde Lovord (Gridrov) eller deslige, fylgje dem og Ætt deres og have drebt baade Mennesker og Maalløse.

Det er sagt, at en Mand var i Mulasysla, som Moder hans fulgte; men fordi at saa meget Illt tyktes af henne at stande, der som han kom, gade Heredsmændene til Slut ikke hyst ham.

Stundum fylgje de endnu den Døde eller i alt Fall bortfaldne Lemer af Legemet, som naar Nogen har mist sin Fod eller andet Lem.

Nogle Drauger have fulgt baade Ætter og eenstake Mænd og jevnvel Bøer og Bygdelag; men de ere alt Andet end Fornoldens Fylgjer, om de og have det same Navn. Af disse Drauger vare de fleeste af Kvindkyn, men some af Karlskyn. Som Drauger disse ere ulige af Bæsen, saa have de ulig Klædning eller Buning; Karldraugerne vare oftest i myrk Troje (Peysa eller Mussa), med stor og kollet Hatt eller „Lamskinsbelte og hengde Smaler" (d. e. stunge alle Hovedskallerne ud om Hette-Aabningen og lode Hettekollen falle ned om Ryggen). Some af dem gange og ved Broddstav. Kvinddraugerne have gjerne brun eller morød Skaut paa Hoved, den gamle islandske Hovedbuning for Kvindfolk, som er Kvindernes ene og rette Landsbuning (Nationaldragt). Men det bar imellem, at Kvindedrauger lode Fallkrog sin bøje bagover, eller de lode Skautet falle ned imellem Herderne, der som Koner havde Falden frembøjd. Ofte vare de i røde Sokker og sugede Fingrene; drage de Navn af Hovedbuning sin og kalles Skottur, af det, at Skautet slenger og dingler dem ned ad Bagen, ligesom „skott" eller

Hale; men af Karldraugerne heede mange Morar af den morøde Trøje eller Kjole (Peysa eller Ullpa) som de have paa; dog ofte heede de ogsaa med ymse andre Navne, saaledes Lalli og Goggur*), eller med Kjenningnavn, saasom Selsmoren, Irafellsmoren o. a.

Skamt fra Bøen paa Bessastad er et Baadsleje eller Ver og heeder „i Skansen." Der laae 3 Baadlag til Udroning og kom sjelden hjem; men en Kone, som heed Anna, var der og heedte dem Kaffe om Morgenerne, førend de rode ud, og a. ds. Een af Formændene heed Eirik, som lenge var Gaardskarl paa Bessastad og gameldags i Lund (Sind). En Morgen før Dag kom Anna ud og ætlede at heede Kaffe til Pilterne. Hun saa da 16 Mænd kome imod sig, alle søvagde. Henne tyktes dette selsomt (kynlegt) og hun kaldte paa dem: „Ere I alt komne i Land igjen, Pilter?" men de svarede Intet. Siden for Anna ind, og der ere da alle Pilter, urone og uskinklædde. Hun siger da til dem: „Roer ikke ud i Dag, Pilter; jeg har seet Fylgjerne Eders." Men de loe ad henne, og rode alle 3 Baadlagene. Om Dagen kom Anna hjem ad Bessastad og sagde, det monde ikke fare vel for Pilterne i Dag og sagde fra, hvad hun havde seet; men Folket bad henne ikke koge det opp. Men om Dagen kom Manddrabsbyge, og tyndes mange Baadlag og derimellem de 2 Baade, som Anna saa Fylgjer til Mændene paa; men Eirik kom sig af og bjergede mange Baade den Dag. Anna sagde dette Dagen førend Vejret brød løst; saa dette Sagn har det fremfor andre slige, at det er sant. (Gr. Thomsen).

XLI. Hvitaarvalleskotta er allkjendt der paa Øen. For 150 Aar siden var en væn Mø, Oløf Jonsdotter, som var gift Sigurd Sysslemand i Borgarfjord. Almæle er, at en af de andre Bejlere vakte opp Draug og sendte henne til Hevnd, fordi hun ikke vilde tage ham. Draugen

*) Goggur er Navn paa en Jernkrog, som Veidemænd nytte til Fugle- og Fiskefangst og siges tyde paa Draugens vonde Lund (Gemyt).

kaldtes Stormhatt og Sigurd fikk nogle Galdremænd til at trylle ham fast i Heggstadaaserne, og tykkes end ureent i de Aaser. Men da det spurtes vester, at Stormhatt var raaden af Dage, tyktes de, som havde sendt ham, graatt leegne og hugde at sende Sigurd selv en Sending, der skulde give ham nok at gjøre. Vakde de da opp Kvinddraug, magnede (tryllede) henne og sendte Sigurd til Uferd. Engang for Sigurd med en anden Mand vestenfor Hvitaa. Da saa de, hvor morød Revtoe efter dem renner. Da den kom nærmere, syntes dem, at der maatte være Noget under med den Revtoen; thi hun tiltalte (aavarpede) dem og spør, hvor Sigurd paa Hvitaavellir var at finne? Syslemanden gruner (aner), hvad i Evne mon være, og synes, at det ikke kunde være saa ille, at lade henne trette sig en Smule, og siger henne derfor, at Sigurd Syslemand var nede paa Aalptanes. Toen snur da af Leed og skynder sig did; men Syslemanden holdt hjem. Men da han var aldeles nykomen hjem og var i Ferd med at tage af sig Kjolen, var der Nogen, som søgte ham paa det Haardeste ad ham og kastede ham overende paa Stuegolvet; thi han var ikke buen at brydes den Gang. Sigurd var Karl paa Kraft; men dog turfte han Hjelp imod denne Uvætte. Til Slut fikk han revet sig løs, men ikke fikk han Bugt med (overbuget) henne, saaat hun fulgte ham og Ætt hans og fylgjer hun Affkom hans end i Dag. Da hun tog Tag (glimde) med Sigurd, havde hun kastet Revhamen og var i Kvindeskabning med gameldags Fald paa Hoved og fodsid Kaabe med Aabning for Halsen (Belghempa). End er andet Sagn om det, hvor Skotta har hittet Sigurd; er sagt, at hun fyrst kom til Hvitaarvoll og spurte efter Sigurd; henne var sagt, at han var oppe i Stafholt, der som Sigurd sov inde, og spurte efter Sigurd paa Hvitarvoll. Sigurd gjenmælte selv, at han var freme i Reykholt; for hun afsted med det Same. Sigurd lod tage Hest sin i største Skynding og reed snareste Vej hjem. Var det jevn-

snart, at Sigurd reed ind paa Gaarden nordenfra og Skotta kom fra Østen og havde hun da været paa Reykholt og var komen derfra igjen. Hun fulgte ham jevnt og gjorde meget Ilt, hvor som han kom; var det ofte, at Kyr eller Heste laae døde eller lamslagne, og egnede Folk det Skotta og Sigurd maatte ofte bøde for henne (!). — Siden brann Gaard hans, og er det mælt, at det kom af Tobakspibe-Ild. Paal, Søn hans, fikk bjerget Forældre sine af Ilden, men brann inde selv med 5 Andre. Denne Brand egnede Some Gudrid Henriksdotter til Hevnd, fordi Sigurd havde ikke villet unne henne Arv efter Broder hennes, men lagt Jorden under Hvitaarvoll. Andre gave Skotta Skyld for Branden. Siden flytter Sigurd til Frænder sine. — Skotta fulgte anden Søn hans, Sera Jon, og tyktes Folk see henne trippe fremfor ham, naar han reed til Annex; hun var jevnt komen i Tun i Sidumule, saasnart det saas til Presten paa Hovfelsmelerne, som er fremste Gaard der i Sognet. Efterat Dotter hans — Ragnheidr — var gift Sera Einar Hjelpeprest (adstoduprestr), der flyttede til Brekka, blev Skotta kaldt Brekku-Skotta, og drebte der en Gaardskarl i Fjøset om Kvelden. Engang, da Sognepresten Sera Thordr reed hjem, og var komen paa Paalsengen, seer han, hvor Skotta komer til ham. Hun gjør ingen Omsvøb (Sveiflur, svingende Rørelser især af Stridende) med det, men setter sig opp bag Presten. Sera Thord var en uforfærdet (einbeittr) Mand og lod sig ikke forknytte ved det. Han springer i Een, To, Tre ned af Bagen, sker op Gjorden og stryger Sadlen (hnakkin) bagover. Dernæst sprang Presten atter opp og reed paa bare Hesteryggen hjem til sig; men Skotta saas sidde i Sadlen lenge om Dagen og slog paa Fodstokken. Jon Student Frederiksson Thorarensen, som aatte Kristen, Dotter til Husfru Ragnheid, tyktes Skotta ingen Tekkegjest i Ætten og vilde derfor være løs fra henne. Skotte var da gamel vorden og gangen meget paa Kneer som Vaan var; thi Faae havde

ved henne. Var da samen med Fund deres, som Jon kom af Sønderferd og reed Nord over Arnavatnsheiden. Han spurte Skotta, hvad hun for efter? Men hun kvad sig ætle at finne Kone hans. Men dermed at Skotta var vorden saarbeent og Jon vilde være løs ved henne, samdes saa med dem, at hun skulde lade Ætt hans i Fred, men han skulde give henne Noget til Føbderne. Smatt han da af sig ramgjorte Støvler jernskode (Stigvel = Stigendes List eller Kunstgreb), og kastede til henne, men hun for strax i dem og hvarf siden. Men det er Almæle, at hun fylgjer ham Jonas, Brodersøn til Fru Kirstin, som nu er Bonde paa Stafholtstungur og tykkes han altid at føre Uheld med sig, hvor som han komer. Siden hun skildtes med Sera Jon, flyttede hun til Leiraa til førre Kone hans og kaldtes da Leiraarskotta og det Navn holder hun end og fylgjer Ætt hennes. Saa gamel er hun vorden og skrøbelig, at efter hvad hun siger selv, kan hun ikke drage sig frem anderledes, end ved at krybe paa Kneerne; ogsaa er hun komen et gott Stykke over vanlig Draugealder, 120 Aar. Dog tykkes jevnt fylgje Ilt med Leiraarfolk, naar de kome noget Sted hen og ofte tykkes Mænd at see henne paa Akranes; thi baade roe Folk fra Leiraa og kome did i ymse Erindegjørder; men jevnt tykkes Skotta være i Leedtog med dem.

XLII. Engslaattdraugen paa Hvitaarvellir. Engang var en Arbeidsmand (vinnumaðr) paa Hvitaarvellir, som hverken er nevnd selv eller Husbonde hans. Han var der Gaardskarl og tog til alt Høet og havde nok at starve; thi der var da meget Buskab. Denne Mand lagde Hug paa Stulke der paa Bøen, men hun vilde ikke have ham. Af det vard Manden tunglynd og kunde tilsidst ikke trives med Folk. Gaardverket stundede han dog ikke desmindre, indtil han fandtes hengt i Halskluden sin i Høstaalet. Tyktes Folk vide, at han havde gjort af med sig selv af Sorg; thi han fikk ikke Stulken, som ved det Leite

lovedes anden Mand. Kvelden førend Brudkjøb hennes skulde vorde om Morgenen, var Vejr gott og maanelyst. Stulken aatte ymisligt ugjort og dermed Brudesko sIue. Hun sagde til en anden Gjente der paa Hoitaarvellir, at hun skulde kome med sig frem i Bødøren; thi hun ætlede at gjøre Skoene der, fyrst saa fagert var og lyst (bjart) ude, men ikke komen den Tid, at faret var at kvejke (tende Lys). Stulken gjorde saa og vare de der en Stund, Brudeemnet ved Skogjørden og hin Gjente holdt paa at smaanikke af Tretthed (dote sig), indtil hun satte sig ned hos Brudeemnet. Saasnart en Stund var leden, tager Stulken paa at blive søvnig og giver sig til at gjespe meget. Bruden siger, at det var bedst at hun gikk ind og lagde sig, fyrst hun var saa søvnig; hun kunde jo ingen Moro have af henne, naar hun var slig; ogsaa var det ikke Noget i Vejen for at sidde ude, naar det var saa blitt og bjart. Stulken gjør saa, for ind og legger sig for; men Bruden sider kyr som før og gjør Skoene ferdige. Da hun er buen med det, kaster hun Dje ud paa Gaarden; seer hun da, hvor en Mand komer neden Tunet, forfærdelig stor, og hilser henne ikke. Hun order til ham fyrst og spør, hvem han er? Manden siger henne det og det med, at han har Noget at tale med henne. Hun siger da: „Det var da gott, at jeg ikke havde lagt mig, fyrst Du har Erinde til mig, men hvad er da Erindet?" „Jeg ætler at drebe Dig." „Det meener jeg Du lader ugjort," siger hun, „og gjør Du nu Eet af To, at Du får til det nederste og verste Helvede eller far Du til Fanden Nord paa Engslaatten og ligg Du der og velt Dig i Høet til evig Tid; men af mig faar Du intet Andet smaatt eller stort." „Og tusind Gange heller Nord paa Høgaarden," siger Draugen," braasnude og skyndte sig did, og have skygne Mænd titt seet ham ligge der. Efter det var Bruden løs alle Maal med ham. — Med denne Draug er det almerkeligt, at han er een af de faae, som gjøre gott, men intet ilt. Det er

og Almæle, at om det er vejrsomt paa Hvitaarvellir, eens som vide er i den Sveit, bleser dog Høet aldrig bort paa Høgaarden, om der ikke beres paa Steen eller Torv eller anden Tyngde („Sig“), og takke Mænd Draugen for det, som ligger paa Høet og verjer Høstenget for alle Høskader, om han maa være eene om Brygget (einn um hituna). Men om Folk der legger „Sig“ paa Hø og ber Steen paa, er sagt, at det Hø bleses op og hvirvler bort ned paa Engene. Engang, som Vejret var hvasst, vare blandt andet to Høruger paa Hvitaarvolls-Høgaarden, een nyopboret af løst og lett Udhø og utyrft (uden Torv lagt paa), men den anden tett og siget Hø, tyrft og vel ombuet. Men alligevel flettes af det Høet al Torven og Steenen, ligesom det var faget ud, og Høet selv spredt overalt; men det Høet, som var nyopboret, rørtes ikke det mindste.

XLIII. Svidholtsdraugen fylgjer en Ætt, som har Navn af Gaarden Svidholt paa Alptanes. Da Farfader til Rector Jonson i Reykjavik bode der, kom engang en fattig Dreng og bad om Husly og Mad; men Bonden negter det, og Drengen døde saa af Hunger, Kulde og Tretthed. Siden fylgjer Draugen Ætt denne, og da Rectoren for nogle Aar siden var fallen i tung Sott, saa Skolebudet med egne Øjne Gjenferdet gange opp og ned af Trappen.

XLIV. Selsmoren var i levende Live en Gaardskarl, Thorvard af Navn, som tjente paa Bustad ved Ellidaaaen i Ølvus. Han var dømt til Døde, fordi han tyktes sannskyldig til det at have raaden af Dage Husbond sin, som bort var komen i Uvejr, og Thorvard trodes at have Hug til Kone hans og vilde giftes henne. Thorvard negtede tverlig for det, at han havde voldet Bondens Død. Domen lød saa, at han kunde løse Liv sitt med store Bøder, og Thorvard vilde bjerge det som lengst. Den Tid bode paa Sel en Mand, som Jon heed; han var ordlagd Rigmand. Thorvard for da til Jon og beeder ham i alle Kræfters Navn

at løse nu Liv sit. Jon var først heller treg til det. Men fordi Thorvard lagde meget ad ham og lovede at tjene ham og Børn og Børnebørn hans i Tro og Dygd, medens ham unteś Orke og Alder til, saa gikk det saa tilsidst, at Jon lagde sig hans Vandraade og Bøner paa Hjerte og tog frem Løsepengene og talde dem opp paa Bordet, men Thorvard stod over ham imedens. Da Jon var langt komen med at telle Pengene, kom Gudrun, Kone hans, ind i Stuen og spør, hvad han vil med alt dette Sølvet? Jon sagde, at han ætler at løse med det Mandens Liv, som der stander. Hun bad ham ikke være slig Taabe, at gjøre det; thi Thorvard var ikke bedre verd end Henging. I det tager Husfruen opp baade Forklædehjørn sine, ganger til Bordet og soper med den ene Haand alle Pengene der ned i, men holder opp Forklædehjørnene med hin. Jon tabte baade Nese og Munn ved denne Adferd Kones sin. Men hun siger, idet hun ætler at gange ud med Peningerne i Forklædet og gløtter til Thorvard: „Lide hver for sine Gjerninger!" Thorvard siger: „Ikke mone vi her skilles ad; thi nu har jeg ikke meere at gjøre end at aakvede Eder Fylgje min og Ætt Eders i niende Led." Some sige, at han svarede i andre Ord, men vist er det, at han har hjemsøgt og fulgt siden Gudrun og Ætt hennes til denne Dag, efter han var hengt. Han voldte Mange deres Død og det at Postskibet tyndes 1817, fordi at En, som gift var der i Ætten, fulgte med Skibet, og Mange, eenkom af Døttrene, tog han Vid og Samling fra og skildte dem saa fra Mænd deres. En, som fikk Afsvar af Jorun, Syster til Bjørn Haldorsøn, da han beilede til henne, sagde, at ikke skulde hun dermed være løs fra ham, og hjemsøger han end Døttre og Børnebørn hennes som Ættefylgje, med Sott, Sindsveeghed og andre Meen, og er Selsmoren og der i Fylgd.

Disse Morer og Skotter synes at have voxet i Tal efter

at Troen paa Troll og Alfer er minket. De have Navne efter de Steder, som de hjemsøge.

XLV. Paa Korsvej. Gamle Landslov bød, at den skulde drebes, som „sidder ude og vekker opp Troll og fremer dermed Heedenskab.“ Det kalles nu at sidde eller ligge ude paa Korsvej og gjøres gjerne Jonsoknatt eller helst Nyaarsnatt. Den, der vilde sidde ude, tog med sig graa Katt, graatt Saudskinn med Ull paa, Hud af en gamel Oxe og Haand-Oxe. Med alt Dette skulde Sværingsmanden fare ud og legge sig paa Korsveje, som alle, hver for sig, maatte ligge beenledes og uden at vige derfra til 4 Kirker. Dernæst skulde han breede vel over sig Huden og hylle sig saa, at intet af Legemet stod ud af den. Oxen skal han have imellem Henderne, feste Ojnene stivt paa Eggen, hverken see til Hojre eller Venstre, hvad som komer for ham, ej heller svare et eeueste Ord, om Nogen taler til ham. I denne Stilling skal han ligge gravkyrr til Dagen gryr Morgenen efter. Han fremsiger nu de Sværingsformæler og Stevner, som høre til at kalle Døde frem. Efter det kom hans Ættlinger til ham, om han aatte nogen graven ved een eller flere af de 4 Kirker, som Korsvejene laae til, og sagde de ham Alt, som ham lystede (fyste) at vide, vordne og vordende Hendelser frem i mange Aldre. Om Sværingsmanden havde Stadfeste til at stirre paa Oxeeggen og aldrig see opp og ikke mæle Ord fra Munn, hvad som paa gikk, minkes han ikke eenkom Alt, som hine Fremledne sagde ham; heller kunde han, hvor naar han vilde efter det, søge Fretter (fritte) af dem skadeløs om Alt, som han ønskede at vide, med det at sidde ude. Nyaarsnatt skulde veljes til Udesede, fordi det var Huldefolks Fardag; Alferne kunne da ikke kome frem paa Korsvejen for ham, som der sidder, og byde ham alt Kosteligt, som til er, for at kjøbe sig Farelov. Tiger Manden ved alt Dette, da ligger Gullet og Gaverne efter og han kan eigne sig dem, om han holder ud til Dags. En Mand, heed Jon, sad ude paa

Korsvej. Kom den ene Alfeflokk efter den anden og bød ham Alt, som Gamen kunde være i. Men han taug. Da kom seenest til ham en Kone med smeltet Fedt i en Øse og bød ham; men Jon tyktes smeltet Fedt bedste Mad i Verden. Han havde da ikke kunnet bare sig for at see ud fra Eggen og sige: „Sjelden har jeg sagt Nej til smeltet Fedt!“ Miste han med det alle Gersemer og Kræsinger (Lekkermad), som vare ham før budne og hos ham laae. Efter det stod han opp og rann da Dagen. Fra den Tid vard han raadløs og hugløs; men dog havde han den Gave siden, at han kunde sige forud, hvad vorde monde, naar han laa ude heele Nætter og er det gjetet, at han dertil helst valde Jule-, Nyaar- eller Trettendagsnatt, og dog eenstake Gange Midsvinternatt og Jonsmessenatt. Same Jon kalles siden „Krukk“ af Korsvejene og er han allkunn paa Island med det Navn og af de Spaasagn, som gange fra ham baade i Krukkuspaa (fra 1508—13) og i Folkemunne. (Maurer jevnfører Jon, som ogsaa Jon Espolin omtaler i Islands Aarbøger III B., med Nostradamus, Munken af Lebus og andre Spaamænd paa Fastlandet). Blandt disse Spaadome ag Sandsagn nevner Arnason nogle Ex.: „Island ødes af Langvejr og Lovløshed.“ (jfr. Njaals: „Med Love skal Land vort bygges, men med Ulove ødes“). „Vatnsdalen ødes østenvert af Skreed, vestenvert af Vandflom. Sønderlandet mon synke, men Nordlandet reise sig alt højere af Sø.“ Han spaade, at Manddomsvext og Kraft skulde tage af, saa at Ottingen af Myrbomuld (Fifa) vorder otte Mænds Tag,“ at Domkirken i Reykjavik skulde synke, saasnart der stander 9 Prester skrydde for Altaret i Eet og den 10de Biskoppen; men i 1849 vigde Helge Biskop Gudmundsson der 7 Prester, og stode da alle 9 Prester med Vigslevidnerne foruden Biskoppen. Men færre Folk var i Kirken, end Sedvane er til ved saadan Højtid, og nogle Mænd kaldte det ovdjervt (dumdristrigt) af dem, som ikke holdt sig fra Kirken den Dag. — Jon spaade ellers

Meget om Biskoper, Landeplager, og Landsødner baade af Ildgang og Sandburd af Ildfjellene, af Jøkulløb, af Sø- og Vandflom og Tyrkernes Ranskab. Men ved det trøster Jon sig gjerne, at „han monde da være komen i Fred og Sæle hos Maria sin, Guds Moder" *). Det er end sagt efter Jon, at Hamren, som luder fremover Bøen paa Ellide i Stadarsveit, og som store Hraunkletter (Lavaklipper) have løst sig fra, der ligge omhverfes Bøen, faller heelt ud over den, saasnart den Bonde bor paa Ellide, som har syv Søner og alle disse der holde i Eet Bryllup med syv Systre.

XLVI. Udbør. (Almennt Sagn). Een Gang var der en Arbeidsgjente paa en Bø. Hun havde faat Barn og boret ud, som ikke var meget utitt paa Landet her i gamle Dage. Efter det bar saa til en Dag, at Glede (Leeg, Gilde) skulde holdes, som Vikivakk nevndes, og sedvanlig (altide) var fordum her i Landet, og var denne hin same Stulke buden til Vikivaken. Men fordi hun ikke var saa fullskrudig, at hun aatte Høitidsklæder, der semede sig for slig Skemtefund, som Vikivaker vare i fyrre Dage, men hun var pyntelysten (glisgjarn), bar henne det meget ille, at hun maatte desvegne sidde hjeme og være borte fra Gleden. Engang i det Maal, medens Gleden stod til, var denne Gjente at melke Sauder i Kvien med andre Kvindfolk. Sad hun da og kvidede sig for den anden Melkekonen, fordi hun ikke havde Klæder til at være med i Vikivaken. Men idet hun slepper Ordene, høre de denne Vise kveden under Kvieveggen:

„Moder min i Kvi, Kvi!
kvid Du ikke; thi, thi
jeg skal laane Dig Kluden min
at danse i,
at danse i" **).

*) Jfr. Maria blev serlig dyrket paa Island.
**) Det er eget for Gjenferd og Uvætter, som kvede, at de idelig gjentage de sidste Ord.

Den Gjente, som havde boret ud Barnet, tyktes kjenne her, at det var sig det gjaldt. Ogsaa vard henne saa ilt ved Visen, at hun vard vidstjaalen alt sit Liv siden. Some sige, at en Haand kom fra Loftet og slog henne til Døde. Engang var et Kvindfolk, som aatt havde Barn og boret ud. Siden aatte hun og andet Barn, der voxte og blev gift. I hennes Bryllup vare mange Gjester og megen Glede. Da det leed ud i Gildet, hørte de, at Nogen kom til Gluggen paa Gildestuen og kvad denne Vise:

„Kaste aatte jeg (til) Kyrne;
reise aatte jeg Bu,
til Mands var jeg ætlet,
eens som Du."

Folk tror, at denne Vise var kveden til Bruden, og at Syster hennes, som ud var boren, har kvedet den.

Paa Steder, hvor Børn ere jordede, som ere udborne eller døde uden Skirn, høres de ofte vonde sig, især før vondt Vejr, og man siger at „bljoda eller væla eins og utburdr," om forferdelige Skrig. De gange paa et Kne og en Alboge, men have Fødder og Hender forslagde. De søge at kome sig tre Gange ikringom Folk, men hvis det lykkes dem, vorder hver den vidstjaalen, som komer ud for det; meere gjøre de Ilt af sig, hvor de kunne naa det. Ikke ere Udbører gilde i Klæder, og oftest sees de med morød Lapp uden om sig; det er den Klud, som Moderen vevde Barnet i, da hun bar det ud.

XLVII. **Blotbjørk.** Frem under Lyngdalsheide i Grimsnes stander en Bø, som Bjørk heeder. Men paa Heiden østenfor Bøen stander en Ødegaard, som Blotbjørk er kaldt; er der Merker end i Dag efter Tungjærdet og alle Udhus; men Bohus sees ikke. Er saa sagt, at om Julenatt fore Alle til Aftensangs, uden 2 Kerlinger og en Dreng, der hjeme var. Men som Folket var komet til Kirken ud ad Klaustarholar (udenfor Heiden), gave Kerlingerne sig til at

mundhugges ud af det, at baade vilde raade i Huset (være Matseljur); tog da Sinne dem braadum og bannede (blotede) de fælt. Drengen kunde ikke holde dette ud; han flyr ud i Fjøset. Dvelede han der en Stund, indtil Fjøset tog til at skjelve. For han da paa Dør og linner ikke Løbet, førend han er komen ud ad Klausturholar og siger Folkene, hvad timet var. Men da de kom ad Bøen, saas ikke Noget efter af den, og er der siden svart Flag efter; men Bøen var ført bort under Heiden. Denne Adburd var kjendt Kerlingernes Bann. — Paa Draflustad i Fnjoskadal var i Skaalegolvet et Hul (laut), som aldrig vard fyllt; thi jevnsnart som det var slettet med Torv og Mold, kom det braatt efter. Hvorledes dette Hul var til komet, om det havde Folk der Sagn af gamle Kerlingebøger, at Kerlinger to vare vordne en Julenatt usams i Skaalen, og havde de til Slut stridt saa lenge og grimelig, at de havde baade sunket der ned i Golvet, som Lauten har siden været efter; og Folk, som i Skaalen var, havde langt frem paa Juledagen hørt Omen (utydelig, dump og fjern Lyd) af Ordstrid deres opp ur Golvet.

Galdresagn.

XLIII. Mærdøll. Engang var en Hertug som var gift, men han aatte ingen Børn. Var saa til en Dag, at Hertugsfruen gikk ud i Nøddeskogen at skemte sig der; saa hun der for sig 3 Kvinder, højvoxne og klædde i blaasvarte Stakker. Hun tiltalte dem og spurte, hvade de heede? Blaakaaber, svarede de og sagde, at de spurte ikke, hvad hun heed, fordi de vidste vel, hvo hun var og hvad hun savnede og de vilde ogsaa gjerne hjelpe henne. Hun skulde gange til et Vand nær ved og deraf tage en Fisk og ede; da skulde hun snart faa sig Barn som hun lengtes efter; men de vilde nu allerede hjembyde sig selv til Barsølsgildet. Hun gjør da, som

Kvinderne havde sagt, og faar siden Mobarn, alfagert. Hun bød da Raadskone sin gjøre Veitsle for de 3 Blaakaaber; men Raadskonen glemte at sette Disk for fleere end tvenne af dem, saaat den yngste fikk Intet. De eldre Systrene kaldte Mobarnet Mærdøll efter Moder deres og bade henne vorde fager som Sol og aldrig græde andet end reent Gull, naar Taarer kom henne i Ojne, og vorde en Kongesøns Brud. Den yngste Systeren kunde ikke tage Noget bort af dette, som de eldre havde givet henne, men lagde det til, fordi hun var hevet tilside, at Mærdøll Bryllupsnatten skulde vorde omskabt til en Spurv og i de 3 næste Nætter maatte hun ikke legge Spurvehamen af meere end een Time ad Gangen; men evindelig skulde hun være en Spurv, om ikke Trollhamen var taget af henne og brendt inden 3 Nætters Frist. Dermed fore de 3 Systre sin Leed derfra. — Voxede Mærdøll opp og var den frideste og væneste Moe og alle Taarer, som hun gred, vare reeneste Gull, og omsider komer en Kongesøn og bejler til henne og faar Ja. Men nær ved Huntugsgaarden bode en Kall og Kerling i Gaardshjørne; de aatte en Dotter; Helga heed hun og var Fostersyster Mærdølls og holdt de meget af hverandre; hun fulgte med Bruden hjemefra. Paa Vejen vilde Mærdøll sette Helga i sit Sted; men Kongesønen merkede Uraad og gav hver af dem Kindhest, for at see, hvo er den rette; da græd de begge, men bare Mærdølls Graad var Gull. Dog lykkes dem om Natten at skiftes, saa at Helga laa i Brudens Seng og Bruden selv for i Spurvehamen. Men om Natten vilde Brudgomen, at Helga skulde græde en Dug full af Gull; men det kunde hun ikke; da stinger hun Kongesønen med en Søvnthorn i Siden og far saa ud paa Heiden og kveder:

„Kom, kom, Mærdøll!
kom, min Veninde!
kom, lyse Mø,
paa Lyngvejen!

jeg skal Gull give,
men ikke græde kan."

Da kom Spurven flygende, skiftede Ham og greder en Time reent Gull; saa for hun atter i Spurvebam og flyger bort atter. Morgenen efter har Helga Gull nok til Kongesønen og tror han henne nu vel. For det ligedan anden og tredje Natt, som hin fyrste; men sidste Natt havde Helga ikke festet Søvnthornen saa vel; Kongesønen var derfor urolig i Søvne, og Thornen faller ham ud af Klæderne. Vaagner han da ved Midnatt; men da han seer, hvor hun, som han trode Kone sin, smyger sig bort fra Sengen, far han paa Fødder og fylgjer efter, uden at hun merker det, seer nu, hvor Spurven komer, og skifter Ham og greder Gull. Han hører Eenmæle deres og skjønner nu Alt, springer til i det Same, griber Spurvehamen og brenner den opp og saa faar han den rette Brud, som dermed er løst fra Bann. — Men Navnet Mærdøll er da, siger Maurer, intet andet end Mardøll eller Havmøen, som Freyja kaldtes; Gullgraaden (Mardallartaar) hører og Freyja til; Spurven viser ogsaa til Freyja og Aphrodite, den helleniske Aasynje for Elskhug, der og var komen af Vandet. Blaakaaberne ere de 3 Norner og alkjendt er det og, hvorledes de i gamle Dage spaade Helge Hundingsbane og Nornagest, Olaf hin unge hos Saxe og Andre, ligesom her i Sagnet Møen. — I Bjorn Hitdælakappes Smedevers eller „Graamagaviser" om sin Uven Thord omtales ogsaa Fisk, som hjelpende Kvinder til Børn.

XLIX. Fanden i Fjøset. Engang holdt Sæmund Frode paa Prestegaarden i Odde en Fjøsmand, som tyktes ham banne for meget (var altfor blotsom), og varede han Fjøsgutten ofre ad for det, og sagde Fjøsmanden, at Fanden havde Blotsord og ild Tale i Folkemunne til Næring for sig og Djævleunger sine. „Da skulde jeg aldrig sige noget stygt," siger Fjøsmanden, „om jeg vidste, at Fanden (Kølsken) mistede derved Føde sin." „Jeg skal nu braatt faa

at vide, om det er dit Alvor eller ikke," siger Sæmund. Slepper han saa en Djævel ind i Fjøset. Fjøskarlen var ille ved Gjest denne; thi Fanden gjorde ham Alt til Meens og Harme, og aatte da Fjøskarlen vondt ved at holde sig fra at banne. Dog leed saa nogen Tid, at det gikk vel for ham, og saa han da, at Kølsken var magrere med hvert Døgn; Fjøsmanden var meget glad, da han saa det og blotede nu aldrig. En Morgen, da han kom i Fjøset, seer han, at Alt er brudt itu og bramlet og alle Kyerne bundne samen med Halerne; men de vare mange. Snur da Fjøskarlen sig mod Puken (Kølsken), som laa usel og ynkelig i Baas sin, og heller over ham sin Breede med fæle Jllord og svare Bann; men til sin Ærgrelse og Harme seer han nu, at Puken kviknede til derved, og vard med Eet saa feed og diger, at han var nær ved at løbe i Spek. Stiller han sig da, Fjøskarlen, og lod af at banne. Saa han nu, at Sæmund Prest havde sagt sant, og lagde af at banne efter den Dag og har aldrig talt stygt Ord siden. Enda er den Puke for lenge siden udaf Sagaen, som havde de vonde Munnhell hans til Næring. Bedst er det, at Du og jeg gjøre, som Fjøskarlen gjorde.

L. **Kølskens Kjøb med Bevkonen.** Sæmunds Tjenestegjente sad ved Veven i Odde; komer til henne en Mand og spør, om de ikke fikk daarlig Kost der i Odde? Hun siger, at det var ikke saa slem Kost uden enkelte Gange, naar trangt var om Mad, fordi saa meget gikk til Gjester og Gangende (Tiggere). „Er Du da ikke sulten stundum?" siger Manden. „Aanej; det er ikke ofte det," siger hun. „Vilde Du da ikke gjerne tage det, om Kage med Smør paa kom hver Kveld til Seng din?" Hun sagde, at hun vilde tage imod det. Han sagde da, at han skulde see til, at Kage med Smør paa skulde være ved Sengen hennes hver Kveld; men hun skulde love ham det igjen, aldrig at bede for ham Sæmund; for, om hun gjorde det, da fikk hun

ikke Kagen og Smøret. Da sagde Vevkonen, at hun vilde lade det være. Længe om Vinteren efter dette bad hun aldrig for Sæmund Prest, selv naar han nøste, og alle Andre bade for ham; enda var Kage og Smør hver Kveld ved Rum hennes. Engang som hun sad ved Veven, komer Sæmund og giver sig i Tale med henne. Da de havde talte ved en Stund, kom forferdelig stor Nysing over Presten; men hun tiger og lader, som hun hører det ikke. Efter nogen Tid for han at nyse end meer. Da siger Stulken: „Vord ikke gal, Sera Sæmund! Gud hjelpe Dig!“ Da siger Sera Sæmund og holder aldeles opp at nyse: „Ikke holder jeg for, at Du faar Kage og Smør i Kveld.“ Dette var ogsaa sant Ord; thi siden fikk Vevkonen aldrig Kage og Smør fra Fanden.

LI. Tungnæme Drengen og Fanden. (Østenfra Mulasysla). Engang var en Dreng sendt til Sera Sæmund, for at han skulde lære ham Kristendom, thi Drengen var meget unæm, og det gikk alt ille for ham at lære Noget. Han merkede det selv altfor vel og ønskede meget, at han var vorden næm. En Natt drømte han, at en Mand kom og spurte ham om han vilde, at han skulde give ham Næme? Drengen syntes, at han sagde Ja til det. Drømemanden sagde, at saa maatte han kome til sig ved Korsmesse-Vaaren efter. Drengen lovede det. Saa hvarf Drømemanden. Efter dette gikk det saa til, at Drengen vard saa næm, at Sæmund Prest undredes storlig ved det; men jevnsnart vard Drengen al anden, end han havde før været; thi nu vard han uglad og tunglynd. Sæmund Prest lagde Merke til det og gikk ind paa ham for at faa vide, hvad Aarsagen kunde være til dette. Drengen vilde lenge ikke ud med Sanningen, men dog kom det saa omsider, at han sagde Presten, hvorledes Alt faret havde. Sæmund braa (studsede) noget derved og sagde, at dette monde ikke have været noget Menneske, som havde synt sig i Drøme for ham, men heller den Bonde,

der vilde lokke ham til sig; men hvorledes det saa var, sagde Presten, saa skulde han være uræddd og følge det Raad, som han vilde give ham. Leed nu Vinter frem imod Korsmesse. Kvelden før Korsmesse sagde Sæmund til Drengen, at han skulde kome med ham i Kirke. Saasnart de vare komne did, gikk Presten med ham opp til Altaret, førte ham i Messeklæderne, gav ham Brødbakken (Patina) og Kalken i Hende og lod ham snue sig frem. Sagde han ham, at han skulde ikke røre sig af Stedet og han skulde byde hver, som kom til ham, Brød og Vin, og om den Adkomne ikke vilde tage det, da skulde han ikke svare ham; om og Sæmund, Presten, kom selv, skulde han ikke heller kyde ham, uden at han vilde nyde Brødet og Vinen. Dernæst for Sæmund bort; men Drengen gjorde eens som for ham var lagt. Da han havde standet nogen Tid frem for Altaret, kom hin Same til ham, som han havde før seet i Drømen; kvad han sig nu være did komen at søge ham, bød ham at fare af Messeklæderne og legge fra sig det, som han holdt i. Drengen svarede ham Intet, men bød ham Brødet og Vinen. Men hin lod ham vide, at han ikke var komen for at tage slig Tjeneste af ham. Lagde han sig da meget efter Drengen, at han skulde kome; men Drengen gav sig ikke for det, og maatte saa hin fare bort med ugjort Erinde. Dernæst syntes Drengen mange Kjendinger sine at kome til sig, hver efter den anden, og bade de ham baade blitt og stritt at fare der fra, hvor han var. Men han bød dem Brødet og Vinen og vilde Ingen tage det. Da syntes ham Sæmund Prest kome selv og spørje bister, hvi han stod der? og sige, at han skulde strax istad fare derfra og kome ud med sig. Drengen svarede heller ikke nu, men bød ham Brødet og Vinen. Sæmund Prest snude da paa sig og sagde, at han ikke var komen for at tage de Godgaver af ham. Derefter hvarf Sæmund. Nu kom frem alskyns Usyner og Skremsler og jevnvel Djævler; og tyktes Kirken ham ristes og skjelve, saa han trode,

at hun monde da paa Timen synke eller fare omkoll. Var han da saa rædd, at han var nær ved at sleppe hine Helgedomer og søge at kome sig bort; men i det Same hørte han, at det blev taget i Klokken, og dermed hvarf alle de Under, som han tyktes see; men Sæmund Prest kom ind i Kirken, gikk opp til Altaret og rørte Brødet og Vinen med Læberne. Han sagde da til Drengen, at nu var Faren over; thi ikke monde den Bonde hjemsøge ham fiere. Drengen var alglad for sin Løsen og takkede Sæmund Prest som bedst han maatte. Han var Sæmund fylgsom sidenefter, og er sagt, at han holdt Næme sit til Dødedags og havde gott Lov hos Almugen.

LII. Om Straumfjardarhalla, der levde i det 15de Hundredaar, men af Almugen er gjort til Sæmunds Syster, skjønt han levede 300 Aar forud, gaae end mange Sagn og et Sker, en Brønn og et Berg bere end Navn efter henne. Hun var meget galdrekyndig. Naar hun stod paa Hølluberg, hvor hun havde Fiskehjaller sine, kunde hun samtale med Syster sin Elina, som stod paa Elinarhøfde, 2 Sømile derfra, uden at Nogen hørte, hvad de talte sig imellem. Engang var Sæmund Gjest hos henne i Høaannen. En Morgen var Luften tykk, og det saa ud til Storm og Regn om Dagen. Hun sagde Husfolket sit at sove i Ro og banner haardelig Nogen at see ud; men Sæmund og hun fore ud, de To eene. Leed nu Morgenen, og dem, som vare i Bøen, var leitt at ligge saa sysleløse. Gikk da En af Folkene til Døren og ætlede at kige ud; men saasnart han skal til at lukke opp Gaarddøren, er hun saa fast, at han faar alls ikke rørt henne; en Revne var i Fyllingen, og legger Arbejdskarlen Øjet ved den og kan derigjennem see, hvad der gjøres ude. Gaar Halla til Flekkerne og Saaterne, hver efter anden, og breeder Forklæde sit over og siger: „Opp Du og Raket med.“ Saa han da, at Høet fløj lige opp i Luften med det Same og hjem i Gaard til Sæmund; men

han tog ved Høet og ladede det og 18 Fanter med ham, og havde de meere end nok at gjøre med det. Saasnart Arbeidskarlen havde stillet Forvidne sitt, lagede han sig til at gange igjen fra Døren, men var da vorden fast ved den med Øjet og saa maatte han stande der, til Halla kom hjem; bad han henne da løse sig, og gjorde hun det, men mælte med det Same: „Det er Raad mit, at Du gjør ikke oftere det, som jeg banner Dig." — En anden Gang hørte Halla Slaattekarle sine tale om det sig imellem, hvor Hundene havde det gott; de kunde ligge med Fladmagen i Vejret alle Dage i gott Vejr og slikke Solskin, men slapp at stræve. Folkene fore med mange Ord om dette og tyktes meget at misunde Hundene. Da Halla hørte det, tryllede hun dem i Hunds Lignelse og lod drive Stod med dem ind paa Fjell. De bleve da usigelig mødige og trætte, og tyktes dem ilt Liv sit og ulideligt, og kjendte de megen Sult. Bleve de nu aldrig gladere end, da Halla løste dem af det Bann. Men det er ikke gjetet, at Slaattekarlerne have siden misundt Hundene deres Magelighed.

LIII. Sæmund Sigfusson frodi. Fornevnte Sera Sæmund, Prest til Odde og en af sine Tids lærdeste Mænd, der grundlagde Bogsamlingen der, som Snorre siden havde saameget Gagn af, var i sin Ungdom faren udenlands og Ingen vidste, hvor han var. Engang opdagede Jon Biskop den Hellige ham. Han kaldte sig da Koll; men Biskopen nødte ham til at sige sig det rette Navn. Sæmund gikk da i en lærd Skole, og Biskopen fikk endelig overtalt ham til at løbe bort en Natt med sig, for at de kunne kome hjem til Island. Da Mesteren merker det, lader han leede efter dem, men fandt dem ikke og som Himelen var taaget, kunde han ikke spørje Stjernene ad, hvor de vare. Næste Natt var stjernelys, og Sæmund saa engang mod Himlen og sagde: „Nu er Mester min efter os og seer, hvor vi fare." Jon spør nu, hvad de nu skulde finne paa? men Sæmund siger, at de

maatte finne paa Snarraad, og bad Jon tage en af Sko hans, fylle med Vand og sette ham paa Hoved. Biskopen gjør saa og i det Same seer Mesteren mod Himlen og siger til Mænd sine: „Ilt Bud er der; Jon Udlending har druknet Koll, Fosterson min; thi Vand er om Stjerne hans.“ og saa snude han om. Næste Natt læser Galdremanden atter i Stjernerne og seer Sæmunds Stjerne lige over sig, og tyktes ham det stort Under. Leeder han end efter de Bortgangne og Sæmund siger: „Stjernelæseren elter os igjen og atter mone vi see til at forde (frelse) os; tag Du Skoen min igjen, træk Kniv din og stikk mig med den i Laaret; fyll saa Skoen med Blod og sett mig den paa Hoved! Jon gjorde, som Sæmund vilde. Men da Mesteren igjen saa paa Stjernen, da sagde han: „Blod er nu om Koll Mesters Stjerne og vist veed jeg, at Udlendingen har myrdet ham,“ og saa snude han hjem. Da han kom hjem, vil han end røne Galdrelist sin; men som han atter seer Stjernen lyse over sig, siger han: „End lever Koll, Læresvenn min, og er det saa meget bedre; men alt har jeg lært ham nok; thi han vinner nu paa mig i Stjernelærdom og Galdrelist, og fare de nu da vel og lykkelig! thi ikke kan jeg hindre Ferd deres.“

Saa er sagt, at Sæmund gikk i Svarteskolen eller Jupitersskolen et Sted i Tydskland eller i Paris. Den holdtes i et meget rammgjort Hus; paa det var ingen Glugge og der var derfor Belmyrke inde. Over Døren stod skrevet: „Ind kan Du gange; tabt er Sjælen.“ Ingen var der Lærer og næmde Læresvendene Alt af Bøger, som vare skrevne med Ildbogstaver, der kunde læses i Myrket. Aldrig maatte de, som der lærte, kome under aaben Himel eller see Dagslys, imedens de vare der; men det var 3 eller 7 Vintre, som de maatte være der i Skolen for at vorde full lærte. En Haand, graa og loden, kom hver Dag ind om Veggen og rakte Skolepilterne Mad. Men det aaskildte (forbeholdt)

han sig, som Skolen holdt, at han skulde eje den, som seenest gikk ud af dem, som bort fore af Skolen hvert Aar. Men fordi Alle vidste, at Fanden holdt Skolen, vilde hver, som kunde, nødig gange seenest ud af den. Engang var 3 Islendinger i Svarteskolen, Sæmund, Kaalfur Arnason og Haalfdaan Eldjarnsson, han, som siden var Prest i Fell. De skulde Alle fare bort i senn, og bød da Sæmund sig til at gange seenest ud. Derover vare de Andre glade. Sæmund tog da en stor Saudebog, gjemte den under Kaaben, som han kastede over sig og havde Ermerne løse og ingen Knapp knept. Men en Rid eller Trappe gikk ud af Skolehuset. Saasnart nu Sæmund kom didhen, griber Kølsken i Kaaben, der hvor Bogen stakk ud og siger: „Dig ejer jeg." Kastede da Sæmund Alt løst, tog til Fødderne, idet han raabte: „Han holdt, men jeg slapp." Kølsken holdt bare Kaaben og Kolven; men Jerndøren slog saa hart i, efter Sæmund, at Hælbeen hans saaredes. Da sagde han: „Slog der Døren nær Hælen" og er det siden vordet til Maaltag. Saaledes kom Sæmund sig bort af Svarteskolen med Feller sine. — Andre sige, at da han gikk opp ad Trappen, skinnede Sol imod ham og kastede Skyggen hans paa Veggen. Da nu Fanden vilde tage Sæmund, sagde han: „Jeg er ikke den Sidste; seer Du ikke den, som efter mig gaar?" Fanden greeb da efter Skyggen, som han trode var en Mand; men Sæmund slapp ud, og slog Døren ham paa Hælene. Men lige fra den Stund var Sæmund skyggeløs, thi Fanden slapp aldrig Skygge hans siden.

Da de nu kom til Danmark, fikk de høre, at Odde Kall var ledigt, og søgte det alle 3; men Kongen vidste meget vel, med hvem han havde at gjøre og lovede det til den, der kom fyrst til Odde. — Sæmund kaldte da paa Kølsken og siger: „Svøm Du nu med mig til Island, og om Du komer mig der i Land uden at væde Kjoleslag mit i Søen, da maa Du eje mig." Kølsken gikk ind paa dette, skabte

sig om i Sels Lignelse og for med Sæmund paa Bagen. Men paa Leeden læste Sæmund hele Tiden i Saltaren. Snart kom de under Land paa Island. Da slaar Sæmund Selen Saltaren i Hovedet, saa han sank, men Sæmund for i Kav og svømmede til Lands. Dermed mistede Kølsten Kjøbet, men Sæmund fikk Odde. Engang vedede Sæmund med Fanden om at denne aldrig skulde kome med en Vise, latinsk eller islandsk, som han ikke strax kunde sette Bunden ind i. Sæmund satte sig selv ind i Ved for dette og med det, at Fanden havde stor Hug paa at faa Sjæl hans, saa sparede han ikke paa List for at overkome ham. En Gang, da han mødte Presten, raabte han til ham: „Nunc tibi deest gramen." Sæmund svarer: „digito tu terge foramen." — En anden Gang satte Kølsten sig paa Kirkegavlen og kvad: „Hæc domus est alta." Presten svarede: „Si vis descendere, salta." Engang holdt Sæmund paa at drikke af et Horn; Kølsten kom til og siger: „Nunc bibis ex cornu." Da siger Presten: „Vidisti, quomodo for nu?" Fanden siger, at „for nu" er ikke Latin og kvad sig have vundet Vedemaalet, men Sæmund sagde at det var usant. Trættedes de om det lenge, men saa vard tilsidst, at Sæmund sannede det med Lærdom sin, at „for nu" var Latin. „Lad os da rone engang paa Islandsk" siger Fanden. „Det skal være," siger Sæmund, „og kved Du fyrst." Da siger Fanden:

„Alt er runnen ut i botn
átt ungr með hreina vatn."

(Alt er runnet ud i Bunden, Otting med reent Vand). Da svarer Presten:

„Alt er vald hjá einum drottn',
á hans náð ei verdur sjatn'."

(Al Velde er hos Eneherren; paa hans Naade vorder ikke Ende). — Engang vedede Sæmund med Fanden, at den Onde ikke i en eneste Natt skulde kunne slaae et vist Maal Land. Da Fanden gikk ind paa Vedemaalet, viste

Sæmund ham til en Steenmark og bød ham slaa den jevn. Fanden slaar og slaar, Græs og Steen, som det faller sig; men saa kommer Dag, før han har fullslaget; da siger Sæmund:

Graasteen er nok paa Gyvrens Vej;
gnistrer Jern i Steene;
Tunet er blett paa Timder ej,
tøvo kan nok den Eene."

Sæmund sagde, at Ønskestund var eet Øjeblik hver Dag og faldt det derfor vanskeligt for Folk at bitte den. Andre sige, at aldrig er Ønskestund uden Løverdag. Engang var Sæmund i Badstuen, hvor hans Arbeidskoner sade. Da siger han: „See, Gjenter, nu er Ønskestunden. Ønsker Eder nu Noget hver, hvad I ville." Da gneller En af dem i og siger:

„Eet saa vilde jeg have mig
af Ønskerne saa gode:
at jeg havde Sønner syv
med Sæmund Prest hin frode."

„Og at Du døer, naar Du føder den sidste," siger Sæmund; thi han vrededes paa Gjenten for Ønsket. Denne Gjente heed Gudrun og vard hun senere Sæmunds Kone; og evndes begge deres Ønsker. Sæmund gjemte altid de Klæder, som Gudrun havde haft paa, medens hun var Vevkone og synte henne dem idelig for at teme hennes Stortalenhed. Det er sagt blandt Andet til Merke om, hvor kry hun var, at en Gang kom en fattig Mand og bad henne give sig Drikke. Da siger hun:

„Gak tu i ána (Aaen), gódurinn minn,
Það gører biskups hesturinn."

Hun vilde ikke vadske sig uden i sød Melk. Da spurte Sæmund henne, hvad hun havde drukket, før hun var Prestekone? Men efter et Sagn havde hun da været Tigger-

tos og maatte nu vedkjenne sig det, at hun da titt maatte drikke Vand og enda ikke altid trent.

Et Sagn gaar om Sæmund, at han i sin Ungdom, da han var udenlands i Svartskolen, havde fest sig en Norn eller en meget viis Kvinde i Saxen til Kone. Da han aldrig kom at hente henne hjem til Island, sendte hun ham tilsidst en gyllen Æske, og sagde til Budet, at Ingen maatte aabne den uden Presten. Han var i Kirken, da Bude kom med sit Fylgje; Sæmund tog venlig imod dem og lod dem give sig Æsken, som han satte paa Altaret, og lod staae ude der Natten over. Morgenen efter tog han den under Armen, bar den op paa Heklas Tinde og kastede den ned der. Da sige Folk, at Hekla har fyrste Gang spyet Ild. (De islanske Aarbøger omtaler ogsaa, at Hekla spyede fyrste Gang 1104, i Sæmunds 48de Leveaar). — Paa sin Sotteseng kvad Sæmund Draumkvædet eller Solsangen, der fylgjer den eldre Edda og hvori han lærer, hvad han har seet paa sin Drømferd gjennem Himel og Helvede.

Det havde Sæmund Prest hørt i gamle Spaasagn, at der var ætlet ham Sjælefelag med en Fjøsmand i Holar, gjorde derfor sin Ferd Nord til Holar, gjemte sig i Fjøset, da Karlen var at tage Hø, gikk fra Baas til Baas og skar Halsbaandet af alle Naut; gikk de saa løse ud af Baasene. Saa kom Nautmanden til og saa, hvad der stod paa, bad Gud hjelpe sig og mælte ikke Ord meere, bandt saa Nautene og gikk fra. Atter gikk Sæmund i Baasene, skar alle Baand sønder og slepte alle løse. Nautmanden kom til og saa igjen, hvad der var paa Ferde, bad Gud des mere hjelpe sig, jo verre det saa ud; da kom Sæmund frem og gledede sig ved Sjælefelaget. — Sæmund havde hørt af sin gode Felagsmand, som Jon heed, at han vilde have hans Raad til at naa en Bog, som de begge vidste, fordum var graven ned i Skaalholts Kirkegaard med Ejeren; havde Jon ladet Kjæreste sin vide dette. Sæmund sagde ham, hvorledes han

skulde bere sig ad, og bød Jon ikke vige fra sine Raad. Komer saa Jon til Skaalholt, ganger i Kirken, læser Døren, tror ingen anden Mand nær og kveder 3 Viser. Ved det Same aabnes Gravene ude paa Kirke-Gaarden. Kveder Jon end en Vise; genge da Alle af Gravene og ind i Kirken; fremst for dem gikk en Mand, gamel og graahærdet og satte sig i Forstolen, havende Bog i Haand. Jon kvad end Vise tredje sinn. Da aabnedes Bogen. Men i det Same bar saa ved, at Kjæresten gav fra sig Storlyd; hun havde, som før er sagt, vidst af dette hans Foretag og af Forvidne (Nysgjerrighed) sit givet sig opp i Kirken, Jon uvidende, for at see, hvorledes dette monde gaa, og gjemt sig i Choret; hun kom nu mitt i Draugetrengslen, saa hun brød Laar sit og gav sig meget, som sagt er. Ved denne Lyd vard stor Styr i Kirken; løb da Jon til Klokkestrengen, og ringte. Dermed hvarf Alle de, som ind vare komne, med stort Gny og fore atter i Grave sine. Men Jon fikk ingen Bog.

LIV. Latinu-Bjarne var en af de navnkundigste Galdremænd, som været have paa Island. Engang var han paa en Bondegaard; om Kvelden leste han der Sagaen om Karlamagnus og Kapper (Kæmper) hans, Folket til Skemten. Da sagde 2 Gjenter paa Bøen, at Gamen monde være at see dem, og det saa ud, som de vidste ikke meget, som nu havde Ord for at være „kloge Mænd," naar de ikke kunde fyne dem de gamle Riddere. Bjarne lod, som han ikke hørte dette. Men Noget senere gikk begge disse Kvindfolk et Erinde ud i Gaarden. Da de vilde ind igjen, staar Bjarne freme i Døren og siger: „Seer ned paa Tunengen, Stulker!" De gjorde saa, og saae der alle Karlamagnus's Kapper i skarpeste Strid; Leegen kom nærmere og nærmere med blodige Hugg og Vaabenlyd. Ved dette bleve Kvindfolkene fulle af Rædsel og løbe Bjarne i Fanget. Men han nødde dem til at være ude en Stund endnu til Gamen var draget tilfulls af dem. Siden eggede de ikke Bjarne mere.

LV. Himinbjørg. (Efter Dr. Maurer). Engang var en Konge og en Dronning; de aatte Søn, der Sigurd heed. Dronningen døde og Kongen sørjede meget, men enda mere Sigurd, som lagde sig Dag og Natt paa Moderens Grav. En Dag for Kongen ud i Skogen at vejde; saae Mænd hans da, hvor en stor Sky stiger opp og skynder henimod dem; men udaf Skyen stiger en Mø ung og meget fager. Hun nevnde sig Himinbjørg, og Kongen var snart saa glad i henne, at han bad henne sig til Haande, og tog hun det vel. De elskede hverandre meget og levde vel samen. Leede saa Stunder frem tidendeløst. En Dag bar det saa til, da Sigurd laa efter Vane paa Moderens Grav, at han sovnede, og Moder hans kom for ham i Drøme og aamælte ham haardelig, fordi at han laa saaledes Dag og Natt over Grav hennes og var henne til Byrde. (Ogsaa i tydske og andre Sagn forekomer ofte det Drag, at Gjenlevendes altfor store Sorg er de Døde til Kvide) og lagde hun det for ham, fordi huu vilde vekke ham opp af hans Døs, at han ingen Fred og Hvile skulde finne, førend han havde løst en Kongedatter, som hun nevnde ham, fra den Trollskab, som hun var bunden i mod sin Vilje. Hun var forgjort og sad nu i Trollsham. — Sigurd vard meget ille derved og vidste ikke, hvad han skulle gjøre for at vorde løs for det Bann. Gikk han saa tilsidst til Himinbjørg og sagde henne Alt og bad henne give sig Raad. Himinbjørg sagde, at det var et farligt Foretag, som Moder hans havde lagt paa ham, men viste ham til Syster sin; Blaakaapa heed hun og var meget viis; ogsaa gav hun ham ved Skilsmissen Nøste, som han skulde holde i Traad og fylgje, hvor det trillede fremfor ham, saa vilde han kome did, hvor Blaakaapa bode. Men det Raad vilde hun give ham med paa Veien, sagde hun, at han skulde gjøre vel imod alle dem, som han mødte paa denne Ferd. Skildtes de saa dette finn og Nøstet trillede og trillede og Sigurd fulgte efter over Dal og Bjerg. Da

han var kommen opp til en Bjergknaus, saa han 50 Ravne flygende med store Skrig omkring den; en af Ravnene havde sat sig ind i en Hule i Fjellveggen; men de andre havde intet Fodfeste; fløj de saa alle paa den ene og vilde drive den ud af Hullet, saaat den vai mere død end levende, da Sigurd kom til. Men Sigurd mintes det Raad, som Himinbjørg havde givet ham, og hugg derfor saa mange Hulker i Fjellet, at der blev et til hver af Ravnene. Ravnene bleve da meget glade og sagde til Sigurd, at han kunde bare kalle paa dem, naar han tyktes trenge Hjelp af Nogen. Siden for han lengre frem og saa 50 Maager, og for det ligedan med dem, som før med Ravnene, og de sagde, som hine, at han skulde kalle paa dem, saasnart han kom i Nød. Tilsidst saa han 50 Duer og for det Alt ligedan med dem og ham, som før med Ravnene og Maagerne. Omsider naade han med Nøgle sit frem til Blaakaapa. Han hilsede henne fra Himinbjørg, og fikk der god Modtagelse, sagde henne Alt om hans Moders Paalæg og beder sig nu Raad hennes. Blaakaapa siger da Sigurd, at Risekonge havde haft Rige der i Nænden, og aatte han Dotter alfager og vel yndet af Alle; Ingigerd heed hun og havde sig 18 Ungmøer til Tjeneste. Men Kongen miste fyrste Dronning sin og fikk en anden; men hun var Flagd og yndede litt Ingigerd den fagre, og derfor lagde hun det paa henne, Kongedottern, at hun og Ungmøerne hennes skulde forgjøres til Trollskessser og drebe Kongen, Fader hennes, og legge øde alt Rige hans. Og saa røntes Altsamen, som hun havde tillagt. Sigurd for nu derhen for at finne Kongedotteren og løse henne af det Bann. Men fyrst maatte han gjøre 3 Mandomsprøver. Den fyrste var den, at han skulde hente Gulltavler hos 2 Dverger; Blaakaapa laante ham dertil sin Hyllehjelm; den satte han sig paa Hoved og var dermed usynlig og siden fikk han Gulltavlerne fra Dvergerne. Dernæst skulde han hente den femte Sule eller Støtte, der stod under

Glastaget i en Konges Hall, som var nevnt af Blaakaapa. Hun slog med Sko sin paa Døren og saa gikk den opp for Sigurd; han søgte at rygge Sulen; men ikke rørte den sig af Stedet. Da laante Blaakaapa ham Jernhandsker, som hun aatte (ligesom Grid i gamle Dage laante Thor sine), og dermed fikk han baade Støtten reven løs og ført ud af Hallen. End skulde han slagte en stor Oxe og lade hans Blod flyde udover Trollskessens Borddug, og siden med snaud Frist legge Dugen vasket. Hornene glattede og Huden garvet fremfor Huledøren. Da Sigurd havde slagtet Oxen, kaldte han paa alle hine Ravne, Maager og Duer, og de kom flygende allesamen i 3 Flokker, og havde hver Flokk med sig — den ene Disken, den anden Hornet og den tredje Huden, og lagde det Altsamen ned for Blaakaapas Dør. Men da Trollskessen saa det, faldt hun i Uvid og alle Skesserne, som vare hos henne. Men i det Same faldt ogsaa Trollhamene af dem, og saa var det Ingegerd og Møerne hennes, som vare løste af Trollskaben og stode der nu alfagre og unge igjen som fordum. Men Fuglene vare alle vordne til Mennesker og vare de Ingigerds Frænder og vard nu stort Fagnefund. Ingigerd takker Sigurd meget og fore de nu allesamen med ham til Kongens Gaard. Men desimellem havde Kongen førjet meget over, at Sigurd var komen bort og Folk fore ud paa alle Veje og leedte efter ham. Men han fandtes intet Sted. Gav da Kongen Himinbjørg Sag for det og sagde, at hun havde forgjort Stifsøn sin. Men for Mænds Mellemgang og fordi han holdt Meget af Dronningen, gav Kongen henne 3 Vintres Frist til at finne og føre Kongesønen hjem igjen til Faderen. Nu var Fristen leden; thi bød Kongen at føre Dronningen ud og drebe henne. Og allerede var hun sat paa Baal og Kongens Mænd skulde til at sette Varme paa det, da Sigurd kom i sidste Stund. Saa var Himinbjørg frelst og var stort Fagnefund mellem alle de Frænder. Men Sigurd bad sig

Ingigerd til Haande og holdt Bryllup med henne; de levde lenge samen og aatte mange Born og Bornebørn og ender saa denne Saga.

LVI. Tilberer. Metcalfe siger i sin Ferdebog, at hans Vert, Sera Sigurd Gislasons Søn, Student ved Presteskolen i Reykjavik, der har samlet mange Folkeviser og Sagn, omtalte en underlig Overtro, som raader i Isafjord, Trollemænds og Galdres Hjemstavn. Om Someren overfylles Saudernes eller Kyrnes Yvre, og Melken drypper af dem. Det er „Tilberi" eller „Snakkr", der suger dem, siger Bonden. Det gaar saaledes til. En eller anden ondskabsfull gamel Kerling, der ønsker at spille sin Nabo et Puds eller er graadig efter Næstens Eje, gaar Hvidesøndagsmorgen til Kirkegaarden og stjeler en Dødnings Ribbeen, og hyller den i en Tott stjaalen Ull, som maa være af grov Let. Med dette, skjult i Barmen, gaar hun 3 Gange til Altars, men istedenfor at svelje Vinen, lader hun den dryppe sig ned i Barmen uden at Nogen merker det. Derved komer paa Eengang Liv i Dødningbeenet, som da trylles i en eller anden Skikkelse, Some sige som Fugl, Andre som Orm eller Ogle, og maa hun vare sig vel, at han da ikke spretter opp af Barm hennes. Denne Uvætte sender hun siden at suge Yver eller Jugret paa sine Naboers Melkefe*). Snart komer Snakken igjen, kaller og siger: „Fullur belli, Mamma" (full Vomm Mamma) eller deslige. Hun tager da Laaget af Strokken eller Kjernen sin og siger: „Kom med det, sæle Søn min!" Deraf vorder da Smør, men ikke det bedste, maa vide; men gjøres Kors derover, sprikker det i smaae Klumper. Derfor er

*) Kerlingen, som aler opp Tilberi, kalles Tilberamoder og lader ham suge Blod af venstre Laar sit, naar han er hjeme. Derfor halter hun siden. Har hun Børn og Melk i Brystet, maa hun vare sig vel for ham; thi da hjemsøger han henne selv og suger Fostermoder sin til Døde. Snakkr er egentlig saameget som Vevspole.

det Sed at gjøre Korsmerke over alt Smør, som er ærlig kjernet og komet til Huse. Snakken kan suge ymaadelig Meget, og siger man derfor om det, som er ovmeget: „Det er nok til at sprenge tre Tilberer." Engang saa Sera Sigurds Formand selv denne Uvætte lysslevende skyndende hjemad, overfyllt med Melk. „Nu har jeg Dig endelig," raabte Hans Velærværdighed og reed efter den i fullt Firspring; men ingen Gøgler hoppede, støbte Kolbytte eller sprang, som Snakken gjorde. Presten reed det skarpeste han kunde og fikk Oie paa den igjen, da den krøb ind i Kotet til en gamel Kjerling, som han lenge havde havt i Kikkerten. „Saa Du vil stjele Melk, Du Thorbjørg?" „Ikke jeg, Sera!" „Statt opp da og lad mig see bag Dig!" Hun stod opp, men vard i det Same stukken ihjel af Tilberen. — Mange andre Sagn haves om Prester, som have været i Kast med Snakken, og om Koner, som ere vordne til Skame, naar det har komet opp, at de have alet Tilberer.

Stundum faar Melkefe Ilt i Jugret, saaat det stokkbolgner og Dyret vorder nytløst efter. Dette kalles „Undirflog" og tillegges det af Some Tilberen, men af Andre det, at Feet har lagt sig, hvor noget „Ureent" bor, af Nogle „Steendeplen," til Hevnd, naar Egg ranes fra ham om Vaaren. Til Værn mod Sligt tidkes det end some Steder at korse under Jugret og over Hoftebeenene og legge Davidssalter over Ryggen.

LVII. **Skollabroeker** (Djevelshoser) nevnes over alt Island, eens som Gjaldbuxer, Finnbrækr (Ná = Lig) eller Papeyjarbuxer og ere de gjorte af død Mands Skinn fra Beltet nedad, som man har kjøbt af ham selv i levende Live og flaaet siden urevet af Liget om Natten paa Kirkegaard. Man faar selv Brogen, der i det Same gror fast til Kjødet. Men for at drage nogen Nytte af disse Lighoser maa man stjele en Pening fra blaafattig Enke paa en af de 3 store Højtider mellem Epistelen og Evangeliet og legge den i sin Pung.

Efter det drage Brogerne Penge fra levende Folk til sin Gjermand, saasnart han leeder i den, men dog maa han tage sig vel i vare for ikke at miste den stjaalne Pening. Ingen kan løses af Finnbroger, naar han vil; men derved ligger al aandlig Velferd hans, at han vorder løs inden han døer. Men dertil er ingen Kost uden han faar Rogen til at fare i dem efter sig, og det kan eenkom gjøres paa den Maade, at hin fare først af højre Brog, men jevnsnart fare han, som ved dem tager, i den same. Men saasnart han er komen i den, kan han ikke faa Beenet løst atter, om han vil aldrig saa gjerne; thi om han ætler at kome løs af den ene, saa staar han fast i den anden, uden at han veed, hvorledes det er gaaet til. Men sin Natur holde Finnebrøgerne Mand fra Mand og slidne aldrig. Dette haves til Ordtag, og derfor sagde En i Tidsskriftet „Gestur Vestferdingur“ om et andet Blad i en Strid: „jeg tror, at de, som skrive sligt, holde for, at vi Islendinger ere almægtige og hver Bonde gaar i Papeyjarbuxer, eller aldrig vorde fattige.“ — Andre legge sig efter den saakaldte Flædarmus, som fanges i et Net, gjort af en Haarlokk, som har tilhørt en Ungmø. Dette Net legges en Natt ude i Søen, hvor Manden veed af, at Gull eller Sølver ligger borget. Dyret skal han have i Hvedetønne, og give det Hvede at æde og lade ham hvile paa lige reent Haar, som Nettet er bundet af. Men ikke maa Flodmusen sleppe ud; thi altid vil den ud i Søen igjen; dernæst skal Mand stjæle Pening og legge i Haaret under Trolldyret; drager det saa Gull og Sølver af Søen til ham og saa stor Pening i Døgnet, som under det var lagt fra først; men den Pening maa aldrig borttages; thi saa drager Musen ikke Meere. Det maa den sørje for, som Flædarmus ejer, at faa den bortsat til Andre eller sluppen i Sø, førend han døer; thi ellers far Musen selv i Vandet, naar Galdremanden døer, og vorder deraf det verste Uvejr, som kalles „Musarbylur.“ Sligt kom paa ved Latinubjørns Død og

ligeens da Jon paa Foss døde, og vard hin forferdelige (ogurlige) Storm Natten mellem 8de og 9de Januar 1799, da det tyktes, at Alt ætlede i Koll at kjøre. Denne Jons Søn, Hnausa-Bjarne, sagde, da Folk talte om hin Natts Rædsler, at ikke skulde mindre Vejr vorde, naar han engang døde end efter Fader hans. Da Bjarne Jonsson, Havnesigemand i Stykkesholm, frette disse Ommæler Navne sins, tog han ham en Dag, da de vare paa Sø samen, satte ham udbyrdes, holdt ham der og lod ham smaasynke dybere og dybere og sagde, at han vilde drukne ham der, hvis han ikke tog disse Ord i sig igjen og sagde, at han løj det, at han var galdret. Hnausabjarne var treg at tage Ord sine atter, førend det for at renne ind i Ørerne paa ham; da aad han Alt ned i sig om Galder sin og „Gørningaveður" (Trollvejr); heller ikke vard noget Minnesverdt ved Frafall hans.

LVIII. Gandreidbidslet er ristet af nygraven Mands Skinn. Gandreid er Ulveridt, og paa Ulve reede Trollkvinder i Heedenoldskvæder som i vore Folkeviser. Rygstykket skal tages til Tøme, Hovedhuden til Hovedleder, Tungebeenet til Mundstykke og Hofterne til Bidsel-Stang (Kjaalker). — Al denne Buning skal gjøres, medens man leser Galdr der; siden kaster man Bidslet paa Mand eller Dyr, Stokk eller Steen. Far det da opp i Luften med ham, som paa sider, og flyger fljotere end Lyn did, hvor Manden vil hen. Vorder da stort Hvin og Brag i Luften, og sige Mange, at de have hørt Gaardreidsbidslet glamre. Saa gaar det afsted til Gullfossen, omgiven af høje Hamre i Hjertet af Tindastoll, hvor Ønskesteenen og alle de andre islandske Galdresteene ligge dulde. Stedet er meget vanskeligt at kome til; thi det er afskoret fra Verden ved Trollabotn, disse Vanders sagarige Hjem. — Sligt Bidsel lagde Hildur Alfedronning paa en Karl og reed saa hjem til Alfheim Julenatt til Frænder sine, og Fidlubjørn reed Gandreid til Grimsey

for at fange Bergboen der. Mandskinn nytte Galdremænd meget til Sko; thi det slidner aldrig. Mandsisker nyttes til at lukke opp Laase under Paakallelse af Fanden og alle hans Aander, til at bryne Ljaa med, til Lys, der aldrig brenner ud, og meget Andet, og gange derom mange og lange Sagn, men saa rædselfulle og uhyggelige, at vi her ville lade dem usagde.

LIX. Olaf skotske. En Farekarl, som Olaf heed og kaldtes Olaf skotske, kom til Saurbø, da Séra Hallgrimm Psalmeskald Pjeturson var paa Engene med Husfolk sine. Denne Olaf tyktes baade graalynd og forn i Sinde. Han bad Prestekonen, Tyrkja-Gudda, at give sig Sko paa Fødderne. Men hun negtede ham det og sagde sig ikke eje dem i Eje sin. Olaf var strax freme med Forbannelser og bad det, at Skoene maatte brenne der efter, saa sant som de vare til i Saurbø. Men Gudda svarede ham med det Overmod, som henne var eeget og sagde: „Bedst var det, om Du brendte da med." Tyktes der have sannets hint Fornkvede: „Ikke veedst Du, i hvilken Stund mælt er." Thi same Natt brann all Bøen i Saurbø og Meget af Bohavet til kade Koll, men alle Folk kom sig bort, uden Olaf Skotske; han brann der eene inde. Dette var 15de August 1662. Til disse Forbannelser Olafs og Guddas er sagt, at Séra Hallgrimur tyder hen i 9de V. af 28de Passionspsalme, der som han siger:

„Adhugegjern (omtenksom) og ordvar vær,
eenkom hvergang Du harmfull er!
Formæling (Forbannelse) finner ille Sted:
faas mone Vidner nok om det."

Fremen under Skardsfjell i Raangaarvallasyssla var en Bø, som Skard heed. Østenfor Tunet staar eenstak Klett (Klint) jordfast. Han er mod Vester saa som halvanden Mandshøjde, men mod Øster er han voxet lægre. Oppe paa Kletten staae 2 Tuver. Det er sagt, at eengang var Melkekonen vorden sint paa Hjurungen (Smalen), fordi at

nogle Sauder vare borte af Kvien. Bleve de baade vreede og kaldte og bannede hverandre og bleve til Steen denne, men Tuverne ere Hoveder deres. Steenen kalles „Smalen."

LX. Grim Skeljungsbanes Saga.

Thorgrim var Søn af Landnamsmanden Tungu-Kaare, der tog Land ved Blønduhlid; Thorgrim fikk Silfrastadaland med Kone sin, Aashild, Thorbrands Dotter af Thorbrandsstad, som aatte andet Bo ved Haukagil; han lod gjøre den store Landevejskaale, som tales om i Landnama; laa der Almandvejen gjennem Skaalen og skulde altid Mad paa Bordet stande, som Alle kunde tage af, saameget de vilde. Thorgrim aatte Søn den, som Grim heed; var han den evneligste Dreng og braadvoxen, og var det Eenmæle, at ikke monde raskere Mand da oppales i Skagafjord. Dotter Thorgrims Bonde heed Ingebjørg, frid af Syn og vel fostret og tyktes derfor bedste Giftermaalskost. — Engang kom et norskt Skib til Landet. Kjøbmændene havde en Træll, som Skeljung heed, stor og sterk og meget ustyrlig. De vilde selje ham; Thorgrim spurte, hvad han bedst dugede til? Skeljung svarer: „Faatt duger Træll til, men gjetet har jeg Fe, og maatte saa end vorde, om Bonden likede." Han for da med Thorgrim og syntes det snart, at Skeljung monde have 2 Mænds Magt til hvad som turfte; var han og Bonden tro og hull; men litt Samtykke var mellem ham og de andre Husfolk, eenkom med Grim Bondeson. Paa Gaarden var en Ambaatt (Tjenestekvinde), slæmst af Ætt, meget „nornfindet" og „illgjern" og var komen ud med Fader hans. Tyktes Mænd som hun monde ikke være „eenham" (uden Trollskab) og var ofte Strid mellem henne og Skeljung, da begge vare stygglynde, og ofte maatte Bonden holde Styr paa dem. Tilsidst løb Bola bort i fnysende Vreede opp i det Gil, som

stiller Blønduhlid fra Norduraardal og heeder end Bolugil; der ere 3 Fossser, alhøje, og er det meget vanskeligt at kome opp til de 2, men ugengt til den øverste. Under den trode man, at Bola havde taget Bo i en Hule, og 3 Høste efter hverandre kom Sauder bort for Thorgrim, fleere og fleere hvergang. Derover vard Skeljung meget ufrynn og vilde have Ende paa det. Bonden holdt ham lenge fra; men tredje Høst kom Berserksgang over ham og løb han da opp i Gilet ad den Skeid, som end heeder Skeljungsløb. Siden kom han sig under Fossen. Ikke veed man gløgt om Fund deres, Bolas og Skeljungs; men Skeljung sagde, at nu monde være Slut paa Saudhvarfet. Det fandt Folk, at Skeljung havde trylletts meget ved Slagsmaalet med Bola, og var end vanskeligere at have med at gjøre, men altid var han Bonden tro. — Grim voxte opp og vard den raskeste af dem, som jevnaldrende vare. En Dag fandt han Fader sin og mælte: „Det vilde jeg, at Du fikk mig nogen Farelød; thi mig fyser (lyster) at fare af Lande og lære at kjenne andre Folks Seder; mon liden vorde Freme min, om jeg ales her opp, som Mø til Giftermaal". Bonden svarer: „Fe mon jeg nok tillegge, men dog frygter jeg for, at saa maa til bere, at vi kome til at savne din Hjelp, og det var bedst, at Du var hjem komen; ogsaa mon du selv kome i full Røn." Grim sagde, at han vilde voge det. Bonden gav ham god Farehjelp og fikk ham Rum i et Skib, som Ostmænd (Nordmænd) aatte. De dreeve for Storm al Someren ude i Havet; men ved Vinternatt kom de i stort Fyg og strandede. Skibet brødes og alle Skibsverjerne tyndes, nden Grim. Han gikk paa Land og hittede en ung Mand, der stod og hugg Veed. Han sagde sig heede Grim og Fader sin ligesaa; men Landet var Grønland. Den unge Mand bød Islendingen hjem og fikk han der god Modtagelse. De unge Navner svore Fostbrødrelag, og Islendingen lagde Hug til Bondedøtteren, som Ingibjørg heed og var alvænlig og fager. En Dag kom en

Uvætte og bød Fostbrødrene i sin Moders Navn til Julegilde, men de vilde ikke. Dog fikk gamle Grim dem til at fare og for selv og havde med sin Hund Graamull. De genge opp igjennem Daler og trange Kleever til de seent paa Kveld kom til en stor Hule, hvor Ild brann midt paa Golvet og 2 fæle Troll-systrer sade om, Skinnbrok og Skinnhetta. Islendingen spurte om Julemaden var indboren; de Systre sprette opp og ryge paa de Brødre og efter langt Spenntag brød Islendingen Halsen af paa Skinnbrok og Grønlendingen tog Skinnhetta og holdt henne med Hovedet nede i Kjedelen, som stod paa Ilden. Men Moderen for paa Gamlegrim, og da de Brødre saae, at han tog at mødes og rykke tilbage, toge de det Raad at sleppe Graamull paa Skessen, og reev han Hull i Magen hennes, saa Tarmerne fløde ud. Trollet hvessste Ojnene paa Hunden, medens hun døde, og raadnede han sønder i Støv (Dupt), saa de lode begge sit Liv. Grimerne gjorde da stort Baal, brendte Trollkvinderne og blandt andre gode Ting funde de et Spyd, som var den meste Gerseme (Kostbarhed); var det skarpt og skert som Glas og vide gullprydet. Gamlen tog Spydet til sig og saa fore de hjem igjen. Islendingen dvelde hos dem 3 Vintre i meget Afhold med de Fedger (Fader og Søn) og Bondedotteren. — Nu viger Sagaen til Island. Næste Vinter efter, at Grim var faren fra Island, var den Brydeleeg paa Hofmannafløt, som tales om i Baardarsaga Snæfellsaaſs under begge de Fostbrødres Styrelse, Snæfells og Aarmans (Bergguden i Aarmansfjell, om hvem der og haves en gamel skreven Saga). Den Fund søgte de fleste Idrættsmænd i Landet, jevnvel Thusseblandinger og Bjergboer. Did kom Laagolf. Da han for hjem derfra, laa Leed hans om Nordur-aarøren lige mod Silfrastad. Det var meget silde om Dagen og Vejret fygende. Da seer Laagolf, hvor en Mand kom frem ved Nordaraa, stor af Vext og storstigende og „bar fljott ad“ (og gikk det rasft). Han kaster Hilsen paa Laagolf og

spør om Rytt? Laagolf svarede det letteste og spør, hvo den var, som talede med sig? Skeljung nevnde sig og sagde: Du mon være stor Mand og røstelig; men jeg er gjennemkald her af Udestade og det kunde være gott Raad at tage et Tag før at faa Varme i Lemerne.“ Laagolf mælte: „Mænd have taget Tag om Stunder med gode Drenge, raske og røstelige; men mig synes Du allillmandlig med Trælesvip; men dog mon jeg ikke aldeles skore mig undaf, og faar nu hver svare for sin egen Skade.“ De brødes da lenge. Og fandt Laagolf, at Skeljung havde 2 Mænds Styrke af dem, som raskeste vare. Brødes de allenge saa fast, at Steenen løstes af den frosne Jord, hvor de sparkede til. Da det varede lenge, var Laagolf leid af dette Tøv (Ophold) og søgte at vinne paa Skeljung ved List. Er det sagt, at baade bleve da hamramme (tryllede), og før Skeljung vidste Ord af, kom Laagolf paa ham med Hoftebragd saa ramm, at Skeljung blev slengt opp i Luften og kom langt derfra ned paa Haalken; var det saa stort Fall, at begge Armene gikk af Leed og Bagdeel hans brast isund. Laagolf slog ham da heelt ihjel og gikk siden til Silfrastad og kvad en Vise om Slagsmaalet gjennem en Glugge lige mod der, hvor Thorgrim sad. Siden gikk Laagolf fra Ljoren og kom til Frostastad og saa der ind i Huset. Han saa, hvor en Bonde sad i Benken, skallet og hvidhaaret; Bonden kastede hvasse Ord paa Konen, fordi hun havde taget Noget af en stor Meelbelg, der hang i Taget over Bondens Hoved, og slukkede sin Harme paa henne med Næverne; men hun greb. Laagolf rettede ind om Ljoren et stort Spyd, som han bar og skar sønder Touget, som Belgen holdt, saa den faldt ned i Hovedet paa Bonden, og han faldt i Uvid; litt efter kom han til sig selv igjen. Gikk da Laagolf bort fra Ljoren og kvad Vise om, at han havde lært Bonden at være siden spagere. — Og er han ude af Sagaen. — Nu viger til Silfrastad. De søgte efter Skeljung og fandt ham ikke; men snart efter

vorde Folk det var, at Skeljung „laa ikke kyrr," men gikk igjen der oppe i Fjellene. Vard deraf Mange Meen, der om Dalen fore, og drebte Skeljung Hross og Hunde for dem og leedte Ferdemændene vill; men for Thorgrim drebte han Saudemændene, tre Julenætter i Rad, — og meget af Fe hans.

Nu viger Sagnet til Grønland igjen. Grim havde lært meget af Gamle Grim i al den Tid og levet der vel. Somerdagsmorgenen første sagde Gamlen til ham, at det havde baaret ham for i Drøme og sagde Hugen ham, at Fader hans monde tarve hans Hjelp, og at han vilde give ham en liden Knørr og „skal Grim, Søn min, med Dig fare og Ingibjørg, Dotter min. Seer jeg, at Eders Skjebner ligge samen; og mona Du da gifte Ingibjørg, Syster din, med Grim, Søn min." Han forudsagde dem deres Livs Hendelser og gav Maagsemne sit Spydet Trollkonunaut. De seglde, saasnart Isen gikk opp. De havde hart Vejr, men toge Land i Blønduos 2 Dage før Jul. Grim sagde, at at han vilde ride afsted i største Skynding til Silfrastad; thi Hug hans sagde ham, at ikke monde det være altfor snart. Siden leigde han sig 2 ypperlige Rideheste. Det var Adfangedag Jul. Grim havde alle sine Herklæder og Spydet Trollkonunaut i Hende; han reed opp med Blønduos og paa Vatnsskard. Vejr var fygende og Føre tungt. Reed han saa sterkt, at mælt er, at det eene Øget sprengdes og styrtede nær Arnarstape, men det andet norden ved Tungjerdet paa Silfrastad. Det var da vordet meget myrkt. Grim komer til Bøen og hitter Fader sin og vorder der Fagnefund. — Da han kom i Skaalen, saa han, hvor alt Folket var meget nedslagent og Grim spør nøje om alle Skjelungs Fremferder. Ingen, sige de, tør være ude efter Dagset nu, da Jul er i Gaard gangen. Grim fikk Øje paa, hvor en Oxehud laa, blød og afskoren af en Tyr, som slagtet var til Jul. Grim tog Huden og ristede deraf 3 Remmer alramme, og

gikk siden sønder til den Houg, som end heeder Grimsholl, og seer der en stor Steen, tykk for neden, men trind oventil, lig de gamle Blotsteene. Grim renner 3 Hull igjennem Steenen med Spydet Trollkonunaut, drager siden de nye Oler i Borehullerne, slog Rennelykker paa og gikk saa hjem. Saa holdt de Julekveld, og siden bad Grim alle Mænd til Sengs fare, og var saa gjort. Grim lagde sig i Sengen, som næst var Forstuen, og snarede over og under sig den nye Oxehud. Laa saa lettklædd og saa ud af Huden. Lys brann i øvre Skaalen. Folkene laae stille og ventede. Efter Midnatt hørtes, hvor Skaalen blev rystet og Taget spendt med Hæler, saa det brast i hver Bjelke. Siden blev Døren bruden opp, og Skeljung treder ind og seer sig alt ikring. Huskarlerne gjemte sig under Felderne, saa rædde vare de. Skeljung saa, hvor den nykomne Gjest laa, greeb i Huden og Grim holdt imod. Gjenferdet drog og Grim sparkede imod, saa Træverket gikk løst fra Veggen og de kom ud i Forstuen. Snarer han da under sig Huden og legger sig derpaa og lader Skeljung drage sig ud af Døren. Grim satte Foderne imod, hvor han kunde; men dog drog Skeljung ham ud af Bøen. Stevnde da Skeljung fra Bøen og gjorde Grim ham Ferden saa stræv som han kunde, og sparkede mod Tuver alle og Ujevninger; og spratt de fleste opp med det. Draugen drog i Aakave, saa at han tog paa at trettes. Gikk dette al Natten, indtil de kom til hin Houg, som siden heeder Grimshol; var da komet nær Dag. Da gjorde Grim Modstand efter Evne og endte det saa, at Grim fikk vundet paa Draugen og ført ham til den store Steen, som før er nevnd, og bundet ham der fast med Olerne, gikk saa hjem til Boen, hentede en Risbyrde og Ild; lyste da af Dagen. Men da Grim kom til Hougen igjen, var Skeljung borte og Steenen med. Grim tyktes vide, at Draugen monde have holdt frem langs Liden og heller undaf Bakke end imod, og gaar saa ad den Leed. Seer han Skeljungs Ferd, hvor han drog

Ankeret og før ugreidlig. Grim naar ham ved det Forbjerg, som ligger ved Norduraa frem ved Liden. Grim hugg da af ham Hovedet og bar det siden paa Baalet og brendte Skeljung til Aske ved Steenen. Siden førte han Aske hans i det Myr-Vand (Sik), som ligger derunder Berget; alle Fiske, som der vare, bleve da borte, men det var eldre Mænds Sagn i lange Tider, at i Vandet havde af Asken dannet sig 2 Fiske, lodne og blaae af Let og været der lang Tid, til Norduraa siden skiftede Løb og faldt under Hamren i Vandet; (en af Fiskene skal efter et andet Sagn være fangen og da den var huggen isund, voxte den af sig selv til igjen); da hvarf Fiskene. Men den Steen, som Skeljung drog, stander end ved Almandvejen og er nu sunket meget ned i Jorden. Denne Steen saa Dr. Metcalfe ifjor med sine 3 Hull; og maatte han da minnes Fenrisulven, som Aserne bunde paa Holmen; en Gaard bygdes derved siden, som kaldt er Skeljungsstad og nevnd i Sturlungasaga, og har Arne Magnæus optegnet en Saga om denne Adburd. Baardssaga taler om Skeljungs Drab, men kjenner ikke Grims Adferd med ham. — Men om Grim er at sige, at han ganger hjem efter det Basketag, og fagnede Alle ham og takkede med mange fagre Ord for den Landrensing, som han gjort havde; var det almælt, at hans Lige monde ikke kome opp i Skagafjord. Siden siger han fra sin Ferd i Grønland og kvad sig eje de Fedger Liv at løne og alt Gott og monde Syster hans ikke i bedre Hender given vorde i nogen Henseende. Bonden sagde, at saa være skulde, som de havde mælt. Grim Gamle i Grønland sendte han gode Gaver med Brudefolket, som nu for hjem. Skildtes nu alle ad i Kjærlighed. Hilste Thorgrim Bonde Dotter sin og runne faderlige Taarer ham ved Skilsmissen. Siden fore de Fedger hjemledes og havde med tilbage Ingebjørg grønlandske, og holdt Grim snart Bryllup med henne.

Det funde Mænd, at Grim havde stirdnet meget i Sind

efter Samgangen med Skeljung og vard han litt omgengelig med Bygdemændene; han for da til Borgarfjord, men dvelde heller ikke der lenge og for af Lande og satte tilsidst Bo med Kone sin i Svithjod og øgede der Kyn sitt; kom hans Affpring ej til Island, saa Mænd vide; vard han vidfræg Mand af sine Idrætter. Grim grønlandske, Fostbroder hans, flyttede efter Faderens Død til Island, og bode nord paa Skage ved Skagafjord, og ere mange Sagn om ham og hans Ætt, men som ikke høre til denne Saga, som er optegnet af Hjalmar Skald Jonssøn.

Natursagn.

LXI. Om Ravnen gaae mange Sagn baade gamle og nye. Alkjendt er det, at Odin havde 2 Ravner, der fløj ud hver en Dag og sagde ham Tidender og Varsler. Og end tror man om denne Odins Fugl, at den er viis og forspaa; „thi vide flyger Ravn over Jord"*).

I Vatnsdal var en Gaard, Gullberastadir, hvor Bondedotteren havde haft til Vane at give Gaardsravnen Noget, hvergang hun tog af Bordet. Engang vilde Krummen (saa kalles og Ravnen) ikke tage imod det, som hun rakte den ud af Gluggen. Gjenten syntes dette underligt og gikk ud med det. Krumen kom meget nær henne, men vilde dog ikke tage Maden, saa Pigen var kjed af det og dreev den ud paa Tunet, et lidet Korn fra Gaarden. Men saasnart de vare komne derhen, hører hun store Dynn oppe i Fjellet og alt i Eet faldt derfra Skreed, som rann paa baade Sider af dem, Krumen og Bondedotteren, men kom ikke paa den Plett, hvor de vare. Bøen derimod gikk bort under Skreedet med Alt, som i Gaarden var, levende eller døtt. Saa-

*) I Norge, siger Olafssøn, vare Krager de lærdeste Fugle, som raisonnerede meest i Statssager; men de finnes ikke paa Island.

ledes lønede Krumen Bondedotteren Godvilje hennes. Men Aarsagen til det, at Skreeden ikke faldt over Pletten, som de stode paa, var den, at da Gudmund Biskop den hellige eengang for derom, havde han tjaldet paa denne Plett; men før han brød opp derfra, vigde han Tjaldstedet, som han var van at gjøre, og derfor kom Ingen siden til Skade paa det Sted. 3 Aar efter, at Skreeden løb, var en Gjetergut paa Ferd og reed over Skreeden der, som Bøen havde standet; Hesten traadte igjennem og snublede. Gjeteren kom da til at hugse (tenke) paa dette; detter ham i Hug, at han havde redet over Gaarden og et Hus brotnet ind der. Han lagde en liden Varde ved Hullet og sagde fra, da han kom hjem. Folk for da deropp og gjorde Hullet saa stort, at En kunde kome ned igjennem det. Var dette da Buret og en Kone derinde lyslevende. Hun havde været der netopp, som Skreeden faldt paa Bøen. Buret var nybygt og brotnede derfor ikke; men Aarsagen til det, at hun kunde leve der al denne Tid, var den, at Skreeden faldt om Høsten, efter at Stafburet var fyllt til Vinters.

Ravnen er meget slugen og naar han komer til Aat, da eder han fyrst Øjnene, og derfor kalles han Øjnevarg og den Graadige „arg, som en Øjnevarg." Saa gridsk er denne Ranfugl, at han hugger Øjnene udaf andre sine Ravner, naar han er meget hungrig, og deraf komer det Ordtag: „Da tager det til at gange hart paa, naar hver Ravn plukker Øjne udaf anden." Det siges, at han eder selve Eggene af Reede sit om Vaaren, naar det er hart og kaldt, saa han ikke trøster sig til at side paa dem, og ligesaa, naar Reedet er faldt ned med Eggene og Altsamen. Om Vaaren er han meget gridsk efter Spædlam og raner dem i same Øjeblik, som de kome af Moders Liv; men naar han vorder altfor djerv til at tage Spædbarn, da feldes Reedet under ham til Hevnd. Some sige, at Ravner holde Thing to Gange om Aaret; paa Vaarthinget eenes de om, hvorle-

des de skulle hegde (stikke) sig om Someren; men alment Sagn er det, at de holde stadigt Høstthing; da deele de Gaardene mellem sig til Vintersede, to og to, Karlravn og Kvinderavn, og kalles det, at de „sette ned“ ligesom Bygdenevnderne sette Fattigfolk i Legd omkring i Gaardene. Faller det da saa, at ikke vorde jevnmange Karlravne og Kvinderavner paa same Ravnething, er det sagt, at hine Ravner alle legge sig om den Enkelte ved Thingløsningen, jage og drebe ham; enten nogen Gaard er til Legd for ham eller ikke. De Ravner, som setter sig ned paa hver Bø, kalles ymse Hjemravner eller Børavner. Folk tykkes og at have lagt Merke til det, at 2 og 2 Ravner holde sig jevnt om Vinteren til hver en Bø, for at samle opp af Sorpen det, som kastes ud, og naar andre Ravner kome til, da kaste Hjemravnerne sig over dem og give sig ikke, førend de have dreevet dem bort. Hjemravnerne siges at være meget „regelsome;“ de fare hver Kveld, saasnart det tager paa at myrkne, bort fra Bøen og hen til Bøler sine, men ere oppe igjen, saasnart det lysner, og see da efter, om der er fallt Noget af for dem ved Bøen om Natten. Det tykkes derfor alls ikke eens Leeg, om Noget sees eller høres til Ravner ved Nattetider; og ætle Folk, at det er ille Aander eller sleme Fylgjer i Ravns Lignelse; de Ravner kalles Nattravner, og Mænd, som seent ere paa Ferd, kalles derfor Nattravner.

Vil man lære sig at skjønne Ravnemaal, siger Islendingen, da skal man tage Indvoldene ud af levende Ravn; flyger han da eller gaar saameget som 2 Spor efter, saa kan den, som Hjertet ejer, siden skille Ravnemaal, men ellers ikke. Hjertet skal man have under Tungeroden, medens man raadspør Ravn, men ellers i et Kar, som Intet før har kommet i. Men som ikke Alle kjenne denne Adferd, saa har man taget sig Merker af ymse andre Varsler, som Ravnernes Flug og Adferd, og hvorledes de „krunke“, skjønt man ikke har skjønnet selve Ravnemaalet. Om Ravn flyger med

Dig til højre Haand paa Vej, naar Du er nyfaren hjemefra, da merker det Held og Lykke paa den Dag; men flyger han imod En, naar En far hjemefra, eller højt opp i Luften over En, da merker det, at det mone gange ham ille; og da er det bedst at snue hjem igjen og lese gode Bøner og fare saa sin Vej frem i Herrens Navn. — Om Ravn sider opp paa Kirketag eller paa Dørstolperne, og snur Stjerten til Folk og bretter Fjedrene og Vingerne omvendt, „krunker“ og ber sig forferdelig og tøjer ud Vingerne og bøjer Nebbet bagover, den Ravn forudsiger navnkjende Mænds Død i den Bygd, som han snur Nebbet imod.

Om Ravn smaahopper hid og did oppe paa Husene, halter med Foden, skifter Lyd og krunker opp i Luft, bøjer Hals og Hoved, rister Vinger og lyfter Fjedre, da er det Bud om, at Folk ere stedde i Livsfare paa Vandet. Om mange Ravner flyge samen imod hverandre med ymse Laat, da ere de i Samtale sig imellem om Mandedød paa den Vej, som de snue sig imod, naar de sette sig ned, og, naar Ravner tyrpes samen med store Skrig, merker det Indsig af Fisk eller andet Edende, som han har Lod i, hvem de krunke imod. Stundum misunde de den, som har Mad og bede ham give sig, saasnart de sette sig paa Dørstolperne, og tykkes det jevnt at rønes, som mælt er, at Gud borger for Ravn, naar man giver den. — Da en Ravn en Dag fløj over Bispegaarden paa Holar, kvad Lagmand Sølvesøn, som der var Gjest, til Biskopsfruen Ingibjørg Sigurdsdotter:

„Ravn sider paa højen Stang; ej hvers vorder Alder lang,
holde sig Folk ej trygge! som der under Tag mon bygge.“

Strax svarer Biskopsfruen:

„Varslet er Vaande ej for mig, hvad, om han kveder over Dig
om jeg vorder løst fra Nøden; ikke seenere Døden?“

LXII. Ørne. Det tykkes at være stort Held for hveren, som kan hjelpe Ørn paa en eller anden Maade, saasom naar den sider paa Elvebakken og har faaet en stor Lax i den

eene Klo og maa holde sig i Bakken med den anden, for at den sterke Fisk ikke skal drage den ned med sig i Vandet, eller naar den øvre Skolt af Ørnenebbet bøjer sig for langt ind under den nedre. — Dette er end Sagn, at om Born drikke, medens de ere unge, Melk med Fjæderstav af Ørnefjæder, da vorde de overmaade minnesgode.

LXIII. Hegren er sjelden paa Island; men naar den sees, da love Mænd sig gott Fiskeaar. Hegreklør have lenge tykt kostligt Eje, fordi den eene af dem drager Vinning af Sø, den anden af Jord for den, som dem ejer. Disse Klør skal man faa sig ved at skyde dem undaf Hegren i Flugen, og tage dem i Hue sin, førend de røre ved Jorden; thi ellers miste de Dragekraften; dog maa Du ikke skyde baade Klørne undaf same Herje; thi det tykkes Nidingsverk, og er det sagt for vist, at den vorder Uheldsmand, som det gjør; heller skal Du skyde een Klo under hver, den højre og venstre.

Om Ternen eller „Kria" siges det, at den først faar Mæle paa Korsmessedag, naar den har smagt Ørret eller Laxeskjel og tager da sin Mon igjen efter aarlang Tøgn (Taushed). Hun er ikke eggesyg meere end 3 Minutter og flyger strax opp, naar hun har verpet og sjelden sider hun lenger end et Korn i Eet. Derfor siges om hver den, som er overstadig sorgfull eller glad, at han er ligesom Krien, som verper, og om den, som aldrig har Ro paa sig til at sidde kyrr, at „han er ligeens som Krien, naar den setter sig paa Steen." Den siges have saa lange Vinger, at de ere 5 Alner alt ikring, naar maalt er hver en Vik og Krik. At bere paa sig et Kriehjerte, siger man gjør En velyndet af Alle. Ternen er saa sterk og modig, at den ikke er rædd for at hugge til Mennesker, om saa skal være.

Naar Hane vorder gamel, siges det, at han verper et Egg, meget mindre end Høneegg. Men komer Kylling af hint Egg, da vorder deraf den største Uvætte, hvis Syn er nok til, at Alt, som det festes paa, ligger døtt

med det Same. Tager man Sporen af venstre Hanefod og ber paa sig, da faar man Sejr i hver Sag. Tages Hjertet af alsvart Katt og Istr af albvid Hane, blandes samen og gnides i Ojnene, da vorder man „skygn“ og seer jevnt gott om Natt og Dag, igjennem Holt og Heide og skjelner usynlige Skikkelser. Af Gjøgen tages og mange Varsler.

LXIV. Mariatla. Marialitla eller Mariaerlen (Vipstjerten) ber Bud om Vaaren om at udenlandske Skiber stevne til Oen og er sagt, at den komer med dem. Vil Nogen vide, hvor han skal være næste Aar, spør han Fuglen, førstegang han seer henne om Vaaren, saaledes:

„Held og sæl, Maria litla min!
Hvor er hun Svale, Syster din?
Er hun i Udland at spinne Lin?
Det mon hun være, hun Svale, Syster din!
Jeg skal give Dig Berene blaae,
Om Du vil for mig spaa,
hvor jeg være maa
i Vaar og i Somer,
i Vinter og i Høst;
(eller og) Men sig mig Du, Maria litla min!
hvor skal jeg vel være, Vinter, Somer, Vaar og Høst?“

Den Vej, som Erlen da flyger, skal man fylgje den Vaar eller den næste, naar man vil flytte paa den Tid. Sagt er, at Erlen ikke faar verpet, førend den har faaet sig Haar af reen Ungmø til at verpe Egg fine paa, og er det hver Mø til Gagn, at yde Fuglen den Gave. Men Uheld fylgjer hver den, som uroer Erlens Egg. Lukker man Reedet for henne, saa har hun Raad til at aabne det igjen. I hennes Reede kan ogsaa den, som har Held, finne Sagnarsteenen, der siger ham, hvad vorde skal eller times langt borte.

LXV. Kyrnes Mæle. Nyaarsnatt vorde mange underlige Ting. Det er Eet, at Kyr mæle da Mandemaal og tale samen. En Gang laa en Mand i Fjøset Nyaarsnatt for at høre, hvad Kyrne taledes. En Ko siger da:

„Tid er at tale." Da siger en anden: „Folk er i Fjøset." „Ham skulle vi stange ihjel," siger tredje Ko. „Før de kome med Lyset," siger den fjerde. Dette fikk Manden sagt om Morgenen, men ikke meere; thi Kyrne havde slidt og stanget ham til Døde*). Andre havde end endnu lengere Samtale, som gaar al paa Rim og hele Vers, og som er uden Ende.

LXVI. Reven liker det als ikke, at man kaller ham efter Dagslyset med sit rette Navn, Tóa; da hevner han sig med at tage et Lam. Folk kaller ham derfor Laagfot. Ellers kalles han ogsaa Holtethor, Dratthale, Bloddrikker, Tortryggen (den Mistænksome) osv. — Engang var en Rev, som gjorde saa stor Skade i Bygden, at Ingen vidste noget Raad med det. Da Séra Pjetur Holmgrimsson, den navnkundige Psalmeskald, engang som han stander klædd i Messeskrud ved Altaret, saa Reven bide Lam hans udenfor Kirkevindøjet, kvad han en Galdresang, hvorpaa Reven faldt død om. Men fordi Pjetur saaledes havde misbrugt sin Skalde-Gave til Bann og Galdr og det i selve Kirken og i eegen Sag, kunde han ikke meere kvede Lovsang, førend han kunde yrke nogle nye Psalmer, og siges det at have været Ophav til hans anden Psalmesamling, der nyttes almeent end i Dag af alle Islendingerne.

LXVII. Fleste Sagn gaae om Vanddyrene, især om Rokken, der kalles den helligste Fisk i Søen, fordi St. Peter, da han skulde greide Svar, hvilken Fisk var helligst, siges at have kastet Angel sin ud i Søen og faaet 3 Gange efter hverandre en Skate; i dens Indvolde findes den saakaldte Pedersgung. — Men mest er det Selen (eller Kobben), som nevnes i Sagnene. Det siges, at da Pharao vilde fare over

*) Mál er at mæla,
Madur er i fjóse.
Hann skálu vér æra,
ádúr en kemr ljósit osv.

Eg skal halda,
segir hon Skjalda;
fykur i fossa,
segir hon Krossa osv.

Rødehavet efter Jøderne, bleve Kongen og alle hans Hærmænd omskabte til Seler og kalles de Pharaoslider og derfor ere Beenene i Selerne saa lige Menneskebeen. Siden maae Selerne leve paa Havbunden, men have alle menneskelige Merker inde i Selshamen. De kalles og „Søfolk.“ Men det var lagt dem til Lindring, at de skulde faa Love at kome ud af Selshamerne Jonsmessenatt (St. Hans-Natt); da fare de paa Land og tage paa sig Folkeskikkelse, synge og danse som Mennesker.

Paa Island, siger Metcalfe, om nogen Sted, faar Reven leve af sit Vid og meget skarpt er det. Det er sagt, at Hvidreven stundum svømer over til et Sker, hvor de hvide Maager tage sig en Middagslur; og komen did, gaar han frem med sin hvide Rygpryd fremst for sig, saaat Fuglene, dotende og halv blundende, tage ham for Een af deres Egne. „Er jeg ikke Fugl og Frænde?“ Saa giver han sig i Lag med Drømerne og har 2 eller 3 af de nikkende Hoveder i en Svip. — (Reven skal være send til Island af en Kvinne i Finmarken til Hevnd, fordi en Islending ikke vilde gjengjelde hennes Kjærlighed, og derfor dreber hans Ætt nu Islendingernes Fe. Efter denne Rev er Melrakkenes opkaldt).

LXVIII. Selen. En Bonde gikk engang nede ved en Skrænt, som laa ud imod Søen; da kom han til en Huledør og hørte der Glam og Dans inde i Hulen, men saa mange Selshamer udenfor. Han tog een af dem med sig og læste den ned i Kiste sin. Nogle Dage seenere komer han atter til Huledøren; sad der da en ung Kvinne, afbragds fager, men aldeles bar og gred meget; dette var Selen, som aatte den Ham, som Manden havde taget. Han gav Kvinnen Klæder, og tog henne hjem med sig. Var hun ham fylgsom, men brød sig litt om Andre. Ofte sad hun lenge og saa for sig ud over Søen. Efter nogen Tid tog Manden henne til Kone og levde de vel samen og fikk Børn. Men ikke maatte hun see i Kisten hans. Engang, da han

for til Julemesse, og hun vilde være hjeme, glemde han Nøglen til Kisten under sin Hovedpude eller som Andre sige, i Hverdagsklæderne. Da han kom hjem, var Kisten aaben, men Hamen og Konen borte. Hun havde ikke kunnet staae imod Fristelsen at kige i Kiste hans, medens han var borte; da fikk hun slig Lengsel efter Søen og Folket sitt, hilsede Børnene, for saa i Hamen og støbte sig i Søen; idet hun hvarf, nynnede hun det: „Jeg har 7 Børn paa Sø og 7 Børn paa Land.“ Manden tog sig meget nær af dette. Naar han rode ud paa Fiske, svam ofte en Sel kring Baad og var det ligesom Taar rann af Øinene paa den. Han havde siden altid meget Held paa Fiske. Ofte saa Folk, naar Børnene til hine gikk nede ved Stranden at leege sig, at en Sel kom frem i Søen og varp opp til dem Fiske med mangeslags Let og saa fagre Skel. Men aldrig kom Moder deres atter til Børnene. (Dr. Maurer samstiller dette Sagn med de tydske om „Svanejomfruer“ og den færøiske Saga: „Kópakora“ i Antiqu. Tidsskrift 1849—1851).

Komer Sel imod Skib i det Same det legger ud i Hav, skal man snue om: thi det er ilt Varsel; men gott, om Sel holder same Løb som Farkosten, eller legger sig i Kjølvandet. Man tror, at Selen enten søger bort fra Uvejr eller til Land, saasnart Vagn er til vondt Vejr. — Seler siges at være overmaade nysigne.

Om Storhvalen gaar og en Mengde Sagn; men desuden er paa Island en heel Deel underlige Fugle, Land- og Vanddyr, som de Naturkyndige ikke vide Noget af, og som regnes blandt Uvætter. Deriblandt er Selsmoderen, Finngaalken, Urdarkatten, Sjøormen og mange fleere.

Baade i fersk og salt Vand lever Nykken, „Nennir“ eller Vandhesten, oftest graa af Let, men stundum brun, og gange alle dens Hover, ogsaa Hovskegget, bagvendt. Nykken kan skabe sig om i andre Dyrs Lignelse; ikke liker ham det, at man nevner hans rette Navn eller noget Ord, som ligner

det; thi da legger han afsted lige i Søen med En. Meest sees den ved Grimsø. Naar Sprekker komme paa Isen om Vaaren, vorde deraf store Dynn; Folk siger, at da knegger Nykken. Troen paa den har gaaet over alt Landet og end høres derfor ymse Nykkesagn i hvert Hered.

Blandt Søboerne ere ogsaa Havgygjer, Margygjer, Havfruer og Mofiske, der sees ofte, men oftest ved Grimsø og have same Skabning som i andre Folks Sagn.

LXIX. Havmanden, Marmennil, Marbendill eller Sødvergen er af gamel Ætt og nevnes allerede i Landnamsbogen og i Halfssaga. Aldrig sees han over Sø, uden han drages opp, som ikke er sjelden. Naar han da er komen opp levende, vil han altid tilbage til det same Med, hvor han er fisket. Faamælte ere de og tykkes litt om Samkvem med Folk. De have gode Kyr, søgraae af Let og med en Blære mellem Næseborerne eller fremfor Mulen, og vorder den Blære sprengd, da kunne Kyrne naas; ellers ere Søkyr ikke adkomelige. De ere gode Melkekyr. Nogle troe, at Selerne ogsaa have slig Buskab. Det er gamelt Ordtag: „Da lo Marbendill." En Bonde havde draget opp en Havmand, og spurde ham, hvad han havde været at sysle med, da han blev fisket? „Jeg holdt paa at lage Skjaarblæren til Ildhusljoren hennes Moder min; men lad Du mig nu sige ned igjen!" De talede ikke samen paa Vejen. Enda vilde Havmanden ikke svare heller. Da Bonden kom i Land, løber Hund hans imod ham og lagde Labberne paa ham, fladrede med Halen og gjøde af Glede; men Bonden slog Hunden. Da lo Marbendill første Gang. Da Bonden kom lengre frem, snublede han paa en Tuve og sparkede til Tuven og bannede; da lo Marbendill anden Gang. Bongen holdt saa hjem til Bøen; Kone hans kom ud imod ham og fagnede Bonden blidelig, og tog Bonden vel Blidskab hennes. Da lo Marbendill tredje Gang. Bonden sagde ham: „Nu har Du leet trenne sinn og er jeg nysigen at vide,

hvi Du lo." „Ikke siger jeg Dig det," sagde Havmanden, „uden Du lover at flytte mig atter til same Med, hvor Du drogst mig opp." Bonden lover det. Marbendill sagde: „Da lo jeg fyrste sinn, da Du slogst Hünden din, der kom og fagnede Dig med Troskab; men andet sinn lo jeg, da Du snublede over Tuven og bannede den; thi denne Tuve er full af Gullpenger. Og enn lo jeg tredje sinn, da Du tokst saa blidelig din Kones Fagermæle; thi hun er Dig svigfull og utro. „Mangen villes, skjønt viis han synes." Mon Du nu gjøre, som Du har lovet, og flytte mig til det Med, hvor Du drogst mig opp." Bonden grov da Tuven opp og fandt Gullet; rode han da Sødvergen ud igjen, som lovede at gjengjelde ham det, at han gav ham tilbage til Moder sin, hvis han selv vilde nytte det vel. Siden kom 7 Søkyr opp paa Fjæren; den eene af dem fikk de slaget Blæren isund paa og fanget; men de 6 stakk i Søen igjen. Deraf kom den bedste Buskab, som paa Island har veret; det er vide spredt om Land, og er alt graatt af Let og kalles Søkosla- get. Bygden, hvor Bonden bode, heed fyrr Vogar, men kal- des nu Kviguvogar.

LXX. Skulaskeidr. En Mand, som Skule heed, var paa Althinget dømd fredløs og maatte flygte det bedste han kynde, fulgd af en heel Skare Fiender. Han reed over Trøllahaals, frem om Hallbjarnarvarden og ind i Kaldedal, hvor han stansede et Øieblik, gød Vin i en hul Steen og bød sine Fiender at drikke til Løn for den store Fylgd; saa satte han afsted over et Hraun, saa fulle af Steene og Rev- ner, at Ingen torde ride der efter ham; men siden kalles det Sted Skulaskeidr. Da han naade hjem, styrtede Hesten af Møde; men Skule holdt et Arveøl til hans Minne og reiste Houg over hans Grav. — Heste korsmerkes over Ryggen mod Uvætter o. dl.

LXXI. Mange Sagn gange om Vexter, og kalles Grasasøgur. En Mengde Urter er opkaldt efter de gamle Guder, som Odins Hane, Balders Braa, Friggs Græs,

Tyrs Viola, Njørds Vante, Lokes Pung, eller efter Dverger, som Dvergsoløje (Sneeranunkelen), efter Djævler, men og Helgener og især efter Petrus og Jfr. Maria. Og man har ikke mindre en eegen sagnlig Naturhistorie (Grasafrædi) om Vexter, enn, som før er nevnt, om Dyr og Steene.

Af alle Trær haves flest Sagn om Rognen (reynir). Den har haft noget Helligt ved sig og, merkeligt er det, siger Arnason, at den skulde vere Aasathor til Frelse, da han vadede over Vimuraaen for at slaa ihjel Gygjen og er derfor Rognen siden kaldt Thors Bjerging, som Edda siger. Dog er det enn helligere, som staar om Rognen i Sturlungasaga, at Geirmund Heljarskinn saa altid Lys over Rognelund, som voxen var i den lille Dal, hvor Skardskirken paa Skardsstrondsiden var siden bygd. Siden han var Heedning, var dette Lys ham ikke kjært; men saa veldig Høvding, som Geirmund var, dristede han sig dog ikke til at ryde ud Rognelunden, men ønskede sig ikkun, at den var borte af hans Landeign, og ikke fikk han heller gjort Noget ved det og revsede selv Smalemand sin haardelig, fordi at han slog Geirmunds Sauder med Rognekvist. (Den Tro holder sig end øster i Skaptafellssysla, at man ikke maa slaa Fe med Rognevond). J seenere Tider har Rognen tyktes det uryggeligste Vidne, hvor den er voxen paa deres Leed, som have veret dødsdømde og aflivede, uden at have kunnet gottgjøre sin Uskyld i levende Live. En Broder og en Syster var dømde til Døde for ulovlig Aast til hverandre, og Domen fullbyrdet, skjønt de sagde sig sagløse. Men sagt er, at de begge havde bedet Gud grædende paa Retterstedet, at sanne deres Uskyld, efter at de vare døde, skjønt Menneskerne ikke vilde troe dem i levende Live; ligeledes havde de bedet Foreldre sine at see til, at de finge ligge samen paa Landekirkegaarden. Efter det bleve de halshugne, og efter lang Møde og store Gaver til Kirker og Klerker finge Foreldrene Lov til Kirkegaardshvile for Børn sine; men dog maatte de ikke begge ligge i

i same Grav; heller skulde det eene ligge sønder og det andet norden for Kirken og var saa gjort. Som frem lede Tider, bleve Folk vare ved det, at en Rogn voxede opp af hver af de Sydskends Grav, til Greenene deres naade samen over Kirkemønen, og var det Tro, at Gud havde ladet dem voxe som Vidner for de Levende om hine Syskends uskyldige Død. Men det, at Træerne bøjede sig imod hverandre over Kirkemønen og sameenede der Blade sine og Greene, tykkes et Minne om hine Syskends sagløse og kjærligheds fulle Samhold i levende Live og deres Lengsel at maatte ligge begge i een Grav efter Døden*). Saa voxede og stode disse Rognetrær i lange Tider, til Hundtyrken kom med Herjing til Vestmandøerne i 17de Hundredaar; Tyrkerne gjorde meget Illt, og deriblandt, at de hugge opp begge Rognerne paa Kirkegaarden og truede, at de skulde kome atter til Øerne med ikke mindre Ranskab og Vold, naar disse Træer vare vordne jevnhøje anden Gang. Men Rognerne voxede ikke igjen, og er det meste Milde Guds; thi hvis saa havde faret, monde Tyrkerne have holdt sitt Ord.

Mange fleere Sagn haves om Rognen, der kalles helligt Træ, og deriblandt det, at Julenatt brann Lys paa alle dens Greene og sloknede ikke, hvor meget Vinden bleste. Og seer dette ud, som et Forbillede paa Juletræet, som nu er almenn Sed i Udlandet og i Kjøbstæderne paa Island at pryde med Lys. — Naar Rogen leeder efter Rogn, for at rive den opp, finner han den ikke, skjønt han veed, hvor den skal vere, men finner den ellers, naar han vil. Rogn maa ikke nyttes til Noget. Har man den til Ildebrand, vekker den Uvild mellem dem, som side omkring Ilden, om de fyrr have veret bedste Vener; om Rogn haves til Bygningstræ, kan hverken Mennesker eller Dyr fødes eller trives der i Huset; om Rogn haves til Skibsvirke, da synker det Skib, med mindre Eener haves med i same Skib; thi Rogn og

*) Lignende Sagn haves om Kirken paa Mødruvellir i Nordlandet.

Eener ere verste Uvener; Eeneren vil opp med Skibet i Luften, men Rognen vll drage det ned i Søen; derfor skal hin haves i Højstokkerne, men denne ved Kjølen eller Kjølsiderne. Settes Eener og Rogn samen i stort Træ, da flyve de det endelangt imellem sig; saa stort er deres Usamlynde. — Rógnen fredes enn paa Island og siges at kunne naa 6 til 8 Alnes Højde.

LXXII. En Urt (bulbis) kalles Brønugras efter den, som Braana gav Halfdan Fostré sin til dermed at naa Marsibals Aast, Kongens Dotter af Scotlard, og nyttes enn til at legge under dens Hoved, som man elsker. Vexten kalles og Elskn-Friggjar- og Vinagras og gjør Mand og Kone, som ere usamlynde, til gode Vener igjen.

Seljetræet tør Ingen tage opp eller nytte; thi da far ham ille, som det gjør, ligesom Gretter, der drog sin Bane af en Seljerod.

LXXIII. Mangefold ere de Sagn, der gange om underfulle Steene, saasom Livsteenen, Løsnings-, Hyllehjelms- (Usynligheds-), Ønske- og Saga-Steenen; Agat, Obsidian, Surturbrand og Blodstemmesteenen m. fl. tillegges mange Kræfter, den fyrste ikke mindre enn 24 velgjørende „Naturer", som det siges. Alabasten gjør hvem, som den ber, seirsæl og vensæl.

LXXIV. Regnbuen kalles Fridarboge, og hver den, der kan kome sig ind under dens eene Ende, saaat Manden synes, at Bueenden stander ham ned i Hvirvelen, han faar Raad for hvert Ønske, som han vil gjøre, medens han stander under Regnbufoden. — Ildkugler eller Drabsnødder (Vigahnettir) og Vigabrander (aflange Luftilde) ere Forbud paa Mandfall og „Styrjøld" i andre Lande. Brandene ere tilkomne deraf, at Velmundur Kappe (Kæmpe), som forud havde vundet mangen Sejr, da han tilsidst var overvunden og Hender og Føder vare hugne af ham, lod sig bere til Tiberaaen og kastede Sverd sitt i den; thi han unte Ingen

at bere det og sagde derhos, at Sverdets Merke skulde sees paa Himlen fyrr store Adburder. Siden har det veret seet paa Himlen, men aldrig uden fyrr Stortidender.

Omkring Maanen synes ofte Ring og kalles den Rosenbue; den sees fyrr Storme, Regn eller Snee og des verre, jo større Ringen er. Ellers tages mangefold Varsler af Maanens Skikkelse baade for Søferd og Jordrøgt. — Fyrste Maane om Someren maa Ingen sige, at han har seet, og da ikke heller tale til Nogen, fyrenn han er tiltalt; men Meget ligger ved det, hvorledes det gjøres. Det kalles at svare En i Somermaale." Siger Nogen da til ham: „God Natt," tyder det, at han er feig, og saa i andre Maader, hvor En uvarende og uvidende kan paasige Anden Uheld, Vaande osv. – Maanen viser Adams og Solen Evas Aasyn.

Om Søen siges, at 3 store Bylgjeslag fylgjes jevnlig ad. Ingen maa legge til Lands med fyrste Ulagsbylgje, eller vere saa seen, at tage Laget (Læet mellem Ulagene), at hin naar ham; med 3dje Bylgjeslag skal man ro af alle Kræfter for at naa Land; thi da er Livsvaan. Efter Skibbrud, naar Søen har faaet Sitt, fylgjer et Ojeblikk efter „Dødelag," eller „Kyrd" (Stille) og da kaldes det at lande i deres Dødelag, som druknet have. Man nevner og Ligsøer, 3, 6 eller 9 efter hverandre, og ere kjennelige paa Leten; thi enten ere de rødere eller meere blaae enn ellers. Ligbylgjer ere 2 ad Gangen, een fra og een til Land; naar de mødes, vorder stort Dynn, Ligskrald. Liglyd høres fra Søen ofte langt opp i Landet som Døendes Hvin og er ligesom Ligskrald Varsel om Skibbrud.

LXXV. Ormen i Lagarfljot. Det var engang i Fornold, at en Kone bode paa en Gaard i Heredet ved Lagarfljot (det store ferske Vanddrag paa Østlandet). Hun aatte en voxen Dotter. Henne gav hun Gullring; da siger Stulken: "Hvordan kan jeg have meest Gagn af Gull dette, Moder min?" „Legg Du det under Lyngorm,"

siger Konen. Stulken tager da Lyngorm og lader Gullet under den og legger Altsamen ned i Æske sin. Ligger Ormen der i nogle Dage. Men da Gjenten skal til at see i Æske sin, er Ormen saa stor vorden, at Æsken er gleden isund. Vorder da Gjenten rædd, griber Æsken og kaster den med Alt, som i den var, ud i Floden. Lide saa lange Tider; men Folk blive snart vare ved Ormen i Floden; han gjorde Skade paa Folk og Fe, som fore der over. Stundum krøb han opp paa Flod-Bakken og gaus (spyede) Edder forferdelig. Tyktes dette Forbud for det største Vandraade; men Ingen vidste Raad at legge til det. Saa finge Bønderne to Finner til at aatage sig det Stræv at drebe Ormen og naa Gullet. Finnerne kastede sig i Floden, men kome braatt opp igien, sagde, at det var over deres Kræfter, og at de vare ikke gode for at bane Ormen eller naa Gullet; sagde de, at anden Orm var under Gullet, og var den verre end hin. Bunde de da Ormen med to Baand, lagde det eene fast ved Fordeelen og det andet bagover Sporden. Ormen kan derfor ikke skade Nogen, hverken Folk eller Andet; men det hender, at han setter opp en Bue fra Bagen saa stor, at en Mand kunde gange derunder med oprakt Spyd og tykkes det Forbud for Stortidender, naar det sees, saasom Misvext eller Uaar.

Eventyr.

LXXVI. Mjadveig. En Konge heed Maane og aatte en Dotter, som Mjadveig heed og kaldtes hin fagre. Da Kongen miste fyrste Kone sin, tog han en anden, og aatte de to Døttre samen, men de vare alsvarte og stygge som Natttroll. Stifmoderen var derfor avindsyg paa Mjadveig, og naar Bejlere kom for at faa sig den fagreste af alle Kongedøttre til Brud, saa dulde hun Mjadveig og stengde henne

henne inde og synde dem sine eegne myrkladne Døttre. Da bar saa til, at en Kongssøn fandt en urliden Sko, som ikke kunde nyttes uden af den nysseligste Fod. Strax gjorde han det Løfte, at han vilde eje den Mø til Brud, som den Sko var gjort til, men ingen Kone ellers. Da nu hin vonde Dronning spurde det, lod hun hugge af Hælen paa en af Døttre sine, saaat den urlille Skoen kunde høve henne. Det lod hun da Kongssønen vide, at der paa Kongsgaarden var den Brud, som han søgte efter. Kom da Kongssønen med Skoen og gikk den paa Kongsdotterens Fod. Nu maatte han holde sitt Ord, saa nødig som han vilde have den svarte Bruden. Han seglde hjem med henne; men da de havde seglet en Stund, kom Fugle flygende over Skibet. De sang:

Sider i Stavn
hælhuggen Flagd;
full er Skoen af Blod:
Hjeme sider hun Mjadveig,
Maanes Dotter,
tvefold bedre
Brudeemne!

Kongssønen skjønnede da, at han var svegen og sendte Bruden hjem, og langt om lenge fikk han den rette og holdt Bryllup med Mjadveig; aatte de Børn og ere de ikke døde, saa leve de enn. Men Katten løb ned i Myre'; opp satte han Styre'; ude er Eventyre'"*).

LXXVII. Brjaan. Engang var en Konge og en Dronning. Han var rig paa Gods, men en stor Gnier og graadig efter Andres Ejgn. Skamt fra Kongsgaarden bode Kall og Kerling i Kot; de aatte 3 Søner, men bare een Ko, og af dens Melk maatte de leve alle Fem. En Dag var Kongen ude at veide og fikk Øje paa Koen og sagde: „væn er denne Koen min." Mend hans sagde da: „Ikke er den Ko Eders, Herre Konung!" Da bød han dem kjøbe Koen af Kallen; men Gamlen vilde ikke selje den og saa sloge de ham ihjel. Men Smaagutterne hans havde sidet ved Vejen og

*) Dette Sagn hørte Dr. Maurer af Fru Brynjulfsson i Kjøbenhavn og ligner det med det tydske om „Aschenbrödel."

leeget sig og saae de, hvorledes Kongsmendene myrdede Fader deres. Men da Morderne bleve vare ved det, kom dem i Hug, at Pilterne engang monde hevne Fader sin, naar de voxte frem. Kongsmendene spurde da Karlssønerne, hvor Faderens Død gjorde dem ondt? De 2 Eldre viste baade paa Hjerte sitt, men den Yngste paa Bagen; saa sloge Morderne ihjel hine, men lode denne leve. Brjaan heed han og voxede nu opp i største Nød og Trengsel hos Moder sin og bar sig saa taabelig, at baade hun og Andre kaldte ham en Fjante, og gange mange Sagn om, hvor uvittig han var, der ligne meget det, som leses i Grimms Eventyr om „der gescheidte Hans," og i Asbjørnsens om Gutten, som gjorde Alt, hvad Moder hans sagde ham. — En Dag sendte Moderen ham i Erinde til Kongsgaarden. Der holdt nogle Mend paa at forgylle Kongsdotterens Bur. Da sagde han: „Gid en stor Deel svinde, Pilter!" og da hvarf to tredje Deele af Gullet. Da han komer hjem, spør Moder hans, hvad han har seet paa Vejen? Han sagde „at de forgylte Stuen til Kongsdotteren." Moderen spør: „hvad sagde Du saa til det?" Han sagde da Ord sine, men hun svarede: „Det skulde Du ikke have sagt, Søn min!" „Hvad skulde jeg da sagt, Moder min?" „Gid det voxe en Tredjedeel, skulde Du sagt." „Det skal jeg sige i Morgen," sagde han, og saa er det gott og vel. Næste Dag møder Brjaan et Lig, som de bere til Jorden; da siger han: „Gid det voxe en Tredjedeel!" Derved vard Liget saa tungt, at Bererne ikke orkede meere; Rædsel skjød dem i Bringen og de løbe bort. Da Brjaan komer hjem, spør Moderen atter: „hvad har Du seet, Søn min?" „Lig bare de bort." „Hvad sagde Du da?" „Gid det voxe en Tredjedeel!" „Det skulde Du ikke sagt, Gutten min!" „Hvad skulde jeg da sagt?" „Gud give den Dødes Sjæl Fred, havde Du skullet sige." „Det skal jeg sige en anden Gang." Dagen efter seer Brjaan, at de festede opp en Tyv i en Galge, og siger da: „Gud give

den Dødes Sjæl Fred!" Da Moderen om Kvelden spurde ham og fikk vide det, lærde hun ham, at han skulde have spurt: „Er det maaskee Kongens Tyv?" Han lovede at sige det næste Gang. Næste Dag saa han Dronningen gange ud med sine Møer at skemte sig og sagde nu: „Er det Kongens Tyv, montroe?" Men da Moderen hørde det om Kvelden, lærde hun ham, at han skulde have sagt: „Er det ikke Kongens Kjæreste?" Dagen efter kom han til et Sted, hvor de stode og slaade en Mær; da spurde han: „Er det ikke Kongens Kjæreste?" — En Dag sendte Kongen sine Mend ud paa Fiske; de spurde Brjaan, hvad han trode om Vejret? Han svarede: „Vindi og ej vindi; vindi og ej vindi" (ei — ikke — og æ — altid, udtalt ai — lyde næsten eens) og der kom stort Uvejr, og tyndes alle Baadsmendene. Mangt og Meget siges enn om hans underlige Svar. Tilsidst kom han en Dag ind i Kongens Hall og satte sig i en Braa; han gav sig til at spikke med en Kniv smaae Pinder af et Træstykke, som han havde med. Hirdmendene have nu sin Gamen af ham og ville vide, hvad han skal med alle de Stikker? Men han svarede meget alvorlig: „Hevne Papa, hevne Papa." Alle loe de; men han spikkede alt i Eet uden at kære sig om deres Gabb. Kongens Mend drikke imedens og vard de drukne. Da sneg Brjaan sig frem og naglede Klæderne paa hver af Hirdmendene fast til Benken, han sad paa, uden at de merkede Noget. Men snart vorde de vare ved det, som er dem vederfaret; men fordi de vare alle drukne, gav hver den Anden Sag for det; vard da stor Ordstrid og Styr og tilsidst braae de Sverdene og røge paa hverandre og sloge hverandre ihjel. Da faldt Kongen selv og alle hans Mend. Men Brjaan fikk Riget og Kongsdotteren og var en vensæl Konge. — Denne Brjaans Adferd minner ligefrem om Amlode hos Saxe og Shakespeares Hamlet. Navnet Brjaan kan, som Maurer siger, baade vere taget af det irske Brjám eller Brjaan og som er velkjent

af Njaalssaga og Stedsnavne paa Island, og det kan vise til Ordet „bjáni," en Taabe.

LXXVIII. Loge, Rogalands Konge og Alfheid Dronning hans, aatte en Dotter samen, som Signy heed. Dronningen døde, og harmede det Kongen meget. Dog sendte han siden til Gunnar, Gautalands Konge, at bede om Hladbjørg, Dotter hans, sig tilhaande. Men Kongens Sendemend fore vill; al Someren dreeve de om; da kom de til ukjent Land.

De saae stande
under fagre Fjelle
Bostad liden,
bygget prydlig;
en kvad sig Enke
eje at raade,
hun, som Hølder (Bønder)
Hilde nevne;
Hjem bød hun alle
Hirdmend Kongens osv.

Hirdmendene tyktes Hild vere alfager og verd at heede Rogalands Dronning; bejlede de da til henne, og tog hun det vel. For hun saa hjem med dem til Kongens Gaard og fikk der god Modtagelse. Signy sagde Fader sin, at hun var Flagd, som havde tryllet Mend hans med Missyninger; men han kærde sig ikke om det og holdt Bryllup med Hild og satte henne i Dronningens Sede. Var saa til en Tid efter at Kongen for bort, for at gjøre Tilkall for Dotter sin til Arven efter Kong Dag, Moderfader hennes, som var død. Da Kongen var bortfaren, gikk Hild ind til Signy og lagde det paa Stifdotter sin, at hun skulde vorde til en mandbidsk Hund; dog skulde hun vere løs Hamen hver 9de Natt, men ligge da nøgen under bar Himel. Om da en Kongssøn fandt henne og vilde tage henne til Brud, som hun var i Hundsham, da skulde hun vere løs Bannet. Men Signy lagde det Bann igjen paa Stifmoder sin, at hun strax efter Kongens Hjemkome maatte sige ham alt det Sanne om Ætt og Illgjerninger sine og vere

*) Det var ogsaa gamel Tro, at forgjorte Folk kunde legge Hamen hver 9de Natt. Men Øjet var hele Tiden Menneskets eeget.

siden Natt i alt sitt Liv. Saa gikk det frem. Men Signy hvarf og Ingen vidste, hvad af henne var vordet; men en Kall i et Gaardshjørne sagde sig have seet en Hund med Menneskeøje i Skolten og kvad det monde have veret Kongsdotteren. Kaldtes hun da Hyndla (den lille Hund) og løb igjennem mange Lande til hun kom til Gautaland til Kall og Kerling i et Kot; de toge henne opp og havde henne til Fehund. En Natt hvarf hun og tyktes det de Gamle meget ilt. Men en Natt havde Aasmund, Gunnar Kongens Søn, veret ude at veide og seet, hvor en nøgen Kvinde laa ved Leeden; hun havde hyllet sig med Løv, og laa Hundsham ved Siden af henne. Aasmund vilde vekke henne og byde henne nye Klæder; men da spratt hun opp, for i Hundshamen og gav sig til at gjøe grimlig ad Aasmund, Kongens Søn. Han reed da hjem, men fandt paa Vejen Runstav liggende, som Hyndla havde kastet fra sig, og havde hun der paa Kavlen ristet al Saga sin. Nu vard Aasmund tynglynd og taus. Moder hans bad ham mande sig opp og fare at finne sig fager Brud. Men han sagde, at Kallen og Kerlingen aatte Hund, som han vilde eje til Brud eller døe ellers. Dronningen trode, at han var vidstjaalen; men Aasmund lod byde hjem til sig Fattige og Rige og derimellem Kallen og Kerlingen. Kome de da og kjøbte han Hyndla af dem for 5 Gaarde og Jarlsnavn. Men da Gjesterne vorde vare, hvo Brudeemnet var, fore de bort alle. Ikke desmindre satte Hirdmendene Hyndla paa Brudpallen, men hun gnelte grimt ved det, til Dronningen lagde henne Gullring om Trynen. Da vard hun kyr. Siden førde de henne til Sengs og satte Kongosønen Folk til at tage Vare paa henne. Men da braa hun Lignelse; Kongssønen greeb Hamen og brendte den og dermed var Signy løs fra Bannet og var nu igjen den allerfagreste Mø. Siden fore de med Hladbjørg, Gunnar Konges Dotter, til Loge Konge, og fikk

han henne; de aatte Børn og Burer, grove Rødder og Murer (Urter) og ere de ikke døde, saa leve de enn. (Herom ere 2 Viser, som begge heede Hyndluljod). (Efter Dr. Maurer).

Fantesagn.

LXXIX. Om Ransmend og Udeliggere, Fanter og Fredløse gaar en Mengde gamle og nye Sagn. Blandt de verste Illgjerningsmend nevnes Axlar- eller Gunnbjørn i 16de Hundredaar. Da Moder hans gikk med ham, fikk hun en Dag saa uimodstaalig Lyst til Menneskeblod, at hennes Mand maatte saare sig selv og give henne sitt Blod at drikke; men deraf fikk hun saa tunge Drøme, at hun selv trode, at der maatte kome noget Uhørt til Verden. Svennen fostredes hos Orm paa Knørr, om hvem det Ordtag enn haves: „Enginn er verri enn Ormr á Knerri." En Natt viste sig en Rise for Drengen og spurde ham, om han vilde vere hans haandgangne Mand? Bjørn sagde ja til det og Drømmanden bød ham næste Morgen gaae opp i Fjellet; der skulde han under en Steenhelle finne en Øxe, og med den skulde han avle sig Gull og Gods. Saa gjorde han. Men nu vard utrygt der i Bygden. Folk og Fe kom bort; men Orm hjalp ham til Gaarden Øxl og kaldtes han siden Axlarbjørn. Bjørn vard snart Rigmand og tilsidst flygtede hans eegen Gaardskarl fra ham af Frygt. En Kveld kom 2 Sydskind til Øxl og bade sig Natteherberge. En gamel Kerling sad i Stuen og byede et Barn; naar Husfruen gikk ud, nynnede hun frem for sig: „Ingen skulde hos Gunnbjørn gjeste, som Klæder har gode; sviger han Gjester fine alle og Korriro, Korriro!" Men de gave ingen Gaum ad det, og da Husfruen bad den unge Mand gange ud i Forstuen til Husbonden, gjorde han saa. Men snart hørdes Vaandeskrig; vilde da Systeren ud til ham; Husfruen holdt igjen, men

hin for ud og saa Broder sin svømende i Blod. Hun gjemde sig først i Stallen, saa i en Revne i Hraunmarken derved. Bjørn leedte efter henne med Hunde, men fandt henne ikke. Vigen søgte Gudmund paa Knørr om Hjelp til Hevnd: men han vilde ikke; tilsidst lovede Ingemund Sterke at flytte Maal hennes. En Søndag bar saa til, da meget Folk var til Kirke paa Knørr og stod og solede sig paa Bakken, at Bjørn sagde: „Nu ere solsmaae Dage, Pilter!" Folk vard ille ved; thi de trode, at Bjørn var saa herdet i Ilske sin, at han ikke lenger kunde see Sol og lys Himel. Ingemund tenkte paa Gjenten og lagde Merke til, at Bjørn havde Sølvknapper i Trøjen, som han tyktes have seet fyrr paa sin Tjenestekarl, som var bortkomen. Ingemund tog da Bjørn og Alle hjalp til; da de ransagede paa Oxl, funde de Been af mange fleere Mennesker end han vilde kjenne sig ved at have myrdet og fandtes Kone hans sannskyldig til det, at have hjulpet Bjørn ved Mordgjerningerne. Paa Laugarbrekka Thing fikk Bjørn sin Dom og vard lige efter lagd paa Steile og Hjul. Da han laa der og de knuste Been hans, sagde han: „Illa brotna bein á huldu (uden Underlag) piltar!" Kone hans, som blev sparet til hun havde født, sagde da: „Smaasaxes nu Lemerne hans Bjørns mins." Deres Søn Sveinn Skotte var en stor Illgjerningsmand og dømdes at miste Ore og Hud. Siden gav han sig i Felag med Fanden, der lovede ham, at ingen Fjøter skulde holde ham. En Dag stjal han Alt i en Gaard, hvor Folkene vare i Kirke uden 2 Smaabørn. For dem nevnde han sig og gav dem en Bid af Sekken sin. Da sagde et af dem: „Gud fylle Sekk din, gode Sveinn!" „Dertil trenger jeg ikke ham; det kan jeg selv," svarede Sveinn. Men tilsidst toge Folk ham, da han vilde føre bort en Kvinne; hun lod ham binde med sine Snørebaand og de holdt; thi de vare ikke nevnde i Kjøbet med Kølsken. Sveinn vard hengd, men gikk igjen alt til 1780 og fikk han Skyld for

det, da Séra Gudbrand i Brjaanslækr „vard ude" i Fjellet. Men Sveinn aatte Søn, som heed Gisle Hókr, og var Fedrene lig; han vard hengd i Dyrholar, og Syster hans var ligesaa vond som han.

Fantefolket siges at boe i Fjell og Ødemarker og have et eeget Samfund med Høvdinger, Prester og Love. De have gjerne sterke, hörnskode Heste af myrk Let, Klæder af svart Uld og morød Hette paa Hovedet. De rane Fe, og de 30 til 40,000 Sauder, som kome bort hvert Aar, tror man, at de føre hjem til Sitt. De holde nu mest til i Kaldakvislarbotn, i Kallmanstunga, i Ødemarkerne om Baldjokull og under Eyafjellene og i det store Ódádahraun, Uddaadshraunet, en vid Ødemark bagom Dræfajokull i SydØst. De siges at kunne galdre Sneefog, Søvntyngd og Sott paa Folk. Stundum kome de til Kirke og til Kjøbstæderne, og mange Sagn haves om Folk, som have veret i Kast med dem; men Mange tør Intet røbe af det, og tror man, at de have maatte love at tige. Mange slige Ransmend ere nevnde, saasom Fjelleyvind, Ótkell o. A. Efter Dr. Maurers isländische Volksſagen ville vi her trykke af nogle Sagn om dem.

LXXX. Bjørn. En Bondedotter, ung og frid, som Halla heed, var en Dag med mange Andre paa Græsfjell at sanke Mos. Men da Søvntyngd kom paa henne, lagde hun sig ned og bad en af de andre Stulker vekke sig i Bitid. Da hun vaagnede, var tykk Taage fallen paa og hun saa Ingen af Græsfolkene. Hun vard da rædd og vilde leede efter dem, men for vill. En Stund gikk hun om paa Fjellet til en Mand kom ridende imod henne, sterk og storvoxen. Han spyrr, hvi hun far saa eene? Men hun sagde ham, hvorledes faret havde og spurde, om han ikke havde seet noget til de Andre? Jo, sagde han, og de vare ikke langt borte; han var selv at leede efter nogle Gamper, som vare løbne bort fra ham; bød han sig da til at føre

henne til Folk sitt. Halla tog det med Takk. Manden bød at tage henne opp til sig paa Hesteryggen; fyrst torde hun ikke; men siden da Vejen drog lengre og lengre og hun var mødig af Gangen, tog hun imod det. Men saasnart hun sad paa Bagen, kjørte han Sporerne i Hesten og satte over Heiden. Hun spurde, hvor Folket hennes var, som han skulde føre henne til, og hvor det bar hen med dem? Tilsidst gav hun sig tiltaals saa gott hun kunde. Omsider kom de ind i en vid Dal, vel bygd, og til en Bø, hvor de gikk ind og funde mange Folk i Stuen. Manden, som hun havde redet med, sagde til nogle Karler, som der stode: „Tager Stulke denne og holder henne ikke verre i Varetægt, end jeg har vundet henne." De toge nu Halla og leedte henne til der, hvor 2 Møer sade, unge og fagre. De vare lystige og gjorde Alt for at faae henne glad; men Halla sad taus og nød hverken Søvn eller Mad. Om Natten lagde de henne i Midjen mellem sig. Leed saa frem paa Someren, at Intet bar til Tidende. En Dag, som alle de Andre vare ude at høje, komer en gamel Kerling, der ellers ikke syntes at bryde sig om Noget, til Halla og talede lenge og lønligt med henne. „Vide maa Du, at Du est komen til Ódádahraun, og ligge her paa Fjellet 7 Dale; denne er den største og ligger i Midten mellem hine, og er den tykkeste Bygden. De 3 Karler, som Du saa, ere Høvdinger for de Andre og ville drikke Bryllup her om Dagen med Dig og de 2 Stulker, som have taget Vare paa Dig i al Somer. Dølerne have vedet imellem sig, om jevnfager Mø fandtes i Ódádahraun, som Du er, og derfor ranede de Dig, for at de kunde døme, om hvo som havde Rett. Men det er lett at skjønne, at det liker Dig ille her hos Fanterne, og selv veed jeg grant, hvor tungt det er at leve fjernt fra Frænder og Vener sine, mon troe; thi jeg er og tagen bort med Vold fordum fra Bygderne, den Tid jeg var ung. Nu liker mig vel her. og mon jeg heller ikke nu have lenge ulevet; men Dig vil jeg

give gott Raad, hvorledes Du kan forde Dig herfra. Skal Du i Kveld fare til Sengs fyrenn de Andre, og lade som Du sovner med det Same. Saasnart nu Alle ere nysovnede, skal Du see til at kome paa Føder og skal jeg da have Sko og Niste til Dig og vise Dig paa Vej." Dette Raad tog Halla vel; om Dagen var hun alkaad og lystig, og gikk snart at sove. Da de Andre kom hjem, funde de henne allerede sovende, og trode de, at hun var gangen trett af Arbeidet. De 2 andre Gjenter lagde sig nærved henne, som vant var, og sovnede fast. Men da de Alle sove, skyndte Halla sig opp og fandt Kerlingen, som sagde henne, hvor rette Vej laa til Bygden. „Naar Du komer til en stor Skred øverst oppe i Dalbunden, da mon Dagen renne og da skal Du skjule Dig Dagen over; thi vide skal Du, at der mon vorde leedt efter Dig, og naar de ikke finne Dig, da mone Dølerne kome opp og slaas for din Skyld, naar de ikke have Dig selv lengre og saa ikke kunne vide, hvo vundet har Vedemaalet." Skilles de nu med megen Kjærlighed, og gjør Halla Alt, som gamle Konen havde raadet henne og gjemte sig under en Helle der ved Skreden. Det varede ikke lenge, saa hørte hun Styr og Hovslag og hojrøstet Mandemaal, og seer hvor en Flokk Døler komer ridende raskt frem om Steenen; de fare braadum og tale sig imellem om henne; sige some, at hun mone være komen sønder ud i Hraunet og der have ladet Liv sitt. Leed saa Dagen; men om Kvelden kome Fanterne atter og een af dem, ung og fager af Aasyn, stiger af Hesten nær Skreden, kaldte paa de Andre og sagde: „Her mon Halla vere." Han sprang over Skreden og tittede ind under Hellen, hvor hun laa; stød henne da Skelk i Bringe; dog laa hun urørlig og sagde Intet; men den unge Svenn springer til sine Feller igjen og siger: „Aanej; ikke var hun der heller." Ride de sin Leed atter. Da stod Halla opp og gikk afsted det bedste hun kunde efter Kerlingens Tilvising og kom tilsidst ned i Byg-

den og til en Prestegaard, hvor hun fikk Tjeneste. Men næste Vaar kome 2 Mend til Prestegaarden og bøde sig frem til Arbeide; var den Ene noget ved Alder og grimm at see til, men den Anden nevnde sig Bjørn, og vár ung og frid af Aasyn. En Dag, som Halla ber ud Dagverd til Folkene, hører hun, hvor hin Eldre sagde: „Gott var at stikke, Gamen var at slagte;“ men Bjørn svarer: „Tig Du, eller jeg slaar Dig ihjel!“ Halla vard rædd, løb hjem og sagde til Presten, hvad hun havde hørt og det med, at hun torde ikke vere der, saalenge de Karler arbeidede der paa Gaarden. Presten lod henne da skifte saalenge med en Gjente paa Nabogaarden. En Kveld melkede hun der med en anden Budeje, som gikk hjem, men Halla sad igjen for at melke ud Sauderne. Bjergknaus var mellem Bøen og Kvien; nu faller Skyllregn ind og Halla skynder sig ind under Hellen, men der komer Bjørn til henne. Han siger, at han er den Svenn, som havde seet, men ikke røbet henne, fordi han ømkedes over henne. Hin Eldre havde villet drebe henne til Hevnd for Søn sin, som var fallen i den Strid, der var komen opp siden for hennes Skyld mellem Dølerne. Men Bjørn lovede at frelse henne, om hun vilde vere Kjæreste hans og tyktes han have Rett til det, fordi han havde frelst henne dengang. Halla torde ikke sige Nej og taldes de siden ofte ved, og vare de bedste Vener. Efter endt Høaann fore Slaattemendene sin Leed; men om Høsten komer Bjørn til Presten og beder ham hjelpe sig at finne en god Gaard og En, som kunde styre Hus for ham. Presten gjorde det og raadede ham at tage Halla, som havde sagt ham Alt, hvad faret havde. For da Bjørn til Skagafjord til Foreldre hennes og fikk deres Samtykke til Giftermaalet. Saa holdt han Bryllup, levde lenge og vel med Halla, og aatte de mange Børn; Sønerne vare sterke, men tyktes noget haardlynde og vanskelige at ferdes med.

LXXXI. **Helga og Kaare.** Sigurd heed en Bonde

og aatte Dotter, som Helga heed, afbragds fager, hovisk og vel fostret i alle Maader. Paa Gaarden tjente en ung Pilt; Olaf heed han og var Presteson, og sagde Folk der i Bygden, at han og Bondedotteren skulde have hverandre; heller ikke havde Faderen Noget derimod; thi han holdt meget af Olaf, fordi det var en gild og rask Svenn. Men saa bar til en Somer, at alt Gjeldfeet kom bort og fandtes ingen Steder, og næste Somer for det ligedan med Melkefaarene til Bonden. (Dette hører ligesom med, skjønt det Intet gjør til Sagaens Gang). Leede saa Stunder frem til Vinternatt tidendeløst. Da bar saa til en Kveld, at Bondedotteren gikk ud, for at see til Tøserne sine, som vare ved Tvætten, og kom hun ikke hjem igjen. De leedte da efter henne allevegne, men hun saas ikke. Alle vare denne Hendelse til stor Harme, dog Ingen meere end Olaf; han kunde hverken nyde Mad eller Søvn, men veltede sig Natt efter Natt i Rum sitt. Tilsidst kom Blund over ham, og tyktes da Fader hans kome til ham og siger: „Aldeles fortvivlet og hugløs er Du nu, Olaf min! og er det ikke mandligt, at legge sig for og give sig saa reent over, fordi om Noget gaar Een imod. Eller tror Du ikke, at Gud mægter at hjelpe Dig af Nøden, om den tykkes Dig nok saa stor? Statt Du opp, faa Dig Niste og nye Sko, og saa skal Du gange sydpaa, og stans ikke, fyrenn Du komer til en Storhoug, som ligger eene imellem Heidehøjder. En Bekk renner frem om Hougen, og skal Du fare over den; saa finner Du en Stig, som Du skal gange. Set Du ikkun al din Lid til Gud og snu ikke om, hvor lang Vejen mone vorde eller hvad der komer for Dig ellers.“ Da Olaf vaagner, far han paa Føder og beder Folkene give sig Niste og 3 Par nye Sko. Bonden spyrr, hvor han vil hen? Det vidste han ikke rett selv, svarede han. Sigurd bad ham da for alle Navn blive der hos sig og ikke fare bort; thi Olaf er nu den eeneste Glede og Støtte, han havde igjen i Elde sin, og det vilde vorde hans

Død, om han skulde miste ham. Olaf beder ham vere ved gott Mod, og skildes de saa med Kjærlighed; men Olaf havde Taar i Øjnene. Efter Drømmens Tilvising for han da sydpaa, over Hraun og Heide; tyktes Vejen ham aldrig faae Ende, og meget mødig var han. Omsider naade han Hougen, som Fader hans havde talt om, for over Bekken og fandt saa en Stig. Saa kviknede han til igjen for en Stund og gikk igjen fremad. Da han saa havde gaaet atter et gott Stykke, hører han ikke langt fra sig ligesom sterkt Gjeterkall. Det heldede da med Dagen. Han gaar efter Lyden og faar snart Øje paa en Mand, sterk og stor af Vext, som driver en Flokk Sauder fremfor sig. Manden havde brunrød Saudskinnskufte paa, sid Hatt, og bar Øxe højt paa Axel. Olaf gaar hen og hilser paa Manden; men han takker neppe og spyrr, hvad Erinde den Karlen har? „Leede efter Sauder," svarer Olaf. „Tror Du, at de ere her?" spyrr hin. „Du tarv ikke at lyge mig full, Svenn! thi jeg veed gott baade, hvad Du heeder og hvad Du leeder efter. Du leeder efter Helga Bondedotter, men ikke efter Sauder, og Du veedst vel, at hun er hertagen og dveler skamt herfra; men aldrig faar Du henne igjen; derfor raader jeg Dig det, at Du som snarest snur om, eller Øxe min lyt synge Dig om Hoved, endog jeg er ikke van at slaa Folk ihjel." Olaf siger, at det er liden Ros at gange paa vaabenløs og vejmødig Mand, og byder ham Brydetag om han heller vil det; den Anden slenger da Øxen fra sig, og Begge tage nu Tag for Alvor. Olaf merker nu snart, at hin er den sterkere og nøjes derfor med at verje sig til den Anden vorder mødig, og saa søger Olaf ind paa ham af alle Livsens Kræfter, kaster ham til Vollen og vil drage ham derhen, hvor Øxen ligger; men da siger den Ukjendte, at det er liden Ros at drebe femtenaarig Svenn, og lover at tjene ham tro, om han vil unne ham Livet. Det gjør Olaf, men lader ham først sverje sig Troskab, og spyrr ham siden, hvad han heeder og hvor han

har hjeme? Den Anden siger, at han er Udliggemand og har Hjem sitt skamt derfra. „Kaare heeder jeg og har en gamel Fader og Moder; ogsaa har jeg 2 Brødre, men de ere meget eldre og sterkere end jeg og de meste Troll. En af dem hentede Helga og vil giftes med henne; men hun tager det kaldt og liker den Lod henne ille. Hun holdes her imod sin Vilje og Systrene mine side hos Helga og gjøre Alt, hvad de kunne for at hugsvale henne; men Intet hjelper; hverken nyder hun Søvn eller Mad og er vorden dødbleeg af Sorg og Harme. Fader min er forspaa og veed vel om dit Kome; thi gav han mig denne Oxe med, da jeg for ud med Sauderne i Morges og bad mig røde den i ditt Blod. Saa veed jeg nu, at den bleege Død mon vorde din Lod, om Fader min eller Brødre mine faae raade med Dig, som de ville; thi er det mitt Raad, at Du bier Natten her i Fjøset og skal jeg føre Dig Mad nok af Huset." Men Olaf vil ikke tage imod det, og Kaare lover ham da at leede ham opp til Gaarden og deele hans Skjebne, i hvad som varder. Han leeder nu Olaf ind i et lidet, trangt Dalføre og snart see de for sig en Rønne, ikke altfor stor; did gange de hen og finne der udenfor Dørren en gamel Mand, grimlig at see til og riselig, som Olaf strax skjønner mone vere Fader til Kaare. Han hilser ham, men Gamlen lod, som han hørte det ikke, og kaster vonde Ojne paa ham og Kaare. Kaare leeder Olaf ind i Huset og gjennem lange og myrke Gange. Tilsidst kome de ind i Badstuen, og finne der 2 Møer, unge og væne, og tyktes Olaf Under, hvor de kunde være saa fagre, som havde saa fæl en Fader; men i en Kove i den anden Ende af Stuen sad en Kerling, ligesaa ufrynlig at see til, som Husbonden selv. Kaare bød Olaf Sede og satte sig selv hos ham og diskede opp Mad og Drikk for ham. Siden komer ogsaa Gamlen ind og gaar hen til Kerling sin i Koven; ikke lenge efter høre de stort Dynn og tung Fodgang; det var Brødrene, som nu kome ind i Stuen;

vare de Kaare meget ulige, og tyktes heller Troll end Mennesklemend. De lode, som de saae ikke Olaf, og kastede vreede Öjne paa Kaare, genge saa til Kallen og Kerlingen og talte lønligt med dem. Olaf mælte til Ingen og Ingen mælte til ham. Kaare sad ogsaa taus ved Siden. Da de havde sidet saa en Stund, kom Husbonden og sagde, at nu var det Tid at fare til Sovns. Tog da Kaare Olaf ved Haanden og leedede ham gjennem Myrk-Gangen ind i et andet Rum og sagde ham, at der skulde han sove. Gikk Kaare siden bort. Verelset var øde og myrkt og tyktes Herberget Olaf ikke alkoseligt. En Stund efter komer en Gjente ind og drager af ham Regnklæderne. De tales ikke Ord samen; men da hun tørkede Føder hans, merker han, at Taarer falle fra henne ned paa dem, og da hun igjen gaar ud, siger hun næsten uhørligt fremfor sig: „Var Du dig selv." Snart efter komer Kaare atter og siger, at han vil sove der om Natten; men det vilde Olaf ikke, fordi det kunde vorde farligt for baade; gaar da Kaare atter bort, men raader fyrst Olaf, at han skal fare i Klæderne igjen og vere som varest om sig, og saa legger Kaare Öxe sin frem paa Sengen og siger, at den mone vorde ham god Ven i Nødens Stund, om alt Andet svigtede ham. Olaf far skjott i Klæderne, tager Felden, snarer sig den om Bryst og Arme og legger sig ned atter med Haand paa Öxeskaftet, dog saa at Ingen kunde see det. Han havde ikke ligget lenge, saa hørde han Fodgang og Mandemaal udenfor Dørren; han lod som han sov, og snorkede alt hvad han kunde. Nu gaar Dørren opp og Kallen komer ind med Kniv i Hende; den ene af Brødrene er med og ber Lys i den ene Haand, men Kniv i den anden. Da de vare komne i midtre Stuen, stande de og see sig om; da siger Kallen: „Han sover," gaar lige hen til Rumet og vil drage Olaf udover Sengkanten for at stikke ham ihjel;

*) Det er Sedvane paa Island, at Dotteren i Huset drager Klæderne af Giesten.

men i det Same havde Olaf Oxen freme og hugg ham paa Halsen, saa af fog Hovedet. Sønen løber da til for at hevne Fader sin, men faar braad Bane; komer da og den eldre Broder løbende ind, men vaabenløs; da Olaf seer det, slenger han Oxen bort; og de tage paa at brydes, og var Samgang deres saa lang og haard, at alt Huset rystedes og skalv derved; tilsidst faldt Olaf paa Golvet og Udliggemanden vil drage ham derhen, hvor Oxen ligger; men da komer Kaare til, faller Broder sin i Armene og bød ham sleppe og sagde, at han aatte ikke meget Gott at løne ham, fordi han havde søgt at gjøre ham til en Udaadsmand. Saa maatte den Anden sleppe Olaf og sverje ham Troskab. Olaf takker da Kaare meget for hans Trygd og lover Kaare ham, at han ikke vil tage Hevnd for Broder sin. Saa gange de ud at leede efter Helga og finne henne grædende og bedende for hans Frelse. Men nu var vel gledeligt Gjensyn. Helga siger ham siden, at det var hun selv, som havde tjenet ham i Gaarkveld med Tvætten, men Kallen havde standet bag Dørren og luret, saa hun ikke kunde sige meere. Olaf dvelde der nogle Dage og for siden hjem med Helga og Kaare og begge Systre hans; da bad og den eldre Broder sig Lov at fare med og fore de saa Alle samen og toge med sig Fe, som noget var verdt, og brendte Rønnen ned. Da de kome hjem, vard Fagnefund med Sigurd, som fikk Dotter sin og og Olaf igjen, og levde de nu der alle vinterlangt i Kjærlighed og Glede. Men om Vaaren holdt Olaf Bryllup med Helga og tog ved Gaarden, som Sigurd gav opp. Olaf blev en rig og mægtig Bonde; han hjalp Kaare til gott Giftermaal og leedede Systrene hans ud vel og hæderlig; ogsaa Broderen fikk han hjulpet til en god Gaard og gott Gifte; men mellem Kaare og Olaf holdtes det bedste Venskab til deres Elde; bleve de begge ypperlige Mend, levde lenge og havde gott Lov af Alle der i Bygden, og ender saa hermed denne Saga.

LXXXII. Solvør. Sveinn heed en Bonde, som bode i Skagafjord; han aatte Søn og Dotter tveborne; heed han Bjarne, men hun Solvør, og holdt de meget af hverandre. Men der siges ellers ikke Noget om dem, fyrenn de vare 20 Vintre gamel; da bar saa til ved Jonsoksmesse, da mange Folk af Bygden fore efter Sedvane i Græsfjellet i Heidetiden at sanke Rensdyrmos, at Bonden vil, at Bjarne skal fare med. Men saasnart Solvør hørde det, vilde hun med, og tilsidst lode Foreldrene sig overtale til at love henne det. Men Natten fyrr drømde Svennen, at han aatte 2 hvide Fugle, som al Hug hans hengde ved; men Hunnen kom bort og han savnede den meget*). Nu vilde Sveinn enn nødigere sende Dotter sin bort; men hun bad saalenge til hun fikk Lov alligevel. De fore da opp i Tjaldet og sankede Græs al Dagen, som de Andre; men om Natten faldt Solvør i tung Sott og kunde ikke fylgje med næste Dag; laa hun 3 Døgn og Bjarne sad al den Tid i Tjaldet over henne; fjerde Dag fikk han en Anden til at vaage over henne og gikk nogen Tid om i Fjellet. Da han havde faaet Sekken sin full, satte han sig under en stor Helle, støttede Hoved sitt i Haanden og var meget sorgfull for Solvørs Sott. Men snart hørte han Hovslag, og da han seer sig om, kome 2 Mend ridende i raskt Trav imod ham; var den ene rødklædd og reed paa en rød Hest; den Anden, som var yngre, havde brune Klæder og brun Fole. De stige af admed Hellen og hilse Bjarne med Navn. Hin Røde spyrr, hvad der gikk ad ham, siden han var saa hugsyg? Bjarne vilde ikke svare fyrst; men da hin sagde, at det kunde jo ikke skade noget, sagde han ham Alt om Solvørs Sott og at de Andre vilde nu fare hjem, saa han maatte vere eene igjen der paa Fjellet med Solvør og vidste ikke, om hun ikke døde for

*) Jfr. Chriemhildes Drøm i Niebelungenlied og Thorsteinn Egilssons i Gunnlaugs Saga Ormstungu. — Paa slige Ferder holde Folk sig gjerne mange samen for at verje sig mod Fantefolket.

ham der. Røden svarer: „Ille for Du, Bjarne, og er det at undskylde, om Du er hugtung. Eller vil Du give mig Syster din?“ „Nej,“ siger Bjarne; „ikke vil jeg det; jeg veed jo Intet om Dig og ikke engang, hveden Du er; men hveden er Du da?“ „Det skiller Dig ikke,“ siger hin Røde; men i det Same tager han frem en Æske af Sølver, kostelig forgyld og sat med Gemsteene, og siger: „Vil Du selje mig Syster din for denne Æske?“ „Nej,“ siger Bjarne, „jeg giver Dig henne aldrig, hvad Du saa byder.“ „Nu, nu,“ svarer hin Røde; „tag da Æsken som Minne om vort Møde her paa Fjellet.“ Bjarne tager da Æsken og takker for Gaven; hilse saa begge de Andre ham og ride saa sin Leed bort; men han gaar atter til Tjaldet. Næste Dag fore alle de Andre hjem til Bygden, og er han eene efter med Syster sin. Han tør ikke sove, for at ikke Fjellmendene skulle kome og tage Solvør; men ud paa Natten faldt Søvntyngd paa ham, og lagde han sig ved Siden af Solvør og holdt Armene fast om Systeren, for at Ingen skulde rane henne, medens han sov. Sov han nu fast og lenge; men da han vaagner, er Solvør borte. Han leedte al Dagen, men Solvør fandtes ingen Steder. Reed han saa hjem om Natten og sagde Tidenden. Da sende de strax Folk og leede allevegne, men finne ingen Solvør, og harmede det Naboerne meget; thi hun var væn og vel yndet af Alle. Lide saa 10 Vintre tidendeløst, og havde Bjarne desimellem gift sig og taget ved Gaarden. Var det saa til en Høst, at alt Saudfe hans kom bort; Smalemanden søgte 3 Døgn efter det, men fandt intet. Bjarne bad da Kone sin give sig Niste for en Uge og gode Skoe; thi han vilde selv leede efter Sauder sine. Og alt hvad Konen og Foreldre hans talte imod, beder han dem bare vere ved heel Hug og ikke vente ham hjem fyrrenn Ugen er leden. For han saa til Fjells og gikk i 3 Dage. Tredje Dags Kveld legger han sig ved en Hule og sovner. Da han vaagnede, er tykk Taage fallen paa;

han gaar afsted alligevel, men far vill. Omsider komer han til en vid Dal, hvor ingen Taage var, og da det nu var full Dag, kunde han see over al Bygden og saa en stor, reiselig Bo i midtre Dalen. Did stevnde han da; men paa Tunet saa han Karler og Kvinnfolk ved Hoslett; han gaar hen til Kvinnfolkene og beder om Husly for Natten. En af dem, ung og fager, leeder ham hjem til Boen; tyktes hun Bjarne at vere meget lig Solvor, Syster hans. Pigen leeder ham ind i et gott Herberge, byder ham Sede og gaar ud; men komer snart igjen med Vin og Mad, og da han havde nydt den, bad hun ham fare til Sengs i en Skemme, som hun viste ham; hun drog selv de vaade Klæder af ham og bød ham Godnatt. Bjarne hugde nu meget med sig selv om det, hvor han monde vere og hvoraf det monde kome, et hans gamle Sorg for Systeren vaagnede opp atter, saasnart han saa til den unge Gjenten; men han var ikke god for at finne Greide paa det. Tilsidst sovner han; men næste Dag vaagner han ved Sang, som han hører over sig; merker han da snart, at det var Psalmesang efter Landsens Sed, og at mange Folk sang med; tyktes han og at kjenne en Røst over alle de Andres, der lød mest som Solvørs, Syster hans. En Stund hugde han paa det og sovnede atter og vaagnede først igjen, da Moen kom ind med gode Klæder og bad ham tage dem paa, fordi det var Søndag, og saa maatte han dvele der Dagen over. Medens Bjarne holdt paa at klæde sig, kom en liden Pilt ind; han havde grøn Kjortel paa og var vel klædd. Han hilser Bjarne og var meget venlig mod ham. „Hvor far Du hen?" spyrr han. „Jeg maa løbe efter Sauderne mine," svarer Bjarne. „Dem har jeg ikke seet nogen af her i Dalen," sagde Gutten; „men i Dag maa Du side kurr hos os, thi Fader min ætler at holde Kirke i Dag." I det Same kom Pigen ind og siger: „Sveinn, bryd ikke Manden der;" hun setter Dagverd for Bjarne og gaar siden ind. Da seer han en Mengde Folk

kome og Gutten tager ham ved Haanden og leeder ham ind i Kirken og viser ham der til Sede. Bjarne seer sig om og kjenner igjen den Røde, som var komen til ham i Fjellet, og at Presten var den Same, der var med hin og havde brun Kjortel paa. Der var meget Kirkefolk og Mendene meest store af Vext, og grimlige af Aasyn; mange af dem havde svarte Ullklæder. Bjarne tager nu frem Sølvæsken og byder sin Granne Tobak; tager han og takker. Men fremst i Kirken sider en Kone, alfager og væn og skrautelig klædd, og tykkes Bjarne, at det monde være Solvør, Syster hans; begge see til hverandre, og synes ham, som hun snart græder og snart leer i Haanden. Tykkes han nu skjønne, hvorledes Alt er faret, og at han er komen til Syster sin. Desimellem ganger Messen frem og far Alt paa det Bedste. Men da Blessen var lyst, tager Gutten Bjarne atter i Haand og leeder ham ud af Kirke. Udenfor Døren sider en gamel Kall, stor og grimlig; han rekker frem et Been, saa at Bjarne snubler over det. Da løber Gutten ind i Kirken igjen og henter hin Røde; han komer ud og giver Karlen dygtig Stryg; men Gutten gaar hjem med Bjarne. Snart efter kom baade den Røde og den Brune og hilse begge Bjarne paa det Venligste og spyrje om han kjenner dem? Jo, sagde han, men blev siden faamælt, fordi han mintes sin gamle Sorg. Men ikke drygde lenge, saa komer Kvinnen, som han havde seet i Kirken, og slaar ham strax Hender sine om Halsen og siger: „I Modersliv vare vi samen, og grædende er jeg tagen ud af din Arm; nu komer jeg leende igjen til Dig, Broder min!“ De hilse nu glade hverandre, og han siger Tidender fra Skagafjord. Da siger den Røde: „Jeg tog Syster din, Bjarne, fordum af dit Fang og gav henne til Kuflungen (Svartekjolen) her; han er Søn min og Presten vor her i Dalen; men jeg er Sysselmand. Jeg tog Fe ditt og leedte dig hid, for at I Sydskind kunde finnes og sige hverandre Tidender om, hvad hendt var siden

I saas. I Morgen vil jeg give Dig igjen Saudfeet og fylgje Dig paa Vej; men ver nu her i Natt og tal med Syster din. Bjarne gjør saa. Næste Morgen siger han Farvel og Taarer løb ned ad Kinnerne paa Solvør ved Skilsmissen. Baade Røden og Svarten fylgje ham og de drive Feet fremfor sig til de kom nærved Mande-Bygden; skilles de ad, men love hverandre Venskab og Trygd; Svarten siger, at om Vaaren vilde han sende Bud efter ham og skulde han vere buen at flytte fyrste Faredag. „Thi Du skal boe hos os her i Dalen." Da Bjarne kom hjem, sagde han Kone og Foreldre sine Alt, hvad faret havde, men bød dem tige dermed. Leed saa Vinteren frem til Faredag tidendeløs; men da kome 3 Mend med Klyvheste. Om Natten fore de afsted, Bjarne og hans Folk med alt Løsøre, kome frem til Dalen og faae der god Modtagelse. — Bjarne levde der mange Aar, men da han var gamel vorden, for han atter til Skagafjord og sagde der fyrr sin Død al denne Saga.

Blandinger.

LXXXIII. Da Svartedøden rasede over Island, toge 18 Galdremend sig samen og gjorde Felag mellem sig. De fore ud i Vestmandøerne og ætlede der at verje sig mod Døden, saalenge det vilde gaae. Saasnart de af sin svarte Lærdom vidste, at Sotten var faren at lette af Landet, vilde de vide, om nogen Mand monde leve. De toge sig samen om at sende En af sitt Samlag i Land. Valde de den til Ferden, som hverken var den meste eller mindste i Idrætt deres. Ham førte de i Land og sagde, at om han ikke var komen igjen, før Jul, monde de sende ham Sending, som skulde drebe ham. Dette var tidlig i Julefaste. Manden for, gikk lenge og kom vide; men ingen Steder saa han levende Folk. Bøerne stode øde og livløse Legemer laae i dem vitt

og breedt og dreeve. Tilsidst kom han ad en lukket Dørr. Han undrede sig ved det og nu vaagnede hos ham Vaan om, at han monde finne en Levende. Han slog paa Dørren og der kom ud en unglig Stulke og frid. Han hilsede henne; men hun løb ham om Halsen og gred af Glede over det, at see Folk; thi hun sagde, at hun havde hugset, at Ingen levde efter, uden hun aleene. Hun bad ham vere hos sig. og lovede han det. Fore de nu ind i Bøen og talede Mangt samen. Hun spurde ham, hveden han kom og hvor han skulde hen? Han sagde henne det og det med, at han maatte vere hjeme igjen fyrr Jul. Hun bad ham samt (tillige) at vere hos henne som lengst. Han ømkedes saa over henne, at han lovede det; sagde hun ham, at der var ingen Mand i Live; thi hun sagde sig have faret Ugeleed fra sitt Hjem paa alle Veje og intet Menneske fundet. Nu leed frem under Jul og vilde da Omanden fare. Stulken bad ham at vere og sagde, at Felager hans monde ikke vere saa haardbrystede, at lade ham undgjelde det, at han dvelde hos henne, saa eenslig som hun var stedd. Han lod sig overtale dertil, og var nu komen Adfangedag Jul. Da ætler han at fare, hvad som hun siger. Hun seer da, at nu duge ikke Bøner lenger: „Tror Du, at Du komer Dig vel ud til Oerne i Kveld? Eller tykkes Dig ikke eens gott at døe her hos mig, som at døe et Sted paa Vejen?“ Manden saa, at Tiden var vorden vel knapp og aasatte sig derfor, at vere kyrr og at bie Døden, der som han var. Leed saa af Natten og var han meget nedslagen, men Stulken lystig og spurde ham, om han saa, hvad Omendene vare i Ferd med? Han sagde, at de vare nu bune at kome Sendingen i Land og monde den kome der i Dag. Gjenten satte sig nu hos ham i Rum sitt, men han lagde sig opp i Sengen. Han sagde, at nu tog han paa at vorde søvnig og var det „Adsogn“ (Varsel om Nogens Kome). Siden sovnede han. Stulken sad paa Sengkanten og holdt jevnt paa at smaavekke ham og lade

ham sige sig, hvor Sendingen var. Men jo nærmere hun ferdedes, des fastere sov han, og seenest, da han sagde, at Sendingen var komen i Sveiten, sovnede han saa, at Stulken ikke kunde faae ham vaagen igjen; heller ikke varede det lenge, fyrenn hun saa morød Guve (Damp, Dunst) kome ind i Boen. Guven svævede langsomt ind i Gaarden og tog der Mandslignelse. Gjenten spyrr, hvad Sendingen vilde? Sendingen siger henne alt sit Erinde og beder henne fare af Rumet: „thi jeg komer mig ikke frem for Dig.“ siger den. Stulken siger, at da maatte Sendingen gjøre henne en Tjeneste fyrst. Den spyrr, hvad det skulde vere? Stulken siger, at det er det, at lade henne see, hvor stor den kunde gjøre sig. Sendingen lover det og vorder nu saa stor, at den fyller opp all Boen. Da siger Stulken: „Nu vil jeg see, hvor liden Du kan gjøre Dig.“ Sendingen siger, at han kan gjøre sig til Fluge og i det Same skaber han sig om i Flugelignelse og ætler nu at kome sig under Haanden paa Stulken opp i Rumet til Manden. Men da lender den i Saudlegg, som Stulken holdt i, og for ind i den, men Stulken satte Tappe i Hullet, puttede siden Leggen med Sendingen i Lome sin og vekker nu Manden. Vaagner han da fljott og undres meget over det, at han skulde enn leve. Stulken spyrr ham, hvor Sendingen er? Han siger, at han ikke veed, hvad der var af den vordet. Siger da Stulken, at det havde hun lenge grunet, at ikke monde de vere store Galdremend paa Derne. Vard nu Manden meget glad og nøde de baade Højtiden med megen Glede. Men saasnart det leed ad Nyaaret, tog Manden paa at vorde faaladen. Han siger, at nu ere de paa Derne iferd med at reede ud anden Sending, og tryllede den alle. Den har at kome her Gamleaarsdag og da mon ej gott at forde mig.“ Stulken sagde, at hun ikke gad kvide over det, hvad vorde monde, „og skal Du ikke vere rædd for Dmendenes Sendinger.“ Var hun nu glad og lystig og tyktes ham da Skamm

ad at bere sig meget ille. Paa Gamleaarsdag siger han, at nu er Sendingen komen i Land, og ferdes hun skjott; thi hun er aakavlig tryllet (magnet). Stulken siger, at han skal nu gange ud med sig. Han gjør det. Gange de til de kome til et Holt. Der stander hun og tager opp nogle Riskviste; de see for sig en Helle, og er der Jordhus under. De gange nu ned i Jordhuset og er der dimt (myrkt) og uhyggeligt. Der er en døsig (døv) Lysstyre, og luer den paa Mandsister i en Hovedskolt. Der ligger en gamel Kall, fæl at see til, paa et Leje ved Lyset. Øjnene hans vare ligeens som Blod og al var han ufrynlig, saa Omanden tyktes have nok af det. Kallen siger: „Det mon være noget Nytt i Gjære, siden Du er paa Ferde, Fosterdotter! Det er langt siden jeg har seet Dig, og hvad vil Du nu, at jeg skal gjøre for Dig?“ Stulken siger ham da Alt om Ferder sine og om Manden og fyrste Sendingen. Kallen beder henne give sig Lov at see Leggen. Han veltede den paa alle Sider fremfor sig og strøg den alt udenom. Da siger Stulken: „Hjelp mig nu skjott, Fosterfader! thi nu er Manden ved at sovne og det er Merke til det, at Sendingen er snart komen.“ Kallen tager nu Tappen af Leggen og komer da Flugen ud af den. Kallen strøg Flugen og klappede henne og siger: „Far Du nu og tag imod alle Sendinger fra Oerne og slug dem.“ Da vard stort Brag, og for Flugen ud og vard da saa stor, at den ene Skolt hennes tog ved Himlen, men den anden ved Jorden. Tog hun saa imod alle Sendinger fra Oerne, og var nu Manden borget. De fore nu hjem igjen fra Jordhuset, Stulken og „Vestmanno-Skeggen“ og toge de Aasede paa Bø hennes. Siden giftede de sig og fikk Børn og mangfoldtes og oppfylde Jorden. Og nu kan jeg ikke denne Saga lenger.

LXXXIV. Mange Sagn ere festede til eenstake Steder, og naae lige opp til Landnamstiden. Flokaveller og Flokavallagnupa, paa hver Side af Torskafjord, vise Merker af Hrafnafloke,

der gav Den Navn og her skrævede over Fjorden. Paa Ingolfsfjell er den fyrste Nybygger Ingolfs Gravhoug, hvor han bød sine Fylgdemend legge sig, for at han derfra kunde see ud over sitt vide Landnam. Der lod Biskop Sveinsson, (den Same, der frelste vor eldre Edda) sette en Varde og „en af de bedste Poeter, som have veret paa Island, paa Stedet gjøre en artig Vise om Ingolf,“ siger Olafsøn. Syd for Thingvellir minner Ulfkljótsvatn om Dens fyrste Lovgiver. Paa Tinden af Drángar ved Skard lagde Geirmund Heljarskinn fra sig Kniv og Belte og i Andarkelda ved Skardarstrønd senkede han sitt Gull. Gullthorersfors i Djupadal er nevnd efter Gullthorer, som da han havde faaet baade Hender afhuggne i et Slag med Isfjordingerne, lyftede opp en Helle, tog derfra 2 Gullkister, stakk Armstubberne i Gavlringerne og kastede sig dermed i Fossen. I Breidafjord er et blindt Sker kaldt efter Einar Skaalaglam, som druknede der, og Feldarholm, Skjaldey og Skáley tett ved have Navn af hans Feld, Skjold og de Skaaler, som han fikk af Haakon Jarl til Minne om Hjørungavaag og som dreeve opp ved hine Holmer. — Paa Bergthorshvol, Njaals Gaard, vises enn alle de Steder, som nevnes i hans Saga. En af de dybe Revner om Løgberget paa Althingsvollen kalles Flosahlaup, fordi Flose der skal have frelst sig ved et veldigt Løb over Graven, da han streed med Njaals Hevnere. Paa Laugarnes er Gunnars Enke, Hallgerds Grav, som altid er grøn Vinter og Somer og hvor hun skal have ønsket sig højlagd, fordi hun forudsaa, at der skulde vorde Biskopsgaard. Men om ingen af Fornoldens Mend minne saamange Stedsnavne, som om Gretter den sterke. Flere Steder sees umaadelig store Baggesteene, som han lyftede for at vise sin Styrke og kalles de Grettistak eller Grettishaf; andre Steder kalles Grettishlaup; over Eyadalsaaen bar han saaledes en Julekveld en Bondekone, som ellers ikke kunde kome til Kirke for Isgang; i Baardardal er Grettisstødvar,

hvor han brødes med en Gygje. Paa Fjelltinden Drángar i Oxaadal ligge hans Kniv og Belte. Da han engang var eftersatt af Bønderne, tøg han 4 Sauder, som han dreev fremfor sig, krøkte dem to og to samen, slengde dem paa Herderne og satte med dem opp ad det bratte Fjell Dragi mellem Skorradal og Hvalfjord, og sagde da: „Litt er det, som gangende Mand ikke drager" som er vordet Ordtag siden. End fleere Steder kalles Grettislaugar-, hjallar-, hellir-, boeli-, skard; en Myr heeder Spjótsmyri, fordi han der mistede sitt Spyd, da han havde feldet Thorbjørn. Under Godafoss vises det Sted, hvor han slog ihjel en Bergrise. Paa Drangø sees de Steder, hvor han bode i sine sidste Dage og tilsidst drebtes efter det djerveste Modværn. — Mange Kilder bere Navn efter Biskop Gudmund den Hellige, ligesom store Steene, som han har haft til Altar og holdt Gudstjeneste ved. En saadan finnes ogsaa paa Drangø, og Ingen gaaer der opp paa Øen eller derfra uden han har gjort sin Bøn ved Altaret*). Ved Njardvikarskard paa Østlandet, hvor en Bonde maatte stride med en Uvætte, staar et Kors med latinsk Indskrift: „Du, som ferdes her, ære Christi Billed." Ingen lander paa Ulvøen ved Bulandsnes, uden han gjør sin Bøn ved Ulfshougen, eller synger et Kvæde eller legger en Steen der. Mange Steder ere slige Steenhouge, hvor enhver Ferdemand legger 3 Steene til. — Tindastoll er et høit Fjell, som ogsaa kalles Trollahlad eller Trollborg, mellem Reykiastrønd og Laxaardal. Eengang dreev en Hval opp paa Strandvejen under Berget. Reykstrandingerne gave sig til at hugge opp Hvalen: men Laxdølerne kome til og sagde sig Ejere af Stranden og saa af Hvalen. Vard da megen Styr og Strid; men tilsidst samdes saa med dem, at Laxdølerne

*) Naar Baadsmend om Vaaren fare om Drangø, hilse de hver efter andre den og de 2 høje Steene, Kall og Kerling, som der stande; derom gaar det Sagn, at en Troll og hans Kone leedte en Natt Ko sin udaf Fjorden, men, da Sol rann, vard de alle tre til Steen.

skulde sverje Eed, at de havde Rett til Jorden. De svore, at den Jord, som de stode paa, havde ligget fordum til Kirken i Hvamm. Men forinden de fore hjemefra, havde de skoren Grønsværd af Kirkegaarden og lagd i Sko sine. Reykstrandingerne maatte da vige. Men da Laxdølerne nu vare iferd med at hugge Hvalen, hørte de stort Dynn i Berget; en Mand i hvide Klæder og med Stav i Hende stod paa Tinden og slog paa Fjellet, som løsnede derved og en stor Skred gikk og fylde Stranden alt til Øren, og Alle, som der vare, finge braad Bane, uden en Pilt, som var for ung til at sverje og førte Tidenden hjem.

En Troll tog sig en Natt for at grave en Vandvej gjennem Bitruhaals paa Fjellet, som binder den nordvestre Halvø til Landet. Han sprengde Fjellet, og de utallige Øer i Breedefjord ere de Steene, som han kastede løs. Men, siger Metcalfe, Trollingenieurens Foretag mislykkedes — opera interrupta manebant — da Sol rann og sendte ham den same Vej, som alt Trollekjød, der ikke er under Steen, naar Sol skinner. „Vi vil ej gaae hjem før Morgen, naar Dag i Øster gryr" er en Tanke, som ingen Troll skadesløs har hengivet sig til. — Nær Stykkesholm ved same Fjord er Berserkshraun oppkallt efter de 2 Berserker, som Haakon Jarl gav Vermund og han igjen Vigastyr og som aatoge sig at bryde der Vej, mod at den Eene af dem til Løn kunde faae Styrs Dotter. Styr sveg dem, men Vejen nyttes enn. — Nær derved sees en høj, kvinlig Skikkelse, svøbt i et flagrende Shawl, men (siger Metcalfe) uden mindste Spor af Crinoline. Hun var en Trollmø, der elskede en Yngling i Vesterjøkulen og lovede at møde ham fyrr Dag. Da hun havde naaet dette Skard, mødte hun Thangbrand Prest, som gikk henne i Vejen med et Kors overalt, hvor hun søgte at kome frem; hun vidste, at Solen snart vilde skinne; men „troe ere Troll" og hun havde lovet at møde Ven sin i en Hule i Vesterjøkulen. — Solen rann og hun vard til Steen og stan-

der enn med Øjnene ufravendt stirrende mod den fjerne Jøkull. — Om Surtshulen (850 Favne lang) ere mange eldre og yngre Sagn og deriblandt den saakaldte Hulemendssaga om 18 Læresvenne fra Skolen i Holar, der bode i Hulen og herjede vide om. — Den store Torfajøkull i Skaptafellssysla er kaldt efter en Skoggangsmand Torfe, og ikke langt derfra er en Fjellklyft, som Markarfljot løber igjennem, 8 Favne breed og nevnes Torfahlaup; der sprang han over med en Mø paa Armen, da hennes Broder satte efter ham. Ved Reykholt, Snorres Gaard, vare 2 Børn, som Moderen havde ladet være hjeme, da hun gikk til Kirke, men som ikke kunde lade vere at fylgje efter, Haand i Haand; da de kom paa en naturlig Bro, som gikk over Hvidaa, standsede de Smaae og saae ned i Fossen, men svimlede og faldt i Dybet. Moderen lod Broen bryde af og kalles Fossen siden Barnafoss. — Ikke langt fra Godafoss ligger Midfell, nu kaldt Barnafell; der vare nogle Børn at leege sig paa Tinden med en Tønne, som de krøbe ind i; men derved kom den i Gang, valt udover Fjellet og ned i Fossen derunder, som nu heeder Barnafellsfoss. — Paa Krabla er en svart, kogende Sø, med store Vandspring og omgiven af rødbrendte, bare Bergsider. Det Sted kalles Vite og troes vere Nedgang til Helvede. Stundum faae Sjælene Ordlov for at lufte sig og sees da i Skikkelse som Fugle svævende om Søen. — Paa Borg paa Myrerne er Kjartan Olafssons Grav, og en merkelig Runesteen, som har voldt de Lærde mangen søvnløs Natt, ligger over den. Bonden paa Borg brød Steenen isønder for at nytte Stykkerne til sin Smidje. Men Kjartan viste sig for ham i Drøme og sagde: „Ille gjorde Du, at togst Steen min og og brødst den isund. Han var den eeneste Minning, som holdt Navn mitt oppe og disse Minninger gadst Du ikke unt mig, og skal det grimlig hevnt vorde. Legg Du nu strax Brudene paa min Grav i Morgen i den Rad, som de fyrr laae. Men fordi Du brødst

Steen min, skal Du aldrig herefter stige med karsk Fod paa Jorden." Manden lod gjøre, som Skyggen bød, men var altid Krøbling siden.

LXXXV. Jularsveinar eller Julebukke kalles Væsener af Alfe- eller Trolleætt, der gjøre stor Ugrejde paa Gaardene i Juletiden og fare at hente Syndere. — Grylla er Børnenes Bussemand; hun er en Gygje, graa om Halsen og lakker som Orn; hun kan ikke lide Julelys og Højtidsfang, men har selv ingen Børn og ingen Mad. Hun beder da Mødrene om at faae dem af Børn deres, som skraale og ere uskikkelige; „bide vil hun Børnene og bløde lade i Skjel." Men Moderen synger: „Saa svarer jeg Grylla: gode Børn har jeg; snille mone de vere og vræle meget ej. Aldrig ere de onde og intet høres Hvin; kosteligen kvede de Kveldbønen sin." En Mengde Gryllevisen haves, som Moderen synger for Børnene.

LXXXVI. Da det i Kong Henry VIIIdes Tid var forbudt Engelskmend at fare i Kjøbmandskab til Island, hevnde de sig ved mange Voldsgjerninger. Tilsidst samlede sig en Mengde Bønder ved Skagafjord og toge et Raad, lig det som Macduff, Thane of Fife, greeb til. Ingen Skydevaaben havde de da, som det ikke skortede paa hos Engelskmendene; fore hine frem, berende Birkebuske fremfor sig, saaat Voldsmendene ikke kunde faae Sigte paa dem, og da Islendingerne kome nær, overmandede de Fienderne. 80 Engelskmend faldt; andre flyede til Holar, til Biskop Jon Vilhjalmurson. Mange Steder bere Navn efter fremede Voldsmend, Tyrker, Hollendinger og Danske, som herjede paa Øen, men ere vegne der.

LXXXVII. En Prest predikede idelig om Satan og viste alle Folk til ham for den mindste ligefullt som for den største Synd; han havde iblandt sine Sognebørn en gamel Kone, der sjelden kom til Kirke, hvorfor Presten aamælte henne hart og lod henne vide, at Vejen til Himlen gikk igjennem (hans) Kirke. Hun faller i tung Sott og sender Bud efter

Presten. Han vilde nu gjøre henne Helvede heedt og tog paa en Tordentale, men hun bad ham bide og høre, hvad der laa henne paa Hjerte. „Nylig drømde jeg," sagde hun, „at jeg tyktes vere komen til Himerige. Da bankede jeg paa Dørren; for jeg frøs og vilde under Tag. En Mand kom udaf Dørren, og havde tungt Nøgleknippe i Haand. Jeg spurde, hvad han heed? han nevnde sig Peter og nu kjendte jeg, hvem jeg havde for mig. Jeg bad ham lukke mig ind; men Peter svarer: „Nej, her er ikke Sted for Dig." — „Aa lukk mig ind, Far," sagde jeg; „det er saa fælende kaldt her ude; lad mig bare staae i Braaen indenfor Døren." „Nej, det bliver Intet af," sagde han Peter. Da saa jeg en meget stor Stolpebod ved Vejen og bad ham bare lade mig sleppe ind der. Han gjorde det og lukkede opp; glad var jeg og skyndte mig ind: men Peter blev staaende under Indgangen til Buret. Men da jeg var komen ind, saa jeg Utal af Sekke, baade store og smaae; vare de og tilbundne oven; ogsaa laae mange Votter der, nogle alfulle, men i andre bare Tommelfingeren. Jeg spurde St. Peter, hvad der var i Sekkene? „Menneskernes Synder" sagde han. Da spyrr jeg: „Faar jeg Lov at see Sekken hans Fa'rs? Den kan vist ikke vere meget stor, den!" „Aa nej, saa som saa, see der staar den," sagde Peter og viste paa en Sekk, som var saa fælende stor; da trode jeg meest ikke Ojnene mine, for det var langt den største Sekken af alle samen. „Hvilket Troll," sagde jeg; „men hvor er Sekken min da? den kan vel ikke vere saa liden den heller da, mon troe?" — „Det er nu som En vil tage det," sagde Peter og viste mig til en af de Votter, som bare havde litt i Tomeltotten. Nu viste jeg meest Intet af mig selv, saa underligt tyktes mig Alt dette. Og dermed slog St. Peter Dørren til, og saa vaagnede jeg. Men det var nu det, maatroe, som laa mig saa tungt paa Sinne, og derfor bad jeg ham Far vere saa snill at kome her, at jeg

kunde faa sagt ham dette." — Presten havde nu hørt nok og gikk sin Vej og holdt ingen Tordentale denne Gang.

LXXXVIII. En Bondesøn gikk ud at beile og kom til den Bø, hvor Bruden var. Alt gikk gott og vel; men om Morgenen stod Gutten udenfor Dørren, tog en hvid Ost opp af Nisten sin og gav sig til at gnage paa den. Men der var sterkt Sneefog, og som Dotteren komer ud for at gange til Fjøset og see til Buskaben, siger hun til Brudgomen: „Saart bider den hvide;" Gutten svarer: „Det skiller dig ikke, forbandede Gjekken din; Moder min gav mig den, da jeg reed bort." Han trode, at hun meente Osten, som han beed af, og dermed snakkede han sig fra Bruden, som ikke vilde have slig en Taabe, enda han var rig Gaardmandssøn.

LXXXIX. Prestesekken. (Efter Dr. Maurer). Engang var en Prest, som gjorde meere for at fylle Sekken sin, enn at sørje for Sjelene i sin Hjord, og kunde det hende, naar han var kallt for at døbe et Spædbarn, at han lod det heller døe udøbt, om han ingen Skirntoll kunde vente. Da bar til en Søndag, som han stod i Kirke, at en ukjendt Mand kom til ham og bad ham gange med sig, og gjør han saa. Da de vare komne udaf Kirkedøren, seer Pesten fremfor den et stort Kar fullt med Blod og Melk, som ikke vilde renne samen. Spyrr han da Ledsageren, hvad det mone tyde? „Det skulde han siden faa at vide," siger hin og leedede ham lengre bort. De kom dernæst paa en slett Voll; der komer en Fugl flygende, setter sig paa Prestens Hoved og river og slider i Haaret. Presten bad sin Fylgdemand hjelpe sig af med Fuglen, men han svarede, at det kunde han ikke gjøre ennu. Saa kom de til en Foss; under den stod en Mand med aaben Munn og lader al Strømen løbe ind i den; men ingen Sted renner Vand ud af ham igjen. Presten spyrr, hvorledes det gaar til? men faar det Svar, at det skal han siden faae at vide. Seenere kome de til en anden Foss; der staar og en Mand og lader Vandet løbe sig

ind i Munnen; men det renner igjen ud af ham paa hver en Leed ligeens som af Svamp. For det som før, at han Intet fikk at vide. Dernæst kom de paa en fager Græsvoll, som var den bedste Havnegang; der vare 2 Vedere, der stangedes idelig og fikk saa ingen Stunder at græsse, saa de vare meget magre og uselige at see til. Undredes Presten meget ved det; men ikke fikk han heller vide, hvad dette monde tyde. Siden kome de til en Ubygd med tyndt Græs og full af Sand og Steen; her laae 2 Sauder jevnsides som Brødre og syndes saa fulle og feede, som de havde den bedste Havnegang. Dernæst kome de til en Bø, saa stor og fager, som Presten aldrig havde seet Mage til; den laa midt paa grøne Græsvollen, og sødeste Vellugt (Ilm) af Blomer kom dem imøde; der var fullt af yndige Sangfugle og inde fra Hallen lød Sang og Strengeleeg og megen Glede. Saa fagert og kosteligt var Alt der, at Ingen kunde drøme Bedre. Da siger Presten: „Nu vil jeg ikke gange lengre, lad Du mig dvele her.“ „Nej,“ svarer Ledsageren: „her kan Du ikke dvele; anden Bø er Dig ætlet.“ — Saa gange de atter et Stykke og finne andet Hus, men Alt er der øde og ilt, og stygg Stank stod af Gaarden. „Her skal Du vere,“ sagde Manden til Presten: „her er den Bø, hvor Du har hjeme med vonde Mend andre.“ Da kallte Presten paa ham og bad om Lov at sleppe derfra og om hans Raad, hvad han skulde gjøre, for at det ikke skulde vorde hans Hjemstavn. „Raade vil jeg Dig,“ sagde hin, „og vid, at dette er Kvalsted for vonde Mend: dog kan du enn vorde løs herfra, om du bedrer ditt Levnet og angrer dine Synder.“ Det lover Presten. Snue de da om og kome igjen til hin fagre Hall. „Dette Hjem er ætlet gode og gudfrygtige Mend,“ siger den Anden, „men ikke kan Du kome hid, uden Du vender om og legger af dine Synder.“ — Da de kom til Sauderne igjen, der laae samen, sagde Manden, at „det var de gode og fredsæle Folk, som lade sig nøje med Litt, men hine andre

vare de Folk, som aldrig vilde nøjes; de trives aldrig, endog de synes have fullt opp af Alt." Dernæst kom de til Fosserne; da siger Manden: „Her seer Du Lignelse af den, der drikker Vondt i sig som Vand, men ikke lader det slaae Rødder; men hin er ham lig, der drikker det Vonde i sig som Vand og altid nærer sig dermed." Tilsidst ere de atter ved Karret udenfor Kirkedørren; da siger Manden: „Her seer Du Blodet, som Du suger af fattigt Folk, og Melken, som Du faar af de Rige; det kan aldrig renne samen og maa Du bøde de Fattige og syne meere Jevning i det, som Du tager fra Fattige og Rige." — „Men løs mig nu fra Fuglen, som river mig i Haaret," siger Presten. „Det skal jeg gjøre," siger hin; „men vide skal Du, at denne Fugl er Hevndens Aand og det Barns Sjæl, som Du lod døe uden Daab." Da tog han Fuglen og hvarf selv i det Same. Men Presten gikk ind i Kirken, faldt paa Kne og bad. Siden kom han ud paa Kirkegaarden og modte der en Prest, som hilser og spyrr ham, hvo han er? Hin siger det og spyrr igjen; siger den anden, at han har dette Brød efter den gamle Prest, som kom bort for en 7 Vintre siden. Skjønnede da Gamlepresten, at han havde veret føret omkring i 7 fulle Aar. Han gjorde Bod og gikk i Kloster.

LXXXX. Overnaturlige Gaver. Paa Island er den Tro almenn, at Some see de Vesener, som ere usynlige for Andre. De Mennesker kalles nu „skygne", men fordum ófreiskir' (ófreskja = Skremsl); ligesaa heeder det, at den eller den „seer i Jord og Aa" eller „igjennem Holt og Heide." Men det er sagt, at de vorde skygne, som Skirnvandet ikke har løbet i Ojnene paa, da de vare skirde. Ogsaa have Huldefolk en svart, tynd Steen som de stryge lett henover nyfødde Børns Ojne og har det hendt, at Koner, som have hjulpet Alfekoner i Barnsnød, have gjort det Same med sig og ere de da vordne skygne selv. Some ere de, som intet Ilt, Ureent eller Døtt tør nærme sig forfra, enten fordi de ere skygne eller de have loddent Kors paa Brystet eller de ere sambrynde (d. e. Ojnebryn deres naae samen over Nesen); men desmeere maae de varhugse, at intet Ureent bagfra komer ad dem. Skygne Folk kunne baade selv see Alfer, Drauger og Fylgjer og alt Deslige imod deres Vilje og syne Andre det, naar de ville, ved at lade dem stande under sin venstre Haandkrik.

En Gave er det at see eller drøme fjerne eller fremtidige Hendelser, og ofte ere disse Gaver vordne de Sames Lod. Men Færre have den Gave at kunne høre forud, saasom Biskopsfruen Gudny, der hørde Biskop Hannes's Dødsstynn et Aar forud, og ligeledes forud hørde Fodgang af komende Gjester. — Mange Merker tages opp paa Island som andre Steder om foreestaaende Hendelser eller paatenkte Foretag. Saa tykkes det „Godsvite" om Mand detter, naar man far hjemefra, men „Illsvite," om man detter paa Hjemvejen, som Ordtaget lyder: „Fall er fararheill frá boe, en ekki ad;" det troes Forbud paa, at En skal kome i Breede, om man klør Nesen; om han klør Ojnene, varsler det Graad; om det ringer for Orerne, buder det Tidende om Manddrab. Nogle Dage ere Varselsdage, som 27de Juni. Drøme have vi fyrr omtalt. Eegent er det, at naar man drømer Folk ude paa Steene, eller som noget Ilt ligger ved eller der have „haarde" Navn, som enten minne om Valkyrier, Troll eller lyde haardt som Jordþrur eller Ragnhild, da er det ikke velkoment Varsel, enten de Folk have veret velsinnede mod En eller ikke. En Bonde saa en Andens Lig svøme nedad en Aa, og snart derefter druknede denne. En Mand, som havde medfødd Spaadomsgave, sagde med full Vished, at et Skib, som lenge havde veret ventet og som Folk trode var komet i Ulykke, netop nu seglde ind i en Havn paa Færøerne, og kom det frem siden, at det svarede til Sannsagnet paa Dag og Time. Den Same kunde ogsaa stundum see ind i sin eegen Fremtid: men hans Livs Ende var hyllet for ham i Røg, og brann han tilsidst inde. — Sveinn Spake, Biskop i Skaalholt 1466—76, kalles forspaa og fremsyn; Some ætlede, at han kunde Ravnemaal, Andre, at det var en ill Aand i Ravns Lignelse, som han havde Samfund med. Han sagde forud om Vejr og Vind, om de Biskoper, som skulde kome efter ham, om Troesskiftet, om Skaalholts Ode og Landets Tilbagegang, om hvad der bode i Smaaborn, om vordende Giftermaal o. desl. — Det Same var med Oddur Lagmand Gottskalksson, der fyrst oversatte det nye Testament paa Islandsk, og Oddur Biskop Ejnarsson. Han var til Bryllups hos Lagmand Gissurs, der gjorde Løjer med ham, fordi han som de andre Kirkeherrer var saa from og alvorlig, medens Andre vare lystige. Bispen sagde sin Ende nær, og at det ikke vilde vorde langt imellem dem og bad Gissur kaste en

Haandfull Mold i hans Grav. Kort efter døde Biskopen og Aaret efter Lagmanden.

LXXXXI. En meget gamel og almenn Buggesang for et Barn, som har mist sin Moder, ender saa:

„Maane, Maane! tag Du mig, der sider hun, Moder min,
Og ber Du mig opp til Sky; og er at kemme Ullen ny."

Den Buggesang, som er meest yndet paa Island, kalles Ljuflingsmaal. Om Ophavet til den gaar det Sagn, at engang var en Bondedotter og en Alfepilt Trolovede og aatte Barn samen. Men Foreldre hennes vilde ikke troe det, og sagde, at det maatte vere Nogen, som hun ej vilde nevne, der var Kjæreste hennes, og maatte hun lide Meget for det. En Kveld, som hun var at bye Barnet i Søvn og det gred meget, talte de Andre saa hart til henne, at hun brast i Graad og hulkede bitterlig. I det Same hørtes underlig og fager Sang udenfor Gluggen og aldrig tyktes Nogen have hørt jevnfager. Snart sovnede Barnet blidelig og var det Ljuflingsmaal, som Faderen havde kvedet; deri vare mange Velsignelser og gode Raad for Barnet. Men dette og Moderen bleve siden borte og tilsidst trodes de have faret til Alfheim.

For ikke lenge siden var det Sed, naar en Gjest havde veret flecre Dage i et Hus, at man bød ham „Stigbøjleglasset" og at alle Husfolk samlede sig udenfor Dørren for at synge ham af Gaarde*).

*) Metcalfe meddeeler en saadan i ordrett engelsk Oversettelse:

„Gods right hand be holden o'er thee,
circling thee with peace profound;
may his shading wings protect thee,
guardian engels watch around!

Jesus' death and precious bloodshed
bring thee blessing evermore,
may thy soul, thy life, thy honour
in his keeping rest secure!"

